

COLECȚIA ESEU

Numărul este un spațiu vid prin care suflă vântul imaginației, este asemenea unei harfe care, strunită de vânt, produce sunete magnifice.

S-a recunoscut, și în același timp nu s-a cunoscut, caracterul de spațiu vid al numerelor, nu s-a cunoscut ceea ce ținea de esența lor, reprezentându-se numerele ca niște structuri fără proprietăți speciale. Părea să se uite că vidul nu era posibil fără efectul de aspirație pe care acesta îl exercită asupra mediului înconjurător, fără vântul care i se încorporează. Epocile trecute, care mai posedau încă valori spirituale, umpleau spațiul vid al numerelor cu *pneuma*, cu suflul contemplației spirituale a lumii. Pe un alt plan, ele știau să scoată sunete armonioase din harfa numerelor, în timp ce vântul care se aruncă astăzi asupra ei din clădirile noastre sub presiune o sfâșie, iar corzile sale zdrobite nu fac să se audă decât oribile scârțâituri.

Amintirea a ceea ce a fost odată și acum nu mai este nu poate să trezească decât nostalgie: ea provoacă totodată dorința de a restabili limpezimea primordială, fără ca prin aceasta să se piardă claritatea adusă de conștiința contemporană.

E. Bindel

ISBN 973-9453-65-1

EDITURA HERALD

E. Bindel

MISTICA NUMERELOR

O contemplație spirituală a lumii

EDITURA HERALD

**Descrierea CIP
a Bibliotecii Naționale a României**

BINDEL, EUGEN
Mistica numerelor/
O contemplație spirituală a lumii
Eugen Bindel
trad.: Radu Duma
București; Herald, 2004
224 p; 13/20 cm (Colecția Eseu)
ISBN 973-9453-65-1

I. Duma, Radu (trad.)
II. Scrima, Aurelian (ed.)

133.5:511

Eugen Bindel
LES ELEMENTS SPIRITUELS DES NOMBRES
© Editions Payot
Paris, 1963

© Toate drepturile asupra prezentei versiuni în limba română aparțin Editurii Herald. Reproducerea integrală sau parțială a textului sau a ilustrațiilor din această carte poate fi făcută numai cu acordul editorului.

E. Bindel

**MISTICA
NUMERELOR**
O CONTEMPLAȚIE SPIRITUALĂ A LUMII

- Ediția a doua -

Traducere din limba franceză:
Radu Duma

EDITURA HERALD
București

Capitolul I

CARTEA OMULUI ȘI PRIMELE ZECE NUMERE

Imaginea cărții ale cărei pagini se deapănă se înfățișează adesea spiritului ca un simbol al unei serii de fapte legate unele de altele.

În acest sens auzim adesea vorbindu-se de *Cartea vieții*, care are pagini albe la început, dar care se acoperă de semne pe măsură ce destinul aduce cu sine inscripțiile sale. Se evocă de asemenea *Cartea Universului*, care stă deschisă dinaintea noastră și din care trebuie să învățăm să citim. *Apocalipsa* sfântului Ioan folosește adesea și într-un mod plin de semnificații simbolul cărții. Aceasta se află întotdeauna în mâna unui înger. Prima dintre aceste cărți spirituale este descrisă ca având șapte pecetei; este imaginea simbolică a unui miel care are menirea de a ridica peceteile. Găsim aici legătura între simbolul cărții și universul numerelor.

Simbolul cărții sub forma *Cărții omului* este mai puțin cunoscut. Se găsește între altele la Claude de Saint-Martin, filosof francez care a trăit în a doua jumătate a sec. al XVIII-lea (1743-1803); îndeosebi în prima sa carte, *Erori și Adevăruri*, apărută în 1775, Saint-Martin se folosește de simbolul *Cărții omului* pentru a vorbi de drumul urmat de ființa umană de-a lungul nesfârșitelor veacuri.

Starca originală paradisiacă a omului este urmată de căderea lui în lumea suferințelor, din cauza renunțării sale vinovate la drepturile de suprație ce i-au fost acordate. De atunci el trăiește cu speranța că își va redobândi într-o bună zi drepturile pierdute. Acest drum este menționat de Saint-Martin încă din primele pagini ale cărții sale; întrucât ne vom referi adesea la această importantă descriere, vom vorbi despre ea în amănunt.

“Nu există nici o origine care să fie mai veche ca a sa, căci omul este mai vechi decât orice altă ființă; el exista deja mai înainte de formarea primului germen, și totuși el a apărut după toate celelalte ființe, a fost ultimul sosit pe această lume. Dar ceea ce îl va înălța mai presus de orice

este faptul că, în timp ce toate celelalte ființe s-au născut dintr-un tată și o mamă, omul nu a purces dintr-o mamă.”

În sfârșit locul în care a trăit omul, descris în *Biblie* ca un paradis, este reprezentat ca o pădure care avea șapte arbori, fiecare dintre aceștia având șaisprezece rădăcini și patru sute nouăzeci de ramuri. Fructele arborilor se reînnoiau fără încetare și furnizau omului o hrană perfectă.

“Aici, în acest loc plăcut, în patria fericirii omenești și pe tronul măreției sale, el era veșnic fericit... El se bucura de o pace și de o fericire care n-ar putea fi înțelese de omul de astăzi.”

Un teribil eveniment, pe care îl vom descrie mai în amănunt, a pus capăt acestei stări. Omul a fost puțin câte puțin lipsit de drepturile sale și aruncat în regiunea strămoșilor săi, unde se află de atunci încoace încercând mahnirea și umilința de a rămâne necunoscut între celelalte ființe ale naturii și de a fi considerat ca una dintre ele. Este imposibil de a se reprezenta o stare mai tristă și mai umilitoare decât starea mizerabilă a omului în momentul căderii sale.

“Și totuși Tatăl său, pedepsindu-l, nu voia doar să-i răpească orice speranță... el s-a lăsat înduioșat de căința și de rușinea sa și i-a promis că va putea într-o bună zi, grație eforturilor sale, să se întoarcă la starea sa primordială... De asemenea nu trebuia să ne surprindă mijloacele de salvare care rămân la dispoziția ființei umane după greșeala sa: mâna Tatălui care l-a pedepsit, dar și iubirea Tatălui care veghea asupra lui, chiar dacă dreptatea acestui Tată îl lipsea de prezența Sa. Căci locul din care a plecat omul este plasat cu o astfel de înțelepciune încât, atunci când el se va întoarce pe aceleași căi prin care a fost corupt, va putea să ajungă în același punct central al pădurii, care îi va putea dăruia din nou bucuria forței și păcii.

În realitate el a eșuat pe căi lăturalnice mergând de la patru la nouă și nu va putea nicicând să regăsească paradisul pierdut decât mergând de la nouă la patru. Până atunci nu-i rămâne decât să se plângă de această aservire, care este soarta tuturor ființelor care locuiesc în ținutul taților și mamelor lor. Și cum omul a ales cu bună știință, este firesc ca el să resimtă toate chinurile și suferințele acestei legi. Deși această lege este teribilă, ea nu este nimic în comparație cu legea lui *cincizeci și șase*, care este oribilă și îngrozitoare pentru cei care trebuie să-i suporte consecințele; căci aceștia nu pot ajunge la șaiszeci și patru decât după ce i-au suportat toate rigorile.

Este istoria alegorică a ceea ce a fost omul la originile sale și a ceea ce a devenit el ca urmare a nesupunerii sale față de această primă lege. Folosindu-mă de această imagine, am încercat să-l conduc până la sursa

tuturor nefericirilor sale și să-i arăt într-un fel voalat și totuși transparent mijlocul de a o atinge.”

Numărul este din nou asociat oricărei descrieri, câteodată sub o formă atât de îndepărtată de înțelegerea noastră încât am fi tentați mai degrabă să considerăm toate acestea drept o fantezie. Totuși, după ce se mânuiesc mult timp numerele lui Saint-Martin, se ajunge la concluzia că există acolo o mare înțelepciune chiar și atunci când este bine disimulată. Același lucru se petrece și atunci când e vorba de misterul numerelor despre care vorbește *Apocalipsa* sfântului Ioan (capitolul 13) menționând “Fiara cu două coarne” sub forma numărului 666, adăugând de o manieră categorică: “Este înțelepciunea însăși care vorbește aici.”¹

Abia la mijlocul lucrării, spre sfârșitul primului volum, apare la Saint-Martin imaginea “cărții omului”. Ne permitem să-l cităm din nou. După ce vorbește de o serie de privilegii de care se bucura omul, el continuă:

“Aceste avantaje de nedescris țin de stăpânirea și de înțelegerea acestei cărți atât de prețioase care face parte din darurile primite de om odată cu darul suprem al existenței sale. Deși această carte nu avea mai mult de zece pagini, ea cuprindea toate ideile și toate cunoștințele despre a fost, despre ce este și despre ce va fi; iar posibilitățile omului în acea epocă erau atât de întinse încât el putea să citească în același timp toate cele zece pagini și să le înțeleagă în întregime dintr-o singură privire.

În pofida căderii sale, el a rămas în posesia cărții, pierzând în schimb mijlocul de a o citi cu atâta ușurință și el nu mai poate înțelege această carte decât parcurgând-o pagină cu pagină.

Totuși el nu va fi niciodată complet repus în drepturile sale înainte de a le fi citit pe toate, căci deși fiecare din aceste zece pagini comportă o cunoaștere specială care îi este proprie, ele sunt în același timp legate între ele, astfel încât nu este posibil să se pătrundă complet înțelesul uneia dacă nu se ajunge la cunoașterea tuturor celorlalte; și, cum am spus deja, omul nu le va putea citi decât una după cealaltă. Îi va lipsi deci la fiecare pas certitudinea, atâta timp cât el nu va ajunge să le parcurgă pe toate în întregime, în special pe cea de a patra care servește ca punct de legătură pentru toate celelalte.

Aici se află un adevăr de care oamenii au ținut prea puțin seama și totuși este absolut necesar să fie cunoscut și să fie luat în considerație;

¹ Pentru redarea în limba română a citatelor biblice care apar în lucrare, a fost folosit textul Bibliei editate în anul 1975 de Institutul biblic și de misiune ortodoxă, București.

căci toți oamenii se nasc cu această carte în mână; și atunci când studierea și înțelegerea acestei cărți devin o vocație pe care o au de împlinit, se poate înțelege cât de important este pentru ei să nu facă pași greșiți.”

Când se referă la conținutul celor zece foi ale cărții, Saint-Martin le caracterizează ca și cum ar vorbi despre niște numere izolate. Pentru a exemplifica, este suficient să redăm cuprinsul câtorva pagini.

pagina a 4-a: despre tot ce este activ, despre începutul tuturor limbilor, despre cele vremelnice și despre cele aflate dincolo de timp; despre religie și despre serviciul divin; despre numărul ființelor nemateriale care gândesc.

pagina a 5-a: despre idolatrie și despre corupție.

pagina a 6-a: despre numărul temporal al celui care este unicul sprijin, unica forță și unica speranță a omului, despre ființa reală și fizică, care are două nume și patru numere, pentru a fi în aceeași măsură și în același timp activă și înțelegătoare și a cărei lucrare se întinde dincolo de cele patru lumi...

pagina a 10-a: a zecea pagină este fără îndoială pagina esențială și, prin urmare, pagina fără de care precedentele nu ar putea fi cunoscute; căci dacă cele zece foi ar fi aranjate pe o circumferință, s-ar descoperi cea mai strânsă înrudire între ultima și prima, din care decurge totul. Și ca să ne dăm seama de importanța ei, trebuie să știm că exact din cauza acestei a zecea pagini autorul tuturor lucrurilor este de neatinș, căci ea îl înconjoară ca un zid dincolo de care nici o ființă vie nu poate pătrunde.

Din cele spuse până acum, rezultă că acest simbol al cărții este legat mai degrabă de numărul zece, în timp ce simbolul *Apocalipsei* face trimitere îndeosebi la numărul șapte.

Aprofundând studiul, vom putea constata că problema “cărții omului” nu este o simplă închipuire a lui Saint-Martin, ci că ne aflăm în fața unei adevărate comori de înțelepciune. Într-o conferință ținută la Berlin în anul 1905, Rudolph Steiner a vorbit și el de o carte compusă din zece pagini. Deși nu s-au păstat decât fragmente din această conferință, acestea sunt suficiente pentru a cunoaște modul în care abordează el acest subiect incitant:

“Această carte de zece pagini este adevărată, este reală. Gândirea savanților închinată științelor oculte diferă de cea pe care oamenii o numesc gândirea vieții cotidiene. Gândirea acestor savanți primește dintr-o dată, prin intuiție, un concept interior. Nu este urmarea unor experiențe sau unor percepții exterioare - s-ar spune că este vorba de o iluminare. Acesta se datorează probabil faptului că ea cuprinde dintr-o

singură privire realitățile superioare - ea privește imaginile spirituale originare ale lucrurilor, așa cum procedează un pictor, care are în sine însuși imaginea originară a operei sale. Toate lucrurile au imagini originare care se găsesc pe un anumit plan spiritual și pe acestea le privește savantul. În ocultism, citirea imaginilor spirituale originare înseamnă citirea cărții de zece pagini.”

Omul a fost capabil să citească această carte cu mult înainte de căderea sa, cu mult înainte de a fi azvârlit “în ținutul strămoșilor săi”, în prima jumătate a epocii lemuriene, atunci când omenirea nu posedă încă un corp fizic. Separarea oamenilor în două sexe nu avusese încă loc. În zilele noastre numai inițiații sunt capabili să citească în această carte. Maniera în care inițiații citesc această carte este descrisă în felul următor:

“Nu în amănunt, puțin câte puțin, se descoperă ceea ce se petrece în lumea spirituală, ci toate lucrurile sunt acolo și sunt cât se poate de limpezi pentru ochiul spiritual al savantului. *Aceste lucruri sunt în număr de zece: este cartea de zece pagini.*”

Tot la Steiner găsim descrierea paginilor izolate. În realitate, citirea acestor pagini constă în înțelegerea vie a primelor zece numere. Iată ce spune el în legătură cu prima pagină:

“Se trăiește launtric începutul și sfârșitul lucrurilor. Spre exemplu: când se privește o floare, ea este născută, este trecută, lasă în urmă o sămânță care putrezește ea însăși. Nu rămâne decât o mică sămânță. În ea se află o plantă complet nouă. O plantă poate să varicze între o mare întindere și o esență care este închisă într-un nimic, într-un fel de punct. Această întindere-reducere la un punct poate fi observată în întreaga natură. Același lucru se petrece atât la om cât și la întregul sistem solar. Vorbim de *Manvatara*¹ = întindere și de *Pralaya* = restrângere la un punct.

Această stare de a fi redus-și-restrâns la un punct în care se află închisă întreaga viață, atât de bogată, și din care decurge totul, această stare trebuie să fie numită *trăire launtrică*. Discipolul în ocultism trebuie să se pună în mod interior în stare de contemplație punctuală. El trebuie să trăiască launtric un punct care conține totul și din care decurge totul, care nu este nimic și care este totul, care conține unitatea ființei și a

¹ Pentru înțelegerea corectă a termenilor folosiți pe parcursul acestei lucrări și care fac trimitere la un alt câmp al realității, recomandăm cititorului *Dicționarul de teosofie, metafizică și esoterism*, apărut la Editura Herald în anul 1995.

forței. Puterea de a se pune într-o asemenea stare, care permite ca totul să iasă din nimic, aparține misterelor; este citirea primei pagini.”

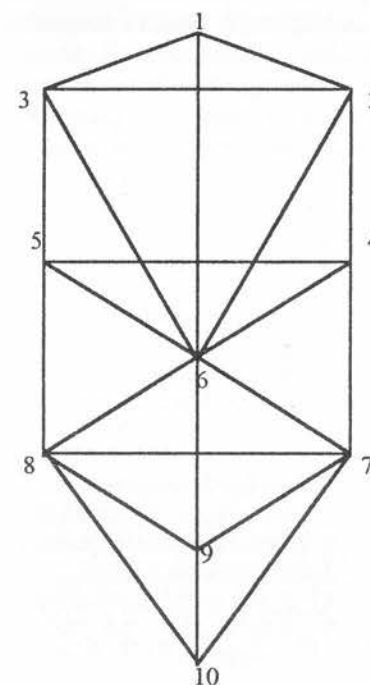
Cuvintele pe care le-am citat ne trimit la ideile primordiale, la forțele creatoare ale lumii spirituale. “Divinul” Platon a fost acela care a reflectat mai întâi asupra acestor idei de o manieră filosofică și care și-a formulat apoi doctrina în *Dialogurile* sale. Dar în ele nu se află aproape nimic referitor la conexiunile existente între idei și numere; fiind înaintat în vârstă atunci când și-a aprofundat doctrina, acest aspect nu a constituit subiect pentru nici unul din dialogurile sale. În schimb, el l-a expus discipolilor săi sub forma unei instrucții orale; la acest nou nivel al judecății sale, el a pus pe același plan ideile și numerele. Din simplul *Eidos*, din simpla idee, a rezultat *Arithmos Eideikos*, ideea-număr. Dar nu se sugera nimic despre faptul că era vorba de chiar zece idei, de zece idei-numere.

Doctrina celor zece idei analoage numerelor și-a găsit dezvoltarea în cultura ebraică care s-a dezvoltat în același timp. În vechea doctrină esoterică ebraică, care purta numele de *Kabbala*, se vorbea de aceste zece idei creatoare ca despre zece *Sephiroth*. Prezentăm alăturat o schemă care poartă numele de “arborele Sephiroth”-urilor (Fig.1). Numele latine folosite pentru traducerea denumirilor ebraice ale celor zece Sephiroth sunt puse în paranteze. Sephiroth-urile erau legate între ele prin 22 de linii, numite “canale”; s-a făcut o alăturare cu cele 22 de litere ale alfabetului ebraic, astfel încât arborele Sephiroth-urilor avea ca ramuri literele acestui alfabet.

Totalitatea celor zece Sephiroth se raporta la esența eternă a omului. Omul superior sau “ideal”, dispunea de totalitatea celor zece idei. Era numit “Adam Kadmon”, “omul de Răsărit”, sau “omul antichității”, cu alte cuvinte omul de dinainte de cădere.

În felul acesta înțelepciunea ebraică se reunește cu înțelepciunea greacă platonică. Aristotel, celebrul elev al lui Platon, a urmat aceleași căi. El este autorul unei doctrine înrudită cu cea a Sephiroth-urilor, numită doctrina celor zece principii de idei sau a celor zece categorii. Într-o manieră semnificativă, Aristotel le împinge în categoriile cuvintelor. Deducțiile sale, un pic superficiale, au fost adesea greșit înțelese; numele celor zece concepte fundamentale sunt dificil de tradus. Aristotel însuși nu și clasifică categoriile, ci le enumeră într-o manieră mai degrabă incoerentă.

“Cuvintele care se folosesc fără nici o legătură definesc, unele o substanță, altele o dimensiune, o stare sau un raport, un loc sau o epocă, o situație, o acțiune, etc.” (*Categorii*, cap.IV).

- 1.Kether (Corona) = Coroana
- 2.Hocmah (Sapientia) = Înțelepciunea
- 3.Binah (Intelgentia sive Spiritus = Inteligența sau Spiritul
- 4.Hesed (Misericordia) = Mila
- 5.Geburah (Severitas) = Rigoarea
- 6.Tiphereth (Pulchritudo) = Frumusețea
- 7.Netzah (Victoria) = Victoria
- 8.Hod (Gloria) = Gloria
- 9.Yesod (Fundamentum) = Temelia
- 10.Malkuth (Regnum) = Regatul

Fig.1

El nu se ocupă decât de patru categorii, expuse în ordinea următoare: substanță, dimensiune, raport, stare. El le analizează în funcție de semnificația și de conținutul lor. În felul acesta el deduce alte șase categorii. Această doctrină a categoriilor este considerată în prezent un rezultat al gândirii tânărului Aristotel. Unii se îndoiesc chiar de autenticitatea ei. La o vârstă mai înaintată, Aristotel va combate doctrina lui Platon despre ideile-numere, pe care o îmbrățișase în tinerețe. Și totuși în ansamblul celor zece categorii se simte ceva care trimite la cele zece idei creatoare; căci decada categoriilor poate fi ordonată într-o manieră logică ca cele zece Sephiroth (Fig.2).

Cuvântul ebraic *sephiroth* reprezintă pluralul cuvântului *sephira*. El este compus din cinci litere: samekh, phe, iod, resh și he și, la origine, însemna “lumină”, “strălucire”. Abia în al doilea rând el ia înțelesul de număr; cele zece sephiroth nu sunt altceva decât primele zece numere. Ceea ce este semnificativ este înrudirea cuvântului *sephira* cu cuvântul ebraic *sepher*, care înseamnă carte. Anumiți savanți semnaleză de asemenea înrudirea lui cu termenul grecesc *sphaira* (sfera). Cuvântul

sephira accentuează și mai mult originea luminoasă, sferică a numerelor. El a suferit o mare transformare atunci când comoara culturală ebraică a fost făcută cunoscută altor popoare. El a trecut mai întâi în arabă ca *sifr*, apoi în latină ca *zephirum*, apoi în italiană ca *cifra*, și în germană ca *ziffer*. În limba franceză, cuvântul *chiffre* înseamnă și astăzi scriere secretă, o cheie secretă.

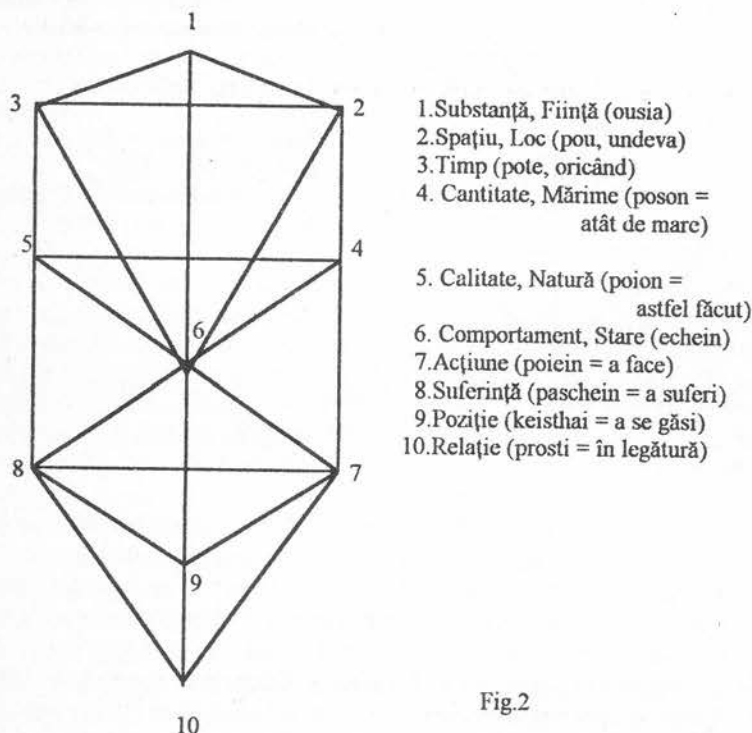

Fig.2

Noi posedăm zece cifre, zece simboluri de numere cu ajutorul cărora se formează celelalte numere; în aceste zece cifre și în sistemul zecimal care se bazează pe ele, se reflectă cele mai vechi doctrine științifice. Cifrele noastre reprezintă zece principii originare care se află la baza lumii creatoare, iar calculul nostru nu este altceva decât o relație între aceste zece principii, tot așa cum procesul general al gândirii noastre este, după Aristotel, o relație între aceste zece categorii.

Dacă cele zece sfinte Sephiroth se raportează la ceea ce este mai elevat în ființa umană, la omul ideal, nu înseamnă, oare, că și primele

zece numere au o profundă semnificație pentru ființa umană? În vremurile de demult nu exista nici un fel de îndoială despre strânsa legătură dintre număr și om. Relația cu numerele a fost întotdeauna considerată o activitate specific umană. Astfel medicul arab Avicenna spunea către anul 1000 d.Ch.: *Bruta non numerant* ("Animalele nu numără"). Că este adevărat, o dovedește faptul că nici chiar animalele cele mai inteligente nu au nici un fel de aptitudine pentru calcul. Sub acest aspect există o prăpastie de netrecut între om și animal, căci numai omul numără și calculează.

Prin urmare întreaga noastră natură umană se regăsește în primele zece numere. În felul acesta gândeau înțelepții din trecut atunci când contemplau numerele. Omul nu ar trebui să aspire să depășească cele zece principii originare corespunzătoare primelor zece numere, căci ar putea să treacă dincolo de sfera care îi este destinată în lumea spirituală și ar ajunge în lumea terifiantă a forțelor magiei negre. Cum exprimă Saint-Martin acest fapt? El însușează primele zece numere într-un singur număr și obține totalul:

$$1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9 + 10 = 55$$

Acest gen de adunare se numește adunare în înțelesul înțelepciunii divine. În felul acesta, numărul 55 indică limita umanității; în expresia acestui număr apare încă o dată numărul zece, sub forma a doi de cinci care se află unul lângă celălalt. Odată cu depășirea acestor regiuni umane se face trecerea la numărul 56 despre care Saint-Martin spune că "legea sa este oribilă și îngrozitoare pentru cei care trebuie să-i suporte consecințele".

Sarcina noastră constă în a stabili că primele zece numere formează o totalitate atât de semnificativă încât cu ele se poate deschide un cerc pentru om. Precizăm de la bun început că o astfel de problemă este atât de dificilă încât nu poate fi vorba decât de a încerca o posibilă rezolvare. Dar înainte de a întreprinde o asemenea tentativă ar trebui să explicăm motivul care ne-a împiedicat să înțelegem adevărata esență a numerelor și să ne îndepărtăm atât de mult de vechea înțelepciune a numerelor ce ne-a fost transmisă. Căci în prezent noi folosim după bunul plac primele zece numere sub forma celor zece cifre, fără a avea nici un fel cunoștință despre raporturile lor cu esența noastră umană. Ne-am folosit adesea de numere, și am reflectat îndelung asupra lor grație unei teorii cu adevărat remarcabile, dar nu am căutat să înțelegem ceva din ceea ce depășește legătura noastră pur logică cu numerele, chiar dacă mânuirea acestora este un act prin excelență uman.

Dar dacă lucrurile stau astfel, relația noastră cu numerele ar trebui să fie o copie a naturii noastre umane. S-ar putea spune: "Spune-mi care sunt legăturile tale cu numerele, ca să-ți spun cine ești.", așa cum a spus Fichte referindu-se la filosofie.

Numărul îl urmează pe om ca o adevărată umbră, îl însoțește în urcușurile și în coborâșurile evoluției sale. Așa cum adevărata patrie a ființei umane trebuie căutată în sferele înalte, tot așa trebuie procedat și atunci când este vorba de starea originară a numărului. Chiar atunci când se află prăbușit în adânc, omul a păstrat capacitatea de a privi deasupra lui, și de aceea el poartă în limba greacă numele de *anthropos*, adică cel care privește în sus. Richard Wagner spune în opera sa *Erkenne dich Selbst* (Cunoaște-te pe tine însuși), că omul a devenit "un animal rapace care calculează", opusul celui care "sfășie".

Cât privește coordonarea dintre numere și starea morală a omului, se crede în prezent că numărul și calculul formează un domeniu neutru. Calculul ar reprezenta o dispoziție pur intelectuală, dincolo de bine și de rău. Dar nu s-a gândit întotdeauna în felul acesta. Abia odată cu Aristotel s-a născut această manieră de a vedea lucrurile. Iată ce afirmă el în *Metafizica*:

"În acest domeniu nu se dovedește nimic spunând că este mai bine sau mai rău...În alte domenii, chiar în meseriile manuale, cum este cea a tâmplarului sau a cizmarului, totul se consideră din punctul de vedere al binelui sau al răului. Cât despre științele matematice, ele n-au nimic de a face cu binele sau cu răul."

Atitudinea lui Aristotel devine comprehensibilă numai în măsura în care se ține seama de atitudinea lui față de maestrul său; el considera drept o sarcină de primă importanță înlocuirea conceptului platonice de numere cu un altul.

Am expus în treacăt atitudinea lui Platon față de numere, atunci când am vorbit despre dezvoltarea doctrinei sale referitoare la idei. El își expune teoria despre numere sub forma unei cuvântări intitulată *Despre Bine* ținută în fața unui cerc restrâns de discipoli. El voia să întemeieze lumea binelui prin legarea numărului de idee. Astfel, când era vorba de numere, Platon își înălța privirile spre înalt, le diviniza, în adevăratul sens al cuvântului.

Această venerație îi plăcea lui Aristotel. El considera necesar ca oamenii să coboare cu picioarele pe pământ atunci când era vorba de numere. De aici lupta sa împotriva ideilor-numere a lui Platon, de aici dorința sa de a smulge numărul din lumea binelui, de a-l neutraliza. Așadar, pe seama lui Aristotel trebuie pus faptul că noțiunea de număr a

fost exteriorizată în mod conștient, el fiind acela care a aruncat sămânța conceptului de număr în sensul în care este folosit și în prezent.

Romanii au fost însă aceia care au creat și au aplicat cu adevărat conceptul de număr. Este adevărat că în epoca lui Aristotel numărul a părăsit sfera morală căreia îi aparținuse fiind plasat într-un domeniu neutru. Dar odată intrat pe mâinile omului, numărul n-a mai păstrat mult timp această neutralitate. Ființă morală, omul nu poate păstra timp îndelungat neutralitatea; creațiile gândului înclină spre bine sau spre rău. Este o realitate că mărirea numărului de către romani i-a răpit această neutralitate. În epoca împăraților, el s-a aflat într-o strânsă relație cu banii. La romani, numărul a fost întotdeauna foarte respectat. S-ar putea avea în vedere legătura lingvistică a cuvântului latin *numerus* cu termenul *numen*, care desemna divinitatea. Acești doi termeni se asociază și cu un al treilea, *nummus*, care înseamnă monedă. Romanii se serveau de număr mai ales când era vorba de bani, de monezi. Același lucru s-a produs pentru număr și monedă în limba germană, în care mărirea monezilor este desemnată printr-un termen derivat din cuvântul număr¹.

Împărații romani au jucat un rol special în această dezvoltare. Ei au reușit să obțină inițierea în secretele Misterelor fără să fi urmat în prealabil calea purificării. Prelevându-se apoi de funcția lor de *pontifex maximus*, de preoți supremi, ei au cerut adorarea divină a propriei lor persoane.

Acest fapt a avut ca rezultat demonizarea cultelor Misterelor. Banul și numărul au intrat în declin; piesele de monedă au purtat de atunci încolo efigia zeului-Cezar. Cele trei substanțe desemnate de cuvintele *numen*, *numerus* și *nummus*, au fost împinse la un nivel inferior. Cultul divinității a fost înlocuit de cultul lui Mammon. Ceea ce până atunci fusese binecuvântare a devenit opusul său și s-a transformat în nenorocire. Cultul banului reprezintă, în ciuda dezvoltării creștinismului, aspectul cultural al timpurilor moderne și acest lucru i-a inspirat lui Wagner expresia de "animal feroce care calculează". El a spus același lucru despre creștinismul din vremea sa:

"Un creștinism care s-a împăcat cu cruzimea și cu violența tuturor puterilor lumii, mergând de la animalul feroce care sfășie la cel care calculează, trebuia să îndure o nenorocire din partea dușmanului său, datorită inteligenței și vicleniei celui din urmă. Iată de ce nu ne putem aștepta la un mare bine care să vină din partea autorităților laice sau religioase."

¹ În germană: *zahlen* = a plăti; *Zahl* = număr. (N.T.)

În același text, dușmanul creștinismului este numit "dominatorul-fantomă", care prin inteligență și viclenie provoacă atâtea nenorociri; el l-a reprezentat în opera sa, *Inelul Nibelungilor*, sub numele de Alberich: "Inelul fatal al Nibelungului, asemenea unei pungi de bani, trebuia să perfecționeze teribilul chip al fantomei, domatoarea lumii."

Capitolul II

FOLOSIREA CANTITATIVĂ ȘI CALITATIVĂ A NUMERELOR

Am afirmat la începutul studiului nostru că totul depindea de modul în care erau folosite numerele. Spunând "folosirea numerelor" nu ne gândim la ceva vag, ci la un lucru foarte precis. Căci mânguirea numerelor înseamnă a face operații cu numerele, a calcula; e vorba așadar de diferite genuri de calcul. Patru dintre acestea sunt cunoscute și folosite pretutindeni: adunarea, scăderea, înmulțirea și împărțirea. Vom consacra un capitol special structurării intelectuale a diferitelor genuri de calcul. Pentru moment nu ne vom ocupa decât de aceste patru "genuri principale". Ordinea de prezentare a acestor patru operațiuni ar putea fi în mod firesc diferită, dar nu este lipsit de importanță faptul că una sau alta dintre operații preia întâietatea. Nu este nici o îndoială că în zilele noastre se dă o mare importanță adunării. Prin asta vrem să spunem că ea pune cel mai bine în evidență procedeul de sinteză și de combinație al spiritului omenesc. Iată de ce toate celelalte genuri de calcul se bazează astăzi pe adunare; scăderea nu apare decât ca un procedeu invers al adunării, înmulțirea ca o adunare continuă a acelorași numere ale unei sume, iar împărțirea ca un invers al înmulțirii, sau mai bine zis ca o scădere continuă a acelorași numere. Caracterul cultural al acestei dispoziții este descris de Rudolph Steiner în felul următor:

"Am ajuns în decursul civilizației să considerăm într-o manieră sintetică, ca să spunem așa, operațiile care se referă la numere. Avem o unitate, o a doua unitate, și o a treia unitate și ne forțăm, adunând, să adăugăm un element la altul, astfel ca ele să se afle unele lângă altele atunci când socotim. Dar factorul uman elementar nu s-a dezvoltat pentru calcul în felul acesta".

Aceste cuvinte lasă să se înțeleagă că n-a existat întotdeauna aceeași stare de lucruri, adică adunarea n-a ocupat mereu locul predominant.

Cum s-a dezvoltat, aşadar, în ceea ce priveşte calculul, factorul uman elementar?

Calculul s-a născut, fără nici o îndoială, din unitate. Doi nu era totuşi repetarea exterioară a unităţii, el se afla chiar în sânul unităţii. 1 dă 2 şi 2 se află în 1. Când s-a început să se scrie 1, nu s-a ieşit din unitate pentru a se ajunge la doi. A fost o formaţie organică interioară când s-a ajuns la 2, iar 2 se găsea în unitate, ca şi 3 de altfel, etc. Unitatea îngloba totul iar numerele erau "structuri organice ale unităţii"

Aşadar nu procedeul de acumulare fost punctul de plecare în formarea "elementarului-uman" ci un partaj, o împărţire a unităţii, deci un proces, o operaţie de împărţire. În loc de acumulare de unităţi, era vorba de o împărţire.

După Rudolph Steiner cele două procedee se pot prezenta într-o manieră foarte concretă:

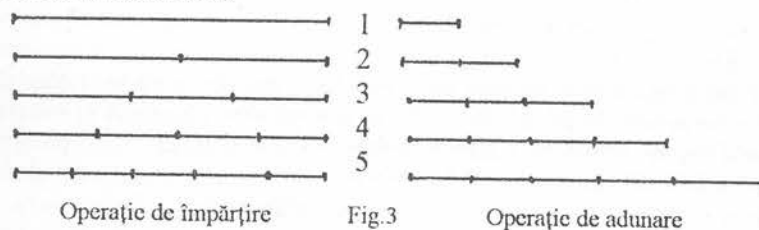

Fig.3

Cele două concepții despre număr par să se afle în opoziție, par chiar să se excludă una pe cealaltă. Vom vedea mai târziu cum se prezintă lucrurile în realitate. Făcând abstracție de această chestiune, se poate spune că adunarea a căpătat întâietate pentru că ea este un procedeu potrivit pentru mănuierea a tot ceea ce este mecanic. Ea are aerul că se ivește ori de câte ori un întreg rezultă în urma combinării părților.

Când a avut loc revoluția spiritului mecanicist și îndeosebi dezvoltarea mașinismului, metoda sintetică a trecut pe primul loc în sfera mănuiirii cifrelor. Dar ea nu mai este suficientă pentru a înțelege lumea ființelor vii, lumea organică; o celulă se dedublează grație împărțirii și nu acumulării. Același lucru se petrece în lumea exterioară: se observă mai întâi o câmpie întinsă ca un întreg și abia mai târziu se descoperă puțin câte puțin plantele individuale. Se observă pădurea mai întâi ca un întreg și nu se percep arborii izolați decât atunci când ne apropiem de ea. Dar atunci când se dorește să se ajungă la total pornind de la unități, nu se poate vedea pădurea în spatele copacilor.

S-ar putea spune că perceperea diviziunii numărului se impune mai ales acolo unde totalul semnifică mai mult decât suma părților izolate și

unde, în consecință, trebuie plecat de la tot pentru a se putea înțelege părțile.

Diferența dintre cele două concepții asupra cifrelor este pusă în evidență și de rolul pe care unitatea îl joacă în doi. Se vorbește actualmente de mai multe unități care se adaugă una la alta. Dar se poate vorbi în acest fel? În general vorbind, este posibil să se formeze pluralul cuvântului unitate? A spune: mai multe unități, nu înseamnă a afirma un lucru lipsit de sens? În acest caz n-ar trebui să se vorbească decât de mai multe detalii. Unitatea ar trebui să fie ceea ce rezultă din suma detaliilor. Dar această sumă nu este decât un reflex incomplet al unității, o unitate adunată. Dimpotrivă, în alte concepții despre numere, demnitatea unității este mai bine garantată. Nu există decât o singură unitate, întotdeauna aceeași, dar într-o diviziune multiplă. Sunt numerele 2, 3, 4, 5 care formează diviziunea unei unități. Cu cât se urcă mai mult în șirul numerelor, cu atât unitatea devine mai bogată. Dar totul este și rămâne unitate: *Hen kai pan!* ("Unul este totul!")

Potrivit concepției care domnește în prezent, diferitele numere nu se deosebesc unele de altele decât prin cantitatea de unități, sau mai degrabă de detalii, care sunt cuprinse în fiecare număr ce formează un tot. Ar trebui, aşadar, să ne întrebăm ce reprezintă de exemplu numărul 5 și ar trebui să răspundem că 5 este o sumă de $1 + 1 + 1 + 1 + 1$.

Nu ne dăm seama că această explicație înseamnă că numărul 5 era presupus mai de dinainte. Conceptul 5 există în conștiința omenească mai înainte ca explicația sa să fie furnizată, el trăiește ca o ființă independentă ca un tot și numai concepția mecanicistă își imaginează că îl poate explica complet adunând $1 + 1 + 1 + 1 + 1$.

Ideea de mărime a fiecărui număr se asociază cu conceptul insuficient de număr ca simplă cantitate, în timp ce detaliile care formează un număr sunt reprezentate ca având cu toatele aceeași mărime. Întrebarea: "Cât?" este însoțită de întrebarea: "Ce mărime?" În conformitatea cu această stare de fapt conștiința noastră actuală deosebește diferitele numere după mărimea lor; această distincție se exprimă în felul următor:

$$1 < 2 < 3 < 4 < 5 \dots$$

În felul acesta conceptul de mărime, de cantitate, primește în lumea numerelor o semnificație nebănuită, o semnificație care nu se găsește în lucrul însuși. Cât despre cealaltă manipulare a numerelor, cea bazată în special pe împărțire, semnificația este mult mai modestă. Acolo, toate numerele sunt de aceeași mărime, dacă se dorește să se folosească și în acest caz conceptul de mărime, de cantitate; toate sunt unități. Numerele trei și cinci sunt amândouă totalități, amândouă sunt unități. Mărimea se

manifestă mai puțin în numerele însele cât mai ales în părțile lor, în membrii lor. Ele însele se deosebesc acum prin *genul* lor: 3 este un anumit gen al unității, 5 un alt gen al aceleiași unități. Astfel diferitele numere devin diferitele părți ale unei aceleiași unități; în locul unei concepții cantitative ne găsim de data aceasta în fața unei concepții calitative.

În felul acesta cele două concepții despre numere sunt de natură cantitativă și calitativă. Și este important că cele două doctrine se raportează la concepte bine definite. Concepția cantitativă se deosebește prin aceea că exclude concepția calitativă despre același obiect. Dimpotrivă, concepției calitative nu îi este proprie această exclusivitate; ea însăși comportă un factor cantitativ, căci cantitatea implică, alături de alte însușiri, și o calitate. Trecerea de la concepția cantitativă despre număr la concepția calitativă nu reprezintă neapărat tranziția la ceva opus, dar ea conduce la ceva ce este mai bogat, mai elevat. În realitate concepția cantitativă ne-a sărăcit, căci am pierdut noțiunea viului, vivacitatea, și ne aflăm în situația de a nu mai putea înțelege ceea ce este compus. La această situație face aluzie Saint-Martin în lucrarea sa despre numere:

"În numere, entitățile sunt formate de calități și nu de cantități, întrucât calitățile au un caracter pe care cantitățile nu îl au. 2 ori 2 cai fac 4 cai, dar 4 cai nu sunt o ființă, în timp ce în adevărata ordine, numărul 4 anunță o ființă vie, având calitățile care formează existența sa. Același lucru este valabil pentru oricare alt număr. Bogăția de idei pe care o aduce concepția calitativă despre numere este pusă în evidență și în alt fel. Nu avem decât să contemplăm imaginea pe care o prezintă împărțirea unității în diferite numere. (Fig.3). Ea arată în același timp procesele care au loc atunci când vibrează o coardă. Coarda pe care o atingem ca un tot lasă să se audă un ton, tonul fundamental sau care corespunde unității nedivizate în părți. Dar unitatea sub forma lui 2 se face auzită ca ceea ce s-ar numi primul ton superior; trei, ca al doilea ton superior; patru, ca al treilea ton superior, etc. Însă tonul fundamental este cel care face să se audă celelalte tonuri, el este cel care dă tonul întreg, care răsună cu adevărat. Tonul de bază și tonurile superioare alcătuiesc în realitate un întreg, ele reprezintă unitatea în împărțirea sa în multiple imagini care triumfă. Astfel concepția numerelor bazată pe împărțire se prezintă nu doar ca cea mai vie, ci și ca cea care se află în strânsă legătură cu domeniul artistic, în cazul de față cu muzica. Grație acestei semnificații muzicale a numerelor, noțiunea de calitate a unui număr, despre care am vorbit mai înainte, devine concretă: numerele 1,2,3,4,5... sunt la fel de diferite unele față de altele precum este tonul fundamental

față de tonurile superioare. Concepția calitativă despre numere atinge aici înțelegerea minunii rezonante a unității.

Dar mănuierea numerelor mai are loc și la un alt nivel. Actualul procedeu de mănuiere se epuizează în acumularea de detalii. Se vede cu claritate că această folosire provoacă de asemenea o stare specială de spirit care se traduce printr-un act de luare la cunoștință, act inconștient de acumulare, căci perceperea totalității nu există. Richard Wagner a exprimat acest fenomen într-o manieră grandioasă în muzică: opera *Aurul Rhinului* arată această aspirație spre măreție, spre multiplicare. "Stăpânul lumii" din *Cântecul Nibelungilor*, Alberich, își sporește avuția. Acest fapt este însoțit de o temă muzicală care urcă în crescendo și se termină printr-un strigăt demonic. Maniera cantitativă de a considera numerele trezește sau dezvoltă tendința spre egoism. Influența sa se face simțită până și în detaliile ce par secundare. Astfel, spre exemplu, dacă se consideră banii din epoca noastră, diferitele feluri de monede nu apar ca membri ai unei unități, ci ca acumulări de detalii. Pe timpuri, se marca pe monezi a câta parte din unitate reprezenta aceasta, căci omul se găsea încă sub influența entității. Entitatea era atunci punctul de plecare, era un element regulator la care se raportau și relațiile sociale.

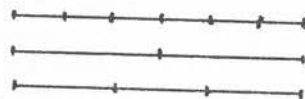
Cel ce se deprinde să mănuiască numerele astfel ca acestea să apară ca fracțiuni dintr-un tot face să se trezească în el un sens social. Efectul moral al unui număr interesează îndeosebi pe maestru și pe educator. Maniera de a folosi numerele nu este indiferentă față de nivelul general al copilului. Întrucât el nu înțelege în primii ani de școală semnificația noțiunilor globale, a totalităților, metoda care face ca numerele izolate să apară prin adunarea unor serii de unități nu îi convine deloc. El nu se vede pe sine ca membru al unui tot, și nu se înțelege ca membru al unei comunități, fie aceasta școala sau familia. Acest simț înrădăcinat al comunității nu poate fi cultivat decât dacă numerele îi sunt prezentate ca niște entități. În loc de aceasta el este pus în fața unei table de calculat, care nu pare să aibă altă menire decât ca să împiedice dezvoltarea la copil a unei relații lăuntrice cu numărul. Copilul învață așadar doar să adune detaliile, iar când devine adult nu știe să facă altceva. Încă din copilăria sa, el nu cunoaște numerele decât ca pe niște simple cantități de obiecte, asemănătoare sau diferite, el știe că din numărarea lor poate obține cutare sau cutare număr; 6 este pentru el cu unu mai mare decât cinci, care, la rândul său, este cu unu mai mare decât 4, etc.

Nu este necesar să se analizeze valoarea morală a fiecărei concepții despre numere. Este suficient să se cunoască rolul pe care îl joacă fiecare dintre acestea. A ști despre un număr doar că este mai mare decât prece-

dentul nu îl face mai deosebit față de celelalte, el are același aspect ca și acestea. Parafrazând o zicală, s-ar putea spune că noaptea toate numerele sunt negre.

Din contră, caracterul particular al unui număr se revelă atunci când se cunoaște dependența sa față de alte numere cu care formează o înlanțuire. De exemplu unitatea din numărul șase se găsește de asemenea ca unitate în numerele doi și trei.

Fig. 4

Cât despre unitatea din cinci, ea se regăsește acolo oarecum pentru sine însăși căci cinci nu seamănă cu nici unul din numerele care îl preced; el nu conține decât imaginea unității nedivizate, din care purced toate celelalte.

Fig. 5

De aceea cinci este numit "primul număr", numărul "prim" în timp ce șase este un număr "compus".

Acastă ultimă denumire nu este prea fericit aleasă, căci ea caracterizează nefericit starea de lucruri pe care tocmai am menționat-o. Căci fiecare număr este un număr compus în sens uzual al acestui termen, chiar și numărul prim cinci, care se compune fie din cinci unități, fie din doi și trei, etc.

Se ajunge astfel rapid și de o manieră absolut firească, ca prin împărțirea numerelor în diferite părți, să se vadă diferența dintre numerele primitive și numerele compuse. Se poate ajunge aici și prin acumularea numerelor, dar procedeu este mult mai lung și mai dificil. Ceea ce face un număr interesant și atrăgător, este genul de numere căruia îi aparține el, ceea ce îi atribuie o fizionomie specială.

Asamblarea unui număr prin adunare nu trebuie considerată ca fiind lipsită de importanță. Împărțirea unui tot în părți sau alcătuirea unui tot din părți dispartate sunt două procedee ale inteligenței omenești care nu stau unul alături de celălalt, cum de fapt am încercat să demonstrăm. Universul artificial pe care îl reprezintă o mașină, este un întreg alcătuit din mai multe părți.

Dacă cele două procedee nu sunt folosite unul împotriva celuilalt, ci sunt legate unul de celălalt, se poate ajunge la un lucru foarte prețios și interesant. Vom da câteva exemple: dacă analizăm numărul 6, vedem că divizorii săi sunt numerele 1, 2 și 3. Adunarea acestor divizori ne

conduce, oricât de surprinzător ar fi lucrul acesta, din nou la numărul 6: $1 + 2 + 3 = 6$. Acest fapt nu se limitează la numărul 6, ci și la alte numere care se comportă la fel ca numărul 6, respectiv: 28, 496, 8128, 33550336... etc. Vechii greci numeau un astfel de număr *arithmos teleios* ceea ce însemna: "numărul limitat de el însuși"; traducerea uzuală îi dă sensul de "număr perfect". Care este deci comportamentul majorității numerelor? Dacă se adună divizorii unui număr, suma este în general inferioară numărului considerat; divizorii lui 10 sunt 1, 2, 5 iar suma lor este egală cu 8. Există și o a treia categorie de numere pentru care suma divizorilor este mai mare decât numărul de plecare. Acestei categorii de numere îi aparține și 12, cu divizorii 1, 2, 3, 4, 6, a căror sumă este egală cu 16.

Se face în mod involuntar o comparație cu ființele omenești: numerele perfecte evocă ideea de persoane "complete", "rotunde" în timp ce majoritatea ființelor umane amintesc numerele care "conțin" chiar când acest lucru nu este sesizabil la prima vedere. Cât despre cea de a treia categorie de numere, mai rară, ea simbolizează persoanele la care nu se remarcă bogăția interioară. Altădată, aceste comparații se făceau în mod real. Astfel în vechea Grecie, de un interes aparte se bucurau perechile de numere care se completau, adică în timp ce un număr era "deficient" celălalt era "bogat"; spre exemplu numerele 220 și 284. Suma divizorilor sau "conținutul" lui 220 este de 284 și invers. Ceea ce lipsește sub aspectul conținutului la 284 se găsește în 220. Acestor perechi de numere li se spunea *philoï arithmoi*, adică "numere-prietene", împrumutând această denumire din domeniul relațiilor umane. Se observă că concepția care divizează numerele conduce în mod involuntar în afara propriului său domeniu. În zilele noastre aproape că s-au dat uitării problema numerelor perfecte sau prietene; nu se mai învață nimic despre asta nici la școală și nici în domeniul științific. Cel mult explorarea istorică a științelor matematice le menționează cu titlu de curiozități istorice.

În întreaga antichitate, numerele au fost considerate ca părți logice ale unei unități. A existat atunci un adevărat cult al unității; aceasta era considerată mama tuturor numerelor, fapt ce o plasa mai presus de ele. Se mergea până acolo încât se spunea că unitatea, fiind superioară oricărui număr, nu ar mai fi ea însăși. Atitudinea prezentă față de numere și modalitatea de a mânui unitatea li s-ar fi părut barbare anticilor. Antichitatea manifesta o mare înțelepciune în ceea ce privește numerele, înțelepciune pe care ne-o reprezentăm cu greu în zilele noastre. Doar în vechile curente oculte, care au cultivat vechea manieră de abordare a numerelor, a fost posibilă păstrarea un timp mai îndelungat a acestei

înțelepciuni. Saint-Martin, despre care am vorbit, este reprezentantul unuia din aceste curente. Un alt reprezentant, de mare importanță, care a trăit la sfârșitul evului mediu și la începutul timpurilor moderne a fost Cornelius Agrippa (1486-1535). El este cel care, cu un ochi în trecut și cu unul în prezent, a pus cap la cap cele două concepții despre numere.

Agrippa a arătat "forța" numerelor în lucrarea sa *Kabbala*, mai precis în capitolul intitulat "Despre numere, despre puterea și forțele lor". Iată ce scrie el:

"Nu numai preoții păgâni, ci și teologii ebraici și creștini, afirmă la unison că numerele, care aparțin mai întâi matematicilor, fiind pur formale, posedă de asemenea cea mai puternică influență acționând asupra binelui și răului."

El separă prin urmare aceste numere, pe care în altă parte le numește "numere de judecată" sau "numere-cuvinte" și "numere de comerț".

"Teologii păgâni, ebraici și creștini subînțeleg, vorbind despre numere, numerele pur formale și nu numerele materiale, scrise sau pronunțate de negustori, cu care nici pitagoricii și nici sfântul Augustin nu aveau ce să facă."

În zilele noastre nu se mai face diferența dintre numere, așa cum făcea Agrippa. Materialismul și intelectualismul epocii noastre au avut un cuvânt greu de spus. Omul actual ar crede cu greu că numerele au un sens cu mult mai important decât gândește el, că nu sunt numai mijloace de a socoti și de a măsura obiectele percepute de simțuri, ci că ele servesc de asemenea la exprimarea esenței spirituale pe care ele o creează și pe care o reglează, aceea esență spirituală pe care vechii evrei o numeau cele zece sfinte Sephiroth. Conștiința noastră nu se adaptează la această posibilitate decât lent. Era dificil chiar și pentru cele mai înalte spirite, atât timp cât nu erau spirite oculte. Dar era dificil mai ales pentru cei care se ocupau cu această știință a numerelor, adică matematicienilor. Ce afirmă matematicianul din zilele noastre despre esența numerelor? Iată ce scrie Felix Klein în lucrarea sa *Matematicile elementare din punct de vedere superior*:

"În ceea ce privește conceptul de număr, rădăcina sa este foarte greu de descoperit. E mai bine poate să nu se atingă aceste probleme atât de dificile... O idee foarte răspândită este aceea că noțiunea de număr este foarte strâns legată de conceptul de timp, de succesiunea temporală. Reprezentanții acestei teorii sunt Kant, la filosofi, și Hamilton, la matematicieni. Sunt alții care cred că numărul este legat mai degrabă de reprezentarea spațiului; ei reduc conceptul de număr la contemplarea simultană a unor obiecte diferite care se găsesc unul lângă celălalt.

Partizanii celei de a treia teorii văd în reprezentarea numerelor o capacitate specială a spiritului care rămâne independentă, alături sau dincolo de percepția spațiului și timpului. Cred că acest punct de vedere este foarte bine caracterizat de un citat din Faust... dacă îl aplicăm numerelor: "Zeitele domnesc cu măreție în solitudine, în jurul lor nici spațiu, și nici timp!"

Am făcut o simplă trecere în revistă a diferitelor opinii cu privire la numere, dintre care ultima manifestă un mare respect pentru număr.

Dacă dorim să ne întoarcem la "zeitele" pe care le-am citat, nu trebuie să ne bazuim pe sprijinul pe care ni-l oferă înțelepciunea antică. Pe de altă parte, nu trebuie să ne facem iluzii gândind că un simplu studiu al acestei înțelepciuni ar fi suficient ca să intrăm din nou în posesia ei. Noi am pierdut cheile care deschid ușile ce conduc la aceste lucruri sacre. Este motivul pentru care noi nu înțelegem mărturiile vechilor scriitori și înțelepți sau presupunem că nu putem să-i înțelegem și le considerăm mărturiile puțin interesante și goale de sens. Trebuie să recucerim adevărata înțelegere a numerelor. N-o putem face decât lent și câștigând fiecare palmă de teren. Dar atunci când vom reuși, se va face brusc lumină asupra judecăților venite din vremurile îndepărtate și care până în acel moment nu avuseseră nici un înțeles. În ce constă așadar ajutorul pe care ni-l aduce vechea înțelepciune, odată redobândită? Particularitățile sale ne îndreaptă spiritul, în ceea ce privește numerele, către un fel de impas din care nu poate ieși decât prin propria sa putere. Înțelesurile pe care spiritul le deslușește atunci fac ca particularitățile anterioare să apară de data aceasta ca niște prețioase confirmări ale unor convingeri dobândite prin noi înșine.

Înainte de a începe în felul acesta analiza numerelor izolate, am dori să clarificăm imaginea pe care ne-am făcut-o din studiul bazat pe metoda împărțirii numerelor în părți. Pentru a arăta imaginea unei unități care se divizează, noi am folosit o linie dreaptă și, cu ajutorul acestei imagini simple, am înțeles bine anumite lucruri. Dar mai există o imagine a unității care ne introduce în problemă într-un mod încă și mai profund. Atunci când un grup de oameni formează o strânsă unitate, noi îl numim cerc de oameni. Pentru a reprezenta mai bine o unitate se folosește mai degrabă un cerc în loc de o linie dreaptă; linia dreaptă nu trebuie folosită ca expresie a unității decât în măsura în care e necesar să se arate raportul existent între numărul enumerat și numărul prezentând o combinație de unități, ceea ce am explicat anterior. Să ne închipuim, așadar, linia dreaptă transformată într-un cerc pe care trebuie să-l împărțim în funcție de numerele 2, 3, 4 și 5...

Există mai multe motive pentru care cercul reprezintă o imagine mai adecvată a unei unități care se divizează în părți. Astfel mărimea nu joacă același rol pentru cerc ca pentru linia dreaptă. Există evident cercuri mari și cercuri mici, dar toate reprezintă unități, toate sunt măsurate prin unghi. Fiecare cerc are același număr de grade, adică 360, iar circumferința sa este întotdeauna egală cu $2\pi r$. Din punctul de vedere al celui care fragmentează numărul, se va putea stabili că cercul trebuie considerat ca o structură de unghiuri. Identitatea interioară a tuturor cercurilor apare ca un fenomen măsurabil grație unghiului. Dacă trebuie să se împartă cercul în 2, 3, 4, 5... părți, nu se produce nici un fel de schimbare dacă se descriu cercurile de diferite mărimi în jurul unui aceluiași punct central și dacă se împarte fiecare dintre ele în funcție de unul din aceste numere, așa cum se arată în Fig.6

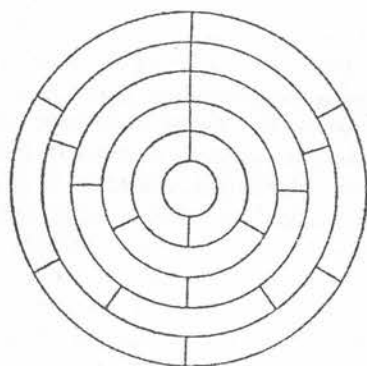

Fig.6

Dar nu numai conceptul de mărime își pierde aici pretențiile nejustificate, ci și conceptul de număr înțeles ca simplă cantitate. Același lucru este și mai evident atunci când e vorba de numerele "cele mai mari". Dacă se împarte o linie dreaptă în 12 părți egale, se socotesc părțile fără greșală: începutul și sfârșitul întinderii indică în același timp începutul și sfârșitul măsurii, nu se pot comite greșeli. Conceptul de cantitate este aici de neclintit.

Altfel stau lucrurile când este vorba de cerc! Cercul nu are nici început și nici sfârșit, el se închide în sine însuși. Împărțindu-l în 12 părți egale și numărându-le, trebuie stabilit în mod artificial un început și trebuie avut în vedere să nu se depășească numărul care servește de

început, căci cercul îl atrage prin dinamica sa pe cel care numără și care riscă să uite scopul final și să comită o eroare de calcul.

Numai în antichitate legătura dintre număr și cerc era absolut firească. Linia dreaptă se afla relativ departe de conștiința omului antic. El se simțea mult mai bine într-un cerc. În conștiința modernă relația cu cea ce este drept și cu ceea ce este curb s-a schimbat. Astăzi măsurăm curbura cercului desfășurându-l. Vorbim de desfășurarea, de rectificarea cercului și ajungem la concluzia că circumferința cercului este egală cu π ori diametrul. Încă din primul mileniu creștin, matematicienii hinduși nu măsurau lungimea cercului în raport cu diametrul, ci dimpotrivă măsurau lungimea diametrului în funcție de circumferința cercului. Ei curbau diametrul pe linia cercului și se întrebau care era fracția din întreaga circumferință care putea fi cuprinsă în diametrul transformat în arc de cerc; ei făceau o curbă, pliiind diametrul în arc. Ei au determinat că diametrul cuprindea $1/\pi$ din circumferința cercului; în felul acesta au învățat numărul în valoarea sa reciprocă, în răsturnarea sa.

Când natura îi înfățișează omului un număr, ea o face sub forma unei circumferințe. Ne putem da seama mai bine de acest lucru dacă observăm florile. Există flori ca niște stele, și atunci spunem că forțele astrale, forțele celeste sunt cele care produc aceste cercuri. Chiar în cer totul se efectuează în mișcări circulare; cerul este o sferă care poartă toate cercurile. Preferând cercul, omul antic trăia mai ales printre forțele celeste. Ochii săi ridicați către cer vedeau imaginea cercului strălucind în soarele ce dăruia viață. El nu găsea în cer nimic rectiliniu. În schimb el întâlnea linia dreaptă pe pământ, mai ales acolo unde pământul părea abandonat de forțele celeste (forma viermilor și șerpilor poate constitui un exemplu); el mai vedea acolo numărul și sub o altă înfățișare, îndeosebi ca o joncțiune de puncte.

Dar dezvoltarea progresivă a conștiinței umane avea loc prin cunoașterea succesivă a forțelor terestre. În felul acesta, puțin câte puțin linia dreaptă a început să se încorporeze în cercul divizat, pentru a deveni apoi autonomă și a întreprinde rectificarea cercului. Dar între punctul de plecare, domnia liniei curbe și punctul final, domnia liniei drepte, se află un important stadiu intermediar, un fel de echilibru între curbă și dreaptă. Acesta a fost realizat atunci când s-a înscris în cerc un poligon închis.

Este demn de notat, că poligonul nu a avut inițial forma pe care o cunoaștem astăzi; noi adunăm părțile izolate ale circumferinței cercului ca și cum ele se succed pe linia circulară, pregătind astfel rectificarea circumferinței. Forma preferată pentru cei vechi comporta o omisiune

legitimă a punctelor succesive ale circumferinței. În limbaj matematic aceste poligoane înstelate se numesc pentagrame. Astfel o pentagramă a fost plasată în cercul solar. Trebuie ținut cont de aceste subtilități ale formei, căci ele exprimă caracterul important al structurilor conștiinței omenești. Pentagrama nu permite încă rectificarea cercului. Ea produce impresia unui lucru mai strâns, mai închis decât alte tipuri de poligoane, căci în această stea laturile care se încrucișează sunt desenate în așa fel încât dau impresia unei combinații reciproce, o înlănțuire ce formează un întreg, așa cum se vede în Fig. 7.

Fig. 7

Unitatea și închiderea cercului exercită o puternică acțiune asupra reprezentării poligonului. Aceasta și-a găsit deja expresia în faptul că pentagrama n-a fost nicicând desenată fără cercul care o înconjură. Și cercul este cel care dădea tonul, el era lucrul cel mai important, în timp ce pentagrama se încorpora ca ceva secundar. Întreaga imagine producea mai puțin impresia unui cinci cât mai ales a unui cinci-unu, impresia unității lui cinci. În acea epocă, astfel de imagini aveau o deosebită relevanță pentru spiritul omenesc. Ele împodobeau altarele și erau purtate pe piept ca amulete ce trebuiau să producă miracole. Cât de puțin a rămas astăzi din acel simbolism sacru! Chiar figura de care ne-am servit ca exemplu dovedește actuala stare de decădere. I s-a răpit cercul, i s-a suprimat înlănțuirea brațelor, iar carcasa rămasă a fost umplută cu diferite culori.

Ar fi prematur să trecem deja în revistă formele pentagramelor corespunzătoare numerelor izolate. Vom reveni asupra lor pe parcursul următoarelor capitole.

Capitolul III

ATTITUDINEA ANTICHITĂȚII FAȚĂ DE NUMĂRUL CINCI

În capitolul precedent am încercat să arătăm că fiecare număr ascunde, alături de factorul cantitativ, un factor calitativ, pe care nu îl putem înțelege întrucât suntem pe deplin subjugăți de elementul cantitativ. Dimpotrivă, în antichitate accesul la straturile profunde ale unui număr nu constituia o problemă dificilă. Confirmarea acestui lucru se poate face cu ajutorul câtorva numere determinate. Vom da prioritate primelor zece numere care formează o importantă totalitate spirituală. Nu le vom abandona decât atunci când, plecând de la ele, vom fi deschis o perspectivă și asupra celorlalte numere.

Nu vom încerca, așa cum s-ar putea crede, să trecem în revistă primele zece numere unul după altul, ci le vom analiza în funcție de anumite circumstanțe, examinând în felul acesta tot domeniul. Ar fi firesc, și chiar justificat, să urmărim ordinea obișnuită, adică să începem cu analiza unității și să terminăm cu numărul zece. Un examen cantitativ ar interzice chiar să se urmeze o anumită ordine. Pentru a argumenta ordinea pe care am ales-o, trebuie să spunem că în virtutea apartenenței noastre la epoca modernă, noi suntem obligați să ne restructurăm percepția despre conținutul simbolic al numărului, și acest lucru îl vom face puțin câte puțin. Dacă ne-am propune să examinăm numerele izolate, de o manieră abstractă și după rangul lor, nu vom ajunge la rezultate semnificative. Realitatea ia un alt drum în conștiința matură. Vălul se ridică când e vorba de un anumit număr, în timp ce în alte cazuri nu se ajunge în situația de a-l ridica. Nu ne rămâne decât să așteptăm ca într-o bună zi numărul care ne interesează să-și dezvăluie misterele. Continuând studiul nostru am văzut că oamenii epocii moderne sunt legați în mod intim mai ales de numărul cinci. Căutând valoarea lăuntrică a diferitelor numere ne simțim apropiați îndeosebi de

numărul cinci. Ne este mai ușor să-i ridicăm vâlul. Așadar nu este o simplă întâmplare sau un mod arbitrar faptul că începem cu acest număr. Dar înainte de a o face să vedem ce se gândea în antichitate în legătură cu cinci.

Vom începe cu cultura cea mai veche pe care o cunoaștem din documente - cultura egipteană. Însuși cuvântul care desemna numărul cinci în Egipt ne permite să tragem anumite concluzii. E vorba de cuvântul "dua", care se ascamnă cu cuvintele latine "duo" (masculin) și "duae" (feminin) folosite pentru numărul doi. Cuvintele din diferitele limbi sunt în general cuvinte primitive iar consonanțele care apar atunci când sunt analizate aceste cuvinte indică legăturile dintre ele. Pe măsură ce vor avansa cercetările, va fi din ce în ce mai limpede că între doi și cinci există o adevărată înrudire interioară iar această analogie dintre expresia fonetică a lui cinci egiptean și doi latin poate fi pusă pe seama acestei înrudiri. Esoterismul epocii creștine pune alături cele două numere și le consideră drept numere false. În regnurile naturii cele două numere apar de asemenea cuplate. Regnul vegetal oferă nenumărate dovezi. Marea clasă a cotiledonatelor se caracterizează prin faptul că numărul cinci predomină în florile sale, cu excepția cruciferelor al căror număr dominant este patru; apariția la crucifere a lui patru, format din doi de doi, se află mai aproape de înțelegerea noastră decât aceea a lui cinci.

Egiptenii au derivat din cuvântul "dua" substantivul "ta duat", pentada. Ei îl foloseau în sens figurat pentru a indica atât adâncimea în care era coborât cadavrul, cât și locul subteran în care se afla sălașul morților. Duat însemna pentru ei ceea ce însemna Hades pentru greci. Termenul de Hades este o transformare a lui Aides, negația (prin *alpha privativum* la început) lui Eidos, a vizibilului, a ideii. Hades este A-Eidos, non-vizibilul, întunericul, locul în care ideea este absentă. Egiptenii aveau alte raporturi cu regatul morților pe care îl desemnau cu numărul cinci. Alături de maniera obișnuită de a scrie cuvântul duat, ei se foloseau și de o formă simbolică: o crucea culcată din mijlocul căreia ieșea o a cincea linie îndreptată în sus.

O colecție specială de texte care se referă la moarte poartă titlul: "Am duat" sau "Despre pentadă", adică despre ceea ce se află în adâncuri, în pentadă. Aici se vorbește de viața pe care o duceau morții în cealaltă lume. Duat era reprezentat ca o vale lungă subterană străbătută de numeroase galerii și caverne care mergeau de la apus spre răsărit, transversal pe Nil, care curge spre nord. Într-una din galerii se găsea stăpânul morților, Osiris, înconjurat de un Tribunal format din 42 sau șase ori șapte judecători ai morților, care aveau menirea să judece sufletele

decedate. Prin același duat trecea în fiecare noapte barca soarelui, întâmpinată cu bucurie de morți la intrarea vestică; a doua zi, îl părăsea prin ieșirea estică luând din nou drumul oceanului ceresc. Să aruncăm acum o privire asupra a două curente care au ieșit din cultura egipteană: iudaismul și cultura greacă. La evrei, esența spirituală pe care o indică cinci, a cincea sephira, purta numele de Geburah, cuvânt care înseamnă dreptate, severitate, gravitate. Ea indica o atitudine care puna lumea divin-spirituală în fața greșelilor omului, în fața decăderii sale și a păcatului său. Din cauza justiției severe a divinității, umanitatea rămâne cu teama de Dumnezeu. Iată de ce a cincea sephira se mai numește și Pechad sau teamă. Ebraismul dovedește deci față de numărul cinci un sentiment uniform pe care îl înțelege ca pe un sentiment de justiție. Acest sentiment îi anima de asemenea pe egipteni în fața morții, care le deschidea poarta către duat.

Cultura greacă avea o atitudine mai liberă și mai pozitivă față de cinci. Acest lucru se observă în special în opera lui Plutarh, care conține multe indicații despre semnificația acestui număr ce ocupa un loc dominant printre celelalte numere. Numele său, *pentă*, este legat, se spune, de cuvântul "pan" care înseamnă univers. În ciuda acestui fapt atitudinea fundamentală a grecilor în ceea ce privește cinci seamănă cu cea a egiptenilor și evreilor. Astfel, spre exemplu, școala pitagorică caută opozițiile, polaritățile care guvernează evenimentele universale și găsește zece. Ele sunt enumerate de Aristotel în tabelul categoriilor lui Pitagora dar acestea nu trebuie confundate cu categoriile lui Aristotel enumerate la capitolul I. Ne aflăm încă o dată în fața totalității înțeleasă ca decadă. Cât despre categoriile pitagorice, constatăm că a doua și a cincea sunt legate între ele. A doua se referă la opoziția dintre dreaptă și curbă. La prima vedere s-ar putea crede că este vorba de opoziția dintre linia dreaptă și linia curbă. Dar categoria a 7-a este cea care tratează "despre linia dreaptă și despre curbă". Cât despre a doua categorie, ea studiază opoziția dintre numerele pare și impare, adică dintre 2, 4, 6, 8... și 1, 3, 5, 7, 9... A cincea se ocupă de polaritatea dintre masculin și feminin, adică despre împărțirea lumii în două sexe. Unirea dintre a doua și a cincea categorie face din numerele impare numere masculine și din numerele pare, numere feminine. Plutarh explică această idee în felul următor:

"Când are loc împărțirea numerelor în părți egale, numărul par se plasează în întregime de o parte și lasă, ca să spunem așa, un spațiu pregătit să primească ceva în el însuși. Dacă aceeași operație se aplică unui număr impar, în mijlocul împărțirii va rămâne întotdeauna un rest

care este capabil să procreze. Se observă deci că el are mai multă forță creatoare decât celălalt număr și că își păstrează prioritatea chiar și în amestec; el nu și-o pierde niciodată; căci cele două împreună nu pot forma niciodată altceva decât un număr impar.”

Semnificația acestor cuvinte este limpede. Astfel, numărul par 6 dă prin împărțire $3 + 3$, iar numărul impar 7 dă suma $3 + 1 + 3$. În cel de al doilea caz, vedem în mijloc un fel de falus care procrează, unitatea, numărul creator al anticilor, în timp ce în primul caz în locul acesta se află un spațiu gol, gata să primească. În zilele noastre suntem tentați să zâmbim citind astfel de aserțiuni, dar grecii spuneau aceste lucruri cu multă seriozitate.

Omul modern nu se va putea abține să nu ironizeze auzind cele ce urmează: “Se ia numărul doi ca început al numerelor pare și trei ca început al numerelor impare. Amestecându-le pe cele două, se formează numărul cinci care, pe bună dreptate, este slăvit pentru că el este primul din șirul numerelor care se formează prin adunarea unui număr par cu unul impar și care a fost numit “nuntă” din cauza asemănării numărului par cu o femeie și a numărului impar cu un bărbat.”

Aceste cuvinte amintesc de conversația care are loc în piesa *Piccolomini* de Schiller între astrologul Seni și servitorul lui Wallenstein care îl întreabă din ce cauză cinci este considerat număr sacru. El primește următorul răspuns: “Cinci este sufletul omenesc. Așa cum omul este un amestec între bine și rău, cinci este primul număr format de ceea ce este par și de ceea ce este impar.”

Împrumutăm de la Plutarh, fără nici o critică, mențiunea că grecii socoteau că numărul cinci este potrivit pentru a fi folosit ca simbol al diviziunii și al unei noi reuniri a masculinului și femininului. Nu la fel procedăm și noi astăzi în domeniul atât de apropiat de lumea numerelor, muzica, atunci când stabilim influența polarizantă a numărului cinci ca număr care formează intervalele? Separarea în două tipuri de tonuri, masculinul sau modul major, și femininul sau modul minor, se produce prin opoziția a două terțe, terța majoră și terța minoră. Cele două terțe se bazează pe numărul cinci, care este legat de terța majoră prin numărul 4, și de terța minoră prin numărul 6; o coardă răsucită cu $4/5$ din lungimea sa produce tonul major al tonului fundamental al corzii și vibrează ca urmare de $5/4$ ori mai repede decât întreaga coardă. Același lucru este valabil și pentru terța minoră cu raportul său de $5/6$.

Când sursele vii ale înțelepciunii antice au început să dispară, comoara înțelepciunii a fost păstrată și cultivată în comunitățile oculte de toate categoriile. Se înțelege foarte bine situația studiind careurile magice, care

se bucurau de un deosebit interes în acele medii. Un careu magic este o dispunere de numere în careuri, în așa fel încât adunarea numerelor de pe fiecare linie și de pe fiecare coloană și chiar de pe cele două diagonale să dea același rezultat. Liniile careului cuprind toate numerele începând de la unu și până la numărul care se formează prin ridicarea la pătrat a cantității care se găsește pe linii sau pe coloane. Suma primelor 5 linii este egală cu 325. În consecință trebuie să se obțină în careul magic a cincea parte din 325, adică 65. Careul magic de cinci se prezintă în felul următor:

11	24	7	20	3
4	12	25	8	16
17	5	13	21	9
10	18	1	14	22
23	6	19	2	15

Se obișnuia ca într-un astfel de careu să se tragă anumite linii pentru a face să dispară haosul aparent al numerelor. Astfel, în careul de mai sus, se reuniau numerele care puneau în joc pe 1 și pe 5. Erau spre exemplu cele două diagonale, din care una, cu numerele 11, 12, 13, 14 și 15, arăta progresia numărului 1, iar cealaltă, cu numerele 3, 8, 13, 18, 23, arăta progresia numărului 5. Anumite reuniri în arc puteau de asemenea să arate combinațiile celor două numere 1 și 5.

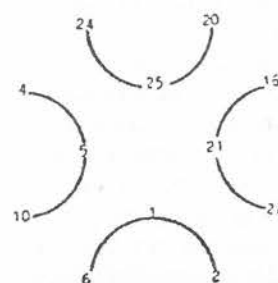

Fig. 8 a

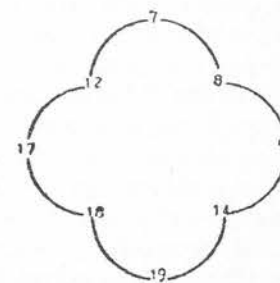

Fig. 8 b

Aceste careuri magice nu se bazează întotdeauna pe numărul cinci; ele se pot baza pe toate numerele posibile, începând de la numărul 3. Totuși numărul 2 nu permite construirea unui careu cu 1 și 4. În consecință primele careuri magice se bazează pe numerele cuprinse între 3 și 9. Fiecare dintre acestea era atribuit unei orbite planetare. Careul numărului 5 era pus în legătură cu forțele planetei Marte. Dacă se ține seama de vechea concepție cu privire la influența planetei Marte, se va vedea că acolo există un acord deplin cu antichitatea.

Înainte de careul magic al lui cinci, există cele bazate pe patru și pe trei. Ambele au fost, cum se știe, aplicate în operele de artă. Careul magic de patru formează unul din multiplele simboluri asociate în tabloul lui Durer *Melancolia I*. El cuprinde numere de la 1 la 16, a căror sumă totală face 136, astfel ca rezultatul împărțirii să reprezinte a 4-a parte sau 34. Careul are următorul aspect:

16	3	2	13
	10	11	8
9	6	7	12
4	15	14	1

Acest careu poate să ne intereseze și din perspectiva lui cinci. El apare aici altfel decât suntem obișnuiți să-l scriem, mai precis ca un 5 răsturnat. Este o reprezentare a ideii că numărul cinci are tendința de a se transforma în contrariul său. Ne putem da seama de asta nu numai din tabloul lui Durer, ci și din altă parte. Este foarte interesant de notat că această răsturnare este proprie și simbolului numărului doi. Trebuie totuși să se admită că noțiunea de răsturnare este relativă, căci la fel de bine am putea să spunem că modul nostru actual de a scrie pe doi și pe cinci este de fapt răsturnarea manierei de a scrie din acea epocă.

La careul magic al numărului trei face aluzie Goethe în sceneta "Bucătărie vrăjitoarei" din opera sa *Faust*. Dar cum aceasta nu are nici o legătură cu problemele pe care le ridică numărul cinci, ne vom mulțumi să o prezentăm cu titlu de curiozitate la sfârșitul capitolului.

Privind retrospectiv, se observă că imaginca sub care apare numărul cinci se schimbă de la cultură la cultură, dar ea manifestă întotdeauna aceleași forme lăuntrice. Ea poate servi drept model pentru studierea a ceea ce s-a numit unitatea interioară a oricărui ocultism adevărat. Pentru a pune punct final la ceea ce am spus despre numărul cinci, se cuvine să

amintim pagina a cincea din *Cartea omului* de Saint-Martin, care cuprinde, într-o formă scurtă și precisă, tot ceea ce se referă la "idolatrie și corupție".

Atitudinea uniformă a antichității față de cinci explică de ce acest număr nu a fost nicicând folosit pentru punerea în ordine a mulțimii de numere, de ce n-a servit niciodată ca bază pentru un sistem numeric. Nu se poate stabili un riguros sistem de cinci în toată istoria matematicii, deși forma mâinii omenești îl recomandă. Cât privește cele două mâini, ele au format baza unui sistem de calcul foarte răspândit; s-a evitat cu bună știință cinci pentru ca această sarcină să i se încredințeze lui zece.

&
*"Una-ori-unu" a vrăjitoarelor
 în FAUST de Goethe,
 (Scena bucătăriei vrăjitoarei)*

În opera sa *Faust*, Goethe vorbește de totalitatea semnificativă reprezentată de primele zece numere. El nu vorbește decât o singură dată, dar modul în care o face se deosebește complet de maniera sa obișnuită de a considera lucrurile. Faust este condus de Mefistofel la bucătăria vrăjitoarei pentru a bea o fiertură magică ce trebuia să-l întinezească cu treizeci de ani.

Pregătind fiertura, vrăjitoarea citește niște versuri scrise într-o carte groasă:

*Trebuie să pricepi, fă zece din unu
 Dă de-o parte doi și fă la fel cu trei,
 Atunci vei fi bogat.
 Alungă dar pe patru
 Și ia aminte la spusa vrăjitoarei:
 Din cinci și șase fă șapte și opt
 Și totul fi-va împlinit
 Căci nouă face unu
 Și zece nu face nimic.
 Aici e-a vrăjitoarelor
 Formulă "una-ori-unu".*

S-au făcut tot felul de supoziții în legătură cu aceste misterioase cuvinte fără să se țină totuși seama de faptul că Goethe le puna în gura unei vrăjitoare. Se căuta sensul lor profund, ca și cum Goethe însuși, sau Goethe prin intermediul vrăjitoarei, ar fi vrut să le exprime înțelesul. Dar dacă aceste cuvinte au o anumită semnificație este vorba fără îndoială de un adevăr desfigurat sau înșelător. În aceste cuvinte se simte mai degrabă umorul decât luarea unei poziții personale. Versurile citite de vrăjitoare trebuiau să ajute la pregătirea fierturii. Magia care trebuia să fie prezentă în băutura preparată nu poate pătrunde în ea decât prin tot soiul de procedee spirituale. "Una-ori-unu" a vrăjitoarei trebuia să cuprindă această magie, această vrăjitorie; este ceea ce a explicat, acum câțiva ani,

Ferdinand Maack, care a văzut în aceste versuri o aluzie la carcul numerelor bazat pe numărul trei.

Să scriem numerele care formează conținutul carcului, adică numerele de la 1 la 9 în ordinea lor firească. Obținem carcul de mai jos, care însă nu este "magic":

1	2	3
4	5	6
7	8	9

Acum să încercăm să aplicăm la acest carcu vorbele lui Goethe. (Să facem 10 din 1). Să dăm de-o parte pe 2. (Îl scoatem pe doi). Să facem același lucru cu 3 (Fă la fel cu trei). Prima linie a carcului nu va mai fi 1, 2, 3, ci 10, 2, 3. Aceasta ne permite să obținem în carcul magic, ca rezultat al împărțirii, numărul 15, care trebuie să fie a treia parte din 45, care este suma primelor nouă numere. Obținând rezultatul împărțirii 15, a ajuns "bogat", a făcut primul pas pe drumul către țel (Atunci vei fi bogat). Urmează apoi numerele de la 4 la 9. Patru trebuie abandonat, creându-se astfel un loc liber, o lacună: semnul ei este 0 (Dacă îl pierzi pe patru). Numerele 5 și 6 trebuie înlocuite cu 7 și 8 (Din cinci și șase, fă șapte și opt). În felul acesta a doua linie formată din 4, 5 și 6 este transformată într-o nouă linie 0, 7, 8, a cărei sumă face de asemenea 15. Cunoaștem deja primele două numere ale celei de a treia noi linii: sunt 5 și 6. Pentru a obține de asemenea suma 15, trebuie ca ultimul număr să fie 4, acel 4 care a plecat din locul în care trebuia să se afle la început, adică la începutul celei de a doua linii; ceea ce s-a pierdut nu a dispărut, ci a ocupat un loc nou. Când Goethe spune: "Și totul fi-va împlinit", se înțelege că ultima linie a carcului trebuie să cuprindă numerele 5, 6 și 4. Cât despre cuvintele: "Căci nouă face unu / Și zece nu face nimic", interpretarea lui Maack nu ne satisface. El ar vrea ca "nouă este unu" să însemne că tot carcul, compus din nouă linii, formează o unitate, unu. "Și zece nu e nimic" înseamnă pentru el că nu există careuri de zece rânduri, astfel încât cele două numere 9 și 10 nu au nici o legătură cu transformarea numerelor. O interpretare mai satisfăcătoare ar fi aceea care ne-ar spune că vrăjitoarea a făcut să dispară două numere regulate, 9 și 1, înlocuindu-le cu alte două numere neregulate 10 și 0 (nimic). Ea l-a tratat pe 9 ca pe 1, care în felul acesta a avut aceeași soartă ceva și ultimul, adică nu a fost luat în considerație. Nouă este unu. Zece nu este nimic, este asemenea unui zero, cele două nici n-ar fi trebuit să apară

dar, cum nouă și unu au fost respinse, ele și-au găsit un loc. Carcul transformat se prezintă așadar în felul următor:

10	2	3
0	7	8
5	6	4

Suma fiecărei linii și rezultatul fiecărei împărțiri a acestui careu are o valoare egală cu 15; chiar și suma unei diagonale este egală cu 15; nu la fel se petrece cu cea de a doua diagonală. Acest lucru îl deosebește de adevăratul careu magic, la care suma ambelor diagonale este egală cu 15.

4	9	2
3	5	7
8	1	6

Capitolul IV

CINCI CA NUMĂR AL INDIVIDULUI CREATOR

După ce am văzut care era atitudinea celor din trecut față de numărul cinci, ne întrebăm cum ar trebui să abordăm noi, oamenii timpurilor moderne, această problemă. Nu putem să credem pur și simplu în vechii ocultişti și să le acceptăm ideile fără nici un fel de simț critic. Nu aceasta este din nefericire atitudinea celor mai mulți care își consacră studiile vechii științe a numerelor. Se mulțumesc cu simpla enunțare a vechilor idei pline de miez, fără a cunoaște totuși posibilitatea folosirii lor. Nu se întreprinde nimic pentru a le cunoaște cu adevărat și nu se cercetează profund justificarea intrinsecă a acestor puncte de vedere. Scopul pe care ni l-am propus în studiul de față este foarte limpede. Astfel, în ceea ce privește numărul cinci, esența sa trebuie să rezulte din poziția și din proprietățile sale verificate. Și asta numai atunci când cunoștințele noastre în acest domeniu se apropie de punctele de vedere de altădată pe care avem dreptul și puțința de a le accepta. În caz contrar, nu reținem vechile teorii științifice decât cu titlu de curiozitate.

Esența unui număr este o problemă greu de înțeles dacă nu se iau în seamă efectele sale. Gândurile pe care Goethe le-a exprimat în prefața la lucrarea sa *Teoria culorilor* pot fi aplicate la fel de bine și numerelor. El spune textual:

“Pe scurt ne-am înșelat atunci când am vrut să exprimăm esența unui lucru. Noi îi vedem efectele și istoria completă a acestor efecte exprimă în mod riguros însăși esența lucrurilor. În zadar încercăm să descriem caracterul unei ființe umane; cel mai bine ar fi să analizăm felul său de a fi, faptele sale și abia atunci vom începe să-i înțelegem caracterul.”

Se impune așadar să încercăm să regăsim efectele numerelor. Acestea apar cel mai evident în universul formelor și figurilor. În trecut, numerele se numeau “figuri”, îndeosebi cele care își aveau propriile lor

semne. Încetul cu încetul, s-a impus noțiunea pe care o folosim și în prezent, cea de *cifră*. La început, ea nu desemna decât pe zero. Limba engleză se servește încă de cuvântul "cipher" care figurează alături de cuvintele "nought" și "zero". Dacă vrem să pătrundem esența lui cinci, trebuie să studiem forța dinamică a formei figurii acestui număr. O vom putea înțelege mai bine dacă o vom compara cu dinamica numerelor care îl preced, adică trei și patru.

Triunghiul echilateral și pătratul sunt expresiile figurative ale ultimelor două numere. Sarcina noastră ar consta în a supune întreaga suprafață de desenat forței figurative a numerelor considerate. Suprafața de desenat se va împărți ca atare fie în mici triunghiuri echilaterale, fie în mici pătrate.

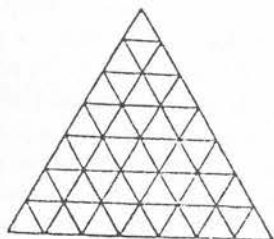

Fig. 9

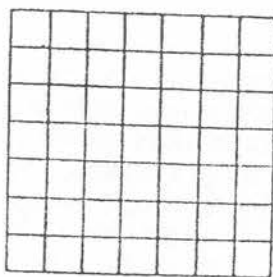

Fig. 10

Se observă că desenele se distribuie pe întreaga suprafață fără ca vreun loc anume să fie preferat în mod special. Totul se răspândește pretutindeni. Nu se percepe aici nici un microcosmos care s-ar afla în fața unui macrocosmos. Suprafața se supune complet la ceea ce vrea să facă fiecare din cele două numere; cu forțele lui trei și ale lui patru, "divizibilul" guvernează întreaga suprafață de desenat. Aceasta se exprimă și prin faptul că există posibilitatea de a umple oricare din secțiunile suprafeței cu triunghiuri echilaterale sau cu pătrate; numai la margini vor apare mici spații neumplute, dar care ar fi de dimensiuni infime.

Ceva asemănător se poate obține și cu numărul șase; asemenea unui figure de micre, hexagoanele se aranjează unul alături de celălalt, fără ca o anumită parte a spațiului să fie preferată alteia. Același lucru se petrece când se încearcă să se deseneze pe suprafața dată octogoane. Se observă că între octogoane rămân spații goale în formă de pătrate, ceea ce

înseamnă că numărul patru participă și el atunci când se folosește numărul opt.

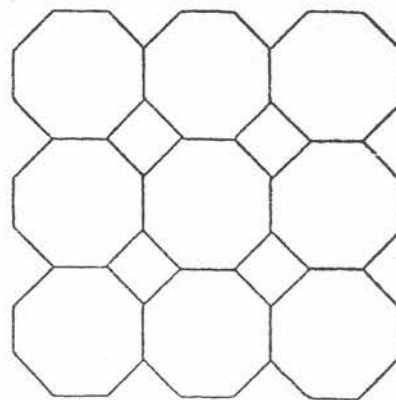

Fig. 11

În cursul acestor încercări care se desfășoară în același fel, se lucrează numai cu numerele compuse din primele trei numere, această trinitate plină de semnificație, de care ne vom ocupa ceva mai târziu.

Ajungem acum la situația în care numărul cinci pune stăpânire pe suprafața de desenat. Nu se mai pot face, ca până acum, doar penta-goane. Lumea "divizibilului" este abandonată atunci când se trece la numărul cinci. Se ajunge imediat la altceva, mai precis la formarea unui punct structural central în interiorul acestei suprafețe. Fiecare punct al suprafeței are acum o semnificație determinată de poziția sa față de punctul central. De aici vine misterioasa plenitudine și productivitate a celor trei tipuri de figuri care sunt expresii ale numărului cinci. (Fig. 12)

Se observă că o aranjare de desene nu cuprinde decât pentagoane, asemănătoare cu cele prezentate la sfârșitul capitolului doi, reunite în centrul imaginii prin vârfurile lor. A doua aranjare nu prezintă decât pentagoane, care se unesc de asemenea în centrul imaginii. Și a treia aranjare cuprinde doar pentagoane, dar acestea sunt legate între ele altfel decât în aranjarea precedentă, nici unul dintre acestea neaflându-se în centrul imaginii; ele sunt mai degrabă suspendate ca inelele unui lanț, al cărui capăt neatins este reprezentat de infinit iar celălalt capăt, tot neatins, formează centrul imaginii.

Pentru ca desenul precedent să fie mai lesne înțeles, vom da câteva explicații suplimentare. Se observă mai bine aranjarea de pentagoane descrisă ultima dată; se recunoaște imediat pentagonul care formează conturul întregii figuri și pentagoanele care sunt cuprinse în ea și ale

căror laturi sunt paralele cu laturile marelui pentagon. Ceea ce noi numim conturul figurii generale nu poate fi acceptat decât *cum grano solis*, căci figura generală ar putea fi continuată la nesfârșit, dat fiind că

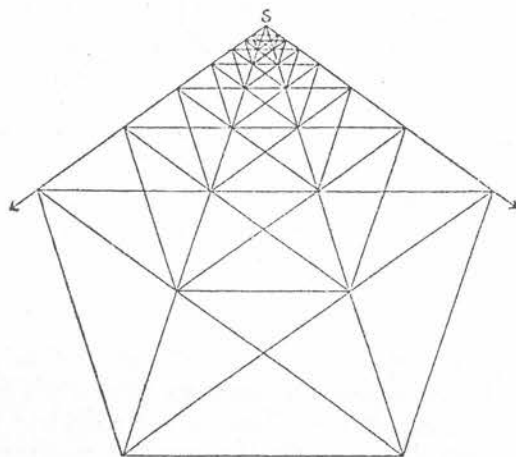

Fig.12

ultimul mare pentagon ar putea fi cuprins între pentagoane mai mari. Aranjarea din pentagoane înstelate (pentagrame), pe care am menționat-o la început, este alcătuită din pentagoanele din aranjarea precedentă în mijlocul cărora au fost desenate aceste pentagrame. Incorporând pentagrama în marele pentagon, se obține figura generală; nu rămâne decât să se traseze liniile paralele cu laturile marelui pentagon prin unghiurile deschise ale acestei pentagrame, pentru a ajunge la micul pentagon care se află alături. În interiorul acestuia se desenează din nou pentagrama care îi aparține, etc. Aranjarea analizată în al treilea rând figurează de trei ori; în centrul imaginii au fost formate trei unghiuri de aceeași dimensiune și în fiecare din ele se află o aranjare de pentagoane.

S-ar putea spune că numărul cinci a adus o forță individuală pe suprafața care ne interesează. Căci centrul structurii este asemenea unui individ creator care raportează la sine mediul înconjurător. Această ambianță nu reprezintă, este adevărat, decât un sector din întreaga suprafață, în timp ce suprafața mai întinsă pare să nu fi fost sesizată. Însă un lucru devine deja limpede: se înțeleg misterele infinitului care în figurile precedente nu existau decât în finit disimulându-se astfel privirii,

și care aici licăresc și sunt vizibile de asemenea în finit, spre centrul structurii. Acest punct creator, acest nimic în care se găsește totul, este acest infinit devenit finit. La fel cum pentagoanele și pentagramele mereu mai mari devin posibile în spatele distanței infinite, în apropierea infinită a centrului structural sunt posibile pentagoane și pentagrame mereu mai mici. Prin urmare infinitul fie el apropiat sau depărtat nu poate fi subjugat de o manieră constructivă. Centrul structural devine un microcosmos în care sunt reflectate secretele macrocosmosului.

Sub unghiurile marelui pentagon care servește ca punct de plecare, apare cel care a devenit centrul structural, care se deosebește mult de celelalte patru. Într-un fel abstract oricare din cele cinci unghiuri ar putea avea această însușire. Dar dacă s-a păstrat sentimentul diferenței calitative între sus și jos, între stânga și dreapta, atunci numai unghiul drept merită această distincție și s-ar putea vorbi de o adevărată profanare dacă s-ar muta acest punct creator în unghiul aflat în partea de jos, răsucind pentagonul cu 180° .

Aceleași circumstanțe se aplică în mod similar la om prin intermediul conceptului de individ. Cel care este capabil să atingă "dividualul" dincolo de individual își dă seama, ca să spunem așa, de universul primelor trei numere față de universul lui cinci. Ar trebui inventat un nou termen pentru a traduce dezvoltarea individului creator, ceva cam "a ieși din cinci". Acest termen a existat în mod real, căci vechii hinduși desemnau conceptul de exteriorizare a dinamismului individual prin cuvântul *prapantschi*; ori cuvântul *pantscha*, înrudit cu cuvântul grec *pente*, înseamnă în hindusă cinci.

Omul antichității, supus zeilor, nu reușea să-și învingă teama în fața forțelor individuale de voință, în fața acelor forțe rebele ascunse în om și care ies la iveală din ce în ce mai evident. Aceeași teamă o încearcă în fața numărului cinci, care se afla în raport cu forțele individuale. Omul antichității era însă "somnolent" sub aspectul forțelor sale individuale de voință, el trăia și își exprima voința numai în acord cu voința zeilor. Figura creată de esența lui cinci se potrivea ființei sale mult mai puțin decât oricare altă figură care își avea originea în primele trei numere. Dar el vedea venind timpul când aceste puteri, încă adormite, urmau să se trezească, și de aceea privea viitorul cu o anumită neliniște.

Într-o conferință ținută la Stuttgart în anul 1907, Rudolph Steiner, referindu-se la numărul cinci, spune următoarele:

"Cinci este numărul răului. Aceasta ne apare cu claritate atunci când observăm omul. În dezvoltarea sa el a devenit o tetradă și este o ființă creatoare (este tetrada fizicului, etericului sau corpului astral, corpului

dorințelor și a cului uman, care încă este gândit ca un germen adormit). Dar pe pământ un al cincilea membru i se alătură, este spiritul însuși. Dacă omul ar rămâne pe vecie o tetradă, el ar fi întotdeauna condus de zei către bine; el n-ar putea deveni nicicând independent. Dar el a devenit din ce în ce mai liber și, în acest fel, a devenit capabil să înfăptuiască răul. Oriunde întâlnim răul, un rău care ar putea avea o influență nefastă asupra proprii noastre ființe, se vede apărând o pentadă. Este un fapt de absolută generalitate. Omul nu observă acest lucru iar punctul de vedere materialist despre univers nu poate concepe că lumea s-ar putea vedea în acest fel.”

Acest aspect surprinzător al caracterului numărului cinci nu indică numai funcția anumitor numere ca numere ordinale ale nivelurilor-de-ființă individuale ale omului, ci le ridică la rangul de principii care creează ființa. Esența pentadei aduce o serie de clarificări cu privire la caracterul celei de a cincea părți a identității totale a omului și, invers, o lumină cade din această parte fundamentală peste numărul de ordine care îi revine.

Prin voința sa creatoare omul este pus în fața alternativei de a urma, atât în general cât și în cazurile particulare, drumul către bine sau către rău, către ceea ce este util sau vătămător pentru dezvoltarea sa ulterioară. Sub acest aspect nu este drept să se considere numărul cinci ca fiind un număr malefic. Pentru mai multă precizie, ar trebui să se spună că el este numărul crizei. Cuvântul criză este un substantiv care provine din verbul grec *krinein*, al cărui sens ar fi “separare”. Ori în conceptul de separare se găsește numărul doi și aici întâlnim încă o dată legătura dintre doi și cinci.

În *Evangelia* sfântului Ioan acest cuvânt este folosit de Christos însuși când vorbește de importanta separare a spiritelor produsă de el. Omul trebuie să se hotărască dacă, privit din perspectiva parabolei, el va rămâne împreună cu cele cinci fecioare înțelepte sau cu cele cinci fecioare lipsite de judecată, care așteaptă venirea marelui.

Totuși conexiunea numărului cinci cu conceptul de criză depășește de departe sfera spiritualului. Se vorbește de o criză nu doar în domeniul spiritual, ci de asemenea în domeniul fizic atunci când omul este atins de o boală care provoacă dezordine în organism. Ficare boală are un moment de criză în evoluția sa. Participă numărul cinci și la această criză? Steiner răspunde la această chestiune în conferința pe care am citat-o; el o face imediat după ce a calificat numărul cinci drept “număr al răului”:

“Dacă medicina va ști într-o bună zi să-l folosească, ca va putea să acționeze în mod binefăcător asupra cursului bolii. Pentru aceasta va trebui să studieze dezvoltarea maladiei în prima și apoi în a cincea zi de la instalarea sa și în toate zilele în a cincea oră după miezul nopții, precum și în a cincea săptămână. Căci numărul cinci este acela care domină în momentele în care medicul intervine cu cel mai mare succes. Până în acea clipă medicul nu poate face nimic altceva decât să lase natura să lucreze. Dar din acel moment el poate interveni în bine sau în rău, căci atunci ceea ce poate fi numit binele sau răul intră în lumea reală.”

Ar fi poate interesant de menționat aici gândurile unuia dintre cei mai mari medici de la începutul lunii moderne, Paracelsus, referitoare la esența și la genul bolilor. El consideră că există cinci forțe, cinci “entia”, care formează pentagrama (omul) și a cărei armonie înseamnă sănătate și al cărei dezechilibru înseamnă boală. El definește prin numărul cinci principalii componenți ai omului; aceștia merg de la corpul fizic până la spirit; ultimul este desemnat de Paracelsus drept ființa divină, “ens deale”.

Conform acestei pentade boala se manifestă în cinci feluri diferite. Paracelsus vorbește de ciumă, de cancer, de febră, de gălbănire, etc., care la rândul lor prezintă cinci faze de dezvoltare. Vindecarea bolii depinde de cunoștințele pe care le posedă medicul despre organul atins de boala respectivă. Așa cum în prezent există specialiști pentru diferite boli, Paracelsus împarte medicii în funcție de cunoștințele pe care le au despre cele cinci componente esențiale ale organismului. Medicul desăvârșit ar trebui să posede cunoștințele celor cinci “secțiuni” medicale pentru a cunoaște la perfecție microcosmosul om.

Punctele de vedere exprimate până aici puteau lua forma geometrică care se produce grație împărțirii suprafeței plane după legea numărului cinci. Ele ar putea lua și o altă formă, generată tot de numărul cinci. Dacă s-ar face un nod simplu folosind, în loc de o frânghie, o panglică lată cu borduri paralele, s-ar obține un nod de forma poligonului regulat (Fig.13). Dacă panglica înfășurată în acest fel este privită în lumină, se remarcă în mijlocul pentagonului o pentagramă aproape completă (căreia nu îi lipsește decât o singură latură). Acest nod ar putea să servească drept simbol pentru anumite aspecte din viața omului; de exemplu ar putea să reprezinte inhibarea de către anumite forțe a ființei care aspiră la individualitate sau ar putea să simbolizeze un element înclinat să producă dezordine și dezorganizare. Toate acestea decurg din forța structurantă a numărului cinci.

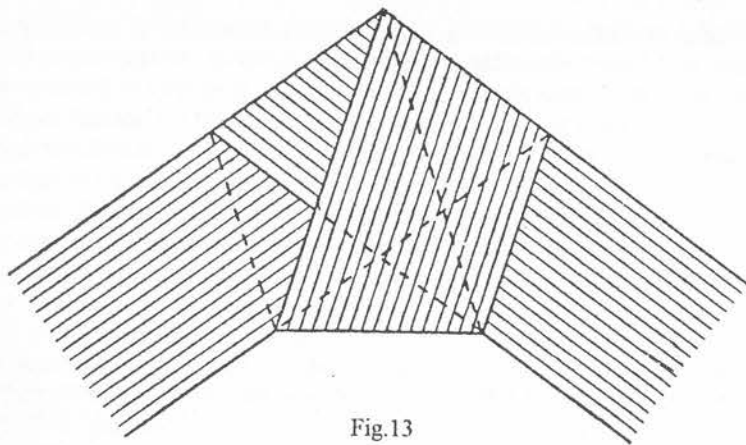

Fig. 13

Perspectiva cuprinzătoare pe care am obținut-o despre acest număr nu ar fi fost posibilă dacă nu am fi eliberat faptele matematice și geometrice din izolarea lor și nu le-am fi pus în raport cu alte domenii ale existenței, îndeosebi cu cel al existenței omenești.

Capitolul V

PENTAGRAMA CA SIMBOL

Cinci nu este considerat primul număr doar pentru că este format dintr-un număr par și un număr impar, ci și pentru că este primul număr care admite figura unci stele. Un poligon înscris în cerc devine o pentagramă atunci când în locul laturilor poligonului se folosesc diagonalele egale sau când în trasarea noii figuri se omit punctele pentagonului la parcurgerea cercului. Încercarea de a o face începând cu la unu și continuând cu celelalte cifre nu reușește complet decât atunci când se ajunge la numărul 5. Imaginea numărului 1 este reprezentată de un cerc care nu a fost încă împărțit. Nu este încă posibil să se omită anumite puncte. Polygonul pe care numărul 2 îl face să ia naștere în cerc se formează numai atunci când se rotește compasul pe cerc dus și întors. Sărind punctele, compasul care vine și se duce se oprește în două puncte:

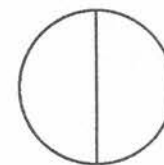

Fig. 14 a

Fig. 14 b

Numărul trei înscris în cerc un triunghi echilateral. Dacă se omit unul din punctele care urmează, linia care reunește noile puncte formează același triunghi echilateral ca și prima dată, dar de sens contrar.

Fig. 15 a

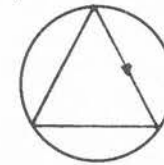

Fig. 15 b

Numărul 4 produce în cerc un pătrat. Apar pentru prima oară diagonalele care formează ansamblul unei cruci. Crucea apare cu ajutorul tehnicii de omitere și face ca pătratul să apară ca fiind separat în două poligoane regulate cu două unghiuri ($4 = 2 \times 2$)

Fig.16 a

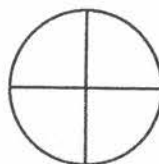

Fig.16 b

Nu vom pune față în față un pentagon regulat și o pentagramă înscrisă într-un cerc. Se va putea observa dificultatea unei atari încercări vrând să caracterizăm un poligon ca poligon înstelat. Stelele de pe boltă se înfățișează ochiului sub forma unor puncte luminoase sau sub forma unor sfere strălucitoare, dar niciodată sub forma unor figuri cu cinci colțuri, căci acestea se află dincolo de domeniul real perceput de organele de simț.

În pofida acestui lucru, tendința indestructibilă și proprie percepției umane este aceea care ne determină să reprezentăm aceste puncte luminoase ca o structură cu cinci vârfuri ascuțite. Pentagrama posedă o forță de atracție căreia ființa umană nu i se poate sustrage.

Am vorbit deja în capitolul precedent de folosirea simbolică a pentagramei, atunci când am amintit opinia lui Paracelsus, după care ar exista cinci forțe, cinci "entia" care formează pentagrama omului și a căror armonie înseamnă sănătate, și al căror dezacord conduce la boală. În lucrarea *Armonia universală*, Kepler confirmă teza lui Paracelsus atunci când studiază pentagonul înstelat. Toate sursele antice sunt de acord că pentagrama, sau, cum se spunea pe vremea aceea, "pentalpha", era semnul distinctiv al membrilor ordinului secret al lui Pitagora, al acelor oameni care aspirau la Divin. Pentalpha era numită de pitagorici "sănătate", pentru că semnul respectiv avea încrustate în unghiurile sale litere care, luate împreună, formau acest cuvânt.

Adorarea pentagramei coboară până în cea mai veche antichitate. Marca piramidă ridicată de Keops acum circa 5000 de ani poate servi drept dovadă. Ea reprezintă prin forma sa o pentagramă transformată. Căci dacă se transformă printr-o simplă trăsătură de compas triunghiul isoscel care se află la baza pentagramei și dacă i se dă forma dreptunghică care apoi este retransformată într-un nou triunghi isoscel,

redublându-l, ne aflăm în fața unei forme triunghiulare asemănătoare cu suprafețele laterale ale piramidei lui Keops. Vârful triunghiului piramidei s-a transformat în timpul acestui proces geometric în vârful piramidei.

Fig.17

Noi vorbim astăzi de piramida lui Keops. Egiptenii o numeau "Ta Kut", derivându-i astfel numele din cuvântul *Ku her*, denumirea egipteană a ceea ce Steiner numea *Spiritul-însuși* iar Paracelsus *ens deale* (ființa divină). "Ta Kut" este un substantiv feminin însoțit de articolul hotărât (ta) și ar trebui tradus mai degrabă ca "elementul Spiritului-însuși". Constructorul său purta un nume asemănător luând, în momentul urcării sale pe tron, numele regal de "Knum Kufu"; acest nume reprezintă în realitate o întreagă frază și semnifică "Knum răspândește lumina, strălucește". Knum înseamnă divinitate iar Kufu este o formă verbală împrumutată tot din cuvântul *Ku*. Numele Keops, de origine greacă, reprezintă pentru noi formă curentă.

Alături de piramida lui Keops se găsește o alta, aproape la fel de mare, ridicată de succesorul său, faraonul Kaf-Ra. Ea formează un tot cu sora sa mai mare, căci cele două piramide sunt orientate în așa fel încât bazele lor pătrate să aibă diagonala comună. Pe de altă parte, numele Kaf-Ra indică adevărata ființă a *Ku hin*; căci, ca și Knum Kufu, Kaf-Ra este tot o expresie lapidară care înseamnă "Ra strălucește". Diferența constă în faptul că într-un caz se face apel la divinitatea Ra, iar în celălalt caz la divinitatea Knum. Ra evocă forța soarelui care poate să strălucească în om ca forța soarelui spiritual. Numele egiptean pentru piramida lui Ku-Ra era "Ta Urt", nume care provine din cuvântul *Ur* și reprezintă substantivul feminin cu articol hotărât. Cuvântul *Ur* este cuvânt de bază în absolut toate limbile vechi. Se regăsește spre exemplu în ebraică ca *Aor* (aleph waw resch), ale cărui nenumărate semnificații trimit la esența luminii. Cuvântul latin *aurum* (aur) are aceeași origine.

Este numărul cinci înscris și în piramida lui Kafa? Răspunsul este afirmativ și de această dată; căci triunghiul de profil al acestei construcții, adică triunghiul isoscel care se formează prin ridicarea unor drepte din punctele aflate la mijlocul laturilor opuse ale pătratului suprafeței de bază și până în vârful piramidei, nu înseamnă altceva decât dublarea "triunghiului egiptean". Sub această denumire se înțelege un triunghi dreptunghic ale cărui laturi au lungimea de 3 și 4, ceea ce dă 5 pentru lungimea ipotenuzei. Ipotenuza conduce de o manieră semnificativă spre vârful piramidei. De aici 5 își trimite razele sale în jos spre cele patru direcții ale suprafeței de bază. Fig. 18 reprezintă triunghiul de profil al piramidei lui Kafa pe care am descris-o.

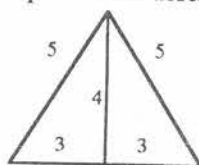

Fig. 18

În general, în fiecare din aceste piramide pătrate vârful planează ca un al cincilea element deasupra tetradei care se află la bază. Iată de ce această structură spațială este capabilă să exprime prin ea însăși într-o formă simbolică raportul elementului divin superior cu tetrada aflată pe pământ, și aceasta cu atât mai mult cu cât în vârful său se află înscris, într-o formă sau alta, misterul numărului cinci. De altfel forma fiecărei piramide are proprietatea de a se racorda prin suprafața sa exterioară într-un mod extrem de intens la lumină. Căci dacă soarele se află deasupra piramidei, nu mai poate exista nici un fel de umbră. Ea se înfățișează celui care o privește ca o pură formă luminoasă, scăldată în întregime în lumină. Vârful piramidelor pare să fi fost aurit, pentru ca soarele, trimițându-și razele spre pământ, să se poată reflecta în substanța terestră, care, după vechile legende, a fost martora unirii care a avut loc între soare și pământ. Această imagine aurită pe care o răspândește sectorul piramidei, era legată în toate felurile posibile de misterul numărului cinci.

Piramidele egiptene reprezintă adevărate mărturii despre vechile mistere și despre cunoașterea lor. Când misterele egiptene au fost amenințate cu dispariția, la mijlocul primului mileniu înainte de Isus Christos, s-a găsit un grec, pe nume Pitagora, discipol de mai mulți ani al preoților egipteni, care a preluat comoara misterele care mai existau în acea epocă. El a fondat la Crotona o școală menită să perpetueze vechile

comori ale spiritului, modernizându-le, și să le transmită celor care, spre deosebire de simplii auditori, numiți Akusmatikoi, se arătau drept Matematikoi activi și neobosiți. Acești Matematikoi au întemeiat centre în jurul școlii din Crotona; ca discipoli ai lui Pitagora, ei erau legați prin semnul misterios al pentagonului. Pentagonul ascundea în punctul său cel mai elevat acea forță creatoare care primea, în calitate sa de punct central de structurare, secretele distanțelor infinite (Fig. 12). Omul creator individual apărea pe scena istorică și înlocuia din ce în ce mai mult omul condus de către zei. Numai în strălucirea istoriei grecești putea să apară un om ca Socrate, care se adresa unei voci interioare pentru a-și trasa viața, mai precis unei puteri aflate în el însuși, și în care vedea factorul spiritual și creator care îl inspira. El îl numea Daimon-ul său. Plutarh, referindu-se la același lucru, spune că "în afară de partea sufletului care este cufundată în trupul pământesc, există și o altă parte, mai pură, care plancază deasupra capului omului, având forma unei stele, numită pe drept cuvânt daimon-ul său care îl călăuzește și pe care înțeleptul îl urmează bucurându-se."

Vechile documente prezintă adesea corpul omenesc cu brațele și picioarele depărtate, luând astfel forma unui pentagon. Punctul superior al pentagonului pare să plutească deasupra capului omului, acolo unde cele două brațe întinse spre înalt ar putea să-și uncască vârfurile degetelor.

Ceea ce la greci a fost Daimon-ul, călăuză omului, devine la romani Geniul omului. Opera lui Plutarh, în care se vorbește de Daimon-ul lui Socrate poartă în latină titlul *De genio Socratis*.

Vorbind de Daimon-ul său, Socrate face aluzie la o ființă elevată, nobilă și mai ales bună, un Agathodaimon. Dar omul care se dezvoltă și care dobândește puterea de decizie devine mai liber și, în consecință daimon-ul care îl călăuzește pe om poate să devină ceva groaznic, periculos, un geniu rău, un Kakodaimon. În felul acesta înțelege Goethe puterea demonică aflată în stare latentă în om, care îi inspiră o încredere nelimitată în el însuși și care îl poate conduce la fel de bine spre victorie sau spre înfrângere.

Acceași figura simbolică care reprezintă divinul care trăiește în om, poate să simbolizeze și transformarea omului în contrariul său. Aceasta se întâmplă în cazul în care vârful magic al pentagramei este îndreptat spre pământ și nu spre înalt. Atunci când două puncte separate sunt îndreptate spre cer, nu mai există unitatea, ci diada, discordia este cea care deține supremația (Fig. 19).

Vorbind de tabloul lui Durer *Melancolia*, am afirmat că cifra cinci, de care ne folosim în prezent, a suferit de asemenea o răsturnare. Pentaclul răsturnat dă impresia unci stele căzute din cer, a unui înger care se prăbușește.

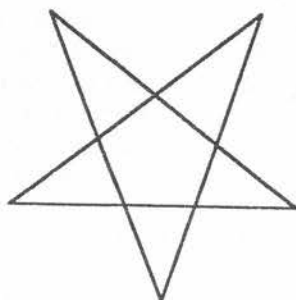

Fig.19

Această stea răsturnată servește drept simbol pentru puterile demoniace. Este cunoscut acest însemn numit în popor "pentaclu magic", însemn al vrăjitoarelor, ale acelor ființe demonice care tulbură somnul omului. Ordinul Roza-Cruce a ales același semn pentru a caracteriza marele demon al viitorului, dușmanul lui Christos. Acesta este descris în *Apocalipsa* sfântului Ioan (Cap.13) ca o fiară cu două coarne care se ridică din pământ:

"11. Am văzut apoi altă fiară, ridicându-se din pământ, și avea două coarne asemenea mielului, dar grația ca un balaur.

12. Și toată stăpânirea celei dintâi fiare o are în mână, în fața ei. Și face pământul și pe locuitorii de pe el să se închine fiarei celei dintâi, a cărei rană de moarte fusese vindecată....

16. Și-i silește pe toți, pe cei mici și pe cei mari, și pe cei bogați și pe cei săraci, și pe cei slobozi și pe cei robi, ca să-și pună semn pe mâna lor cea dreaptă sau pe frunte,

17. Încât nimeni să nu poată cumpăra sau vinde, decât numai cel care are semnul, adică numele fiarei, sau numărul numelui fiarei.

18. Aici este înțelepciunea. Cine are pricepere să socotească numărul fiarei; căci este număr de om. Și numărul ei este șase sute șaiszeci și șase."

Inspirându-se din versetele apocaliptice, ordinul Roza-Cruce îl descrie pe dușmanul creștinismului în felul următor: literele cuvântului FIARĂ au fost înscrise în cele cinci colțuri ale pentaclului stelat răsturnat,

în timp ce în centrul acestuia a fost pus fie numărul 5 fie numărul 666. Cele două vârfuri îndreptate în sus și care se separă au fost considerate coarnele fiarei.

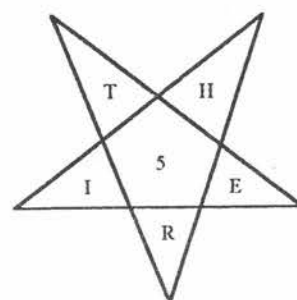

Fig.20 a

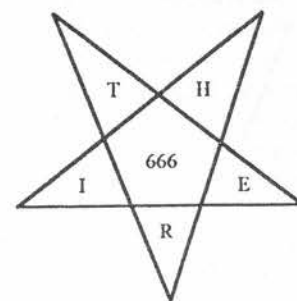

Fig.20 b

Acest pentaclu stelat răsturnat simbolizează fără îndoială înrobirea individului creator de către tetrada inferioară a esenței umane, urmărind să eternizeze această stare de lucruri.

Doctrina secretă ebraică folosea un cuvânt special pentru a exprima aservirea individualității sau afirmarea omului inferior. El se compunea din următoarele patru litere: Samekh, Wwa, Resch și Thaw, și dădea cuvântul SORATH sau SURATH. Acest nume se găsește și în *Kabbala* lui Agrippa von Nettesheim, care îl consideră numele Daimon-ului soarelui. Rădăcina sa trebuie căutată în cuvântul ebraic *suria*, format prin abrevierea și mutilarea numelui dublu "Suriel-Sarphanim".

Prima parte a numelui Suriel însemna, "Legătura mea (Sur) este Dumnezeu (El)"; el desemna o ființă angelică elevată ce avea prenumele de Sarphanim = îngerul feței (se subînțelege "a lui Dumnezeu"). Cuvântul Suriel s-a transformat în Suria prin suprimarea numelui lui Dumnezeu (El), care nu putea fi pronunțat din cauza sfințeniei sale. Forma feminină a lui Suria a fost Suriath. La început Suriel avea sarcina de a veghea noaptea la lumina Soarelui și de a o înapoia lui Dumnezeu a doua zi. Numele Sorath ne va interesa și mai târziu în legătură cu numărul 666 al *Apocalipsei*. Cele patru litere din care este format acest nume aveau, în ebraică, o semnificație particulară. Sunetul șuierat Samekh era pus în raport mai ales cu realitatea fizică a lumii, în timp ce Waw, care îi urma, exprima sufletul eterat ce traversează această lume. Resch, care urmează, era sunetul cel mai potrivit pentru a exprima instinctul de acțiune asupra elementului fizic însuflețit, în timp ce sunetul Thau, care încheia cuvântul, desemna nivelul Eului omului-

creatură. Astfel cuvântul SORATH desemna puterea spirituală care caută să-l rețină pe om în sfera creaturilor. În evoluția sa, omul nu ar trebui să depășească nivelul simplei creaturi, el nu ar trebui să ajungă în sfera către care îl atrage cel de-al cincilea principiu, principiul auto-creației.

Semnificația simbolului pentaculului înstelat a atins astăzi un înalt nivel. Pe vremuri acest simbol însemna ceva pentru anumite persoane sau pentru anumite medii privilegiate. În prezent comunități întregi consideră că el le exprimă esența esența, deși sub o formă mai mult sau mai puțin generală. Dar acest lucru este inevitabil dacă simbolul este folosit oricum și de către oricine. O mișcare de masă care îl acceptă îi răpește forța de care are nevoie pentru a acționa.

Legat de cele afirmate anterior, se pune în mod legitim problema dacă n-ar trebui să considerăm că numărul cinci are relații speciale cu timpurile noastre, cu secolul prezent, căci tendințele cele mai profunde ale acestui secol, atât în bine cât și în rău, devin comprehensibile abia în momentul în care sunt raportate la proprietățile acestui număr. Următorul capitol va încerca să răspundă la această întrebare.

Capitolul VI

NUMĂRUL CINCI ÎN ZODIAC

În capitolul precedent am afirmat că numărul cinci ar putea fi considerat numărul timpului nostru. Confirmarea acestei idei poate fi găsită în doctrinele esoterice referitoare la istoria și dezvoltarea umanității. Aceste doctrine se caracterizează prin faptul că pun în raport precis evoluția omenirii cu evenimentele care au loc pe firmamentul înstelat. Noi admitem de la bun început că această manieră de a gândi este complet străină pentru cercetarea științifică din zilele noastre, care refuză în mod absolut să stabilească o legătură oarecare între fenomenele dezvoltării umane și cele care se petrec în cer. Ea preferă mai degrabă să ia asupra sa responsabilitatea descoperirii enigmelor acestei dezvoltări, servindu-se mai ales de cazma pentru a căuta în straturile pământului date despre timpurile trecute.

Cea mai bună modalitate de a înțelege acele "unde" și "de unde" ale omenirii ar fi să se reprezinte cerul acoperit de stele ca un fel de orologiu care indică prin poziția limbilor sale starea evoluției umanității în diferite epoci. Limba mare a orologiului, cea care merge mai repede, este reprezentată de observatorul pământean în funcție de poziția soarelui sau, mai exact, de poziția punctului central, în timp ce limba mică, cea care avansează mai lent este reprezentată de observator în funcție de poziția soarelui la începutul primăverii în partea de Nord a pământului; acest loc al zodiacului se numește punct vernal.

Precizăm însă că orologiul cosmic prezintă anumite diferențe față de orologiul obișnuit. În timp ce la orologiul obișnuit limbile avansează în aceeași direcție, la ceasul cosmic limba mare merge în direcția opusă celei mici; căci punctul vernal merge, ca și limba mică, la dreapta, în timp ce soarele, limba mare, avansează spre stânga. Lucrurile sunt diferite și în ceea ce privește împărțirea celor douăsprezece sectoare ale cadranelor. Pe orologiul obișnuit fiecare sector este subdivizat în cinci părți, astfel încât se obțin în total 60 de părți (5 ori 12). Cât despre

orologiul cosmic, fiecare sector este împărțit în 2160 de părți, ceea ce face ca întregul cadran să cuprindă nu mai puțin de 25920 părți (12 ori 2160).

Soarele, adică limba mare, înaintază prin aceste 25920 de părți fără să întâlnească limba mică, adică poziția primăverii viitoare, decât după ce a traversat cele 25919 părți din cadran, căci între timp punctul vernal al soarelui nu a avansat decât cu o parte. Timpul de care are nevoie soarele pentru a traversa prin cele 25919 de părți este de un an, adică perioada cuprinsă între începutul unei primăveri și începutul primăverii următoare, și se numește "an echinocțial"; calendarul folosit în viața cotidiană caută să se adapteze acestui an. Pentru a face ciclul complet al cerului, soarele are nevoie de 25920 / 25919 ani echinocțiali, adică ceva mai mult decât un an echinocțial, perioadă de timp numită și "an sideral" sau astral. Din contră, punctul vernal are nevoie, pentru a efectua același tur complet, de uriașa perioadă de timp de 25920 ani echinocțiali sau 25919 ani siderali, avansând de 25919 ori mai încet decât limba mare, soarele. La sfârșitul unui an echinocțial cele două limbi se găsesc din nou una deasupra celeilalte.

Numărul 25920 este un număr ideal transmis din antichitate, care aproape concordă cu realitatea astronomică observabilă. Acest număr este demn de toată atenția, ca și numărul 12, care domină cadranul, pentru că ambele se reduc la același număr 6, căci:

$$12 = 6 + 6$$

$$25920 = 6 \text{ ori } 6 \text{ ori } 6!$$

Este necesar ca 6! să fie înțeles sub forma actuală de a serie produsul:
1 ori 2 ori 3 ori 4 ori 5 ori 6

Astfel adevăratul număr de bază al Zodiacului este numărul 6, adică acel număr pe care grecii îl considerau "arithmos telcios", adică numărul închis în el însuși. Studiile ulterioare dedicate acestui număr au arătat că el ocupă în lumea numerelor o poziție specială: el reprezintă un fel de graniță dincolo de care începe ceva cu totul nou, care nu poate fi analizat cu mijloacele care nu depășesc numărul 6.

Explicația noastră cu privire la orologiul cosmic mai comportă o lacună. Știm că Zodiacul are 12 constelații dar nu cunoaștem felul în care acestea se plasează în raport cu cele douăsprezece sectoare ale orologiului. Enumerarea celor 12 constelații ale Zodiacului începe în general cu zodia Berbecului și, urmând drumul pe care Soarele îl parcurge în cerc, se încheie cu zodia Peștilor. În acest fel se obține seria următoare:

Berbec	♈	Taur	♉	Gemeni	♊
Rac	♊	Lcu	♋	Fecioară	♌
Balanța	♎	Scorpion	♏	Săgetător	♐
Capricorn	♑	Vărsător	♒	Pești	♓

Aceste semne zodiacale trebuie să se integreze în sectoarele cadranelui în așa fel încât cele două grupe de douăsprezece să se suprapună la nivelul părților lor, ceea ce ar fi imposibil pentru că sectoarele constelațiilor și cele ale cadranelui au o lungime diferită. Dacă nu se ține seama de această diferență, fiecare constelație care pleacă din mijlocul sectorului unui număr va atinge mijlocul următorului. Nu trebuie uitat faptul că seria de numere cuprinse între 1 și 12 merge în sens contrar în raport cu constelațiile, deci în *același sens* cu mersul Soarelui prin Zodiac, dar urmărind mișcarea punctului vernal, prin intermediul acestuia. În pofida acestor diferențe, trebuie să se accepte schematismul coordonării reciproce a celor două grupe de douăsprezece, care nu ia în considerație realitatea astronomică decât în parte.

Încă nu s-a hotărât care domeniu trebuie să fie considerat ca principal. Esoterismul consideră că nu se poate ajunge la o explicație legitimă a fenomenelor și faptelor care apar în istoria lumii și în cea a omenirii din ultimele secole, decât dacă se plasează primul sector în centrul imaginii astrale a *Racului* astfel încât acesta să atingă centrul constelației *Gemenilor* care retrogradează. Împărțirea Zodiacului după sectoarele numerelor completată cu împărțirea în douăsprezece imagini astrale oferă, presupunând că imaginile astrale ar avea aceeași lungime, următorul tablou al orologiului cosmic:

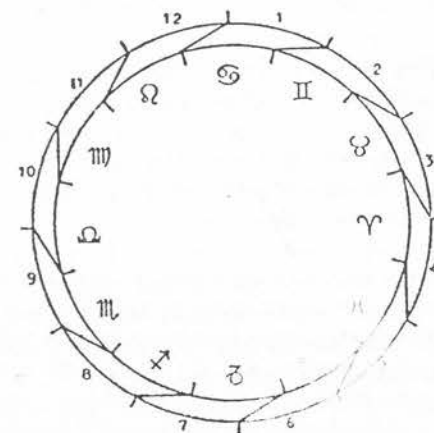

Fig. 21.

Care este rațiunea deplasării fazei unei jumătăți de constelație în raport cu numerotarea de la 1 la 12? Ea trebuie să fie analoagă cu cea de exemplu pentru care noi nu calculăm pătratul de iarnă după poziția solară a perioadelor care preced și care urmează datei de 21 decembrie, atunci când Soarele este jos, adică între 6 noiembrie și 6 februarie, ci cu un semi-pătrar mai târziu, adică între 21 decembrie și 21 martie, căci efectul înălțării Soarelui deasupra pământului întârzie cu un semi-pătrar asupra poziției sale. Privită din exterior, regiunea lui 1 este legată de constelația Racului în același fel în care este legată de cea a Gemenilor, căci ea merge din centrul uncia până centrul celilalte. Dar realitățile spirituale ale lumilor impuneau ca întreaga regiune a lui 1 să se identifice cu întreaga constelație a Racului făcându-se într-un fel abstracție de faptul că această regiune atinge constelația Gemenilor.

Și de ce începutul Zodiacului s-ar afla mai precis în constelația Racului? Ar fi dificil dacă nu chiar imposibil să se găsească motivele. S-ar putea totuși ca lucrurile să fie înțelese intuitiv gândind la semnificația simbolică a constelației Racului de care se servește astronomia actuală. Acest simbol reprezintă o spirală care se înfășoară și se desfășoară. Acest semn a putut fi adoptat în perioada în care Soarele, traversând în mișcarea sa anuală regiunea Racului, trecea de la urcare la coborâre, de la mersul înainte la mersul retrograd, asemenea mișcării făcute de racul-animal. În acest caz forma spiralei duble ar putea simboliza, după concepțiile celor din vechime, că un ciclu se încheie și că un altul începe, așa cum se petrece cu orologiul obișnuit, atunci când limba depășește numărul 12 începând în felul acesta o nouă oră.

Dacă ne-am lăsa în voia întrebărilor și îndoielilor, ar trebui să încercăm să găsim o justificare chiar și pentru numele de Zodiac. Și de data aceasta am putea constata că vechea astronomie urmărea ca numele pe care le adopta să aibă o puternică justificare interioară. Anticii se bazau pe argumente bine întemeiate atunci când alegeau cutare sau cutare denumire. Ei au pus în raport cercul animal terestru cu cele douăsprezece semne cerești, și aceasta într-un fel foarte concret. S-au făcut tentative mai mult sau mai puțin reușite de a oferi explicații pentru aceste corespondențe. Este totuși inutil să ne ocupăm de această problemă, căci am ajunge mult prea departe de ceea ce ne-am propus; ceea ce ne interesează este regiunea cerească care se află într-o strânsă legătură cu numărul cinci. Așa cum arată ultima figură, este vorba de regiunea cerească a Peștilor. Ea este precedată în Zodiac de regiunea numărului patru cu constelația Berbecului.

Cât privește cele două simboluri animale legate de numerele 4 și 5, se știe că ele au fost folosite de creștinism în perioada sa de început. Folosirea imaginii berbecului, sub aspectul mielului, la viața și lucrarea lui Christos este bine cunoscută și nu are nevoie de o altă confirmare. Mai puțin limpezi sunt lucrurile atunci când e vorba de pești. Termenul grec pentru pești este "ichtius". Încă din prima perioadă a creștinismului s-a observat că acest termen era alcătuit din cinci litere care erau în același timp inițialele numelui complet a lui Christos:

Iesus	Christos	Theou	'Uios	Soter
Isus	Christos	al Domnului	Fiu	Salvator

Simbolul peștelui a fost folosit în acea epocă ca expresie a esenței lui Christos, așa cum se găsește, de exemplu, în catacombele romane.

Legat de relația specială care există între această imagine și starea de spirit și credințele creștinismului timpuriu, iată ce spun Emile Bock și Robert Goebel în lucrarea *Catacombele*:

"Această imagine nu spune mai nimic omului din zilele noastre. Ea nu trezește în el decât idei profane. Creștinul primitiv era pătruns de senzația elementului acvatic atunci când vedea imaginea peștelui. Această imagine deștepta în el senzația unei vieți care se revărsa în valuri mari și care progresează continuu. Înșfășându-l pe Christos sub imaginea peștelui el îl reprezenta ca un principiu al progresului și ca dușman al oricărei stagnări sau regresii. Apa vieții este elementul simbolizat de imaginea peștelui. A te alătura lui Christos însemna a participa la viața care se revărsa în valuri mari și care se reînnoiește perpetuu."

Așa cum numele lui Christos, compus din cinci părți, a fost pus în legătură cu cuvântul grecesc *ichthys*, tot așa primele două părți ale acestui nume formează o verigă spre numele misterios ce desemnează partea ființei noastre care este altfel decât celelalte, adică cuvântul "Eu".

Cercetările etimologice nu au putut să stabilească înțelesul fundamental al acestui cuvânt. Rudolph Steiner spune despre această chestiune următoarele:

"Se știe că limba latină nu folosea cuvântul Ego decât legat de un verb. Omenirea se afla încă în a patra epocă, dar pe măsură ce lumea avansa în dezvoltarea sa, cu atât umanitatea se apropia de a cincea epocă, chiar și în privința limbilor, și cu atât eul se detașa și devenea mai independent. Impulsul dat de Christos a contribuit la descoperirea acestui cuvânt. În chiar centrul Europei, Eul (în germană: *Ich*) se găsește cel mai

strâns legat de acest impuls. *Ich* exprimă - într-o nevoie lăuntrică de dezvoltare - inițialele lui Christos: "Ich (Eu), Isus Christos."

În virtutea acestei relații cuvântul *Ich* (Eu), care nu poate fi spus de om decât despre sine însuși și care desemnează sfințenia tainică a ființei noastre, ar trebui să indice elementul superior al ființei umane, al cărei prim grad de dezvoltare se revelă în noi la contactul cu Spiritul însuși, acest Geniu care ne călăuzește... În acest fel începe să strălucească din nou în ființa umană acea lume spirituală care a fost lăsată în umbră un anumit timp. Dar de data aceasta trebuie ca omul să fie activ, nu mai poate aștepta, ca mai înainte, revelațiile lumii spirituale, acum trebuie să le câștige. Numai în aceste condiții va reuși el să le dobândească sub înfățișarea peștelui, locuitorul viu al mării spirituale. Iată de ce întâlnim atât de des în *Evangelhie*, acolo unde este vorba de noua atitudine a omului, imaginea pescuitului.

Dar ce se întâmplă dincolo de al patrulea spațiu temporal, mai precis în "al cincilea spațiu" al timpului nostru, în care se pregătește dezvoltarea Eului superior?

Numerele înscrise pe orologiul ceresc guvernează civilizațiile omenești care se succed pe pământ. Atunci când limba mică a unui ceas obișnuit înaintează cu o cifră, s-a scurs o oră din zi. Limba mică a orologiului ceresc indică și ea orele care se scurg, dar acestea sunt ore cosmice, fiecare dintre acestea numărând 2.160 de ani. Dacă punctul vernal înaintează cu o cifră, sau, ceea ce este același lucru, cu o stea în Zodiac, începe o nouă oră cosmică, începe un nou secol. Omenirea din antichitate a fost martora acestei treceri a Soarelui de primăvară prin sectoarele Zodiacului, ca a trăit acest eveniment într-un fel misterios, căci înțelegea procesul cosmic care însoțește derularea civilizațiilor omenești. Se povestește că regele babilonian Nabucodonosor a spart vechile tăblițe cronologice atunci când a început al patrulea an cosmic; aceasta s-a petrecut în anul 747 î.Ch., an în care începe epoca lui Nabucodonosor. Acest lucru coincide cu cronologia poporului roman, care datează din epoca fundării Romei, *ab urbe condita*. A patra oră cosmică a fost cuprinsă între anul întemeierii Romei și până la începutul sec. al-XV-lea al erei creștine. Acest moment marchează începutul timpurilor moderne care se socotește ca început al celei de a cincea ore cosmice.

Toate circumstanțele se sprijină, așa cum am spus deja, pe mișcarea retrogradă a punctului vernal prin Zodiacul împărțit în douăsprezece părți, mișcare care în astronomie poartă numele de precesie. Dar această mișcare nu se efectuează în modul regulat și rațional pe care îl reprezen-

tăm aici. În realitate există anumite abateri de la regulă, de care însă nu vom ține seama în lucrarea noastră.

Durata unei ore cosmice face să se înțeleagă mai bine definiția care se dădea altădată orelor cosmice izolate. Se vorbea de prima oră cosmică ca de epoca lui 1000, de a doua ca de epoca lui 2.000, etc. A patra și a cincea perioadă nu reprezintă, așadar, numai numerele izolate 4 și 5, ci și numerele simbolice 4.000 și 5.000. Aceste mii nu au doar caracterul timpului sau al epocii, ci definesc de asemenea omenirea aparținând acelei epoci, în așa fel încât 5.000 ne reprezintă și pe noi înșine, pe noi cei care, în actuală oră cosmică, suntem expuși efectelor numărului cinci. O interpretare cantitativă a acestui număr care arajunge la concluzia că el se referă la un grup de 5.000 de oameni ar fi o neînțelegere ridicolă.

Cei 5.000 sunt oamenii care au menirea de a deschide o cale liberă pentru sinele spiritual, de a merge pe calca libertății. Acești oameni nu trebuie să se lase conduși din afară, ci trebuie să dezvolte în ei din ce în ce mai mult spiritul creator. Văzuți din perspectiva trecutului, cei 5.000 sunt ființe fără călăuză, o turmă fără păstor. Ei nu pot avea un ghid din afară, în vechiul înțeles al acestui cuvânt; ei nu-și pot afla ghid decât în ei înșiși.

Mai există o imagine de care ne-am putea servi pentru a descrie situația celor 5.000. Este miracolul înmulțirii pâinilor. Acum nu ne mai putem astâmpăra foamea ca oamenii de altădată. Nu mai putem ucide taurul, cum procedau cei 3.000, nici nu ne putem bucura de miel, cum făceau cei 4.000. Hrana celor 5.000 n-ar putea fi decât peștele, această ființă care ne este oferită de unduitoarea mare spirituală. Acolo-sus, în cerul care este patria numărului cinci, se zăresc doi pești; sunt peștii sortiți să-i hrănească mai ales pe cei 5.000. De acolo vine hrana pentru cei flămânzi.

S-ar putea crede că regiunea Peștilor din Zodiac ar trebui să fie deosebit luminoasă, pentru că acolo omul face ca din el să țâșnească din nou focul spiritual. Dar este tocmai contrariul. Este regiunea cea mai întunecată, cea mai săracă în stele, este un fel de gaură întunecată în cerul înstelat. În vremurile de altădată această regiune era considerată ca o regiune sumbră și sub aspect spiritual. Era considerată ca o regiune în care forțele întunecate și negative își exercitau din plin influența. Potrivit vechilor credințe hinduse de aici venea tot ceea ce umbrea existența omului - bătrânețea, boala, moartea, grijile, necazurile, disperarea - adică tot ceea ce l-a determinat într-o zi pe prințul Siddharta să-și abandoneze patria și familia pentru a nu trăi decât aspirând la lumina interioară. Odată obținută această lumină, el devine un Iluminat, un Buddha. Vechii

egipteni considerau aceeași regiune a Peștilor din Zodiac ca un ținut al demonilor, în special al lui Seth, același Seth care va fi numit Satan de către evrei.

Secolul nostru, a cincea oră cosmică, pare să fie strâns legat de aceste forțe demonice ale suferinței. Se spune că numai suferința permite contactul cu spiritul. Ar trebui să nu se accepte o astfel de idee. Dar ea ne devine, din păcate, din ce în ce mai familiară. Cuvintele pe care Goethe le pune, în *Wilhelm Meister*, în gura cântărețului din harpă, par să ne spună că acela care nu și-a mâncat bucata de pâine stropind-o cu lacrimi, acela care nicidecum nu și-a petrecut nopțile stropindu-și perna cu lacrimi, nu va putea cunoaște binefacerile cerului.

S-ar spune că aceste forțe ale durerii și nesfârșitele lupte cu ele n-ar putea fi despărțite de condiția individului și a umanității întregi. Această situație este înfățișată și în *Evangelie*. Ființa care purta în ea lumina lumii pentru a o face cunoscută într-o zi omenirii întregi, lupta ea însăși pentru a cunoaște ce însemna propria sa misiune.

Prin lungul monolog care urmează după cuvintele lui Petru: "Tu ești Christosul", *Evangelia* sfântului Marcu (cap.8) ne face să participăm la lupta lăuntrică a lui Christos.

"31. Și a început să-i învețe că Fiul Omului trebuie să pătimească multe și să fie defăimat de bătrâni, de arhierii și de cărturari și să fie omorât, iar după trei zile să învieze. Și spunea acest cuvânt pe față."

Apoi Petru dă glas cuvintelor pe care omul ar putea să le opună acestor idei:

"32. Și luându-L Petru de o parte, a început să-L dojenească.

33. Dar El, întorcându-Se și uitându-Se la ucenicii Săi, a certat pe Petru și i-a zis: Mergi înapoia Mă, satano! Că nu cugești cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor."

Îndată după aceea, El se adresează discipolilor și poporului, din care facem și noi parte în imaginea celor 5.000:

"34. Oricine voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să urmeze Mie.

35. Căci cine va voi să-și scape viața o va pierde; iar cine va pierde viața sa, pentru Mine și pentru *Evangelie*, acela o va mântui.

36. Căci ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-și pierde sufletul?

37. Sau ce ar putea să dea omul, în schimb, pentru sufletul său?

38. Căci de cel care se va rușina de Mine și de cuvintele mele, în neamul acesta desfrânat și păcătos și Fiul Omului Se va rușina de el, când va veni întru slava Tatălui Său cu sfinții îngeri."

Pioșenia evului mediu s-a legat îndeosebi de aceste cuvinte pe care s-a bazat și *Imitatio Christi*. Prin retragerea mănăstiri se căutau anumite grade ale patimii lui Christos, iar prin organizarea de drumuri ale Crucii se străbăteau anumite etape ale drumului său. Dar încă de la începutul celei de a cincea ore cosmice, însăși viața în lume a devenit un astfel de drum al Crucii pentru care nu mai e necesară retragerea în mănăstiri.

Această opinie domnea la începutul timpurilor moderne, mai ales în mișcarea creștină care și-a tras numele din reunirea simbolului crucii cu simbolul celor 5000, adică în mișcarea numită Roza-Cruce. Fuziunea rozei cu crucea se realizează într-un simbol închis. Vom vorbi mai târziu despre cruce ca emblemă. Simbolismul rozei se înțelege imediat, căci printre alte semne distinctive pe care ea le oferă ca alegorie, este și strânsa sa relație cu numărul cinci și expresia sa sub forma pentagonului înstelat.

Misterele ordinului Roza-Cruce au mai ales caracterul unei penta-gramme, dar în această pentaigramă figurează crucea.

Fig.22

Chiar și din punct de vedere matematic legătura dintre pentaigramă și cruce este absolut necesară. Căci este imposibil de construit penta-grama într-un cerc fără a te servi de diametrul în cruce. Putem să dăm ca exemplu modul în care se foloseau figurile simbolice în mișcarea rozacruciană. Exercițiile constau în construirea unor figuri de acest gen, care trebuiau să ocupe spiritele.

S-a vorbit în alte ocazii de cele douăsprezece părți ale Zodiacului. S-a văzut în ele hrana cercască pusă la dispoziția omului. Douăsprezece pâini cerești sau douăsprezece coșuri în stea umplute cu pâini cerești se găseau la dispoziția omului. Această concepție se află la baza cultului pâinilor de împărțit despre care vorbește *Vechiul Testament*. Ele erau depuse în sanctuarul Tabernacolului, mai târziu în cel al Templului din Ierusalim, pe o masă acoperită "cu aur pur". În latină aceste pâini se numeau *signa*

sau *signes*, cuvânt folosit în prezent pentru a desemna regiunile celeste ale Zodiacului. *Noul Testament* se servește de simbolul pâinilor în cele două mese pe care Christos le împarte, mai întâi la 4.000 pentru care s-a folosit de 7 pâini și câțiva peștișori (în greacă: *oliga ichthydia*), și altă dată la 5.000 care au primit 5 pâini și 2 pești (în greacă: *duo ichthys*). La prima masă nu are loc înmulțirea pâinilor, 7 coșuri pline cu fărâmituri nu sunt folosite, în timp ce în a doua cele 5 pâini și cei 2 pești dau 12 coșuri de fărâmituri. Cel care se bucură de pește primește în realitate o îmbelșugată hrană cerească. S-ar spune că pentada se imprimă în fiecare semn al lui doisprezece.

În capitolul patru din *Wilhelm Meister*, tânărul Fitz îi arată lui Montan, bun cunosător al munților și fantomelor, o piatră în cruce. Montan îl răsplătește pe băiat pentru descoperirea sa și îi spune: "Pe bună dreptate ne bucurăm atunci când natura neînsuflețită produce un simbol atât de drag nouă. Ea ne apare atunci sub forma unei sibile, care ne oferă mai de dinainte mărturia a ceea ce a fost hotărât din veșnicie și care va veni mai târziu."

Același lucru se petrece și cu doisprezece, care iese din cinci printr-un proces geometric ce comportă două etape. Nu avem decât să reprezentăm un poligon regulat cu douăsprezece unghiuri al cărui centru reprezintă un unghi de 360° , adică de 12 ori 30° . și vom fi surprinși să constatăm că fiecare unghi cuprins într două laturi care se succed, măsoară $5 \text{ ori } 30 = 150 \text{ grade}$.

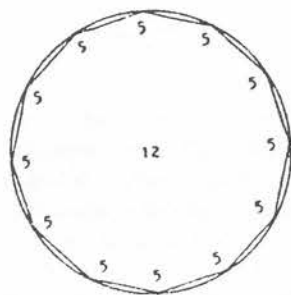

Fig.23

Dar aceasta nu este de ajuns! Dacă se aranjează pentagoane regulate de aceeași dimensiune unul lângă celălalt astfel încât să formeze un corp cât mai strâns, se obțin douăsprezece pentagoane ca suprafață de

delimitare. S-a obținut astfel un pentagon cu douăsprezece suprafețe, adică un dodecaedru.

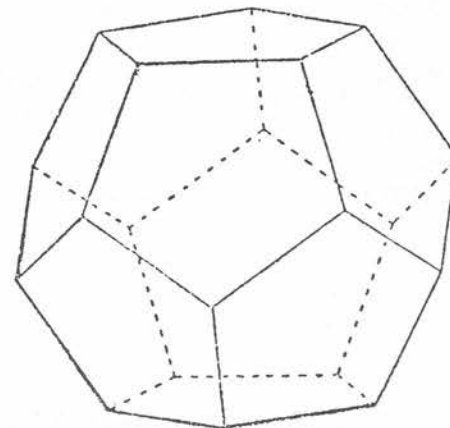

Fig.24

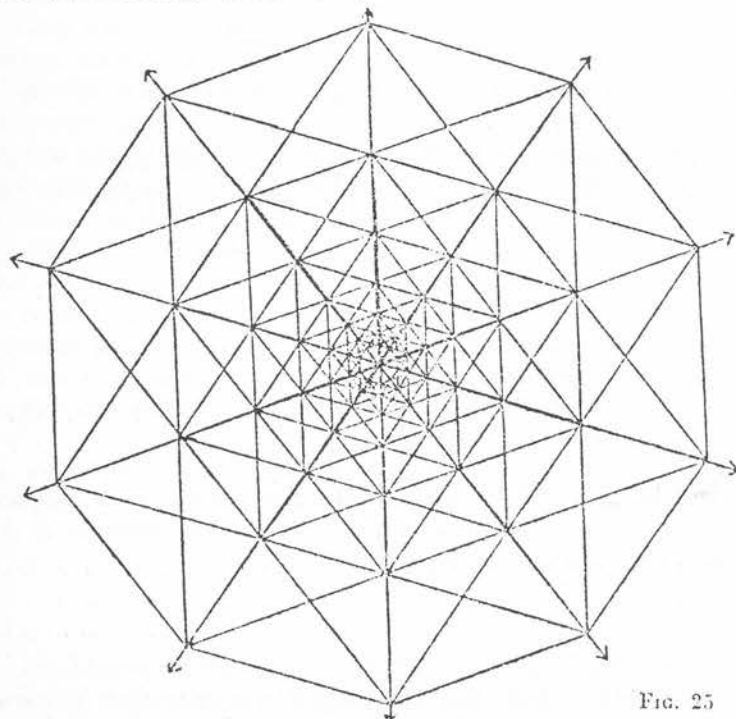
Rudolph Steiner îl consideră imaginea dodecaedrului iubirii. Această figură are un destin special în istoria matematicii. Înțelepții Greciei antice, de dinainte de Pitagora, au încercat să-i păstreze structura interioară ca pe un mare secret, fiind strict interzis să se vorbească despre ea profanilor. Dar nu s-a dat ascultare acestei interdicții. Din cele relatate de filosoful Iamblikos, un discipol al lui Pitagora, reiese că Hippasus a avut curajul de a comite acest sacrilegiu făcând cunoscut secretul chiar și neinițiaților, ba chiar a așternut totul pe hârtie. El trebuia să-și aște sfârșitul în adâncul mării, căci profanase misterele ce fuseseră păstrate cu atâta strășnicie.

La fel ca Cel care, prin împărțirea pâinilor la cei 5.000, a făcut să reiasă numărul doisprezece din pentadă, el a fost acuzat de "cei mai bătrâni și mai înalți preoți și cărturari" că a trădat misterele și din această cauză a fost condamnat la moarte.

Capitolul VII

NUMĂRUL ZECE ȘI ÎMPĂRȚIREA CONTINUĂ

Înainte de a reveni la relațiile existente între numere, oameni și lume, este necesar să ne ocupăm un pic de poziția matematică a numerelor. Să ne întoarcem așadar pe terenul ferm pe care ne-am aflat atunci când am

studiat, la începutul lucrării noastre, numărul cinci. Când am vorbit despre el la capitolul IV, acest număr și-a dezvăluit ființa prin faptul că

suprafața desenului a fost supusă forței sale structurante. Aceasta ne-a condus la Fig. 12. Am semnalat faptul că figura respectivă nu ocupa decât un sector limitat din întreaga suprafață. Ceea ce mai trebuia determinat era nivelul total al forței structurante a numărului cinci. A rezultat cu precizie că pentagonul care apare în centrul figurii are unghiurile de 108° și par să fie împărțite în 3 părți egale de 36° fiecare. Ori 36 de grade intră de 10 ori într-un unghi complet de 360 de grade. Așadar întregul nivel este deținut de centrul figurii, care supune toate cele zece regiuni de 36° care îl înconjoară. Atunci se formează figura 25.

Accastă figură, care are un aer atât de complicat, este în realitate construită cu doar două elemente, mai precis cu două triunghiuri isoscele de forme diferite, dintre care unul ne este binecunoscut fiind vârful ascuțit al pentagramei iar celălalt are unghiul din vârf egal cu unghiul pentagonului.

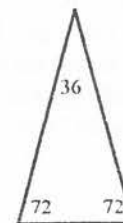

Fig. 26 a

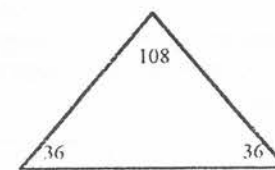

Fig. 26 b

Noua figură ne învață că totalitatea suprafeței depinde mai degrabă de numărul zece decât de numărul cinci. În jurul centrului structurii se găsesc decagoane regulate care cresc continuu. Pentagoanele și pentagramele nu sunt decât regiuni parțiale ale suprafeței totale, niște simple detalii. Decagoanele sunt cele care domină întregul. În același timp se observă că centrul structurii nu se găsește sub semnul numărului cinci, ci mai degrabă sub cel al numărului zece. Zece raze pleacă din centrul figurii părând să susțină întreaga structură. Centrul însuși reprezintă de asemenea un punct cu zece unghiuri.

În ceea ce privește punctul creator, trebuie să ne amintim cuvintele lui Rudolph Steiner pe care le-am citat deja când a fost vorba de prima pagină din *Cartea de zece pagini* care cuprinde imaginile originare spirituale ale lumii: "El trebuie să știe să treacă în sine acea stare de a fi redus-și-restrâns la un punct în care se află concentrată întreaga bogăție a vieții. Inițiatul se pune în stare de contemplație punctuală. El trebuie să aibă experiența trăită launtric a unui punct care conține totul și din care decurge totul, care nu este nimic și care totuși este totul, care conține

unitatea ființei și a forței. Puterea de a se pune într-o asemenea stare care permite ca totul să iasă din nimic, aparține misterelor; este citirea primei pagini.”

Dacă admitem că acest punct creator (care este un fel de copie a unității creatoare, din care porcede totul) se găsește în strânsă legătură cu numărul zece și că el ar trebui să aibă configurația unei decade, atunci vom vedea apărând înrudirea misterioasă a numărului zece cu numărul 1, aceea unitate pe care cei vechi au afirmat-o și au trăit-o întotdeauna. De aceea grecii numeau numărul zece “mama totului, care înglobează totul, care cuprinde totul, care este cea dintâi născută, care nu respinge nimic, numărul sacru”, numit de asemenea “paznicul cheilor totului care seamănă pe de-a întregul cu numărul original (unitatea)”.

Saint-Martin ne spune în legătură cu pagina a zecea din *Cartea omului* următoarele: “Este fără nici o îndoială pagina cea mai importantă, fără de care toate cele care o preced nu ar putea fi înțelese. Ea se află într-o strânsă legătură cu prima pagină din care decurge totul.”

S-ar putea obiecta, că esența punctului creator își poate afla dezvoltarea și pe scama altor numere precum patru sau cinci, așa cum se vede în figura 27.

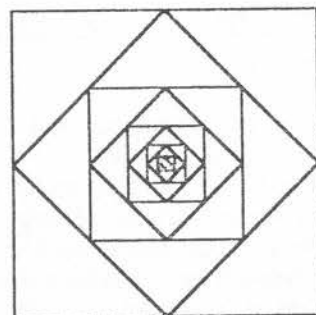

Fig.27

La această obiecție s-ar putea răspunde că mai există numere, altele decât 5 și 10, care pot furniza experiența trăită a punctului formator, dar că pentru prima dată această experiență a fost furnizată de 5 și de 10, într-o manieră originală, ca să spunem așa, și că nu există pentru aceste numere, spre deosebire de celelalte, cu excepția acestei structurări iraționale a suprafeței desenate, nici o altă structurare rațională. Am vorbit la capitolul patru de o structurare rațională pentru numerele 3, 4 și 8 (Fig.9, 10 și 11). Trebuie adăugat că numai din momentul în care

fenomenul punctului formator al numerelor 5 și 10 s-a înfățișat spiritului acesta se poate aplica și altor numere. Numerele 5 și 10 rămân principale numere care dezvăluie acest procedeu.

Odată cu numărul zece, dualitatea lumii mari și lumii mici ne parvine din macrocosmos și din microcosmos, într-un mod mult mai perfect decât înainte.

Nedeslușitul mister al periferiei existenței cosmice se adaugă misterului centrului. Tocmai de aceea figura 25 poate deveni imaginea simbolică a relațiilor omului cu individualitatea sa creatoare și cu elementul divin care vine să-l unească cu infinitul.

Ar trebui menționată și o altă particularitate importantă a tuturor figurilor numerelor cinci și zece. Să separăm, pe figura 25, unul din cele zece sectoare având un unghi de 36° , să păstrăm două linii din cele care se găsesc acolo, dintre care una formează triunghiul isoscel, cu unghiul de 36° , având forma vârfului pentagramei, iar cealaltă împarte în două unghiul de bază al acestui triunghi. Prin urmare triunghiul decupat va fi împărțit în cele două elemente ale figurii întregi. Figura va avea atunci măsurile 1, x și $1-x$ ca lungimi ale laturilor și 36, 72 și 108 ca numere ale unghiurilor sale.

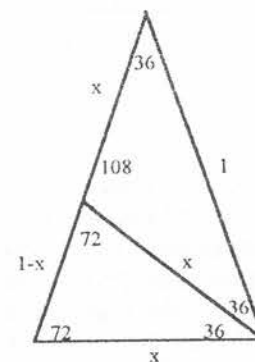

Fig.28

Așa cum se va vedea imediat urmărind numerele unghiurilor, triunghiul decupat seamănă cu triunghiul întreg, ambele având forma vârfului pentagramei. Ca atare, laturile corespondente trebuie să fie relativ asemănătoare, adică să se ajungă pentru lungimea încă necunoscută la proporția:

$$\begin{aligned}
 1 : x &= x : (1 - x) && \text{sau} \\
 x : x &= 1 : (1 - x) && \text{sau} \\
 x : x &= 1 - x && \text{sau} \\
 x : x + x &= 1
 \end{aligned}$$

Prin urmare se pune problema de a se găsi un număr x mai mic decât 1 care să dea împreună cu pătratul său valoarea 1.

Se poate da sumei din partea stângă a ecuației factorul comun x și se obține:

$$x \cdot (1 + x) = 1 \quad \text{sau} \quad x = \frac{1}{1 + x}$$

Acest ultim raport admite o ciudată concluzie. Dacă x este identic cu fracția $1/(1 + x)$ se poate înlocui x din fracție din nou cu fracția $1/(1 + x)$ și se obține:

$$x = \frac{1}{1 + \frac{1}{1 + x}}$$

Acest artificiu poate fi continuat după voie și dă în final o fracție în lanț infinit:

$$x = \frac{1}{1 + \frac{1}{1 + \frac{1}{1 + \frac{1}{1 + \dots}}}}$$

Deși valoarea fracției în lanț nu a fost încă determinată, ea vorbește prin însăși structura sa o limbă bizară și reprezintă combinarea unității cu infinitul printr-un act continuu de împărțire.

Acest gen de împărțire, care pune în raport unitatea cu infinitul, se numește "proporție divină". Acest concept de *divine proporzioni* a fost introdus de Luca Pacioli, prieten și colaborator al lui Leonardo de Vinci. Johann Kepler a încercat să mențină această denumire vorbind de secțiunea divină, dar fără succes. Astăzi se vorbește de proporția constantă sau secțiunea de aur.

Aproape nici o împărțire a unui întreg în două părți nu este constantă căci întregul se comportă în raport cu partea altfel decât se comportă aceasta în raport cu restul. Același lucru se petrece și în operația numită "diviziunea umană". Numai în împărțirea constantă a unui întreg întregul se comportă în raport cu partea cea mai mare în același fel în

care aceasta se comportă față de partea cea mai mică, și față de rest. Privind latura stângă a marchui triunghi isoscel din ultima figură, se poate observa care este întregul care se împarte în mod constant. Acest triunghi are în total lungimea 1 și este împărțit în două părți, x și $1 - x$. Același lucru se raportează la suprafața triunghiului total împărțit în două triunghiuri elementare, căci suprafața triunghiului total se raportează la cea a triunghiului elementar superior așa cum aceasta se raportează la suprafața triunghiului elementar inferior. Dar să rămânem la împărțirea lungimii 1. Dacă se descrie cu ea un cerc complet în jurul vârfului, triunghiul întreg va intra în el de zece ori, datorită unghiului de 36° ; un decagon regulat este înscris în cercul a cărui rază are lungimea 1 și a cărui latură este cea mai mare parte x a razei continuu împărțită. Este un element la fel de semnificativ ca și introducerea într-un cerc a unui hexagon regulat cu ajutorul unei raze ne-împărțite:

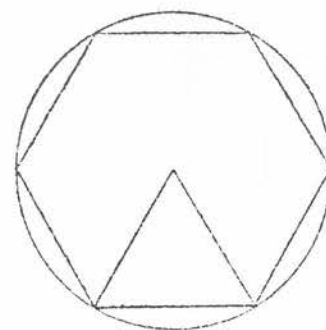

Fig. 29 a

Fig. 29 b

Dar în ciuda a ceea ce am putea gândi despre figurile numerelor cinci și zece, nu trebuie să ne facem iluzii, căci deși pe aceste figuri se pot vedea lucruri interesante, ele nu spun mai nimic despre modul în care pot fi construite, despre maniera în care pot fi obținute printr-un desen precis. Este neîndoielnic că oricine poate produce un pentagon cu pentagrama în interior înnodând o panglică cu borduri paralele, dar aceasta reprezintă o simplă reproducere mecanică și nu o construcție matematică obținută din cercuri și din drepte construite cu ajutorul unui compas și a unei rigle.

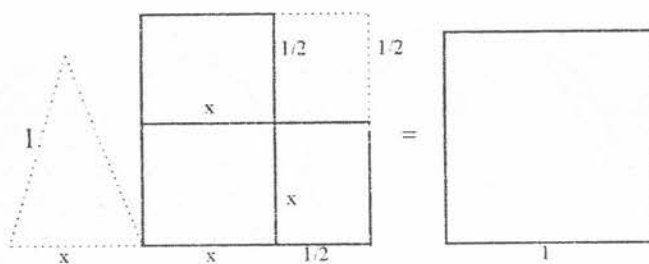
Ne propunem, așadar, să umplem această lacună și să arătăm cum se "construiesc" figurile pe care le-am prezentat. Această sarcină se reduce la demonstrarea împărțirii unei lungimi, a unui spațiu. Se pleacă de la

raporturile dintre numărul 1 și x , cea mai mare parte a unității constant împărțite.

$$x \cdot x + x = 1$$

Se întreabă ce reprezintă suma $x \cdot x + x$. Produsul $x \cdot x$ desemnează suprafața pătratului cu latura x , la care se mai adaugă un x . Dar apare un moment de ezitare, căci x reprezintă lungimea și ca atare nu poate fi adăugat suprafeței. Acestea nu i s-ar putea adăuga decât o altă suprafață, căci nu se pot aduna decât lucruri analoage. Dacă se înlocuiește x cu produsul $2 \cdot 1/2 \cdot x$, atunci el poate fi conceput drept suprafața a două dreptunghiuri congruente de lungimi $1/2$ și x . Figura generală compusă dintr-un pătrat și două dreptunghiuri are ca suprafață suma $x \cdot x + x$.

Din relația indicată mai sus, rezultă că ea are valoarea 1, ceea ce înseamnă că are aceeași suprafață ca și pătratul cu laturile egale cu 1.

$$x \cdot x + x = 1$$

Fig. 30

Se observă că figura din stânga prezintă în partea de sus o lacună de formă pătrată, a cărei suprafață ar fi $(1/2 \cdot 1/2)$ care pare că înceamnă să fie umplută, adică să se adauge sumei $(x \cdot x + x)$ produsul $(1/2 \cdot 1/2)$. În urma acestei operațiuni, în partea stângă se obține un pătrat complet cu lungimea laturilor $(x + 1/2)$ și cu suprafața $(x + 1/2) \cdot (x + 1/2)$. Dacă suprafața avea înainte dimensiunea 1 sau $(1 \cdot 1)$, ea va fi acum mai mare cu $(1/2 \cdot 1/2)$ și în locul precedentului raport vom avea:

$$(x + 1/2) \cdot (x + 1/2) = (1 \cdot 1) + (1/2 \cdot 1/2)$$

adică pătratul cu latura $(x + 1/2)$ are aceeași suprafață ca și suma a două pătrate cu lungimea laturilor de 1 și $1/2$.

Accastă formă de relație în care un pătrat este egal cu suma altor două pătrate, trimite la teorema cunoscută a triunghiului dreptunghic teorema lui Pitagora - care spune că "pătratul construit pe ipotenuză este

egal cu suma pătratelor construite pe celelalte două laturi". Triunghiul dreptunghic, despre care e vorba aici, are deci cele două laturi egale cu 1 și respectiv $1/2$ iar ipotenuza trebuie să aibă lungimea: $x + 1/2$. Dacă lungimea 1 este continuu împărțită, se obține o latură a triunghiului dreptunghic, jumătate din lungimea sa devine cealaltă latură și ipotenuza, care leagă cele două capete ale celor două laturi, va trebui să aibă lungimea $x + 1/2$. Scurtarea ipotenuzei cu lungimea laturii de $1/2$ conduce la obținerea lungimii x care se căuta. Transpunerea sa pe latura de 1 printr-o trăsătură de compas conduce la secțiunea constantă de 1 care se căuta.

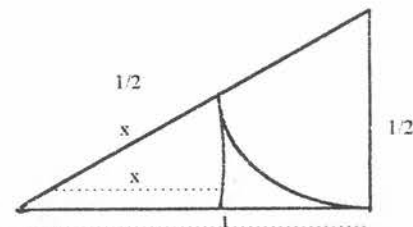

Fig. 31

Este ușor de construit un decagon regulat într-un cerc dat cu raza de 1. Trebuie să se secționeze constant raza și se obține atunci latura decagonului x ca cea mai mare parte a razei. Figura 32 vorbește de la sine:

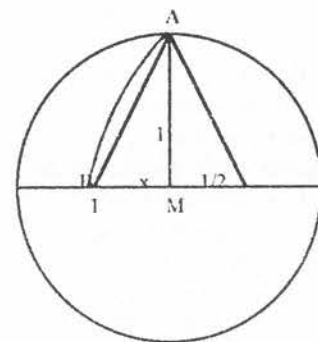

Fig. 32

Construirea unui pentagon regulat sau a unui pentagon înstelat nu prezintă nici o dificultate. Pentru a obține un pentagon trebuie doar să se omită una din secțiunile decagonului; cât despre pentaclău, acesta se formează prin omiterea a trei secțiuni ale decagonului. În ambele cazuri

este obligatoriu să se plece de la decagon. Acest lucru ar putea fi evitat dacă s-ar folosi din ultima figură coarda arcului AB. Aceasta are lungimea laturii pentagonului. Noi am considerat deja triunghiul ABM din Fig.17 drept o transformare a triunghiului isoscel al pentagramei într-un triunghi dreptunghic. Am vorbit despre el atunci când a fost vorba de forma fațetelor laterale ale piramidei lui Keops. El reunește pe cele trei laturi ale sale trei importante elemente de construcție: latura sa cea mai lungă, care măsoară 1, servește la construirea unui hexagon regulat iar ipotenuza sa la obținerea unui pentagon regulat.

Se poate ajunge la o lungime constant secționată și pe altă cale. Se înconjoară un pătrat cu un cerc ca în Fig.33, se secționează apoi constant

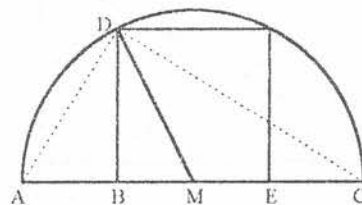

Fig.33

spațiul BC în punctul E, apoi spațiul AE în punctul B. Proba este ușoară. Renunțăm să mai continuăm explicația indicând cititorului că triunghiul de latură ABD are forma ultimului triunghi despre care am vorbit; triunghiul DBC, asemănător lui ABD, are aceeași formă. Teoria secțiunii constante numește cele două părți "majoră" și "minoră". În ultima figură majora BE se situează între cele două minore AB și EC. Situația inversă, adică aceea în care minora se află între două majore, se regăsește în fiecare din cele cinci laturi ale unui pantaclu. Înscriind spațiile cu lungimile lor de 1, x și $1 - x$ devine evidentă starea de lucruri amintită.

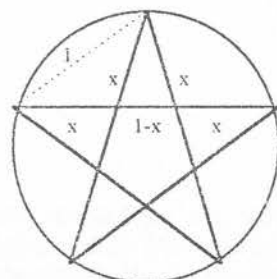

Fig.34

Capitolul VIII

CONCLUZII DESPRE NUMEREELE CINCI ȘI ZECE

Numeroase scrieri au fost consacrate secțiunii constante, legilor sale și participării sale la structurarea naturii și artei. Nu ne vom ocupa acum de acest subiect căci ne-ar putea îndepărta de scopul pe care ni l-am propus. Ne vom mulțumi să menționăm doar acele aspecte care nu pot fi întâlnite în literatura de specialitate. Vom pleca de la ultima figură a pentagonului înstelat, care arată că o minoră se găsea între două majore. Măsurarea proporțiilor corpului omenesc a dovedit că atunci când corpul este bine făcut lungimea brațelor și lățimea umerilor formează majora și minora unei lungimi constant divizate astfel încât atunci când brațele sunt întinse orizontal, se poate vedea o minoră între două majore.

Este semnificativ că secțiunea constantă, despre care preferăm să vorbim aici ca despre proporția divină, poate fi întâlnită cu precizie la omul mijlociu cu structura sa de mâini și de brațe. Nu se acordă prea mare importanță acestui fapt decât atunci când se înțelege în general principiul proporției divine pentru ființa omenească. Această proporție este asemenea luminii a cărei strălucire arată drumul omului chemat să fie liber. Omul își pierde din ce în ce mai mult direcția pe care i-o conferiseră altădată puterile divine, pe măsură ce pierde legătura cu universul divin și spiritual. Ființa umană, care vedea deschizându-se în ea drumul libertății, putea să-și pună neliniștitoarea problemă de a ști dacă pierderea vechii legături trebuia să facă să dispară în general orice unire cu puterile divine.

Existența proporției divine dă un răspuns consolant acestei chestiuni. Ea ne învață că există o separare a vechii totalități care aduce cu sine imaginea totalității și care face să reiasă din chiar actul separării strălucirea și forța totalității. Astfel proporția divină a devenit un fel de model pentru om, care, deși separat de lumea divină, putea totuși să regăsească

în el însuși imaginea acelei lumi. Omul trecutului, care încă mai putea fi reprezentat sub semnul numărului 1, a devenit din ce în ce mai mult omul care trebuie înțeles ca o imagine a unui număr complet diferit, mai precis în felul următor:

$$x = \frac{1}{1 + \frac{1}{1 + \frac{1}{1 + \dots}}}$$

Omul ales pentru libertate este purtătorul unui corp care demonstrează și mai pregnant legitimitatea proporției divine prin organele sale care au de efectuat acte fizice.

Măinile și brațele sunt simboluri fizice ale libertății umane. Animalele nu pot lucra, ele nu pot executa acte manuale; membrele lor din față nu sunt libere, fiind obligate să participe la propulsarea corpului.

Părțile componente ale mâinilor (adică degetele) sunt făcute în așa fel încât să poată fi împărțite. Să luăm de exemplu cele trei falange ale unui deget împreună cu osul palmei cu care formează un întreg. Dintre aceste patru oase, două se ating și formează un tot separat de celelalte două. La această tetradă se poate ajunge și într-o formă constructivă. Se începe cu partea cea mai mică, minora, căreia i se dă măsura $1 - x$. Partea care urmează va trebui să primească, ca majoră, măsura x ; cele două împreună formează întregul constant divizat de lungime 1. Pentru a obține al treilea și al patrulea membru, se procedează în felul următor: se atribuie celui de al treilea membru lungimea 1, adică suma primelor două membre și celui de al patrulea lungimea $1 + x$, adică suma celor două membre care îl preced. Orice membru mai mare reprezintă suma celor două membre care îl preced, și în consecință fiecare membru mai mic reprezintă diferența celor două membre care îi succed. Seria astfel obținută se numește *seria aurea*, seria de aur; punctul său final stâng, care nu poate fi atins, este marcat de o stea.

Fig. 35

Structura mâinii omenești se află de asemenea în raport cu pentagrama și eventual cu pentagonul. Nu avem decât să depărtăm cele cinci degete cât mai mult posibil pentru a forma, îndreptând degetul gros și cel mic în direcții opuse, un unghi de 180° între ele.

Acest spațiu unghiular se distribuie între degetele desfăcute într-un fel plin de semnificații. Între degetul mic și inelar se găsește un unghi având o deschidere egală cu o cincime din întreg spațiul, adică în jur de 36 de grade. Același spațiu unghiular se află între inelar, degetul mare și arătător. Figura geometrică de mai jos corespunde acestei distribuții a capacității de deschidere.

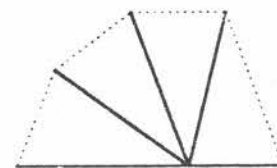

Fig. 36

Se recunoaște în această figură, repetat de patru ori, importantul triunghi care guvernează de asemenea pentagonul și decagonul. Este evident că schema mâinii seamănă mai mult cu decagonul, căci imaginea aduce mai degrabă cu un semi-decagon. A doua jumătate a decagonului este format de cealaltă mână, astfel încât cele două mâini dau deplină legitimitate decagonului. Din acest punct de vedere o singură mână nu formează un întreg; acesta nu se manifestă decât împreunând cele două mâini. Fiecare mână nu este decât o jumătate, un pol al totalității.

Transpunând această idee asupra numerelor 5 și 10, se poate afirma că întregul rezidă în numărul zece, în timp ce numărul cinci nu este decât un pol al totalității. Când numărul dualității - diada - pătrunde în decadă, aceasta este spintecată și decada unită se transformă în două pentade opuse. Aici ne ciocnim încă o dată de versiunea atât dragă curentelor oculte după care numerele doi și cinci sunt numere "false". Îndepărtând polaritatea care există între cei doi cinci, întregul devine o decadă. Aceasta echivalcăz cu "măinile întinse", semn care reprezintă numărul zece în limba indienilor Kora. În zece se găsește originarul, în timp ce cinci nu este decât un derivat. Este și ideea lui Agrippa când spune în *Kabbala*: "De altfel pentada reprezintă jumătatea exactă a numărului principal, a decadei."

Același lucru se crede și în lingvistică în legătură cu originea cuvântului "mână" (*Hand*). Zupitza, un anglicist foarte cunoscut, consideră decada ca având o valoare primordială și bănuiește o anumită înrudire cu cuvântul gotic *hund* = *hundert*, care însemna mai întâi de toate "decadă". În acest caz ultimul cuvânt a trebuit să aibă o formă dublă (cele două mâini), din care s-a dezvoltat ulterior conceptul de mână (*Hand*).

Cuvântul *dva-kan* pare să fi însemnat la origine "decadă", luând apoi semnificația de *Zweihand* ("două mâini": *dva-kan!*). Avem astăzi tendința să admitem, în virtutea înclinației noastre cumulative față de numere și lucruri, că acest număr desemna inițial mâna (*Hand*) și că abia ulterior a apărut cuvântul *Zweihand* (două mâini). Însă lucrurile stau exact pe dos. S-a plecat de la pereche ca unitate, ca întreg, și s-a ajuns de aici la jumătate (s-a ajuns de la două mâini la una, în loc să se procedeze invers). Din punctul de vedere al celor din vechime, care descompuneau totalitatea, forma dublă, aproape dispărută acum, este cea valabilă (forma gramaticală a dualității). Numai după ce a apărut conceptul de mână aceasta a început să fie figurată ca o nouă unitate, căreia îi corespundea sub aspect numeric conceptul de pentadă.

În timp ce cuvântul mână (*Hand*) ar putea să derive din numărul zece, cuvintele degete (*Finger*) și pumn (*Faust*) par să provină, după ipotezele cercetătorilor lingvistici și după comparațiile etimologice foarte complicate, din numărul cinci (*Fünf*). La baza acestor cercetări se găsește cuvântul indo-germanic *penque* (care înseamnă cinci), care amintește încă și mai clar cuvântul francez "poing".

Ansamblul celor două numere cinci și zece se regăsește de asemenea în cifrele create pentru ele de către romani. Astfel pentru cinci se folosește un semn care este analog majusculei latine V. Prin analogie literele cu C pentru o sută (*centum*) și M pentru mii (*mille*), se caută un cuvânt care începe cu V și care ar putea da o indicație despre numărul cinci, dar se caută în zadar. Același lucru se petrece când este vorba de X semnul numărului zece. După Theodor Mommsen adevărata semnificație a lui X se traduce prin faptul că el reprezintă imaginea simplificată a unei mâini omenești, al cărei deget gros pare să fie mai îndepărtat de celelalte patru degete. Acest semn își dătorcăză probabil originea încrucișării a doi de cinci astfel în așa fel încât vârfurile lor ar ajunge față în față, după ce la început s-au aflat unul lângă celălalt. Această opoziție a produs impresia unei simple cruci desenate.

Asemănarea celor două cifre romane V și X cu literele V și X a dat naștere în evul mediu, atunci când nu se foloseau decât cifrele romane, unei expresii binecunoscute: "Fă pe cineva să ia V în schimbul lui X". Prin asta se încerca să se spună că cineva devenea invidios pentru un motiv complet lipsit de importanță. Citind cele două litere ca numere, această expresie capătă sens, căci ea semnifică atunci că se voia să se ia unuia un cinci pentru un zece. Admitând că în epoca respectivă se înțelegea bine esența celor două numere, această expresie pare chiar foarte pertinentă. Am înfățișat deja la capitolul III punctele de vedere cu

privire la numărul cinci. Putem acum să le completăm cu concepțiile referitoare la numărul zece. Spre deosebire de cinci, zece a făcut obiectul unui respect nelimitat. Am spus deja că nu există un sistem de calcul bazat pe numărul cinci, deși mâna omenească pare să-l recomande. Dimpotrivă, sistemul zecimal pare să fi apărut din timpuri imemorabile. Îl întâlnim deja la egiptenii din sec. al IV-lea î.Ch., care se foloseau de imagini numerice primitive, sub formă de hieroglife, pentru anumite puteri ale lui zece. Acestea aveau următorul aspect:

1			probabil o simplă trăsătură
10			poate o paranteză
100			poate o tulpină de palmier sau un baston de preot
1.000			floare de lotus sau poate o lampă
10.000			un degetcare indică ceva
100.000			un animal
1.000.000			poate un om care se miră
10.000.000			?

Am împrumutat câteva interpretări ale acestor semne din lucrarea lui Moritz Cantor, *Vorlesungen über die Geschichte der Mathematik*. Semnul de paranteză folosit pentru numărul zece se acordă foarte bine cu semnificația pe care acesta o are în calitate de ordonator ale lumii numerelor.

Nu trebuie totuși să se creadă că paranteza reprezintă unica imagine a numărului zece de care se serveau egiptenii. Se cunosc și alte imagini care pun în evidență poziția centrală pe care o ocupa numărul zece la vechii egipteni. O astfel de imagine era falusul; acesta trebuia probabil să indice productivitatea și forța de procreație a numărului zece. O alta era șoimul¹. Se dorea în acest fel să se exprime ideea că zece era un număr regal: căci același șoim apărea pe monumente deasupra numelui faraonului. Horus era pentru egipteni acea forță care îl ajută pe om să pătrundă în el însuși. Cum acest scop se afla în fața lui, numele de Horus suna pentru el ca o chemare a viitorului. Același viitor își făcea simțită prezența atunci când el gândea la particularitățile numărului zece, care îi părea a fi numărul ale cărui forțe erau folosite de Horus în favoarea sa. În templul lui Horus din Edfu, foarte bine păstrat, sunt reprezentate sub aspect arhitectural raporturile dintre Horus și numărul zece. Lungimea

¹ Șoimul, sau omul cu cap de șoim, era simbolul zeului egiptean Horus.

sanctuarului este de zece coți regali și această dimensiune servește drept scară pentru toate celelalte măsuri ale templului, astfel încât întregul templu apare din zece ca dintr-o sămânță.

Se înțelege că, alături de zece, cinci se raporta în mod egal la entitatea lui Horus, dar aceasta se petrecea în așa fel încât ambiguitatea acestui număr era foarte vizibilă. Căci adversarul lui Horus, Seth, se afla de asemenea sub semnul numărului cinci. Legătura lui Horus cu numărul cinci apare fără echivoc și de o manieră foarte netă în lucrarea lui Plutarh *Despre Isis și Osiris*, unde, printre altele, este vorba de triumghiul dreptunghic sub înfățișarea căruia egiptenii vedeau natura Totului Universal. Plutarh spune:

“Egiptenii își reprezentau natura Totului universal sub forma celui mai frumos triunghi... Partea verticală a acestui triunghi măsoară trei lungimi, partea de bază patru lungimi iar ipotenuza are cinci lungimi... S-ar putea compara linia verticală cu elementul masculin, linia de bază cu cel feminin iar ipotenuza cu ceea ce ia naștere din ei, putându-se astfel reprezenta Osiris ca origine, Isis ca concepție și Horus ca naștere”.

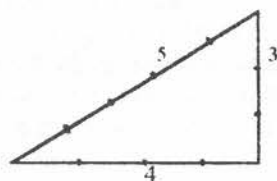

Fig.37

Fără îndoială că aici este vorba de faimosul triunghi cu laturile de 3, 4 și 5, numit triunghiul egiptean și care a fost întâlnit pe triunghiul de profil al piramidei lui Kafa.

Cinciul care se vede pe triunghi este pus de Plutarh în raport cu ceea ce ia naștere din împreunarea masculinului cu femininul. Fenomenul nașterii este spiritualizat prin trimiterea la trinitatea divină Osiris, Isis și Horus, astfel ca omul să nu se gândească la nașterea fizică, ci să dobândească libertatea de a-și reprezenta fiecare fenomen de naștere într-un sens figurat, ideal. Cuvintele pe care le-am citat pot fi aplicate de asemenea la nașterea unui om complet nou, unit cu Dumnezeu.

În ciuda acestei importante semnificații care a fost atribuită numărului cinci, egiptenii au reușit să folosească același număr și pentru a caracteriza forțele potrivnice lui Horus, care se concentră în Seth, astfel încât ei reprezentau câteodată numărul cinci printr-un cap de măgar. Plutarh dă în aceeași lucrare informații despre fondul spiritual al acestei

imagini simbolice: “Egiptenii credeau că măgarul este un animal demonic impur din cauza asemănării sale cu Typhon (Seth).”

Venerarea numărului zece nu se limita la sentimente, ci se reflecta și în structurarea vieții egiptene de toate zilele. Ei își ordonau viața cotidiană după acest număr, săptămâna era pentru ei o unitate de zece zile. Această împărțire a timpului se transpunea de asemenea asupra evenimentelor cerești. În timpul perioadei de zece zile cât dura săptămâna egipteană, soarele traversa în cursul său anual o anumită distanță. Cum anul cuprindea în jur de treizeci și șase de tranșe temporale de acest gen, împărțirea parcursului solar, adică Ecuatorul ceresc, era făcută de asemenea în 36 de tranșe, numite decani. După vechii egipteni aceste 36 de părți ale Zodiacului înconjurau Ecuatorul ceresc. În lucrarea noastră despre piramide este reprodusă imaginea cerului din templul lui Hathor de la Dendera, unde apar și cele 36 de figuri-decani.

Împărțirea anului în 36 de săptămâni a câte 10 zile fiecare lasă un rest de 5 zile, ce nu pot fi considerate ca aparținând cu adevărat anului, care nu avea decât 360 de zile. În timpul acestor zile se sărbătoreau aniversările celor cinci zei din cerul lui Osiris. Nu exista încă ziua intercalară care ar fi completat calendarul la fiecare zece ani, și noul an se deplasa, pe măsură ce treceau secolele, prin întregul an solar. Păstrarea numărului cinci pentru perioada de sărbători de la sfârșitul anului putea fi una din cauzele care îi împiedicau pe egipteni să intercaleze o zi. Ei au remarcat cu siguranță nepotrivirea dintre începutul noului an și anul solar și au înțeles inconvenientele care decurgeau din acest fapt. Dar ceea ce îi interesa mai mult, era păstrarea legăturilor cu zeii. Această împărțire a anului exista și în alte părți ale lumii: spre exemplu, la tolteci (popor din America Centrală) a căror înrudire cu egiptenii este confirmată și de piramidele lor. Și la tolteci cele cinci zile care se adaugă anului reprezintă o perioadă de sărbători, dar sunt serbări în cinstea demonilor și nu a zeilor.

Nu ne propunem să trecem în revistă toate concepțiile cu privire la numărul zece. Ne vom limita să dăm aici cele mai importante și cele mai caracteristice mărturii. Vom începe prin a analiza poziția acestui număr la vechii evrei. Ne putem da seama de sentimentele pe care ei le încercau față de acest număr citând numele pe care îl purta cea de a zecea sefiră - “Malkuth”. Echivalentul său latin este “regnum”, adică regatul. Se înțelege prin aceasta pecetea regatului ceresc pe realitatea pământească, adică un fel de concluzie a acțiunii divine îndreptată asupra Pământului. Evreii exprimau această idee crezând în același timp că acțiunea celor nouă Sephiroth care îl precedau era reunită în cea de a zecea Sephira.

Decada Sephiroth-urilor corespundea decadei numelor date divinității. Al nouălea nume al Divinității era *Adonai Melek*, Domn și Rege, și acest nume exprimă același lucru ca și Malkuth. Din contră, al cincilea nume al lui Dumnezeu era *Elohim Gibbor*, a cărui semnificație a fost mai târziu exprimat prin fraza latină:

<i>Deus</i>	<i>robustus</i>	<i>puniens</i>	<i>culpas</i>	<i>improborum</i>
Domnul	atotputernic	pedepsește	faptele	celor păcătoși

Dumnezeu acționa prin intermediul celei de a cincea Sephire, Geburah, a cărei rigoare pedepsea cu spada divină păcatele oamenilor.

Astăzi toate aceste conexiuni și aceste concepții, care erau atât de vii la evrei și la egipteni, au dispărut. Suntem nevoiți să recurgem la matematici pentru a încerca să înțelegem ceea ce oamenii din vechime înțelegeau printr-un fel de instinct spiritual. Până nu demult, au existat totuși anumite persoane care posedau un astfel de instinct și care erau înzestrate cu această conștiință ebraico-egipteană. Vom aminti înainte de toate o femeie care a trăit acum un secol și jumătate și căreia medicul și poetul Justinus Kerner i-a dedicat o carte intitulată *Clarvăzătoarea din Prevorst*. Această femeie, care a fost internată mai bine de un an în clinica lui Kerner, cădea adeseori într-o stare "crepusculară", în timpul căreia conștiința sa se transforma în cea a unor personaje aparținând secolelor trecute. Ea a trăit până la vârsta de 28 de ani, și, în timpul crizelor, comunica pe cale orală sau în scris, lucruri extrem de interesante despre numere, mai ales despre numărul zece.

Ea considera că zece este "un număr constant la fiecare ființă umană și în același timp un număr terestru, prin intermediul căruia spiritul poate merge în lumea exterioară". Acest număr este în același timp cuvântul fundamental: "Numărul zece este propriu fiecărui om, în el se află cuvântul fundamental pentru om ca ființă umană și pentru atitudinea sa față de lumea exterioară."

Capitolul IX

PRIMELE ȘAPTE NUMERE ȘI RAPORTUL LOR CU SPAȚIUL

Fiecare copil care mânuiește pentru prima oară compasul și rigla este impresionat constatând că raza unui cerc intră exact de șase ori în circumferință. El încetează să se mai mire atunci când află că este așa pentru că așa trebuie să fie. Mirarea cedează locul înțelegerii. Își dă seama că unghiurile unui triunghi echilateral trebuie să măsoare 60° din cauza sumei totale de 180° și că 6 triunghiuri echilaterale se formează în jurul centrului ($360/60$), circumferința cercului fiind împărțită în raze.

Fig. 38

Dar putem fi de asemenea surprinși și de un alt fapt: se vede cu precizie că aici guvernează numărul șase. 6 are ca divizori pe 1, 2 și 3, iar suma acestor divizori dă exact 6. Puține sunt numerele care să fie egale cu suma divizorilor lor; între acestea, 6 ocupă primul loc. Am spus în altă parte că grecii numeau acest număr *arithmos teleios*, număr perfect sau împlinit, închis în el însuși. Ei se mai serveau de un termen folosit de asemenea și în templele unde se oficiau Misterele. Termenul "telestai" anunța sfârșitul ceremoniei de consacrare. Este cuvântul citat și în *Evangelia* sfântului Ioan ca fiind ultimul cuvânt al lui Christos pe cruce: "Totul este împlinit."

Numărul șase este important printre celelalte numere perfecte mai ales pentru că perfecțiunea sa se întemeiază chiar pe primele trei numere: $6 = 1 + 2 + 3$. Este șase, dar în același timp este $1 \cdot 2 \cdot 3$, și această conexiune multiplicativă face aluzie la figurile înstelate obținute cu ajutorul numărului șase. Ca doi ori trei, șase se prezintă sub forma a două triunghiuri regulate care se întrepătrund, iar ca trei ori doi, sub aspectul a trei figuri cu două unghiuri (trei diametre ale cercului).

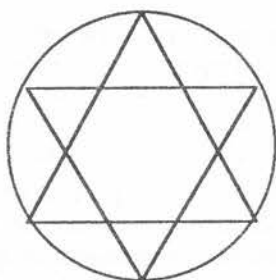

Fig. 39 a

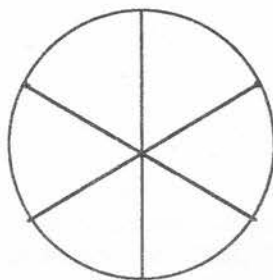

Fig. 39 b

Figura din stânga, hexagrama, a fost venerată în cultura ebraică ca stea a lui David. Ea reprezenta de asemenea a șasea Sephira, care purta numele de Tiphereth, ceea ce înseamnă "frumusețe" sau "podoabă". Frumusețea nu există decât dacă exteriorul se află în aronie cu interiorul. Este cazul numărului șase. Căci ce altceva se poate gândi despre un număr care este egal cu suma divizorilor săi? Exteriorul coincide cu interiorul, căci numerele 1, 2 și 3 formează interiorul lui 6.

Termenul "număr împlinit" nu poate traduce cu exactitate ceea ce înțelegeau grecii prin *arithmos teleios*. Mai există un motiv pentru care termenul "împlinit" nu se potrivește prea bine; în curente oclte, care cultivau și păstrau înțelepciunea Misterelor, perfecțiunea era atribuită unui alt număr, mai bine spus numărului următor, lui șapte. Dar șapte nu este nicidecum un *arithmos teleios*, căci el nu are ca divizor decât pe 1 și prin urmare nu cuprinde decât acest divizor. Din ce motiv a fost totuși desemnat șapte ca număr perfect?

Răspunsul la această chestiune îl vom găsi dacă ne vom întoarce la puterea creatoare a numerelor. Care sunt numerele care permit să se formeze cu ele corpuri regulate? Înțelegem prin corp regulat corpurile solide care sunt limitate de poligoane regulate de același fel, congruente între ele, mai bine zis de singurele triunghiuri regulate sau de singurele pătrate congruente regulate, etc.

Puterea de a crea corpuri solide începe cu numărul trei; căci structurile nu se lasă limitate decât odată cu apariția triunghiurilor. Cele trei dimensiuni spațiale impun existența a cel puțin o triadă de suprafață plană pentru a se putea forma un unghi solid. Trei este adevăratul număr al spațiului.

Care sunt corpurile limitate de triunghiuri regulate? Primul dintre ele are la fiecare unghi numărul minim de trei triunghiuri regulate. Suprafața sa cuprinde în total patru triunghiuri, și de aceea se numește "tetraedru regulat" (Fig. 40 a). Al doilea grupează în jurul fiecărui unghi, patru triunghiuri regulate. Suprafața sa cuprinde în total opt triunghiuri, și de aceea poartă numele de "octaedru regulat" (Fig. 40 b). Al treilea are la fiecare unghi cinci triunghiuri regulate. Suprafața sa cuprinde douăzeci de triunghiuri și această figură se numește "icosaedru regulat" (Fig. 40 c).

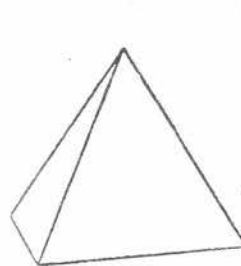

Fig. 40 a

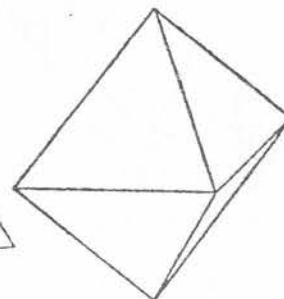

Fig. 40 b

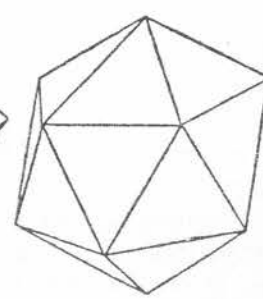

Fig. 40 c

Nu se pot grupa mai mult de cinci triunghiuri regulate în jurul unghiului unui solid atât timp cât vorbim de *unghiul solidului*. Căci șase triunghiuri regulate grupate în jurul unui unghi comun nu lasă nici un loc liber pe suprafață. Observăm deci că puterea structurantă a numărului trei nu poate merge dincolo de cinci.

Analizând aceeași putere a numărului patru, constatăm că nu se mai întâlnește aceeași bogăție de forme. Nu există decât un singur corp, limitat de pătrate regulate, este cubul sau hexaedrul, numit astfel pentru că are șase fețe. În fiecare colț al acestui solid se găsesc alăturate trei pătrate. Patru pătrate adunate în jurul unui unghi completează, ca și cele șase triunghiuri regulate, unghiul suprafeței.

Avem astfel patru corpuri regulate. Platon le califică în dialogul său cu Timaios drept temelii ale întregului univers al formelor. El consi-

deră că lumea este alcătuită din patru elemente: focul, aerul, apa și pământul, și acestor patru elemente le adaugă cele patru solide regulate.

Situația se schimbă atunci când e vorba de numărul cinci. În acest caz avem de a face cu un solid regulat în care se grupează trei pentagoane regulate. L-am întâlnit deja în dodecaedrul regulat (vezi Fig.24). Platon plasează acest corp dincolo de lumea solidelor și îl încorporează universului ca întreg: "Și cum mai există încă o combinație, adică o a cincea, Divinitatea o folosește drept model pentru întregul univers."

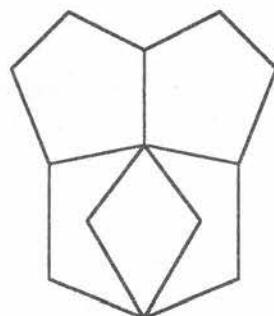

Fig.41

Pretinsa suprainălțare se manifestă prin faptul că cele cinci pentagoane regulate, grupate între ele, depășesc unghiului suprafeței.

În realitate atât dodecaedrul cât și icosaedrul, care cuprind de asemenea pentagoane, părăsesc lumea solidelor minerale și cristaline. În lumea cristalinelor se întâlnesc ca forme cristalizate: tetraedrul, octaedrul și hexaedrul; astfel boracitul se cristalizează în tetraedre, magnetul natural în octaedre, la fel ca și rubinul, diamantul și fluorura naturală de calciu. O serie de minerale se cristalizează în cuburi. La o privire superficială, am putea crede că vedem și dodecaedrul sub formă de cristal, atunci când, spre exemplu, este vorba de pirită sau de cobalt. Privind însă cu atenție se observă că această formă nu prezintă decât o asemănare pur rațională cu forma irațională a dodecaedrului regulat. Aspectul fundamental al pentagoanelor limitate nu este cel al unui pentagon regulat, ci acela al unui pentagon simetric care are numai patru laturi din cinci de aceeași lungime.

În figura 42 se observă două pentagoane simetrice desenate pe diagonala comună $G_2BI_2CH_2$ și $G_4BI_4CH_4$. Forma $G_1BI_1CH_1$ este o formă dreptunghică limitată, așa cum forma $G_3BI_3CH_3$ este o formă romboi-

dală. În mijlocul acestei figuri se află pentagonul $G_3BI_3CH_3$, ca pentagon regulat.

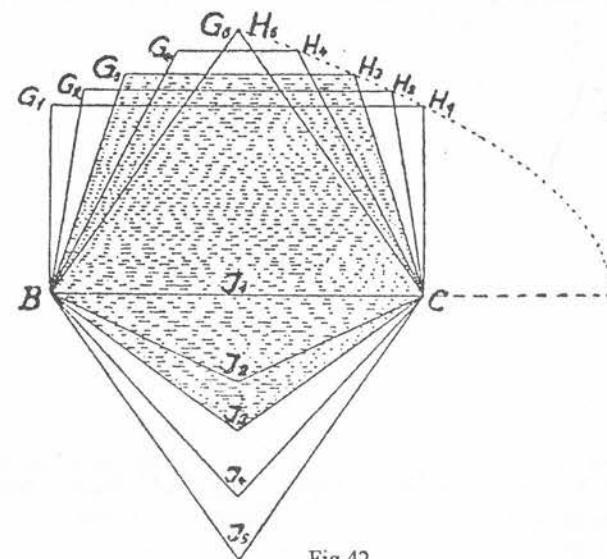

Fig.42

Se cuvine să spunem între paranteze că, în ceea ce privește structurile cristaline de formă dodecaedru, nu putem vorbi de lungimea laturilor, ci numai de unghiurile care se găsesc în pentagoanele simetrice, în așa fel încât un pentagon ca cel din Fig.43 să poată fi considerat un fel de pentagon simetric.

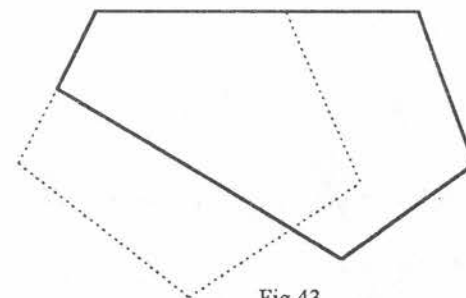

Fig.43

Forma de dodecaedru provine în cazurile la care ne-am referit de la un cub piramidal, adică de la un cub care poartă pe cele șase fețe

piramide cuadratice obtuze. Figura 44 prezintă acest solid proiectat în perspectivă paralelă.

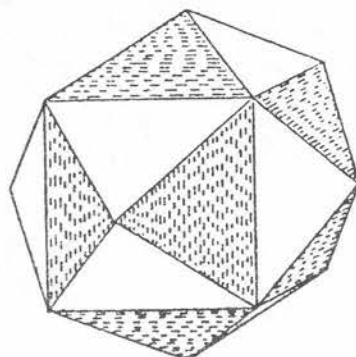

Fig.44

La acest cub suprafețele limitate comportă 24 de triunghiuri isoscele congruente redate hășurat. Să ne închipuim că suprafețele hășurate ale triunghiurilor se pot subția suficient de mult încât să se întretaie în noi puncte. În acest fel vom avea un nou solid care nu mai are decât jumătate, adică douăsprezece fețe, căci suprafețele nehașurate sunt acoperite de suprafețele hășurate extinse.

Fiecare din cele douăsprezece suprafețe are forma unui pentagon simetric. Acest solid se numește forma hemiedrică a cubului de piramidă cu suprafață totală.

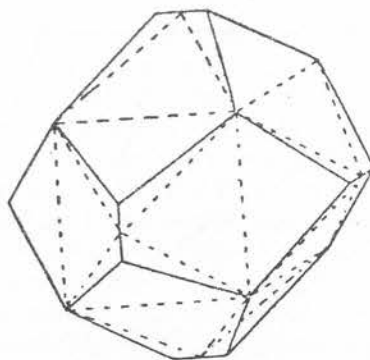

Fig.45

S-ar putea crede că o piramidă obtuză de un anumit grad așezată pe un cub ar putea da naștere, prin hemiedria despre care am vorbit, unui dodecaedru regulat. Am avea dreptate să gândim astfel căci în fiecare dodecaedru regulat se poate recunoaște cubul piramidei în chestiune. Dar cel mai interesant, este faptul că legile formării cristalelor sunt în așa fel încât forma dodecaedrului regulat *trebuie* să fie ratată: este ceea ce se numește "legea indicelui rațional". Lumea cristalelor, cât și regnul mineral în general, rămâne într-un fel de sincopă în fața formelor ce-și au originea în numărul cinci. Un reviriment se produce atunci când, urcând pe scara evoluției, se ajunge la regnul vegetal. Diferitele specii vegetale domină cu ușurință întregul joc al formelor care se nasc din numărul cinci, așa cum o dovedesc stelele cu cinci raze ale plantelor.

Aruncând o privire retrospectivă, putem afirma că lumea solidelor, din care nu fac parte plantele, începe cu numărul trei și se termină cu numărul patru. Aceasta se exprimă în numărul de fețe ale solidelor regulate care se cristalizează, mai precis în numărul 4 (tetraedru), 8 (octaedru), 6 (hexaedru), toate fiind alcătuite din 3 și 4 sau eventual din 2. Odată cu numărul cinci, se abandonează regnul mineral și se trece într-o lume mai elevată, lumea vegetală. Cinci apare ca expresie a unei lumi eterate, o lume învecinată cu lumea fizico-minerală, cum de altfel îl vede și Platon (care consideră că dodecaedrul intră în Universul luat ca întreg). Cinci se ridică de asemenea la rangul de "chintesență", de ceva care se află deasupra tetraedrii elementelor grecești și care planează deasupra lumii solidelor ca un plan superior de existență. Această îmbogățire a concepțiilor noastre cu privire la numărul cinci a fost rezultatul drumului trasat de studiul puterii creatoare a numerelor. Să urmărim așadar acest drum!

Care este, prin urmare, puterea creatoare a numărului șase? Când trei poligoane regulate se grupează într-un punct, în acel punct se obține un unghi complet, astfel încât nu este posibil să se treacă cu aceste trei hexagoane din suprafața plană în două dimensiuni în cea de a treia, dimensiune, cea a adâncimii. O rețea de hexagoane regulate grupate împreună, asemenea suprafeței unui fagure de miere, rămâne prizoniera celor două dimensiuni ale suprafeței plane. Oricâte eforturi am face pentru a grupa figurile unele lângă altele în încercarea de a pătrunde în spațiul care formează solidul, vom rămâne într-o anumită măsură în afara acestui spațiu. Odată cu numărul șase începe să se stingă puterea de a crea solide.

Trecând la numărul șapte, constatăm că nu se mai formează, ca în cazul numărului șase, exteriorul spațiului sub formă de suprafață plană.

Căci trei heptagoane regulate grupate într-un punct depășesc deja un unghi complet.

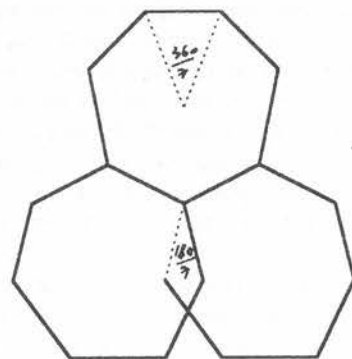

Fig.46

Se poate calcula cu ușurință cât reprezintă această depășire. Unghiul din vârful triunghiului de determinare a unui heptagon măsoară $360 : 7$ grade. Pentru cele două unghiuri de la bază, sau, ceea ce este același lucru, pentru unghiul dintre două laturi învecinate ale heptagonului, rămân numai $(180^\circ - 360^\circ : 7)$ sau, dând pe 180° ca numitor comun, $180^\circ \cdot (1 - 2 : 7)$, sau $5 : 7 \cdot 180^\circ$.

Trei heptagoane vor măsura $15 : 7 \cdot 180$ grade. Un unghi complet poate cuprinde, cu cele 360 de grade ale sale, numai $14 : 7 \cdot 180$ grade. Triada heptagoanelor depășește, așadar, unghiul complet cu aproape 26 de grade.

Odată cu șapte s-a efectuat trecerea de la material la nematerial, trecere începută deja cu numărul șase. Șapte a raportat într-un fel o victorie asupra lumii materiale. În acest fel gândeau vechii evrei dând celei de a șapte Sephira numele de Nezah. Nezah, înrudit cu termenul grec Nike, semnifică, ca și acesta, victoria.

Învingătorul stăpânește asupra învinșilor; această imagine se aplică și numărului șapte. S-ar spune că acest număr este înzestrat cu o forță ce vine din "spațiul situat în înalt". Prin urmare se poate spune că sunt necesare cel puțin șapte elemente pentru ca un solid să fie integrat în spațiu. Să luăm ca exemplu cubul, despre care Platon considera pe bună dreptate că are forma Pământului. Pentru a orienta cubul în spațiu se folosește în general sistemul de coordonate ale unghiului drept, cu originea coordonatelor 0 și cele trei axe de coordonare, o axă X, o axă Y și o axă Z. Punctul central al cubului, punctul M, se fixează pe cele trei

coordonate spațiale, X_M , Y_M și Z_M . Se pot imagina toate pozițiile posibile ale cubului în jurul lui M. Dar nu știm încă nimic despre lungimea laturilor cubului, adică despre dimensiunea sa. Aceasta se poate determina dacă unghiul E al cubului este fixat de coordonatele sale X_E , Y_E și Z_E . Acum s-a stabilit distanța M_E și odată cu ea una din diagonalele cubului. Dar în jurul ei există diferite poziții ale cubului care se obțin odată cu rotirea cubului în jurul diagonalei în chestiune. Mai este nevoie, pentru cele două triade de coordonate M și E de un al șaptelea element, care să oprească, ca să spunem așa, rotirea cubului într-un punct determinat; acest al șaptelea element va fi timpul sau unghiul. Numai atunci când există toate cele șapte elemente cubul ia o poziție determinată în spațiu. Acest exemplu ne oferă în același timp o structură a numărului șapte, care este consolidată în ființa sa mai ales de cele două triade care se găsesc una lângă cealaltă, care au caracterul spațiului, și de cel de-al șaptelea factor, care, fiind de tip nou, are caracterul unghiului sau al timpului.

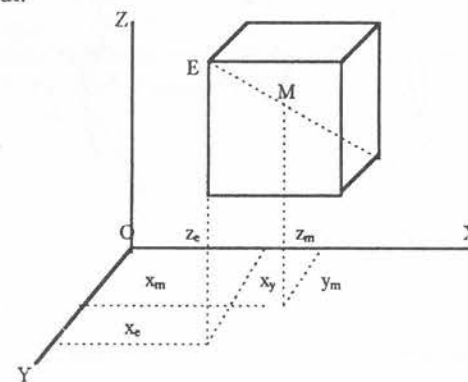

Fig.47

Din cele prezentate până acum, se înțelege de ce șapte poate fi considerat un număr perfect. Pe de o parte el este cel care permite să se iasă din lumea materială și, pe de altă parte, el este cel care guvernează această lume. Și acest lucru se petrece tocmai pentru că el nu se putea mișca cu ușurință în interiorul spațiului. El își păstrează mai bine demnitatea de ghid al fenomenelor spațiale dacă nu se lasă încorsetat de coordonatele spațiului. De aceea vedem că dintre toate poligoanele regulate heptagonul este primul care nu se lasă construit cu rigla și cu compasul, spre deosebire de toate poligoanele care l-au precedat. Este necesar așadar să se învingă o mulțime de obstacole pentru a face ca

numărul să intre în lumea imaginilor. A fost nevoie de mii de ani de dezvoltare a științei matematice pentru a se ajunge aici. Karl-Friedrich Gauss, *princeps mathematicorum*, a fost cel care, în 1801, a demonstrat imposibilitatea construirii unui heptagon regulat. Acesta poate fi însă construit cu aproximație destul de ușor folosind compasul și rigla. Se înscrie în cerc triunghiul de fixare al hexagonului regulat având ca latură raza cercului, pe care am marcat-o cu cifra 6 pe figura 48. În acest triunghi se trasează înălțimea care poartă cifra 7. Această înălțime reprezintă aproximativ latura heptagonului regulat. Dacă aceasta ar fi folosită ca rază pentru a trasa un cerc în jurul punctului central al cercului care înconjoară hexagonul, cercul astfel trasat ar atinge hexagonul în interior, adică ar fi fost cercul său interior.

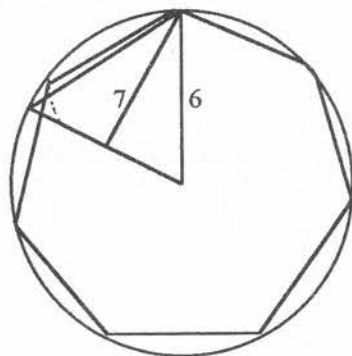

Fig.48

Alături de heptagonul regulat, poligoanele înstelate formate cu ajutorul numărului șapte își au importanța lor. Numărul cinci a fost primul care a produs un adevărat pentagon înstelat (pentagrama). Numărul șapte face posibilă construirea a două adevărate figuri înstelate. O figură (49 a) este formată prin omiterea unui unghi al heptagonului regulat, a doua (49 b) prin omiterea a două unghiuri.

Dintre cele două heptagoane cel din stânga are un volum mai mare, căci el în cuprinde în sine și pe cel din dreapta, și de aceea nu ne vom ocupa decât de acesta. La interior se vede un heptagon regulat. Adăugând laturilor acestui poligon triunghiuri isoscele se creează steaua cu șapte colțuri din dreapta. Adăugând careuri la exterior, se obține steaua cu șapte colțuri din stânga.

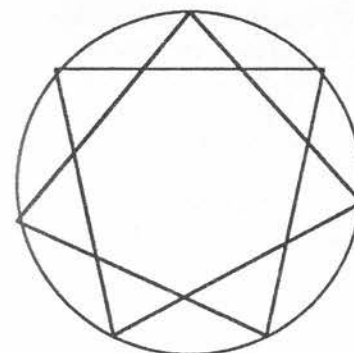

Fig.49 a

Fig.49 b

Poligonul și cele două stele cu șapte colțuri formează o totalitate demnă de toată atenția, totalitate care poate fi sesizată nu numai în steaua din stânga, ci și în heptagonul cu toate diagonalele sale (Fig.50). Se pot trasa arcele de cerc corespondente în figura cu linii drepte înscrise în cerc și să se transforme astfel în curbilinii, ceea ce le-ar spori gradul de atracție (Fig.51).

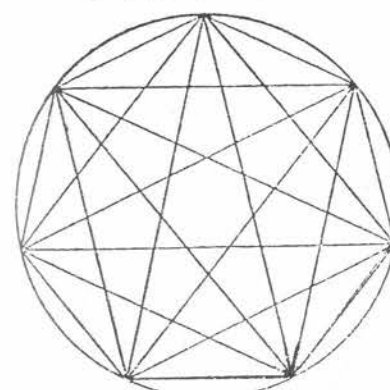

Fig.50

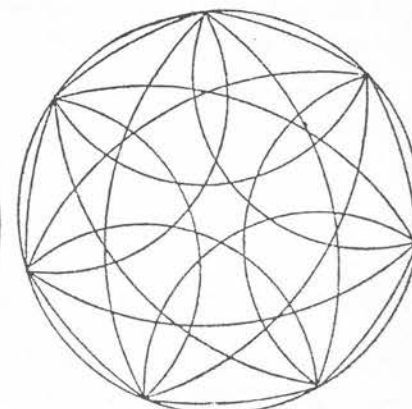

Fig.51

Să rămânem însă la figura cu linii drepte! Văzută din punctul cel mai înalt, ea lasă să se întrevadă trei triunghiuri isoscele foarte caracteristice care își au cu toatele vârful în acest punct cel mai înalt. Lor li se mai adaugă și triunghiul care își are vârful în punctul central al cercului așa cum se vede în figura 52.

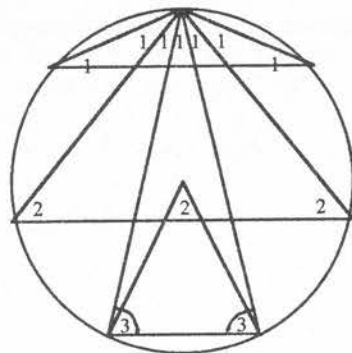

Fig.52

Numerele care figurează în unghiurile figurii cer anumite explicații. Unghiul al cărui vârf se află în punctul central al cercului, poartă numărul 2. Acest unghi este egal cu $360 : 7$ grade. În consecință au aceeași valoare:

- 1 și $180 : 7$ grade
- 2 și $360 : 7$ grade
- 3 și $540 : 7$ grade

Cele trei triunghiuri caracteristice ale figurii sunt prezentate mai jos separat, unul lângă celălalt, cu numerele lor.

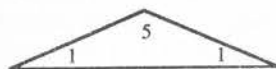

Fig.53 a

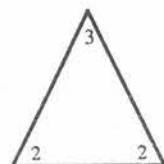

Fig.53 b

Fig.53 c

Sunt cele trei forme posibile de triunghiuri isoscele pe care numărul șapte le admite într-un poligon. Putem confirma acest lucru într-un fel surprinzător. Se pleacă de la triunghiul din dreapta cu numerele unghiurilor 3, 1, 3 și se traversează cu rapiditate triunghiul plecând de la bază.

Această linie rapidă, care comportă 4 lungimi egale cu X, ajunge, dacă desenul este precis, în vârful superior al triunghiului isoscel, eveniment foarte surprinzător pe care nu îl putem demonstra aici. Este la fel de surprinzător că această linie taie triunghiul în trei forme evocate mai înainte de triunghiurile isoscele, după unghiuri, dacă numărul șapte

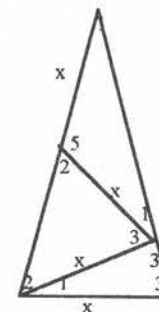

Fig.54

există. Și, în sfârșit, se mai ajunge la un lucru: figura 50 care conține poligonul de șapte unghiuri cu toate diagonalele sale, adică cu cele două figuri înstelate cu șapte colțuri, formează un tot cu figura 54, așa cum reiese din figura 55.

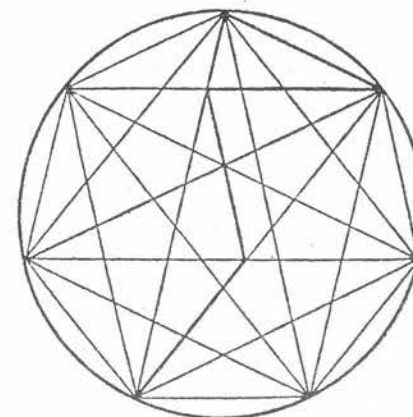

Fig.55

Această serie de figuri ne arată foarte clar că triunghiul isoscel cu numerele de unghiuri 3 și 3 la bază și 1 în vârf, reprezintă o formă deosebită care provine din numărul șapte și care, printr-o tăiere rapidă, dă la iveală cele două forme triunghiulare 2,3,2 și 1,5,1, astfel încât steaua cu șapte colțuri a acestui triunghi conține și alte figuri ale numărului șapte. Pe bună dreptate *Sepher Jesirah*, cartea care conține doctrina secretă a evreilor, spune: Șapte este alcătuit din două triade în mijlocul cărora se află o unitate." Nu ar fi greșit să se spună același lucru despre triada 2,3,2 sau de 1,5,1, dar ar fi mai puțin justificat.

Figura 54 ne mai spune ceva. Cele trei triunghiuri isoscele care se găsesc în ea au ca măsură a unghiurilor din vârf numerele 1, 3 și 5, în timp ce perechea celor două unghiuri de la bază au măsurile 6, 4 și 2. Vom avea prin urmare:

$$1 + 6 = 7$$

$$3 + 4 = 7$$

$$5 + 2 = 7$$

Șapte tronează aici asupra numerelor care îl preced, și din care se ivește lumea materială.

Am vorbit deja la începutul capitolului de o figură a lui șapte care conține două triade cu o unitate la mijloc (Fig.39 a), care a jucat un rol atât de important ca stea a lui David. Cele două grupe de trei sunt aici cele două triunghiuri echilaterale înălțate iar unitatea din mijloc este, fie cercul care le înconjoară pe amândouă, fie centrul acestui cerc care formează în același timp centrul celor două triunghiuri. Astfel o hexagramă înconjurată de un cerc devine imaginea numărului șapte, sau mai degrabă imaginea acelui număr care anunță forța în acțiune. Această forță se exprimă aici în asocierea a două triunghiuri opuse. Hexagrama este în același timp imaginea lui șase și cea a lui șapte. Șapte se află în spatele acestei imagini ca fiind cauza care acționează, în timp ce șase trăiește în imagine ca ceva care este influențat de cauză.

Astfel șapte este reprezentat de două grupe de imagini, pe de o parte de heptagonul regulat și de figurile înstelate asociate acestuia, și, pe de altă parte, de hexagrama înconjurată de un cerc. Primul grup de figuri îl prezintă pe șapte nevoalat; privindu-le, ne dăm seama cât de complicat este, dacă nu chiar imposibil, să se obțină o construcție exactă a acestor imagini. Al doilea grup prezintă numărul șapte în mod indirect, ca acționând din spatele lumii vizibile, și fără să prezinte nici un fel de dificultate în construire.

Situația rămâne neschimbată dacă se dorește să se păstreze în memorie reprezentarea celor două categorii de imagini. Imaginea hexagramci

este evocată cu ușurință, în timp ce celelalte imagini nu se înfățișează spiritului nostru decât imediat după ce sunt observate. Dimpotrivă, este foarte greu să-și amintești mult timp o astfel de figură, dacă nu se operează o fracturare a lui șapte, căutând să se reprezinte fie triada superioară deasupra tetradei inferioare, fie două triade opuse una alteia, una la stânga și cealaltă la dreapta, deasupra cărora plutește o unitate ca un al șaptelea element. Ușurința de evocare mentală pentru șase și dificultatea întâmpinată când e vorba de șapte arată prăpastia care există între cele două numere.

Cu șase se pierde terenul ferm, căci odată cu șapte se intră în lumea nematerială. Se depășește pragul dintre șase și șapte, în spatele căruia se află lumea spirituală. Iată de ce Rudolph Steiner, în sfaturile pe care le dădea cu privire la recuperarea percepției interioare, spunea discipolilor să încerce să-și reprezinte numărul șapte ca fiind înconjurat de trandafiri roșii dispuși în cerc. Dacă imaginația ajunge să-și reprezinte această imagine, înseamnă că omul a știu să depășească pragul.

Capitolul X

SPAȚIUL ȘI TIMPUL ÎN INTERIORUL LUMII NUMERELOR

În capitolul precedent am încercat să arătăm că odată cu numărul trei se intră hotărât în lumea spațiului, dar că aceasta este apoi părăsită puțin câte puțin pe măsură ce se avansează în lumea numerelor. Odată cu șase, constatăm că se atinge granița spațiului material și, începând cu numărul șapte, acesta este definitiv abandonat intrându-se într-o sferă de o cu totul altă natură.

Dar atunci când numărul șapte ne face să părăsim lumea materială și spațială, *incotro* ne îndreaptă el? Răspunsul la această întrebare s-a găsit stabilind numărul datelor necesare pentru a fixa un cub în spațiu. S-a ajuns la șase elemente spațiale care se grupează în mod liber în două triade și un element de timp și de unghi care se adaugă acestora. A reieșit în mod clar faptul că numărul șapte trebuie să ni se înfățișeze ca având o conexiune interioară cu lumea temporală. Șapte ne-a făcut să ieșim din spațiu și să intrăm în timp.

Să examinăm cu atenție exemplul dat. Ce se întâmplă dacă, aflându-ne în posesia a șase elemente spațiale, ne lipsește cel de al șaptelea considerat element temporal? Cubul (hexaedrul) ar putea fi în mod evident fixat în raport cu una din diagonalele sale spațiale, dar în jurul acesteia toate pozițiile ar fi încă posibile. Dacă se încearcă să se reprezinte acest solid, s-ar ajunge la o răsucire, la un adevărat vârtej produs de posibila rotație a acestui corp în jurul axei sale fixe. Se poate face experiența mentală a nașterii timpului pe durata acestei rotații. Dacă la un anumit moment, o anumită entitate temporală este lăsată să treacă în spațiu, solidul se oprește din mișcarea sa circulară și se fixează definitiv în spațiu.

Așadar, prin adăugarea celui de al șaptelea element, se ajunge la oprirea mișcării acestui corp și el devine imobil. Dar atunci înseamnă că

numărul șapte este ceva care depășește timpul oprind mișcarea? Putem răspunde la această obiecție prin faptul că mișcarea însăși se află sub semnul lui șapte. Doar fixarea acestui al șaptelea element ca un element de timp este cea care determină această depășire a timpului.

Astfel se realizează paradoxul după care șase elemente înfățișează un corp aflat încă în curentul viu al timpului, în timp ce adăugarea celui de al șaptelea element temporal viu crează ceva încremenit din punct de vedere spațial și care scapă acțiunii timpului. Privit din această perspectivă, numărul șase se înfățișează ca numărul scurgerii rapide a timpului; la fel îl vede și Saint-Martin căci, vorbind despre conținutul celei de a șasea pagini din *Cartea omului*, el spune că "este vorba de legea formării lumii temporale". Menționând pagina a șasea a cărții, el nu evocă timpul și vorbește de șapte ca de o "sursă a producțiilor rațiunii și simțurilor noastre". Și noi am considerat numărul șapte în același fel atunci când am vorbit de poziția dominantă pe care o ocupă timpul comparativ cu lumea spațiului. Această calitate a numărului șapte se leagă în exemplul nostru de raportul său cu timpul. Căci toate situațiile posibile ale cubului, în raport cu axa sa de rotație stabilită de cele șase elemente spațiale, se sprijină în întregime pe timp. Numai un element temporal determinat este în acest caz "sursa producțiilor rațiunii și simțurilor noastre", care se află în fața noastră precum cubul vizibil.

În seria de conferințe intitulate *Der Orient im Lichte des Okzidents*, ținute la Munchen în anul 1909, Steiner vorbește de raportul numerelor cu spațiul și timpul. Iată de pildă ce spune el referitor la relațiile numărului șapte cu timpul și la raporturile numărului doisprezece cu spațiul.

"S-a spus că există un anumit raport între numerele șapte și doisprezece și că acest raport vizează timpul și spațiul. Este foarte posibil ca acest mister să poată fi înțeles cu timpul de toți oamenii, dar în condițiile actuale nu putem decât să presupunem acest lucru. Aceste raporturi pot fi regăsite în universul nostru mișcător dacă există capacitatea de a sesiza situațiile care sunt mai degrabă spațiale și cele care sunt mai curând temporale. Lumea care ne înconjoară poate fi înțeleasă lesne în timp și în spațiu. Dar dacă nu ne limităm să vorbim despre timp și despre spațiu într-o manieră pur abstractă, dacă dorim să înțelegem modul în care condițiile se ordonează în timp și realitățile izolate se plasează unele alături de celelalte în spațiu, trebuie să avem un fir călăuzitor care să ne conducă prin condițiile temporale, pe de o parte și prin condițiile spațiale, pe de altă parte.

În primul rând observăm într-un mod științific dezvoltarea fenomenelor universale. Aruncăm o privire retrospectivă asupra încarnărilor

anterioare umane, rasiale, culturale, asupra încarnării anterioare a pământului însuși. Ne facem o idee despre viitor, adică despre evenimentele temporale. Dar ne vom orienta întotdeauna spunându-ne: vom observa dezvoltarea *temporală* așezându-ne pe o esplanadă pe care ne-o construim cu ajutorul numărului șapte. Nu trebuie nici să construim nici să speculăm dând diferite interpretări numărului șapte; trebuie pur și simplu să observăm faptele din perspectiva acestui număr. Este o modalitate de a face observația mai facilă...

Din contră, numărul doisprezece este firul conducător pentru tot ceea ce se află în spațiu. Știința, care întotdeauna a fost și înțelepciune, a simțit permanent acest lucru. Atunci când raportăm relațiile spațiale a ceva ce se petrece pe pământ ne orientăm către cele douăsprezece puncte de durată care se află distribuite în spațiu. Aceste douăsprezece puncte de durată sunt indicate în spațiul infinit al universului de cele douăsprezece semne ale Zodiacului. Acestea ar trebui să fie cele douăsprezece puncte de bază la care se raportează totul în spațiu. Dar aceasta nu depinde numai de voința gândirii omenești. Modul în care gândește omul depinde în mod determinant de înțelegerea faptului că el se poate simți mai bine în spațiu dacă se sprijină pe cele douăsprezece puncte care trebuie să-l orienteze. Acolo unde este vorba de schimbări, adică de temporal, vechea știință ia ca bază cele șapte planete. Atunci numărul șapte devine firul conducător."

Aceste reflecții nu fac decât să confirme existența legăturii dintre numărul șapte și tot ceea ce prezintă un aspect temporal. Șapte este adevăratul număr al timpului. Steiner subliniază în conferințele sale rolul conducător pe care îl juca altădată numărul șapte atunci când se observau planetele. Vechea astrologie număra șapte planete: Soarele, Luna și planetele Mercur, Venus, Marte, Jupiter și Saturn. Timpurile moderne au modificat aceste concepții trecând, datorită lui Copernic, de la punctul de vedere geocentric la cel heliocentric. În locul Soarelui, Pământul este cel care a devenit o planetă și Luna un simplu satelit al Pământului. Șapte a încetat așadar să mai fie numărul planetelor. El a fost înlocuit de Copernic, pentru câteva secole, de un șase înainte de a fi înlocuit de un zece după descoperirea lui Uranus în 1781, a planetoidelor de la începutul secolului al XIX-lea, precum și a lui Neptun, puțin înainte de jumătatea secolului al XIX-lea. În sfârșit, după descoperirea planetei celei mai îndepărtate, suma planetoidelor, din care se cunosc acum mai mult de o mie, este redusă la o singură mare planetă. Rolul numărului șapte, ca entitate numerică orientată spre temporal, rămâne totuși neschimbat în raport cu fenomenul planetelor atât de înrădăcinat

în temporal, în ciuda schimbărilor intervenite în vechile concepții cu privire la numărul lor.

Dacă spunem că, în trecut, numărul doisprezece reprezenta firul numeric călăuzitor capabil să orienteze în spațiu, s-ar putea crede că există o contradicție căci, în precedentul capitol, numărul trei a fost prezentat drept adevăratul număr al spațiului. Cum am putea să diferențiem raporturile spațiale ale numerelor doisprezece și trei, cum le-am putea caracteriza? Ridicând această întrebare, se abordează o problemă destul de dificilă și se înțelege de ce misterele numerelor erau, pe bună dreptate, considerate ca fiind printre cele mai greu de deslușit.

Noi nu avem nici o îndoială despre caracterul spațial al numărului trei. Cele trei dimensiuni ale spațiului constituie cea mai bună garanție a acestui caracter. Steiner însuși a fost categoric în această privință. În introducerea făcută la lucrările de științe naturale ale lui Goethe pe care le-a publicat, el și-a expus ideile referitoare la acest subiect sub titlul: *Der Goethesche Raumbegriff*. Întreg studiul se bazează pe teoria că factorul temporal nu-și are locul înăuntrul spațiului căci atunci problema ar fi complet diferită. El dezvoltă ideea rolului numărului trei în spațiul ne-temporal. Considerațiile sale se bazează pe fraza: "Este așadar complet fals să se considere cele trei dimensiuni ale spațiului ca având aceeași semnificație."

Despre caracterul ne-temporal al numărului trei, vorbește Steiner și în a șasea conferință despre *Evangelia* sfântului Marcu. El atrage atenția asupra faptului că Orientul nu poseda nici un fel de cunoștință despre timp, acesta ne jucând nici un fel de rol ca factor real în gândirea orientală.

Orientului îi lipsește de asemenea sensul și înțelegerea devenirii istorice. Din contră, el a elaborat o teorie plină de înțelepciune despre repetabilitatea aceluiași fenomene. Să luăm ca exemplu creșterea plantelor. Primăvara vedem planta răsărind din pământ, asistăm la creșterea sa. Vedem apoi plantele dezvoltându-se, atingând punctul culminant și murind. Le vedem slobozind la moarte germenii unei noi plante. Ne-am dat seama în felul acesta de cele trei stadii ale devenirii, adică nașterea, creșterea și moartea, după ce a avut loc producerea asemănătorului. Acest principiu al repetiției, unde nu este vorba de timp, ci de perpetua repetare a aceluiași fenomen, reiese cel mai clar din numărul trei. A fost mai ales meritul înțelepților din epoca precreștină de a fi sesizat sensul devenirii care se repetă cu ajutorul numărului trei. Măreția acestui punct de vedere este condiționată de tendința unilaterală spre temporal, spre această devenire care se repetă. Și acolo unde această înțelepciune se

sfârșește, ne găsim înconjurați de trinități care în fond nu sunt decât expresia clarvăzătoare a ceea ce se află în spatele facerii, trecerii și re-nașterii: Brahma, Shiva și Vishnu. Această triadă se află la baza totului ca putere creatoare. Și imaginea acestei trinități se regăsește pretutindeni unde timpul nu înseamnă decât repetarea neîncetată a ceea ce este asemănător cu ceea ce l-a precedat.

Mersul înainte al fiecărui proces este reprezentat ca o roată care se învârtă. Fiecare ciclu al acestei roți nu pare a fi decât o simplă repetare a ciclurilor precedente și nu aduce nimic nou, nici un progres. Omul însuși este legat de roata re-nașterilor sale, într-o viață care se repetă; el este supus acelorași experiențe trăite, inexorabil uniforme. Ceea ce surprinde aici, este legătura strânsă între cuvintele "trei" (în germană: *Drei*) și "a învârti" (în germană: *Drehen*), înrudire care există și între formele primitive ale acestor termeni.

La prima vedere s-ar putea crede că există o contradicție în faptul că numărul trei, care a fost considerat un număr spațial prin excelență și foarte îndepărtat de timp, apare ca fiind asociat timpului; dar cum ar fi posibil să se reprezinte roata care învârtă tot ceea ce se petrece într-un spațiu atemporal? Totuși eterna reîntoarcere a ceea ce este asemănător este un fel de întrerupere a timpului. Totul se întoarce întotdeauna la starea sa primitivă, totul rămâne așa cum a fost. Astfel liniștea încremenită și atemporală a spațiului își află reflexul temporal în fiecare mișcare uniformă. Ambele exprimă aceeași proprietate a lumii materiale terestre, mai precis împietrirea și nepăsarea. Făcând aceeași mișcare circulară, corpul continuă să se miște ca urmare a impulsului primit. O forță care rămâne mereu aceeași îl împinge întotdeauna de la spate pentru a da o direcție mișcării sale și îl obligă astfel să se învârtă în jurul centrului.

Ar fi posibil chiar să se stabilească legătura intimă dintre trinitatea eternă repetări a asemănătorului (adică nașterea, creșterea și sfârșitul), și cele trei dimensiuni ale spațiului, așa cum dorea Goethe. Dar nu ca ceva având aceeași semnificație, ci ca realități spațiale diferite una de cealaltă, care fac ca spațiul să se înfățișeze ca o necesitate proprie lucrurilor. Spațiul este un mijloc de a concepe lumea ca unitate. Un alt mijloc de a dovedi această unitate ar fi nesfârșita repetare a asemănătorului cu cele trei dimensiuni ale sale: nașterea, creșterea și moartea.

Legat de puterea pe care o are numărul de a structura solidele, spuneam în capitolul precedent că numai trei, patru și cinci posedă această putere, care se naște odată cu trei, se dezvoltă cu patru și se sfârșește cu cinci. Numărul șase nu mai determină solidul. El reprezintă

o importantă tranziție, fiind pregătit să încorporeze ceva complet nou, mai precis timpul. În șase, spațiul se pregătește să se unească cu timpul. Atunci când un solid se fixează în spațiu, deja primele șase elemente se integrează în mișcarea corpului și în cea a timpului. S-ar putea spune că numărul șase aparține încă spațiului, fiind granița sa exterioară, dar că el atinge în același timp limita curentului temporal.

În acest fel se înțelege mai ușor poziția numărului doisprezece în spațiu. Căci acest număr se găsește în legătură directă cu numărul șase. Când numărul împărțirii-ă - doi - pătrunde în doisprezece, acesta se divide în doi de șase. Zodiacyl, care este partea cosmică a lui doisprezece, este în același timp patria lui șase. În doisprezece cosmosul ni se înfățișează ca un tot uniform, în șase îl percepem ca polaritate. Fiecărui sector al Zodiacylului îi corespunde un sector opus iar partajul în douăsprezece sectoare izolate dă naștere la șase perechi. Dintre toate scrierile sfinte îndeosebi *Evanghelia* sfântului Marcu este construită după legile Zodiacylului. La sfântul Marcu, soarele lui Christos trece de trei ori prin douăsprezece lucrări, al căror caracter se raportează la cele douăsprezece semne zodiacale. Aceste lucrări au legătură nu doar cu un singur semn al Zodiacylului, ci și cu *opusul* acestuia. Trecerea Soarelui exterior prin cele douăsprezece semne ale Zodiacylului este guvernată atât de numărul doisprezece cât și de numărul șase. Trasând frontiere prin semnele Zodiacylului asupra cărora acționează Ecuatorul terestru ca Ecuator ceresc, douăsprezece devine un șase dublu. De altfel numărul care guvernează trecerea Soarelui de primăvară prin Zodiacyl, adică numărul 25920, este alcătuit în întregime din numărul șase.

În felul acesta numărul doisprezece participă la natura lui doisprezece; el se găsește foarte aproape de marginea curentului de timp. Iată de ce Zodiacylul împărțit în douăsprezece părți formează baza spațială a întregului proces temporal. El formează cadranul orologiului universului, care servește ca model pentru cadranele tuturor ceasurilor. Numărul doisprezece devine însuși numărul timpului prin mișcarea limbii mari a acestui orologiu universal, mișcare anuală a soarelui; această limbă împarte anul în douăsprezece luni. Se înțelege astfel modificarea pe care o aduce Steiner concepției potrivit căreia doisprezece este numărul de bază al spațiului. În penultima conferință din ciclul *Der Orient im Lichte des Okzident* el spune textual:

"Curgând în spațiu, timpul este revelat de numărul doisprezece. Iată de ce doisprezece guvernează acolo unde timpul curge în spațiu."

Capitolul XI

DOISPREZECE CA SUMĂ DE CINCI ȘI ȘAPTE

Cele două polarități ale numărului doisprezece analizate în capitolul precedent se găseau sub semnul lui șase. Încă din Persia antică se vorbea de împărțirea celor douăsprezece divinități ale Zodiacului, a celor douăsprezece "sfînți nemuritori" sau doisprezece Amshapend, în șase spirite bune ale luminii și șase spirite rele ale întunericului. Eshatologia persană vorbește de asemenea de bătălia dintre divinitățile luminii și puterile întunericului, luptă din care primele ies învingătoare, astfel încât Binele triumfă întotdeauna asupra Răului. Cu cât se apropie sfârșitul luptei, cu atât este mai decisivă împărțirea lui doisprezece într-un șapte bun și un cinci rău, în locul împărțirii în doi de șase care se găsesse în echilibru unul față de celălalt. În *Avesta* Zarathustra vestește victoria Bineului asupra Răului: "Înplorăm în rugăciunile noastre Aura soarelui și a eterului creată de Dumnezeu, să ne aducă vestea cea bună. Să treacă asupra Salvatorului triumfător și asupra apostolilor săi, să facă ca lumea să meargă înainte, să învingă bătrânețea, moartea și descompunerea. Să participe la viața eternă, la creșterea eternă, la liberul arbitru; să facă ca morții să învieze și să sosească biruitorul viu al morții astfel ca lumea să progreseze grație voinței divine."

Odată cu venirea acestui Domn atotputernic, Christosul, Binele a învins pentru todeauna Răul. Începând din acest moment constituția cosmică a lui doisprezece s-a schimbat complet. Am văzut acest lucru în "Înmulțirea pâinilor", când șapte pâini au fost adăugate la cele cinci care se aflau acolo de la început, pentru a obține o întrecută duzină. Această multiplicare, ce nu va fi dată uitării nicicând, a fost făcută, la porunca lui Christos, de doisprezece dintre discipolii săi care mai apoi au fost aleși Apostoli pentru a răspândi învățătura creștină.

Înainte de a ști dacă doisprezece, numărul Apostolilor, se împarte în mod egal în cinci și șapte, vom reproduce o scurtă istorioară a fraților Grimm, care se referă la originea celor doisprezece Apostoli:

"Cu 300 de ani înainte de nașterea lui Isus Christos, trăia o familie foarte necăjită, care avea doisprezece feciori. Ea se întreba în fiecare zi ce le va da să mănânce și îl ruga pe bunul Dumnezeu să o ajute pentru ca fiii săi să trăiască până când Mântuitorul promis va veni pe pământ. Văzând că sărăcia lor devenea pe zi ce trece tot mai neagră, biata mamă își trimise fiii, unul după altul, în lumea mare pentru a-și câștiga traiul. Băiatul cel mare se numea Petru. El plecă și merse cale de o zi. La sfârșitul zilei, făcu popas într-o pădure deasă din care nu mai știu cum să iasă. Foamea îl mistuia și bietul om abia de se mai putea ține pe picioare. În cele din urmă se întinse la pământ și-și așteptă moartea. Nu mult după aceea văzu îndreptându-se spre el un băiețel care strălucea ca soarele, era atât de frumos că semăna cu un înger. Băiatul bătu din palme ca el să deschidă ochii și îl întrebă ce căuta acolo și de ce era atât de trist. "Ah, răspunse Petru, dau târcoale lumii și caut să găsesc o bucată de pâine cu care să-mi țin zilele până la venirea Mântuitorului ce ne-a fost promis; aceasta este marca mea dorință." Copilul îi spuse: "Vino cu mine și dorința îți va fi îndeplinită." Îl prinse pe Petru de mână și îl conduse spre o peșteră săpată în stâncă, unde totul strălucea de aur, argint și diamante. În mijlocul peșterii, așezate unul lângă celălalt, se aflau douăsprezece leagăne. Micul înger spuse: "Așează-te în primul din aceste leagăne și dormi un pic, te voi legăna." Petru făcu ceea ce îi spuse îngerul care îl legănă și îi cântă până când somnul îl cuprinse în brațele sale. În timp ce el dormea, sosi și al doilea frate, condus de îngerul său păzitor; acesta se lăsă adormit ca și primul și toți ceilalți frați veniră unul după celălalt, astfel încât în curând toți doisprezece dormeau în micile leagăne de aur. Somnul lor dură aproape 300 de ani, până în noaptea în care se născu Mântuitorul. Atunci se deșteptară și merseră împreună cu el pe pământ și fură numiți cei doisprezece Apostoli."

Această povestioară face aluzie într-un mod foarte subtil la procesul încarnării pe care Steiner l-a descris în mod științific după un studiu aprofundat. El vorbește despre acest fapt într-una din conferințele dedicate *Evangeliei* sfântului Marcu: "Este extrem de interesant de urmărit dezvoltarea psihică a celor pe care Christos i-a reunit în jurul Său, și care au devenit cei Doisprezece... Vedem reapărând aceleași suflete care fuseseră personificate de cei șapte fii ai lui Macabeu și de cei cinci fii ai lui Matatia, în frații lui Iuda; din ei a fost alcătuit Apostolatul... Un incredul ar putea să-și închipuie că este o simplă întâmplare faptul că la sfârșitul *Vechiului Testament* șapte și cinci intră în joc și că doisprezece se regăsește la începutul *Noului Testament*. Dacă se consideră aceasta ca un element de compoziție artistică, putem fi surprinși de simplitatea și de

măreția artistică a *Bibliei*, abstracție făcând de faptul că cei "Doisprezece" se compun din cei cinci fii ai lui Matatia și din cei șapte fii ai mamei Macabeilor."

Împărțirea lui doisprezece în șapte și cinci face ca gradul de polarizare a celor două sectoare ale lui doisprezece să se accentueze și mai mult. Opoziția dintre cele două numere, cinci și șapte, a constituit întotdeauna un fapt real pentru cei care s-au familiarizat cu lumea experiențelor spirituale trăite.

Putem să recurgem aici la mărturia lui Johann-Valentin Andreae, autorul lucrării *Nunțile chimice ale lui Christian Rosenkreutz*. Andreae vorbește despre fenomenul supersensitiv, pe care îl descrie drept "nunți chimice", ca de o lucrare de șapte zile. El se vede închis împreună cu alte persoane într-un turn întunecat. Un fel de chepeng este dat de o parte, și se vede licărind o geană de lumină; cei închși în turn fac eforturi supraomenești pentru a urca spre această deschidere. Ființele care se găsesc deasupra, aproape de deschizătură, încearcă să-i ajute: o frânghie este coborâtă în turn de șapte ori și cei care au forța și îndemânarea necesară pot să se folosească de ea pentru a se salva: "Puțini fură cei care reușiră să urce în primele cinci încercări; căci, de îndată ce se dădu semnalul, slujitorii care trăgeau de frânghie arătară o asemenea îndemânare încât cei mai mulți dintre prizonieri se treziră la pământ; a cincea oară frânghia fu trasă fără ca cineva să reușească să se agațe de ea. Astfel că nimeni nu mai crezu în posibilitatea de a se mai salva, și tot așa gândeam și eu. Toată lumea începu să se roage lui Dumnezeu, implorându-L să aibă milă de noi și să ne scape din această beznă. Și El și-a plecat urechea la rugămințile unora dintre noi. Când frânghia fu coborâtă pentru a șasea oară, unii reușiră să se agațe de ea; și cum frânghia pe care o trăgeau în sus se balansa puternic, aceasta s-a aflat la un moment dat aproape de mine și am reușit să mă agăț și eu, mai sus chiar decât toți ceilalți, scăpând astfel cu bine. Eram atât de fericit încât nici nu mă sinchisii de rănilor pe care mi le făcu lovindu-mă de o piatră în timp ce, alături de cei scăpați ca și mine, ajutam să urce al șaptelea convoi. Abia atunci văzui sîngele ce îmi stropsea veșmintele, lucru care, înainte, în bucuria mea, nu îl băgasem de seamă. Îndată ce ultimul convoi, cel mai numeros dintre toate, reuși să urce, femeia ridică frânghia."

Acest vis al lui Andreae arată între altele că au existat atâtea greșeli și atâtea deficiențe până la numărul cinci, încât doar puține persoane au putut fi eliberate (și nimeni a cincea oară!). Numai după ce cinci a fost stăpânit și s-a ajuns la șase salvarea a devenit posibilă. Însă abia odată cu numărul șapte posibilitatea de salvare devine mai puternică.

Capitolul XII

NUMERELE ȘASE ȘI ȘAPTE ÎN DEZVOLTAREA PLANTELOR

Cînd am studiat numărul trei (vezi capitolul X), am vorbit de anumite fenomene în care trecutul se repetă în același fel, fără ca ceva nou să apară, fără nimic care să dovedească un progres oarecare. Aceste fenomene devin și mai clare atunci când e vorba de regnul vegetal și de un trecut nu prea îndepărtat. Repetarea uniformă a aspectelor ce vizează regnul vegetal și care se produc an de an nu prezintă nimic neliniștitor pentru omul care iubește natura. Dimpotrivă, el întâmpină fiecare an cu cel mai mare interes. În acest sens îl putem cita pe Kant, care, cum se știe, nu manifesta nici un fel de interes pentru minunățiile pe care le dezvăluie natura atunci când se trezește la viață și începe să înflorească. Într-o zi, când prietenii săi încercară să-i atragă atenția în legătură cu primăvara care se apropia, el le-a răspuns cu indiferență că astfel de lucruri se repetau în fiecare an.

Deși eterna întoarcere a unor fenomene asemănătoare face într-un anumit fel ca timpul să dispară în timp, deși un anumit suflu de atemporal traversează acest fenomen temporal, ar fi pripit să se tragă concluzia că planta în esență ei n-are nimic comun cu esența timpului. Această lege a absenței timpului poate avea semnificație pentru o întreagă specie vegetală, dar pentru plantele izolate ale acestei specii timpul are o mare importanță. În dezvoltarea plantelor izolate nu se produce repetarea analogului, ci mai degrabă o puternică transformare a anteriorului în ulterior. Aici domnește legea metamorfozei, care este ancorată în esența timpului. De la un grad de dezvoltare la altul percepem un mers înainte. Este adevărat că noua plantă care se dezvoltă din cea veche nu reprezintă defel metamorfoza plantei vechi, ci pur și simplu repetarea sa. Totuși gradul următor de dezvoltare a aceleiași plante reprezintă o minunată metamorfoză a gradului de dezvoltare care

l-a precedat. Seria individualităților vegetale reprezintă un fenomen non-istoric, în timp ce seria diferitelor grade de dezvoltare formează istoria acestei plante.

Accastă dezvoltare temporală a unei plante a fost menționată de Goethe în lucrarea sa *Metamorfoza plantelor*. Nu este o întâmplare că, în descrierea sa, dezvoltarea plantelor trimite imediat la numărul șase, că fenomenul spațial urcă foarte aproape de țărmul fluviului timpului. Creșterea plantelor reprezintă o combinație de șase stări care se succed. Această hexadă apare la Goethe sub forma a ceea ce s-a numit cei trei "pași dubli" pe care îi face o plantă. Primul dintre acești pași dubli este efectuat prin trecerea prin stadiul de grăunte și de frunză. Al doilea cuprinde etapa de înmugurire și de înflorire. Al treilea și ultimul din acești "pași" cuprinde formarea organelor conținute în învelișul floral, precum și stadiul de fructificare. După trecerea prin aceste șase grade dezvoltarea plantei este încheiată. Prin intermediul unei triple inspirații și expirații sau, cum spune Goethe, printr-o triplă diastolă și o triplă sistolă planta ajunge la un *tetelestai*, la un "ceva împlinit".

S-a încercat să se dea acestui proces o expresie figurată. În înțelesul dat de Goethe, orice dezvoltare urmează legea polarității și a înălțării. La început, există polaritatea seminței și a frunzei; natural, nu este vorba de o alăturare, ci de o serie. Înălțarea și, în același timp, victoria asupra polarității sunt indicate de apariția mugurelului. De aici se dezvoltă o a doua polaritate, aceea dintre mugure și floare. Victoria asupra acestei secunde polarități apare în organele conținute în învelișul floral. Urmază apoi ultima polaritate, aceea dintre floare și fructe, victoria acestora exprimându-se prin formarea unei noi semințe. Plecând de aici jocul se repetă. Dacă se dorește prezentarea într-un desen a celor doi membri ai unei polarități pe cupluri, unul lângă celălalt, ridicând deasupra acestei perechi un vârf ce reprezintă starea plantei ce domină polaritatea, se obține ca imagine a polarității și a înălțării un triunghi echilateral și isoscel. O nouă polaritate, ocupând însă un palier mai elevat, iese din vârful lor, pentru a fi, la rândul ei, depășită de un nou vârf, etc. Astfel trei triunghiuri se înalță unul peste celălalt, purtând în unghiurile lor momentele dezvoltării plantei. În felul acesta se obține imaginea reprezentată în figura 56.

Dar figura nu pare să fie completă, căci noua sămânță nu se află în locul celei vechi. Reprezentarea ar fi corectă dacă noua sămânță ar fi de o calitate mai înaltă decât cea veche. Dar nu este cazul, și asta cu atât mai mult cu cât specia se găsește în afara timpului; veriga devenirii se formează din sămânță în sămânță. De aceea suntem obligați să corectăm

imaginea astfel ca noua sămânță să fie plasată acolo unde înainte se afla vechea sămânță. Modificarea imaginii poate fi obținută transformând urcușul în diagonală al celor trei triunghiuri într-o întoarcere circulară

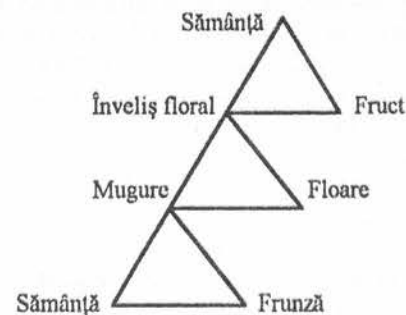

Fig. 56

spre starea primitivă, astfel încât linia din partea stângă, desemnată de gradele de dezvoltare ale seminței, mugurelului și învelișului floral, să fie transformată într-o linie frântă. Triunghiul de bază rămâne la locul său, cel din mijloc se rotește cu circa 120° iar triunghiul de sus se rotește în jur de 240° . Vom obține în acest fel imaginea corijată.

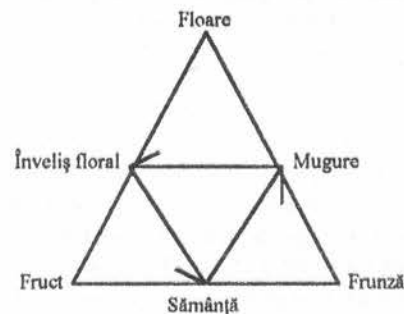

Fig. 57

Pentru mai multă claritate, am marcat cu o linie în fiecare triunghi unghiul vârfului. Dacă o privim bine, figura ne poate spune foarte multe lucruri. În acest triunghi repliat, cele trei sistole, sămânță, mugure și înveliș floral, formează unghiurile unui triunghi interior redus și cele trei diastole, frunză, floare și fruct, formează unghiurile triunghiului exterior. Transpunând figura s-a format la interior un fel de spațiu gol, format de

triunghiul interior, care nu este imaginea polarității și a înălțării, ci dimpotrivă, a celor trei care îl înconjoară. Privindu-l, ne putem gândi, într-un fel simbolic, la un misterios "regent" al întregii dezvoltări a plantei, se poate imagina că acolo se află lăcașul plantei originare în înțelesul dat de Goethe. Se observă că figura transformată seamănă cu o hexagramă, cu o întrepătrundere de două triunghiuri. Pentru asta nu e nevoie decât de mărirea corespunzătoare a triunghiului interior până când acesta va avea aceeași mărime ca și cel exterior, și ni se va înfățișa o adevărată hexagramă.

Ne-am putea întreba dacă este vorba cu adevărat de o *înălțare*, dacă, după trei înălțări parțiale, se ajunge la starea primitivă. N-ar trebui, oare, să se ajungă la ceva nou? Dacă este vorba cu adevărat de o înălțare, n-ar trebui, oare, să găsim noua sămânță la un grad mai elevat decât cea veche? La ce s-a ajuns așadar după cea de-a treia înălțare? La nimic altceva decât la o nouă achiziție a capacității de procreație. Este un lucru cu adevărat extraordinar care reclamă trei înălțări. Văzând că a treia înălțare sfârșește la starea primară, s-ar putea găsi, poate, o contradicție logică, dar în nici un caz biologică.

Trecerea prin cele șase stări menționate este condusă de ființa misterioasă pe care Goethe a desemnat-o drept "planta primitivă". Ea este cea care conduce la unitate cele șase stări care se succed. Atât timp cât unitatea se manifestă în fiecare din aceste stări, ea este numită de Goethe "frunză". Cele 6 structuri ale plantei nu sunt nimic altceva decât o frunză, nimic altceva decât diferite metamorfoze ale acestei realități care este frunza. Dar ceea ce aduce pe șase la unitate reprezintă al șaptelea element, astfel încât esența plantei originare se află într-o strânsă legătură cu numărul șapte, în timp ce structura fizică a acestei ființe, planta vizibilă, se desăvârșește ca șase. Pe figurile noastre al șaptelea element, așa cum am explicat în capitolul IX, este centrul figurii care reprezintă sub aspect exterior o structură a numărului șase.

Când planta primitivă se află în raport cu numărul șapte, ea participă de asemenea la spiritualitatea acestuia. După cum șapte este numărul timpului, tot așa planta originară este și ea înrădăcinată în timp; esența sa se exprimă în suita timpului. De cele mai multe ori se neglijează faptul că această serie trebuie să fie alcătuită cu precizie din șase stări spațiale, trei polarități. Dacă o plantă nu trecea prin toate aceste polarități, ea nu ar fi putut atinge perfecțiunea, nu ar fi putut ajunge la capăt. Dacă ea ar traversa prin mai multe stagii, aceasta ar însemna că ea abandonează spațiul și că trece la starea de spiritualitate. Tot ceea ce se înalță, tot ceea ce devine mai subtil de la o polaritate la alta, se află sub

influența ascunsă a lui șapte; Goethe îl numește anastomoza spirituală. Rolul lui șapte constă întotdeauna, ca și în acest caz, în a face ca tot ceea ce se petrece în spațiu să ajungă, în cele din urmă, la perfecțiune, făcându-l să treacă prin timp. Numai plecând de la esența plantei se poate înțelege că numărul șapte nu este numai numărul timpului, ci și numărul transformării, al metamorfozei.

Capitolul XIII

NUMERELE ȘASE ȘI ȘAPTE ÎN CONSTRUIREA GENURILOR DE CALCUL

Am putea fi surprinși descoperind că și într-un domeniu complet diferit de cel al lumii vegetale, îndeosebi în cel al calculului și al diferitelor sale genuri, numerele șase și șapte produc o structură analoagă. În acest domeniu totul se structurează tot pe cele trei polarități care se înalță.

Polaritatea inferioară se formează prin adunare. De cele mai multe ori nu se acordă nici o atenție faptului că acest gen de calcul este polarizat. Suntem în măsură să arătăm că adunarea comportă o tensiune interioară. Să luăm operația $3 + 5$. În acest caz numărul 3 crește, în timp ce numărul 5 nu crește, ci face să crească. Diferența dintre numărul 3 și 5 este similară cu cea care există între forma activă și forma pasivă. Văzut din perspectiva lui 3 este vorba de o creștere, de o supralicitare, în timp ce, din punctul de vedere al lui 5 este vorba de o adunare. Ceea ce numim aici adunare este în realitate o polaritate a supralicitării și a adunării. De ce nu este privită cu interes această polaritate? Pentru simplul motiv că ordinea în care sunt plasate cele două numere, care dau suma 8, nu are nici un fel de importanță, căci operația $3 + 5$ conduce la același rezultat ca și operația $5 + 3$. Pentru acest motiv, ambii termeni ai operației au un nume comun: membri ai sumei.

Răsturnarea procesului de calcul, despre care am vorbit, face să reiasă mai precis polaritatea pe care am demonstrat-o. Există o foarte mare diferență, cel mai adesea neglijată, în asocierea lui 8 cu 3 sau cu 5. În primul caz se extrage 5 din 8 făcând operația $8 - 5 = 3$. Aici este vorba de o adevărată scădere. În cel de-al doilea caz se procedează într-un mod diferit; nu se extrage 3 din 8, ci se compară 8, care a fost obținut din 3 la început și se concluzionează în urma acestei comparații că trebuie extras 5, care trebuie scăzut. Se scrie atunci $3 = 8 - 5$, adică, exprimat în

cuvinte: 3 comparat cu 8 necesită scăderea lui 5. Semnul de egalitate redevine aici ceea ce trebuia să fie, adică semn de comparație.

Deși între cele două numere, 3 și 5, există o opoziție ca între starea pasivă și cea activă, ambelor numere li se aplică același fel de a socoti care ar putea fi caracterizat prin cuvintele "întindere" sau "mărime": mărimea 3 trebuie să fie crescută cu mărimea 5.

Polaritatea conținută în propoziția $3 + 5$ poate fi stăpânită mai bine dacă se trece la propoziția $3 + 3$. Acum ceea ce crește este identic cu ceea ce face să crească. Dar această stăpânire a polarității nu este încă o creștere căci aceasta este încă prizoniera domeniului adunării. Este ca și cum spiritul creator ar fi învins polaritatea dintre sămânță și frunză făcând să dispară în mugure diferențele dintre cele două. Mugurele este sămânță și frunză în același timp, dar, în același timp, el este un "ceva" mai elevat. Tot așa înălțarea către ceva mai înalt nu este posibilă decât dacă găsim o nouă formă pentru propoziția $3 + 3$. Această formă ar putea fi propoziția "3 ori doi". În felul acesta adunarea se înalță dacă se domină polaritatea pe care aceasta o conține spre gradul înmulțirii.

Dar noul grad posedă și el o polaritate, mai intensă chiar decât cea existentă în gradul de plecare. Opoziția dintre mugure și floare este mai fermă decât cea dintre sămânță și frunză. În propoziția "3 ori doi" numărul 3 reprezintă deînmulțitul și numărul 2 înmulțitorul; din nou apare o opoziție între pasiv și activ. Deînmulțitul, adică 3, este un rest al gradului adunării; acolo e vorba de reunirea unor mărimi și se poate considera 3 ca o mărime, mai precis ca o mărime care se multiplică, ca un deînmulțit. Din contră, 2 sau înmulțitorul reprezintă un nou gen de număr, care nu a existat la nivelul adunării. Așadar el nu trebuie considerat o mărime; el are mai degrabă caracterul unui "număr", al unei "cantități". Odată cu doi se abandonează domeniul "mărimii" numărului, și se trece în domeniul învecinat, cel al "cantității". Diferența conceptuală dintre 3 și 2 rezidă și în faptul că 3, deînmulțitul, poate să existe prin el însuși, în timp ce 2, înmulțitorul, are sens numai în măsura în care se află în slujba lui 3. "Ori doi" nu are nici un sens în sine, ci numai în raport cu "ceva" care poate fi luat de două ori, în timp ce "ceva" poate să aibă propria sa existență.

Pentru termenii înmulțirii ar trebui în fond să existe două nume diferite, după cum procesul se analizează pornind de la 3 sau de la 2. Cum însă ambii termeni ai operației au același nume, înseamnă că nici acolo polaritatea nu este luată în considerare. Motivul se găsește și de data aceasta în faptul că nu există o ordine de prezentare a rezultatului înmulțirii, adică 6: 3 ori 2 dă același rezultat ca 2 ori 3, deși propozițiile

sunt diferite în fiecare caz. Ambelor numere, 2 și 3, li se dă numele comun de "factori". Încă o dată legea de permutare face să se uite diferența conceptuală dintre cele două numere.

Putem observa că odată cu trecerea la înmulțire legea de permutare a devenit mai subtilă. Într-o operație de adunare, se vede imediat că $3 + 2 = 2 + 3$; la acest grad inferior, permutarea se află, ca să spunem așa, în elementul său. Totuși ea nu mai este atât de transparentă la înmulțire; se vede mai greu că 3 ori 2 și $3 + 3$ dau același rezultat ca 2 ori 3 sau $2 + 2 + 2$. S-ar putea spune că permutarea nu se mai produce aici atât de evident și ne așteptăm ca ea să dispară la gradul următor.

Tensiunea existentă în operația de înmulțire devine mai limpede prin răsturnarea acestui proces de calcul. Căci aici există două răsturnări ce nu pot fi neglijate sub aspectul diferenței existente între ele. Într-unul dintre acestea, rezultatul, mărimea 6, este legat de deînmulțitul 3. Ne aflăm în fața chestiunii de a ști de câte ori 3 intră în 6. El intră de 2 ori, se ajunge astfel să se calculeze conținutul, comportamentul, comparația, măsura, toate definițiile pentru același proces. O altă răsturnare unește rezultatul, 6, cu înmulțitorul 2, cu numărul 2. Ne aflăm în fața problemei de a fracționa cantitatea 6 în 2 părți egale și se ajunge astfel la cantitatea 3 ca rezultat. Deși sub aspect conceptual ne aflăm în fața a două procese diferite se vorbește în ambele cazuri de "împărțire", adică de o separare. Dar acest nume nu se potrivește decât ultimei răsturnări, căci prima ar trebui să se numească "comparație".

Se aspiră din nou la dominarea polarității conținute în propoziția 3 ori 2. Se reușește acest lucru trecând la propoziția 3 ori 3, în care deînmulțitul a devenit egal cu înmulțitorul. Dar forma care se obține în acest fel rămâne tot la nivelul înmulțirii, nu s-a produs încă nici o înălțare către altceva. Acest lucru se produce numai atunci când se găsește o nouă formulă pentru o nouă propoziție. Este formula "3 la puterea a doua". În acest fel înmulțirea se înalță prin dominarea polarității, devenind o putere.

Puterea este și ea supusă unei tensiuni interioare și aceasta cu mult mai mult decât în gradul precedent. În propoziția 3 la puterea a doua, 3 figurează ca număr de putere, găsindu-se astfel sub semnul pasivității, în timp ce 2, număr potențial, face ceva cu 3. În acest gen de calcul 3 se numește bază sau număr fundamental și reprezintă tot o cantitate, un rest al nivelului înmulțirii și chiar a' adunării. După cum la o plantă partea inferioară se numește rădăcină, baza unei puteri se numește și ea rădăcină. Din contră, numărul 2 rezează o structură complet nouă, care nu ar fi fost posibilă în cele două polarități precedente. Astăzi îl numim

"exponent". După alte câteva propoziții, Neper va găsi pentru cuvântul exponent numele de "logaritm", compus din cuvintele *Logos* și *Arithmos* = numele Logosului. Nenumăratele încercări întreprinse pentru a se da un nume acestui număr, lasă să se înțeleagă că această problemă a preocupat pe mulți specialiști. Însuși modul de a scrie acest număr arată caracterul său special; a fost așezat mai sus, s-ar putea spune că a fost îndepărtat și în consecință scris cu caractere mai mici, ca un obiect care se ridică în aer și care pare din ce în ce mai mic pentru cei care îl privesc de jos. Diferența dintre numerele 2 și 3 se exprimă de asemenea prin faptul că mărimea 3 poate trăi și singură, în timp ce exponentul 2 nu își poate justifica existența decât atunci când se află în slujba lui 3.

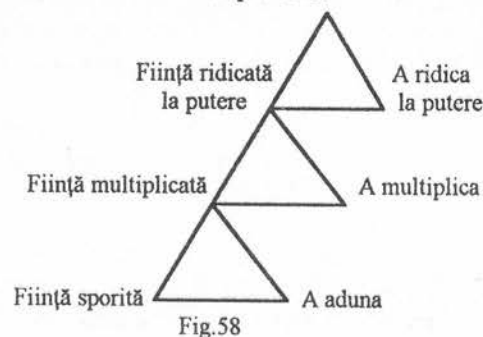
Este neîndoielnic că în polaritatea cea mai elevată și cea mai întinsă există întotdeauna un mister. Oricare din cele două polarități precedente trebuiau să fie dominate pentru un a se putea urca spre cea mai înaltă. Nu același lucru se petrece la nivelul cel mai înalt. Chiar dacă între numerele 3 și 2 există o puternică tensiune, ele formează în ciuda acestui fapt un întreg. Îndrăznim să spunem că tensiunea existentă este dominată de caracterul gata de sacrificiu al exponentului care permite ca forța sa să se transmită mărimei numărului de bază. De aici vine și numele expresiv pentru totalul obținut - "putere", adică forță. Legat de această chestiune, Pitagora vorbește de dinamism, de forță. Nu mai este necesar compromisul între numărul fundamental și exponent.

Puternica tensiune dintre numărul de bază și exponent se exprimă de asemenea prin faptul că în acest caz legea de permutare nu mai este valabilă. Propoziția 3 la puterea a doua conduce la un alt rezultat decât 2 la puterea a treia; 3 la puterea a doua face 9, 2 la puterea a treia face 8. Cât timp a existat posibilitatea de a interschimba cei doi membri ai polarității corespondente, tensiunea dintre ei nu era suficient de importantă pentru a arăta diferența. La această situație s-a ajuns odată cu gradul puterii.

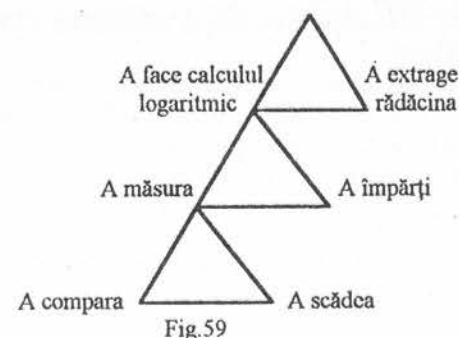
Acceași imagine o avem dacă ne întoarcem la procesul potențial. Efectul numărului potențial determinat cu ajutorul exponentului 2 asupra numărului fundamental 3 este complet diferit de cel al numărului 9 determinat cu ajutorul numărului 3 asupra exponentului 2. În primul caz e vorba de calculul rădăcinii, în cel de-al doilea de calculul logaritm, căci scopul, în primul caz, este numărul de bază sau rădăcina, iar în al doilea caz, este logaritmul sau numele logosului. S-a remarcat cu siguranță asemănarea structurii genurilor de calcul cu cea a dezvoltării plantelor. Observăm că în dezvoltarea sa planta își atinge scopul după trei grade de polaritate între care se află două înălțări; același lucru este

valabil și pentru calcul. Ținând seama de această asemănare nu trebuie să neglijăm totuși diferența care există între ele. Planta se întoarce la sămânța care i-a dat naștere, în timp ce pentru calcul lucrurile sunt complet diferite. De data aceasta este vorba de o mișcare de înălțare care continuă și nu de o verigă a unui lanț de dezvoltare care se închide.

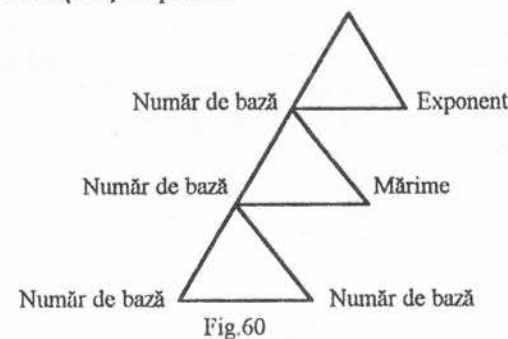
Și totuși cu cât urcăm mai sus ne găsim în fața unei *tendințe* de coborâre. Așa cum sămânța procreată face ca lumina să interioară să intre în întunecimea subsolului, exponenții au și ei tendința de a coborî. Astfel o înmulțire de puteri se efectuează la nivelul exponenților lor ca o adunare; de exemplu propoziția $3^5 \cdot 3^4 = 3^9$ devine un calcul logaritmico $5 + 4 = 9$. O împărțire de puteri se transformă la nivelul exponenților într-o scădere; propoziția $3^5 : 3^4 = 3^1$ devine $5 - 4 = 1$. Ridicând la putere se obține înmulțirea exponenților; spre exemplu $(3^5)^2 = 3^{10}$ este în calcul logaritmico $5 \cdot 2 = 10$. În sfârșit extragerea rădăcinii unei puteri devine la exponenți o scădere; propoziția ${}^4_3 3^8 = 3^2$ devine în calculul logaritmico $8 : 4 = 2$. În aceste proprietăți ale exponentului se află fundamentul calculului logaritmico; odată cu exponenții trecem la un grad mai profund decât cu puterile. Reprezentând într-un mod concret condițiile calculului se observă foarte bine asemănarea lor cu plantele.

După ce am văzut aceeași imagine la Fig. 56, nu este greu de deslușit sensul acestei structuri. În partea stângă se văd trei genuri de calcul: adunarea, înmulțirea și puterea la starea pasivă. La dreapta se află același lucru dar la starea activă. Dacă e vorba de răsturnarea celor trei grade de calcul, vom avea același tablou, dar cu alte inscripții (Fig. 59). La stânga se vede repetarea răsturnării, al cărei rezultat este întotdeauna legat de numărul pasiv - în exemplele noastre era întotdeauna 3. La dreapta răsturnarea dă rezultate legate de numărul activ.

Acceași figură poate fi marcată și într-un alt fel. Se poate marca cu precizie în colțurile triunghiurilor caracterul celor două numere care apar la adunare, la înmulțire și la putere.

Să trecem acum la caracterul de bază. În niciuna din aceste trei aplicații nu s-a putut putut da un nume vârfului superior. Fără acest vârf se cantonează în domeniul lui șase, care, observat de jos în sus, apare ca o diadă triplă și de la stânga la dreapta ca o triadă dublă. Vedem în acest șase tot ceea ce este cunoscut ca calcul. Vârful fără nume este al șaptelea element care poate fi înțeles ca spiritul creator care a provocat acest calcul.

Parcurgând de jos în sus același tablou la plantă, se ajunge de la frunză la floare și de aici la fruct. Tot ceea ce am spus despre calcul arată că trecând de la adunare prin înmulțire la putere, se ajunge de asemenea la înflorire și la plantă. Înmulțirea apare ca o înflorire în întreg calculul, puterea ca un fruct care nu cade la picioare. Cu florile și fructele pe care le dă calculul, se descoperă în același timp înflorirea numărului; atunci

avem de-a face cu cantitatea pe care o considerăm drept fructul copt al numărului exponent.

Această îmbogățire și această finețe se descoperă de asemenea în formarea noilor genuri de calcul. Să privim din nou figura 59, care face trimitere la răsturnările procesului de calcul. Răsturnarea reprezentată la dreapta contribuie la formarea unui număr de un gen nou. O scădere care nu poate fi făcută dă naștere la numere negative, și extragerea unei rădăcini, care nu are loc, dă numere iraționale.

Față de toate acestea cum se comportă partea stângă a figurii? Și acolo se vede o gradare conformă cu regula. Comparația cu scăderea ne-ar putea conduce prin ea însăși la formarea numerelor negative. Măsurarea coordonată cu împărțirea conduce și ea la numere frânte. Calculul logaritmico coordonat cu extragerea rădăcinii face să apară un irațional de gen superior, care în matematică se numește "transcendent". Așadar, în partea de jos se rămâne sub nivelul numerelor negative, la mijloc se atinge nivelul numerelor frânte, iar sus se atinge nivelul numerelor iraționale. Această figură are o importantă contribuție la instaurarea ordinii în construirea diferitelor genuri de calcul. Ea ne învață ceva despre comportamentul numerelor în privința infinitului. În partea de jos, nu se percepe încă nici un fel de raport cu infinitul, este prin excelență domeniul finitului. La mijloc, se întrezărește ceva asemănător infinitului, numerele frânte sunt lăsate să se transforme în numere infinite, deși ca zecimale periodice. În partea de sus, acolo unde se deschide iraționalul și transcendentul, apare realitatea infinitului, spre exemplu sub forma zecimalelor periodice infinite sau a rupturilor de lanțuri infinite, așa cum am observat atunci când am studiat împărțirea continuă.

În această structură genurile de calcul sunt asemenea unor porți prin care noi lumi și noi forme pătrund în mod constant.

Capitolul XIV

NUMĂRUL ȘAPTE ȘI OMUL

Ființa și dezvoltarea omului sunt strânse legate de numărul șapte, atât din punct de vedere general cât și din punct de vedere particular. Nimic nu face să se înțeleagă mai bine ființa umană decât operația de împărțire a lui șapte în două triade în mijlocul cărora se află un al patrulea membru. Căci și în om există un element spiritual, care formează centrul; acest element spiritual este format din esența sinelui având de fiecare parte o triadă. El este înconjurat de o triplă corporalitate care-l înfășoară ca un înveliș: un corp fizic, care se aseamănă cu cel al altor ființe, un corp eterat, care organizează nivelul fizic sau vegetal și un corp astral sau senzual care conduce elementul vegetal către starea animală.

Cu toate cele trei învelișuri corporale și cu Eul ca al patrulea principiu al ființei sale, omul se găsește în fața regnurilor naturii care îi sunt subordonate și care i se înfățișează sub formă de piatră, plantă sau animal.

Eul uman are sarcina de a structura, într-o triadă mai conformă cu natura umană, tripla corporalitate care se află la dispoziția sa. Fără acest efort n-ar fi existat nici la individ și nici la întreaga omenire nici un fel de progres spre cele mai înalte niveluri de dezvoltare.

Numai atunci când omul a reușit, în cursul dezvoltării pământești, să impregneze până și învelișul corporal fizic, care pare a fi cel mai puțin influențabil, cu natura spirituală a Eului său, astfel încât omul fizic să se transforme complet într-un om spiritual, numai atunci participarea omului la dezvoltarea Pământului își atinge ținta. Activitatea Eului care restructurează ființa fizică nu se dezvoltă în starea actuală a Pământului decât în momentul în care el reușește să supună natura inferioară a omului. În interiorul lui șapte omul nu a reușit, ca să spunem așa, să pătrundă decât până la a cincea parte fundamentală a ființei sale. El a reușit din ce în ce mai bine să-și înobileze pornirile josnice, care îl apropie de animal. În acest sens trebuie interpretate cuvintele lui Steiner

din conferința *Misterul numerelor*, în care, vorbindu-se despre numărul șapte și despre raporturile sale cu omul, se spune printre altele:

“Șapte este numărul perfecțiunii. Acest lucru poate fi demonstrat chiar la ființa omenească. Omul se află în prezent în numărul cinci, chiar dacă el este o ființă bună sau rea. În calitate de creatură el se găsește în numărul patru. Când tot ceea ce se află în el ca germene se va desăvârși, omul va deveni o ființă de șapte membri, perfectă în genul său.”

În felul acesta numărul șapte luminează drumul esenței umane prin timp și îi metamorfozează imaginea de la o etapă la alta.

Dar acest număr se întâlnește de asemenea în temporalul vieții umane individuale și nu doar în marile grupuri umane. Și acolo el acționează ca număr al metamorfozei. Îl putem considera într-un anumit fel drept stăpânul cursului vieții omenești, acest curs fiind înțeles în sensul cel mai larg și nu doar în strâmtle limite pe care le impun nașterea și moartea.

Se poate percepe un fenomen urprinzător încă din starea prenatală a omului, atunci când germenul uman se dezvoltă la sânul mamei sale. Iată ce spune Cornelius Agrippa în lucrarea sa *Kabbala*, capitolul IX:

“În acest fel conceperea ființei omenești este influențată de forța lui șapte și numai prin el este ea concepută, formată, numai prin el este născută, hrănită și numai prin el își păstrează viața și existența.”

După ce a încercat să dovedească o serie de fenomene având adesea un caracter îndoielnic, el afirmă că “copilul poate să vină pe lume deja după șapte luni”. Se cunoaște acest lucru din practica medicală. Termenul de șapte este relativ inexact; pentru a fi mai preciși, se poate spune că nașterea prematură este posibilă începând din a douăzeci și opta săptămână de la sarcină. Dar oricare ar fi termenul luat în sensul bazat pe astronomie, se va vedea întotdeauna numărul șapte jucând și aici un rol. Se vede apărând, așadar, chiar și în domeniul fiziologiei, forța acestui număr care rotunjește și împlinește. Acești copii născuți prematur rămân în general fragili toată viața lor dar sunt înzestrați din punct de vedere intelectual. Sfântul apostol Pavel a putut să observe evenimentul din Damasc pentru că era născut prematur: “Iar la urma tuturor, ca unuia născut înainte de vreme, mi s-a arătat și mie”, spune el în *Întâia epistolă către Corințieni*, 15, 8. S-a stabilit că vitalitatea dobândită în a șaptea lună, scade în luna a opta și nu revine decât în luna a noua.

Astfel numărul șapte acționează asupra corpului omului din punct de vedere temporal încă de la nașterea acestuia. Ceva asemănător se produce și când viața părăsește corpul la moarte. Timp de trei zile și jumătate, viața trecută se înfățișează vederii spirituale a celui decedat într-un fel de tablou panoramic. Tot ceea ce a avut loc în viața sa ca urmare a eveni-

mentelor temporale se grupează timp de trei zile și jumătate ca ceva spațial, nemișcat, în jurul mortului. Richard Wagner prezintă un eveniment de acest gen, care reprezintă, ca și moartea, trecerea de la fizic la psihic, în primul act din opera *Parsifal*, atunci când tânărul crou este condus de bătrânul Gurnemanz la turnul Graalului pentru a lua parte la sfânta acțiune. Tablourile scenice se perindă prin fața pelerinului care se oprește. Parsifal se miră spunându-i lui Gurnemanz:

“Nu mă mișc aproape deloc și mă cred deja foarte departe.” Gurnemanz îi răspunde: “Vezi, fiule, timpul se transformă aici în spațiu.”

Omenirea din trecut cunoștea experiența morții omului, adică misterul celor trei zile și jumătate și îl căuta încă din timpul vieții, în locurile de consacrare, în care se supunea la o serie de discipline spirituale timp de trei zile și jumătate, într-un somn asemănător morții, pe durata căruia se trecea prin experiența contactului cu spiritul divin. În această antică înțelepciune trebuie căutată originea intervalului de timp care se lasă între momentul morții și cel al îngropării. Tot în conferința *Misterul numerelor*, Steiner afirmă despre numărul trei și jumătate următoarele:

“Într-a șaptea săptămână, într-a șaptea zi sau într-a șaptea oră sau, într-un anumit raport numeric, spre exemplu în trei și jumătate, care conține în el numărul șapte, apare ceva prin lucrul însuși. La bază se află întotdeauna relații numerice care dau structura lumii. Cel care se conformează preceptului pitagoric “Studiază numerele!”, acela învață, plecând de la această simbolică a numărului, să înțeleagă viața și lumea.”

Între naștere și moarte, în viața omului apar, la intervale regulate de șapte ani, importante schimbări de natură psihică și intelectuală. În vechime se cunoștea foarte bine perioada de șapte ani din viața omului, dar din păcate timpurile moderne, cu știința lor abstractă, au dat uitării acest fenomen. Martin Luther confirmă existența acestor perioade de șapte ani într-una din cuvântările sale:

“Al șaptelea an este un an critic. În ziua de Bonifaciu, fiul meu Hans va împlini șase ani și va merge pe al șaptelea. Voi sărbători această zi într-un fel special pentru că el începe deja cel de-al șaptelea an, care este un an critic căci el provoacă importante schimbări. Căci dintotdeauna al șaptelea an transformă omul. Acest an aduce cu sine, pentru fiecare om, o nouă viață, un nou caracter și o nouă stare.”

Idei asemănătoare găsim și în vorbele “clarvăzătoarei din Prevorst”. Ea simțea într-un fel concret și organic orice fenomen temporal din viața sa și, sub acest aspect, s-a izbit în permanență de numărul șapte. Cum se exprimau aceste experiențe? Ea vorbea adesea de un cerc pe care îl

simțea localizându-se în regiunea inimii și pe care îl numea "cerc solar". Acest cerc solar reprezenta pentru ea expresia spirituală și organică a evenimentelor anuale ce existau în ființa sa; ca și anul exterior, cercul solar era împărțit în 365 de sectoare. Ea a lăsat o descriere a cercului solar al anului 1827, an în care ea împlinea 26 de ani. Medicul său, Justinus Kerner, ne povestește modul în care a fost făcută această descriere:

"Ea făcu desenul într-un timp record fără să se folosească de compas sau de vreun alt instrument pentru a împărți cercul în mai multe sute de puncte. Ea făcu totul fără a se ajuta de ceva și nu omise nici un punct. Era asemenea unui păianjen care își desenează cercurile artistice fără nici un fel de instrument vizibil. Când îi adusei un cerc, vrând astfel să-i ușurez munca, ea greși încercând să se servească de el. Dar acest cerc solar nu fu la ea decât un cerc de șapte." "Eu simt sub acest inel încă cinci de astfel de inele și deasupra încă un inel gol."

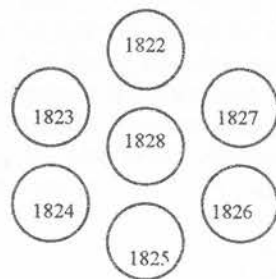

Fig.61

Cele cinci inele despre care este vorba aparțineau celor cinci ani trecuți (1822-1826); al șaselea inel, descris de ea cu lux de amănunte, se referea la anul 1827, iar cel pe care îl descria ca pe un cerc gol era anul 1828 care îi stătea în față. Ea a făcut schema acestui șapte, bazându-se pe un ciclu de inele solare de șapte ani; noi îl prezentăm sub o formă simplificată.

Figura prezintă șase inele dispuse în jurul unui alt inel. Poziția centrală a celui de al șaptelea corespunde semnificației centrale a anului la care el face trimitere, căci, în interiorul celor șapte ani, el apare ca un "an critic".

Felul în care clarvăzătoarea a desenat cele șapte inele ne creează mai degrabă impresia că ne aflăm în fața unor roți care se rotesc decât impresia unor cercuri imobile. Căci fiecare inel poartă în centrul său trei

mici cercuri concentrice de forma butucului unei roți spre care se îndreaptă într-un fel excentric douăsprezece raze.

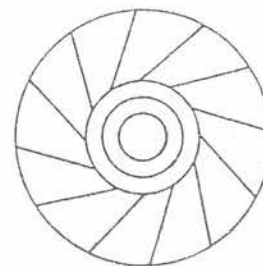

Fig.62

În felul acesta, factorul timp al fiecărui cerc solar iese mai bine în evidență. Astfel, cel de-al șaptelea cerc solar prezintă o particularitate descrisă de clarvăzătoare în următorii termeni:

"Simt peste acest al șaselea inel un al șaptelea (anul care urmează), și simt că nu este ca ceilalți ani; căci tocmai pe acest inel simt ultima trasare de sectoare, care mă face să mă simt rău. Ea se îndreaptă *drept* către punctul central; și asta se petrece în mine întotdeauna în al șaptelea inel, atunci când cercul meu solar se închide și când începe o nouă perioadă de șapte ani."

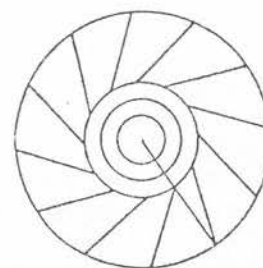

Fig.63

Și ea considera al șaptelea an drept un "an critic". La fiecare șapte ani cercurile solare se prăbușeau. În acest fel se confirmă vechea doctrină despre perioada de șapte ani la acest suflet care prezenta anacronismul unei vechi conștiințe a trecutului ce a reușit să supraviețuiască până în timpurile moderne.

Viața omenească, bazată pe perioade de șapte ani, se prezintă ca o totalitate de zece perioade septenale. După traversarea acestei decade, ceva se sfârșește. Aceste perioade de șapte ani sunt caracterizate de Heinrich-Cornelius Agrippa în felul următor:

“La sfârșitul primei perioade de șapte ani cad primii dinți și apar dinți noi, care sunt mai puternici și mai potriviți pentru o alimentație mai dură; limbajul se perfecționează. După a doua perioadă de șapte ani, copiii încep să devină virili și apare forța de procreație. Omul se întărește până la sfârșitul celei de a treia perioade de șapte ani; se vede apărând barba și el procrează copii viguroși.

Până la sfârșitul celei de a patra perioade de șapte ani, omul se dezvoltă complet sub aspect fizic. În timpul celei de a cincea perioade, omul devine atinge cea mai mare forță și își păstrează vigoarea până la a șasea perioadă de șapte ani.

Dacă perioada de șapte ani a depășit numărul perfect și a ajuns la decadă, atunci numărul anilor noștri, după spusa profetului, a atins țelul comun.”

Se încearcă așadar să se dea o descriere concretă până la a șasea perioadă; ceea ce se află dincolo de aceasta se pierde sau este fără importanță pentru Agrippa.

În timpurile moderne doctrina perioadelor de șapte ani risca să cadă în uitare, și este marele merit al lui Steiner de a fi atras atenția contemporanilor asupra acestui fenomen. El a făcut aceeași împărțire ca și Agrippa. Primele trei perioade de șapte ani structurează tripla corporalitate a omului; omul suferă, ca să spunem așa, trei nașteri la începutul fiecărei perioade de șapte ani. În timpul următoarelor trei perioade are loc formarea celor trei elemente psihice corespunzătoare, pe care Steiner le califică drept sufletul sentimentului, sufletul rațiunii și sufletul conștiinței. Nu se înțelege prea bine ce se află dincolo de a șasea perioadă, adică dincolo de 42 de ani; dacă omul își îndreaptă atunci voința spre partea spirituală, el se poate orienta către esența sa superioară, adică spre acea parte a esenței sale generale, care nu se revelă umanității pământești decât mult mai târziu și a cărei manifestare interioară este spiritul însuși.

S-a încercat adesea să se studieze biografiile marilor personalități din perspectiva succesivelor perioade de șapte ani. Surprinzătoarele rezultate ale acestor cercetări nu fac decât să servească la confirmarea rolului important pe care numărul șapte îl joacă în viața omului.

Capitolul XV

SISTEMUL SEPTIMAL ȘI NUMERELE 666 ȘI 1000 DIN APOCALIPSĂ

Întrucât șapte este numărul timpului și al înaintării în timp, el pare cel mai potrivit pentru a servi ca bază unei ordonări a numerelor care încearcă să descrie dezvoltarea temporală. Ar fi vorba deci de a transforma sistemul zecimal de calcul, care ne este propriu, într-un sistem bazat pe numărul șapte. Vom prezenta tehnica acestui procedeu pentru a vedea care este raportul sistemului septimal cu dezvoltarea temporală.

În sistemul zecimal ne servim de zece simboluri ale numerelor sau cifre, respectiv semnele: 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. Numărul 10 nu are semn propriu, el reprezintă un 1 superior care este împins la stânga, cu un loc, iar spațiul care a devenit liber la dreapta este umplut de un zero sau de o unitate. În felul acesta numărul zece devine simbolul 10. Zecile următoare se formează cu ajutorul celorlalte numere, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90; zerourile, așa cum am spus, sunt apoi înlocuite de alte numere. Pentru a forma unitățile superioare, se folosește din nou unu la care se adaugă numărul de zerouri corespunzătoare, ș.a.m.d.

Odată cu trecerea la sistemul septimal, nu ar mai exista decât cifrele 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6; cifrele 7, 8, 9 ar trebui să dispară. Unitățile superioare ar fi în acest caz formate de șapte, șapte ori șapte, etc. Șapte însuși ar fi unitatea superioară și ar trebui, precum zece în sistemul zecimal, să fie exprimat de cifra 10. Șapte ori șapte ar deveni 100.

Redăm alăturat tabelele acclorași cifre prezentate atât în sistemul septimal, cât și în sistemul zecimal actual.

Septimal	Zecimal	Septimal	Zecimal	Septimal	Zecimal
0	0	10	7	20	14
1	1	11	8	21	15
2	2	12	9	22	16
3	3	13	10	23	17
4	4	14	11	24	18
5	5	15	12	25	19
6	6	16	13	26	20

Rolul zecilor din sistemul zecimal este preluat acum de diferitele grade de "șapte" a căror transcriere în sistem zecimal și septimal o prezentăm alăturat:

Septimal	Zecimal
10	7 = 1 . 7
20	14 = 2 . 7
30	21 = 3 . 7
40	28 = 4 . 7
50	35 = 5 . 7
60	42 = 6 . 7

Gradele lui șapte corespunzătoare zecilor sunt urmate de șapte ori șapte care corepund lui zece ori zece:

Septimal	Zecimal
100	49 = 1 . 7 . 7
200	98 = 2 . 7 . 7
300	147 = 3 . 7 . 7
400	196 = 4 . 7 . 7
500	245 = 5 . 7 . 7
600	294 = 6 . 7 . 7

O atenție specială trebuie acordată numerelor septimale 666 și 1000. Numărul 666 cuprinde 6 unități, 6 ori șapte și 6 ori șapte ori șapte, valoarea sa zecimală fiind prin urmare:

$$6 \cdot 1 + 6 \cdot 7 + 6 \cdot 7 \cdot 7 \text{ sau} \\ 6 + 42 + 294 = 342$$

Numărul septimal 1000 este primul șapte ori șapte șapte ori șapte ori șapte sau zecimal $7 \cdot 7 \cdot 7 = 343$. Cele două numere septimale 666 și 1000 sunt așadar două numere care urmează unul după celălalt.

Așa cum numărul zecimal 999 precede numărul zecimal 1000, numărul septimal 666 precede numărul septimal 1000.

Aceste două ultime numere septimale au jucat un mare rol în observațiile făcute asupra timpului în cadrul Misterelor din trecut. Cu cât se observa supranaturalul, care lua parte la viața simțurilor și cu cât se studia dezvoltarea istorică în lumina acestei vieți, cu atât se recurgea, în aceste observații, la numărul șapte. Adevărata "istorie spirituală" este cea care reclamă o astfel de bază. Simplul studiu istoric se efectuează la nivelul obișnuit al umanului ce-și are baza în zece.

Adevărata istorie spirituală se găsește de exemplu în *Apocalipsa* sfântului Ioan. Acolo se vorbește tot timpul de șapte grade de dezvoltare, de desfacerea succesivă a celor șapte peceti, de cele șapte trompete și de cele șapte cupe ale mănici. Orice fenomen temporal urcă treptele scării dezvoltării. Șapte grade inferioare de dezvoltare formează un grad superior iar șapte din acestea un grad încă și mai elevat. Să urmărim această structurare servindu-ne de exemplul lui 666. Ca total, el arată lichidarea celor 342 grade inferioare zecimale ale dezvoltării și indică în acest fel penultima din zecimale 343 sau 7 ori 7 ori 7, sau 1000 stări septimale.

Ordinea potențială a structurării sale se exprimă în maniera de a scrie acest număr. Primul 6 indică faptul că 6 grade foarte grele au fost deja lichidate și că s-a ajuns la al șaptelea. În interior sunt parcurse deja 6 grade de rang mediu, așa cum indică cifra 6 din mijloc, astfel încât s-a ajuns la al șaptelea grad de acest gen. Ultimul 6 indică de asemenea că au fost parcurse cele 6 grade inferioare. Septimalul 1000 indică împlinirea celor mai elevate șapte grade.

În *Apocalipsă* cele două numere septimale se întâlnesc în situații semnificative. Când am vorbit despre pentagramă (capitolul V) ne-am referit și la numărul 666 din *Apocalipsă*, însă fără a ne ocupa de semnificația temporală a numărului respectiv. Pe primul plan se afla atunci ființa căreia i se aplica acest număr, adică "fiara cu două coarne", care se ridică din pământ pentru a-i perverti pe oameni. Acum e vorba despre raportul acestui număr cu șapte și despre procesul spiritual care are loc.

În curente oculte de diferite genuri numărul "apocaliptic" 666 a devenit un obiect de reflecție. Matematicieni celebri s-au ocupat de această chestiune, așa cum, în timpurile moderne, a procedat și Lord Neper. Printre figurile secrete ale rozacrucienilor din veacurile al XVI-lea și al XVII-lea, întâlnim următoarea pecete:

Fig. 64

Numărul 666 apare aici împreună cu numărul 7 în domeniul numărului 6, care este în același timp domeniul numărului 7. Figura trebuia probabil să invite observatorul să ia numărul 666 în sens septimal.

“Aici este înțelepciunea. Cine are pricepere să socotească numărul fiarei.” În acest fel a fost introdus în *Apocalipsă* numărul 666. Desprinderea de sistemul zecimal obișnuit și trecerea la sistemul septimal, presupune “pricepere” căci alegerea acestui sistem numeric permite să se înțeleagă ritmurile prin care elementul terestru se înalță către spiritual. În anul 1908, Steiner vorbea într-una din conferințele sale de numărul 666 și de caracterul său septimal, precum și de interpretarea sa temporală care decurge din acest lucru. Ea este confirmată de asemenea de faptul că numărul 666 este urmat de 1000.

În primele șase versete ale capitolului 20 din *Apocalipsă*, se spune:

“1. Apoi am văzut un înger, coborându-se din cer, având cheia adâncului și un lanț mare în mâna lui.

2. Și a prins pe balaur, pe șarpele cel vechi, care este diavolul și satana, și l-a legat pe o mie de ani.

3. Și l-a aruncat în adânc și l-a închis și a pecetluit deasupra lui, ca să nu mai amăgească popoarele, până ce se vor sfârși cei o mie de ani. După aceea trebuie să fie dezlegat câțeva vreme.

4. Și am văzut tronuri și celor care ședeau pe ele li s-a dat putere să facă judecată. Și am văzut sufletele celor tăiați pentru mărturia lui Iisus și pentru cuvântul lui Dumnezeu, care nu s-au închinat fiarei, nici chipului ei, și nu au primit semnul ei pe fruntea și pe mâna lor. Și ei au înviat și au împărțit cu Hristos o mie de ani.

5. Iar ceilalți morți nu înviază până ce nu se vor sfârși cei o mie de ani. Aceasta este învierea dintâi.

6. Fericit și sfânt este cel care are parte de învierea dintâi. Peste aceștia moartea cea de a doua nu are putere, ci vor fi preoți ai lui Dumnezeu și ai lui Hristos și vor împărți cu El o mie de ani.”

Acești “o mie de ani” nu trebuie probabil considerați ca un o perioadă de timp zecimal, ci ca un grad de dezvoltare ce urmează gradului 666, al cărui început are loc la prima înviere. La sfârșitul acestui grad de dezvoltare are loc judecata de pe urmă, în care necredincioșii sunt condamnați la “a doua moarte”. Aceasta este relatată în versetele 7-15 din capitolul 20:

“7. Și când se vor sfârși cei o mie de ani, satana va fi dezlegat din închisoarea lui.

8. Și va ieși să amăgească neamurile, care sunt în cele patru unghiuri ale pământului, pe Gog și pe Magog, și să le adune la război; iar numărul lor este ca nisipul mării.

9. Și s-au suit pe fața pământului, și au înconjurat tabăra sfinților și cetatea cea iubită. Dar s-a coborât foc din cer și i-a mistuit.

10. Și diavolul, care-i amăgise a fost aruncat în iezarul de foc și de pucioasă, unde este fiara și proorocul mincinos, și vor fi chinuiți acolo, zi și noapte, în vecii vecilor.

11. Am văzut apoi, un tron mare alb și pe Cel Care ședea pe tron, iar dinaintea feței Lui pământul și cerul au fugit și loc nu s-a mai găsit pentru ele.

12. Și am văzut pe morți, pe cei mari și pe cei mici, stând înaintea tronului și cărțile au fost deschise și altă carte a fost deschisă, care este cartea vieții, și morții au fost judecați din cele scrise în cărți, potrivit cu faptele lor.

13. Și marea a dat pe morții cei din ea și moartea și iadul au dat pe morții lor, și judecați au fost, fiecare după faptele sale.

14. Apoi moartea și iadul au fost aruncate în râul de foc. Aceasta e moartea cea de a doua: iezarul cel de foc.

15. Iar cine n-a fost aflat scris în cartea vieții, a fost aruncat în iezarul de foc.”

Astfel gradul de dezvoltare 1000 este ultimul proces în acest sistem septimal. Începe apoi o altă mie. Acest nou început este descris în versetul cu care începe un nou capitol:

“Și am văzut un cer nou și un pământ nou. Căci cerul cel dintâi și pământul cel dintâi au trecut; iar marea nu mai este.”

Astfel numărul 666 indică gradul de existență al Pământului cu puțin înainte de sfârșitul său. În același timp, potrivit spuselor *Apocalipsei*, 666 este numărul fiarei dar și al omului care se lasă în voia forței fiarei

În acest interval de timp, căci fiara a făcut cel mai mare efort pentru a nu lăsa pământul să ajungă la scopul fixat de puterea Binelui. Când vorbim de pentagrama răsturnată (capitolul V), avem în fața ochilor tipul uman inferior. Masa impersonală, mănă de ură împotriva a tot ceea ce este spiritual, își găsește satisfacție în umanitatea inferioară și este susținută în această atitudine de puterea seducătoare a fiarei care face ca impulsurile sale să pătrundă în sufletele oamenilor. În doctrina secretă ebraică, această putere purta numele de *Sorath*, cuvânt care este compus din patru litere care corespund în ebraică celor patru elemente inferioare ale esenței umane. În epoca lui 666 această putere, care vrea ca omenirea să-și păstreze natura inferioară care o împiedică să se înalțe către un nou cer, către un nou pământ, depune cel mai mare efort. Printre figurile secrete ale rozacrucienilor, Fig.65 este cea care face aluzie la acest lucru:

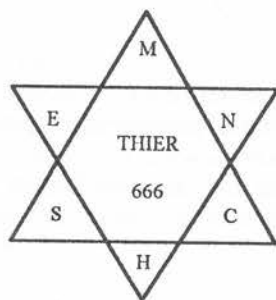

Fig.65

Această figură ar trebui considerată un semn de avertisment. Ea poartă în centru numele puterii care pervertește și numărul numelui său, în timp ce marginile sale, reprezentate sub forma a șase vârfuri de triunghiuri, poartă cele șase litere ale cuvântului om. Avem în fața ochilor simbolul omului care s-a închinat în fața puterii fiarei. În timp ce forțele de seducție sunt legate, sub aspectul reprezentării lor figurative, de imaginea pentagramei, de această dată semnul forțelor răului este hexagrama. În acest caz, nu semnul lui cinci ci semnul lui șase guvernează locul unde își au sălașul puterile care îl seduc pe om, adică același număr care purta în ebraică, în calitate de Sefhira, numele de Tiphereth. Acest nume indică atributele frumuseții, ale podoabei. Puterea care îi seduce pe oameni poartă întotdeauna veșmântul strălucitor al frumuseții. Sefhira Tiphereth este urmată de a șaptea sephira, Netzah sau Victoria. Tiphereth și Netzah se găsesc una în fața celeilalte precum numerele 666 și 1000.

În rugăciunea domnească sau *Tatăl Nostru*, care este adânc înrădăcinată în tradițiile misterelor, anumite cereri au un caracter ce corespunde cu exactitate calităților primelor șapte numere. Am avea un ghid spiritual de încredere dacă ne-am inspira din felul de a fi al primelor șapte numere în cererile corespunzătoare ale acestei rugăciuni fundamentale a înțelepciunii creștine. A șasea rugămintă spune: Și nu ne duce pe noi în ispită", iar a șaptea și ultima: "Ci ne izbăvește de cel rău." Cu aceste două cereri ne aflăm în aceeași spiritualitate care ne vorbește de cele două grade de existență 666 și 1000 din *Apocalipsă*. Ceea ce acolo este înfățișat privirii noastre spirituale, precum Noul Cer și Noul Pământ, răsună de asemenea în cuvintele care urmează celei de a șaptea cereri din rugăciunea domnească.

Capitolul XVI

ȘAPTE ÎN VECHEA ÎNȚELEPCIUNE A NUMERELOR

După ce am examinat sub toate aspectele natura numărului șapte, putem să abordăm acum poziția acestuia în vechea înțelepciune a numerelor. În atitudinea omenirii față de numărul șapte poate fi sesizată o anumită linie de dezvoltare. La început, acest număr a ocupat un loc central în viața și în conștiința oamenilor. Puțin câte puțin el a trecut într-un plan secund, nemaifiind abordat decât sub aspect tradițional; abia la începutul erei creștine el și-a reluat vechiul loc. Această linie de dezvoltare corespunde cu drumul străbătut de omenire, care coboară din înălțimile vieții spirituale în valca vieții simțurilor pentru ca, mai târziu, să reia urcușul.

În cultura egipteană pot fi întâlnite raporturi vii cu acest număr. Acest lucru se exprimă deja printr-un semn mistic, care este un cap de om. Acesta se regăsește peste tot, atât în existența cât și în esența umană. El joacă un rol important în cultul morților. Trecerea de la viață la moarte este considerată ca trecerea de la 6 la 7.

Egiptenii îi aduc pe morți în fața lui Osiris, stăpânul regatului subteran, pentru a fi judecați de Tribunalul morților. Judecata are loc într-una din sălile Duatului, sau lumea Pentagonului. Osiris este înconjurat de 42 sau șase ori șapte judecători ai morților, demoni înfrigoratori care se ocupă de păcatele celui decedat. Mortul este adus dinaintea lor și, aruncând o privire retrospectivă asupra existenței materiale, el trebuie să-și mărturisească faptele rele săvârșite în cursul vieții.

Dar importanța numărului șapte se descoperă îndeosebi în arhitectura egipteană. Într-unul din templele cele mai bine conservate, templul lui Horus de la Edfu, numărul șapte este determinant în stabilirea proporțiilor acestei construcții. Templul a fost construit în anul 257 î.Ch. de Ptolemeu al III-lea, și "potrivit marelui plan al Cărții, a fost coborât din

cer la nord de Memphis" - se spune într-o inscripție - pentru a înlocui un templu mai vechi al lui Horus. El se află în interiorul sanctuarului, locul cel mai sfânt, înfățișând privirii numeroase forme ce stau sub semnul lui șapte. Templul este un spațiu rectiliniu, a cărui lungime, lățime și înălțime pot fi obținute în felul următor: se construiește mai întâi un poligon de patrusprezece unghiuri și se trece apoi la un poligon de șapte unghiuri omițând de fiecare dată un unghi. În acest ultim poligon se desenează o stea cu șapte colțuri, care devine un heptagon înstelat obținut prin omiterea de fiecare dată a unui unghi al heptagonului.

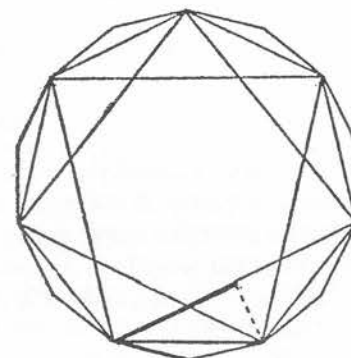

Fig.66

Latura poligonului de patrusprezece unghiuri, cea a poligonului de șapte unghiuri și jumătatea laturii stelei cu șapte colțuri, care pleacă din unghiul aflat în partea de jos a poligonului de patrusprezece unghiuri, sunt măsuri de referință, ele aflându-se într-o strânsă legătură cu dimensiunile sanctuarului. Latura poligonului de patrusprezece unghiuri corespunde cu lățimea spațiului, latura poligonului de șapte laturi cu lungimea sa, iar jumătatea laturii stelei cu șapte colțuri corespunde cu înălțimea sa.

Deși numărul șapte a fost atât de des și atât de venerat ca număr al templului, cultura egipteană dă impresia de rigiditate, ca și cum s-ar găsi într-un anumit fel în afara timpului. Altfel stau lucrurile când este vorba de curentul cultural ebraic provenind din Egipt. Sentimentul dezvoltării istorice apare atunci în istoria umanității pentru prima oară. Steiner îl descrie în a șasea conferință despre *Evangelia sfântului Marcu*:

"Să comparăm cu aceste două puncte de vedere, în structura lor cea mai profundă, în atemporalitatea lor, ceea ce ne apare imediat în *Vechiul*

Testament.... Vedem atunci integrându-se o linie temporală reală și continuă. Suntem mai întâi introduși în *Geneză*, în creație, și istoria umanității este anexată creației. Observăm un mers temporal real prin cele șapte zile ale creației, prin epoca patriarhilor: începând cu Abraham și înaintând către Isaac și Iacov, totul este devenire, totul este istorie. Unde se află repetabilul? Prima zi a creației nu se repetă într-un fel abstract în a doua zi, patriarhii nu se repetă în profeți, vremea Judecătorilor nu se repetă în epoca Regilor, etc. Vine apoi vremea captivității. Suntem conduși pretutindeni unde timpul joacă un rol real în viața unui individ. Peste tot în *Vechiul Testament* ni se arată că timpul este un factor real al evenimentelor care se produc, abstracție făcând ceea ce se repetă. În *Vechiul Testament* progresul este considerat un element special. *Vechiul Testament* este primul exemplu important al modului de a privi lucrurile din punct de vedere istoric. Occidentul moștenește această manieră de a judeca lucrurile. Oamenii nu învață decât încet și progresiv ceea ce le este revelat de-a lungul vremii.

Elementul de absență a spațiului și imagini, care caracterizează numărul șapte, a fost propriu poporului evreu, care a avut menirea de a transforma macocosmosul lumii exterioare în microcosmosul lumii interioare. "Să nu faci chip cioplit nici altă înfățișare lucrurilor", se spune în *Decalog*. Venerația pe care evreii o nutreau față de tot ce avea legătură cu numărul șapte reiese și din faptul că ei formau cuvântul "a jura" cu cuvântul care desemna acest număr; jurământul, ca recurs la o lume superioară, se folosea de un număr ce aparținea acestei lumi superioare.

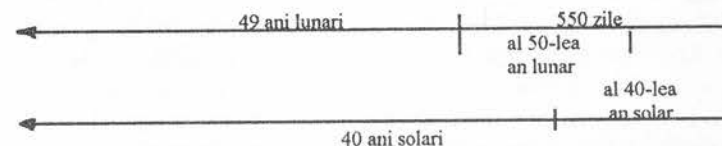
De-a lungul vremii, măsurarea timpului la evrei s-a bazat îndeosebi pe numărul șapte. Încă din perioada exilului babilonian ei aveau un interval de șapte zile pentru actele de pocăință și de penitență. Încetul cu încetul șapte devine măsura pentru împărțirea timpului în general. Șase zile de muncă erau urmate de o zi deosebită, a șaptea, care se numea Sabat sau zi de odihnă.

Săptămâna egipteană de zece zile a fost așadar înlocuită de o săptămână de șapte zile, pe care o avem și în prezent. Săptămâna cea mai importantă era săptămâna Paștelui, sărbătoarea azimilor; în timpul acestei săptămâni nu se mânca decât pâine fără sare. Perioada de șapte săptămâni după Paște avea aceeași importanță. Ea se termina printr-o sărbătoare (care corespundea actualei sărbători a Penticostalilor), sărbătoarea Schabuoth, care a fost în același timp sărbătoarea secerișului.

Începutul anului se găsea astfel sub semnul numărului șapte. Anul ebraic nu era un an solar ca al nostru, ci un an lunar, care se baza pe

durata unei rotații a Lunii în jurul Pământului de la de o lună nouă la alta. Luna are nevoie pentru această rotație de 29 de zile și jumătate; douăsprezece rotații de acest fel formează durata anului lunar ce numără 354 de zile; cele douăsprezece luni ale anului lunar numără pe rând 30 și respectiv 29 de zile ($6 \cdot 30 + 6 \cdot 29 = 354$). Anul ebraic nu începea cu prima zi a primei luni, ci cu momentul când se iveau luna nouă a celei de a șaptea luni. Această zi era sărbătorită prin sunete de trompete și de aceea mai era numită "ziua trompetelor". La fiecare șapte ani era anul Sabatului, care se mai numea și anul dispenselor; era anul în care bunurile și câmpurile erau lăsate să se odihnească, când datoriile erau iertate și sclavii eliberați.

Punerea de acord a anului solar cu anul lunar s-a făcut în felul următor: după șapte ori șapte sau 49 de ani lunari diferența față de anul solar, care era de 11 zile și un sfert pe an, a ajuns la 49 ori 11 zile și un sfert, ceea ce înseamnă 550 de zile. Al 50-lea an lunar cădea în cea mai mare parte a sa în cel de-al 49-lea an solar. Sunetele de trompetă anunțară cel de-al 50-lea an lunar, iar cuvântul "jobel", care însemna trompetă, i-a împrumutat numele: "Anul jubileului". În timpul acestui an trebuiau să aibă loc, la un grad mai înalt, evenimentele care altfel s-ar fi petrecut în anul Sabatului, tot așa cum șapte ori șapte reprezenta el însuși o creștere, un potențial al simplului șapte.

Înainte de a urmări drumul parcurs de numărul șapte în conștiința omenească, să ne gândim la rolul jucat de acest număr în viața clarvăzătoarei din Prevorst. În această privință constatăm că ea se află la același nivel de conștiință ca egiptenii și ca evreii. Experiențele sale legate de numărul șapte se raportează la acest trecut. De remarcat că ea își realiza experiențele numai în stare crepusculară, pe jumătate adormită. Ori este aceeași stare care caracterizează și vechea conștiință, cu diferența că ceea ce altădată era considerat sănătos și conform cu timpul său devine la ea o anomalie și o boală. În legătură cu atitudinea ei față de șapte, Kerner relatează următoarele:

"Ea îl considera pe șapte numărul său, căci juca în viața sa un rol special. Ea se bizuia pe această idee chiar în tratamentul pe care îl urma. A șaptea oră a zilei avea pentru ea cea mai mare importanță; în acel

moment era cuprinsă de somnul magnetic și avea loc observarea interioară. Ea își administra leacurile, mai ales plante, întotdeauna în număr de șapte. "Numărul șapte este în întregime al meu, spunea ea. Acest număr se află în mine precum limbajul. Dacă aș fi avut numărul trei, aș fi fost pe dată vindecată."

Rezultă din aceste cuvinte că ea puna pe seama numărului șapte faptul de a nu se putea vindeca de boala sa. S-ar putea spune că din cauza rolului jucat de șapte în organismul său ea era prea detașată de lucrurile materiale pentru a se putea simți întărită fizic. Este ceea ce ne spune și Kerner vorbind despre ea:

"În momentul morții ea era o persoană care părea fixată pe ceva ce o ținea între viață și moarte și care privea mai ales în fața ei nefiind în stare să vadă ce se află în spatele ei. Este o realitate și nu o figură poetică. Știm că anumiți oameni par să întrezărească cealaltă lume în momentul morții. Se pare că ei au capacitatea de a vedea ceea ce se petrece dincolo. Știm că spiritul lor poate uneori să părăsească corpul și, fără să fi părăsit încă învelișul terestru, poate să se manifeste într-un alt loc. Dacă ne-am putea reprezenta ființa umană în astfel de momente (care sunt instantanee la muribunzi), și ne-am putea închipui că aceste clipe ar dura ani întregi, am avea imaginea acestei clarvăzătoare. Eu consider că ceea ce vedea ea acolo era o realitate și nicidecum o invenție poetică."

Boala și moartea ei se aflau astfel sub semnul lui șapte; ea a fost atinsă de "clarviziune" la 21 de ani și a murit la 28 de ani. *7x3 vs 7x4*

Se observă că rolul numărului șapte scade ca importanță în cultura greacă. Este adevărat că în cartea *Despre natură* scrisă de unul din discipolii lui Pitagora, Filolaos, se găsește un fel de imn închinat numărului șapte, care trebuia să rezume întreaga doctrină pitagorică. Dar acest număr dă îndărăt din fața lui cinci care urcă. Bogăția de imagini asociată numărului cinci vorbește mai mult spiritului grec decât numărul șapte. Plutarh exprimă acest lucru în opera sa, *Despre El la Delphi*, în felul următor: "Înțelepții greci sunt în dezacord cu legea generală și cu antichitatea, căci ei împing în planul din spate numărul șapte și ridică la rangul de divinitate numărul cinci, care le convine mai bine."

Hexagrama, ca imagine a lui șapte, se retrage și ea odată cu șapte și locul ei este ocupat de pentagramă. Euclide nu menționează în *Elemente*, nici măcar în trecere, heptagonul regulat. Heptagonul nu poate fi regăsit, într-un mod direct sau indirect, nici în arhitectura greacă.

Spiritualitatea lui șapte risca să se piardă odată cu cultura greacă. Amenințarea care venea din partea ebraismului era de altă natură: rigidi-

tatea dogmatismului. A te lipsi de odihna Sabatului însemna a comite un păcat. Christos însuși a luptat împotriva rigorii iudaismului. Cuvintele și faptele sale sunt pătrunse de necesitatea conformării la legea lui șapte, mai ales în *Evanghelia* sfântului Ioan. Lupta sa este îndreptată înainte de toate împotriva respectării Sabatului. Vindecările bolnavilor sunt făcute îndeobște în a șaptea zi, sfărâmând în acest fel vechile legi. La aceste preținse ofense aduse legii se adaugă ciocnirile dintre el și păzitorii dogmatici ai vechii ordini. În *Evanghelia* sfântului Luca (Cap.6,5), el spune: "Fiul Omului este și Domn al Sabatului."

Moartea lui Christos a fost pătrunsă de spiritul numărului șapte ca de altfel și viața sa. Aceasta apare într-o formă semnificativă în cele șapte cuvinte ale crucii, dintre care unul se găsește la sfântul Matei și la sfântul Marcu și trei la sfântul Luca și la sfântul Ioan. Ordinea interioară corespunde împărțirii numărului șapte în două triade cu o unitate la mijloc.

Punerea în mormânt s-a făcut într-a șaptea zi, ziua Sabatului, în timp ce învierea s-a petrecut în prima zi a noii săptămâni, la începutul noii perioade de șapte zile. Sărbătoarea Paștelui descemnează de asemenea începutul unui nou șapte. Ceea ce la evrei a fost dogmă și poruncă, se împlinește acum într-un spirit nou. Acest spirit se pogoară asupra ucenicilor în ziua care își trage numele din forța numărului șapte, adică ziua Penticostalilor. Cuvântul a fost împrumutat din termenul grec care înseamnă 50 (*pentekosta*). Această sărbătoare creștină are loc la șapte ori șapte sau 49 de zile după Paște. Ceea ce în iudaism a fost sărbătoarea săptămânii (Schabuoth) se transformă, datorită pogorării Sfântului Duh, într-o Penticostală creștină. Tot ceea ce va veni apoi ca spiritual se va afla tot sub semnul lui șapte. Tumultul valurilor sale va fi determinant, pare a spune *Apocalipsa*, până la sfârșitul evoluției pământești.

O dezvoltare asemănătoare se anunță într-un fel profetic și în doctrina misterului ebraic al celor zece sfinte Sephiroth. În înlănțuirea și în numele lor se află tot ceea ce devine realitate datorită creștinismului. Evocând cea de a șaptea Sephira, Netzah, ne ducem cu gândul la victoria vieții asupra morții. Ea este urmată, potrivit speranței evreilor, de o epocă de glorie și de frumusețe sub semnul celei de a opta sephire, al cărei nume este Hod; în latină a fost numită Gloria sau Magnificientia. În sistemul septimal numărul opt reprezintă începutul unei noi perioade de șapte.

Capitolul XVII

NUMĂRUL ȘAPTE ÎN FRATERNITATEA ROZEI-CRUCI

Ordinul Roza-Cruce a înțeles corect înțelepciunea esoterică a creștinismului și a simțit în special spiritualitatea numărului șapte. Această asociație fiind secretă a lăsat prea puține urme în istoria spiritului; ceea ce a reușit să ajungă la suprafață, scăpând din stricta clandestinitate, constă în câteva documente literare destul de serioase, precum și într-o serie de istorii inventate.

Principalul document pe care se bazează tot ceea ce se cunoaște despre Roza-Cruce este oferit de Johann Valentin Andreae, care a scris, în anul 1603, o remarcabilă carte intitulată *Nunțile Chimice ale lui Christian Rosencreutz*, Anno Domini 1459. Autorul nu avea la acea vreme decât 17 ani. Această carte a fost publicată în 1616, cu puțin înainte de începutul războiului de treizeci de ani. Așa cum indică și titlul, lucrarea tratează despre evenimentele ce au avut loc înainte de Reformă.

De fapt simbolul rozacrucian poate fi întâlnit cu mult înainte de publicarea acestei cărți. Nu toată lumea știe că pe emblema lui Luther figura o roză cu cinci petale, în mijlocul căreia se zărește o inimă cu o cruce deasupra purtând următoarea inscripție:

“Inima lui Christ se odihnește pe roze când el se află sub cruce.”

Fără a ne propune să aflăm cu cât timp înainte de cartea lui Andreae a existat acest ordin spiritual, nu ne vom ocupa decât de mărturiile literare care există în prezent și de *Nunțile chimice*.

Planul de bază al lucrării este construit pe numărul șapte. Ea descrie procesele spirituale care se desfășoară timp de șapte zile, evenimentele primei zile având loc în seara de Paște. Întâmplările fiecărei zile stau sub semnul numărului șapte. Tot ceea ce se petrece în timpul primelor trei zile nu reprezintă decât pregătirea adevăratei acțiuni, care nu începe decât în a patra zi și care are ca scop purificarea celor care au fost

admiși. Capitolul următor examinează primele trei numere și numărul patru, și se constată că primele trei numere ocupă o poziție excepțională în lumea numerelor și că abia după ele începe dezvoltarea care vizază făptura umană. Ceea ce se află înaintea lui patru este încă divin și se află deasupra omului.

42 În cea de a treia zi are loc un eveniment care se aseamănă întrucâtva cu Judecata morților din vechiul Egipt. În tradiția egipteană, cel decedat era interogată de șase ori șapte judecători ai morților, în timp ce divinitatea, numită Toth, verifică răspunsurile cu ajutorul balanței, care pe un taler are inima mortului și pe celălalt taler o pană de pasăre. Pana, această parte a veșmântului păsării înrudită cu cerul, această imagine acriană menită să învingă greutatea vieții terestre, reprezenta simbolul adevărului cunoscut numai de zei. În cartea lui Andreae regăsim, la începutul celei de a treia zile, operația de cântărire a sufletelor care se pregătesc pentru drumul în viața spirituală și pentru transformarea lor sub acțiunea forțelor acestei lumi. Este cu adevărat judecata celor care au murit pentru lumea fizică și care au curajul să intre în sfera spiritualului. Dar de data aceasta nu numai inima omului este așezată în balanță, ci omul întreg; pe celălalt taler al balanței nu se mai pune o pană de pasăre, ci șapte greutateți foarte grele. Acestea sunt descrise ca fiind diferite ca formă și greutate:

“În primul rând se afla o greutate destul de mare, apoi patru mici și încă două mari, deosebite între ele. Aceste greutateți erau atât de grele în comparație cu mărimea lor încât nu le veni să-și creadă ochilor.”

Din descrierea anterioară rezultă că toate greutatețile erau foarte diferite unele de altele. Scopul întregii proceduri devine limpede dacă se înțelege funcția fiecărei greutateți.

Fiecare din cele șapte greutateți servește la constatarea unui anumit viciu, căci antichitatea considera că viciile omului erau în număr de șapte. Cel care reușea să contrabalanseze greutatea corespunzătoare unui anumit viciu, însemna că posedă virtutea opusă viciului în discuție. Faptul că greutatețile erau atât de grele era un indiciu al greutateții viciului și a valorii virtuții care îi era opusă.

Când cântărirea candidaților urma să înceapă, unii începuseră să părăsască rândurile, temându-se probabil de judecata care îi aștepta. Andreae îi numește cu ironie “smeriții domni mincinoși”. Fiecare persoană rămasă era examinată în privința calităților sale morale cu ajutorul celor șapte greutateți. Șapte candidați sunt dați la o parte încă de la prima greutate pusă pe cântar; sunt cei care valorează cel mai puțin, cei mai puțin demni. Celălalt douăzeci și unu suportă prima greutate, dar nu o

00
7x1
7x3
7x5
pot suporta pe a doua. Un al treilea grup a fost supus celei de a treia greutate; el cuprinde treizeci și cinci de candidați. Al patrulea grup, alcătuit din tot din treizeci și cinci de candidați, n-a fost îndepărtat decât atunci când a fost pusă a patra greutate. Al cincilea grup, de douăzeci și unu de candidați, nu renunță decât la a cincea greutate. Un al șaselea, compus doar din șapte candidați, este eliminat în fața celei de a șasea greutate. Un ultim candidat este spulberat de cea de a șaptea greutate. Numai puține persoane, printre care și fratele de Roza-Cruce, au trecut cu binc proba celor șapte greutăți fiind astfel recunoscuți demni de purificarea ce urma să aibă loc a doua zi. Fratele rozacrucian este cel mai demn și primește favoarea de a-l "elibera" din masa celor care au ratat pe cel care era cât pe ce să reușească la ultima probă a cântăririi; autorul vorbește de el ca de un "rege". Ceilalți, o sută douăzeci și șase în total ($7 + 21 + 35 + 35 + 21 + 7 = 126$), sunt excluși de la viitoarele răsplăți primind în schimb amenzi mai mult sau mai puțin mari. Fratele de Roza-Cruce constată: "Oricât de surprinzător ar putea părea aceasta, ei nu se ascamă absolut de loc între ei." El își propune, când aceasta va fi posibil, să descrie pe larg particularitățile fiecăruia.

Cântărirea descrisă de Andreac ne permite să trecem în revistă toate combinațiile posibile de virtuți și de vicii. Cei 126 de prizonieri reprezentă, sub aspectul stării morale, tot atâtea tipuri de oameni. În anexa la acest capitol indicăm felul în care s-a ajuns la numerele asociate diferitelor grupuri și la totalitatea lor. Făcând o analiză mai atentă a cântăririi despre care vorbește Andreac, se observă rolul convingător jucat de numărul 7 în întreg ansamblul de imagini ale spiritului. Cantitățile 7, 21 și 35 ale anumitor grupuri sunt construite pe acest număr. Nu vom arăta și alte apariții ale lui 7 în această ciudată lucrare ci vom încerca să găsim un răspuns la dezvoltarea și la transformarea simbolului căruia întreaga mișcare a Rozei-Cruci îi datorează numele său.

La origine era vorba, așa cum arată și numele, de unirea rozei cu crucea. Roza este formată după numărul cinci, vârfurile petalelor sale, ca de altfel și învelișurile sale florale, formează împreună o pentagramă. Se ajunge astfel ca roza-cruce să se transforme în semnul pur geometric al unei pentagrame cu o cruce în mijloc. Adăugarea unei cruci nu reprezintă ceva arbitrar; ar fi absolut imposibil de construit o pentagramă fără să se recurgă la un unghi drept și astfel la o cruce.

O nouă imagine a simbolului apare într-un fragment de Goethe, intitulat *Geheimnisse* ("Mistere"). El vorbește acolo de un frate numit Markus, care, aflându-se într-o călătorie, și obosit de-atâta drum, ajunge în fața unei mănăstiri. La ușa mănăstirii el vede lucind o roza-cruce. El

se vede deja în locul pașnic care îi umple sufletul de calm și de speranță. Pe bolta ușii închise el observă o imagine misterioasă. Se oprește dinainte-i meditănd și murmurând duios cuvintele de reculegere care îi umplu inima. El se întreabă care ar putea să fie semnificația acelei imagini. Între timp soarele apune și clopotele își încetează dangătul. El vede minunatul semn care aduce tuturor consolare și speranță. Mii de spirite și de inimi sunt emoționate de acest spectacol. Violența morții, atât de amară, este alungată de acest semn. Acesta apare de asemenea pe steagurile victoriei. Simte că un fior îi străbate trupul, privește crucea și închide ochii. Un sentiment complet nou îl pătrunde atunci când vede crucea înconjurată de roze, și se întreabă cine a făcut acest lucru, cine a adăugat roza la cruce pentru a îmblânzi lemnul crucii. Nori argintii plutesc deasupra-i. Imaginea care i se înfățișează nu este însoțită de nici o explicație care să-i ușureze pătrunderea sensului. El rămâne în penumbra care crește neîncetat, continuă să mediteze și se simte întărit.

Spre sfârșitul poemului, Goethe vorbește din nou despre acest simbol atunci când descrie marea sală a mănăstirii. El spune că, în ciuda marii sale oboseli, dorește să-și continue veghea, fiind foarte tulburat de anumite tablouri. Astfel, el vede un balaur de foc care își potolește setea în flăcările dezlănțuite. În altă parte, vede un braț prins în botul unui urs, și singele care curge din acest braț. Ambele însemne se află la egală distanță de Roza-Cruce.

Cele două tablouri laterale pe care le-am menționat fac mai limpede înțelesul celui din mijloc. Ele fac aluzie la două pericole și la două greșeli care îl pândesc pe om, mai precis la focul devorator al lăcomiei și la lenevia care urmărește să-i slăbească brațele făcute pentru muncă. Tabloul din mijloc indică drumul care permite străbaterea celor două pericole: unirea calmului stăpânit al crucii cu ardoarea pură și iubitoare a rozci. În acest fel a transformat Goethe forma simbolului care existase până atunci. Roza și pentagrama care înconjoară crucea s-au transformat într-o mulțime de roze care înconjoară crucea, fiind dispuse circular în jurul acesteia; în centrul crucii, se vede apărând numărul trei reprezentat sub forma unor raze.

Steiner întreprinde o altă transformare: în centrul crucii sunt reprezentate șapte roze strălucitoare dispuse în cerc; în locul acestor roze s-ar putea reprezenta șapte pentagrame. În felul acesta, numerele patru și cinci, care se găsesc în simbol, li se alătură numărul șapte. În cartea sa *Geheimnisswissenschaft im Umriss*, ca și în altă parte de altfel, Steiner arată care este forța care emană din evocarea meditativă a acestor imagini simbolice și în ce fel stimulează ea spiritul.

ANEXĂ

COMBINAȚIILE CELOR ȘAPTE ELEMENTE

Problema care se pune este de a afla câte combinații de greutate ar putea fi obținute cu o grămadă de șapte greutate diferite. Pentru a înțelege mai bine problema s-ar putea înlocui cele șapte greutate cu primele șapte litere ale alfabetului, a, b, c, d, e, f, și g. Câte combinații pot fi făcute cu cele șapte litere? Răspunsul este ușor de găsit dacă doar o singură greutate se află în balanță; atunci există șapte posibilități căci oricare din cele șapte greutate ar putea fi aceea singură greutate. Dacă în balanță se așează două greutate, atunci una din cele șase greutate poate fi adăugată primei; există așadar șapte ori șase posibilități de a combina greutatele:

ab	ba	ca	da	ea	fa	ga
ac	bc	cb	db	eb	fb	gb
ad	bd	cd	dc	ec	fc	gc
ae	be	ce	de	ed	fd	gd
af	bf	cf	df	ef	fe	ge
ag	bg	cg	dg	eg	fg	gf

Totuși printre cele șapte ori șase sau 42 de perechi de litere totul se dublează; astfel există *ab*, dar și *ba*, *ac* dar și *ca*. În realitate există numai 21 de combinații de șapte greutate pe perechi. Numărul 21 a rezultat prin împărțirea lui (șapte ori șase) la doi. Pentru a descoperi legea care guvernează aici, ar trebui să vedem câte greutate de trei ar putea fi făcute. Pentru a le putea număra, vom adăuga la fiecare din cele 42 de perechi una din alte cinci greutate. Astfel vom putea adăuga la perechea *ab* una din cele cinci greutate c, d, e, f și g, în chip de al treilea element. În acest fel vom avea următoarele cinci combinații:

abc
abd
abe
abf
abg
142

Întrucât procedeul este posibil cu fiecare pereche, se obțin în total 5 ori 42 sau 210 sau șapte ori șase ori cinci combinații de trei greutate dintr-o grămadă de șapte greutate. Fiecare din aceste greutate apare de șase ori sau de doi ori trei; spre exemplu combinația *abc* apare sub următoarele șase forme:

abc
acb
bac
bca
cab
cba

$$210/6 = 35$$

În total nu sunt 210 sau șapte ori șase ori cinci, ci numai a șasea parte sau 55; acest număr a fost obținut prin efectuarea operației "șapte ori șase ori cinci împărțit la doi ori trei". $(7 \times 6 \times 5) / (2 \times 3)$

Legea care domină în acest caz devine limpede atunci când se combină cele trei cazuri studiate sau când pe balanță se găsește fie o greutate, fie două, fie trei. Se obțin atunci fie "șapte împărțit la unu", fie "șapte ori șase împărțit la unu ori doi", fie "șapte ori șase ori cinci împărțit la unu ori doi ori trei" combinații. Dacă patru greutate din cele șapte sunt puse în balanță, avem "șapte ori șase ori cinci ori patru, împărțit la unu ori doi ori trei ori patru" sau 35 de posibilități. Se obține astfel:

- în cazul de 1 la 7 greutate: 7	împărțit la 1	= 7
- în cazul de 2 la 7 greutate: 7.6	împărțit la 1.2	= 21
- în cazul de 3 la 7 greutate: 7.6.5	împărțit la 1.2.3	= 35
- în cazul de 4 la 7 greutate: 7.6.5.4	împărțit la 1.2.3.4	= 35
- în cazul de 5 la 7 greutate: 7.6.5.4.3	împărțit la 1.2.3.4.5	= 21
- în cazul de 6 la 7 greutate: 7.6.5.4.3.2	împărțit la 1.2.3.4.5.6	= 7
- în cazul de 7 la 7 greutate: 7.6.5.4.3.2.1	împărțit la 1.2.3.4.5.6.7	= 1

OA AA NA
ON AN NN
AO NO

712
71 12
72 12

Capitolul XVIII

ȘAPTESPREZECE CA UNIRE ÎNTRE ZECE ȘI ȘAPTE

Am studiat până în prezent două perechi de numere: pe de o parte, cinci și zece, iar pe de altă parte șase și șapte. S-ar putea studia de asemenea ansamblul acestor două perechi. Am făcut-o la capitolul XI, atunci când a fost prezentat numărul doisprezece. În acest capitol vor fi studiate numerele șapte și zece, care împreună alcătuiesc numărul șaptesprezece.

Suntem în măsură să semnalăm o serie de fenomene care demonstrează semnificația acestui număr. Pentru început ne vom referi la Plutarh care, în lucrarea *Despre Isis și Osiris*, ne face cunoscută poziția pitagoricilor față de acest număr. Ei par să aibă o slăbiciune pentru șaptesprezece, care se găsește între 16, număr pătrat, și 18 "pătrat dublu". Ceea ce particularizează aceste numere este faptul că suprafața figurilor care le corespund este egală cu perimetrul acestora. Figura numărului 16 este un pătrat cu lungimea laturii de 4; perimetrul pătratului va fi $4 + 4 + 4 + 4 = 16$, iar suprafața sa $4 \cdot 4 = 16$. Figura numărului 18 este dublul unui pătrat cu lungimea laturilor de 3 sau, ceea ce este același lucru, un dreptunghi care are lungimea laturilor de 3 și 6; perimetrul său este de $3 + 6 + 3 + 6 = 18$, iar suprafața de $3 \cdot 6 = 18$. S-ar putea demonstra foarte ușor că aceste figuri reprezintă singurul pătrat și respectiv singurul pătrat dublu în care periferia și suprafața se întâlnesc în același număr. Jocurile de cifre de acest gen erau o adevărată încântare pentru greci. Numerele 16 și 18 aveau pentru ei o strălucire specială. Cele două erau separate de numărul 17, care părea să fie un zid de separație; de aceea ei dădeau acestui număr numele lui Antiphraxis.

Repulsia pitagoricilor față de numărul șaptesprezece este mai degrabă surprinzătoare, căci în alte părți acest număr s-a bucurat de cea mai mare considerație. Astfel îl putem întâlni într-un loc din *Evangelia* sfântului

Ioan, unde el exercită influență asupra unor evenimente importante și sacre. E vorba de pescuitul miraculos, când Petru merge să arunce mreaja la porunca Celui înviat din morți. Acest eveniment simbolic, care nu trebuie considerat un simplu eveniment fizic, ci o împrejurare încărcată de semnificații spirituale, este descris în felul următor:

"1. După aceasta, Iisus S-a arătat iarăși ucenicilor la Marea Tiberiadei și S-a arătat așa:

2. Erau împreună, Simon-Petru și Toma, cel numit Geamăn și Natanael, cel din Cana Galileii, și fiii lui Zevedeu și alți doi din ucenicii Lui.

3. Simon-Petru le-a zis: Mă duc să pescuiesc. Și ei au zis: Mergem și noi cu tine. Și au ieșit și s-au suit în corabie și în noaptea aceea n-au prins nimic.

4. Iar făcându-se dimineață, Iisus a stat la țarm; dar ucenicii nu știau că este Iisus.

5. Deci le-a zis Iisus: Fiilor, nu cumva aveți ceva de mâncare? Ei l-au răspuns: Nu.

6. Iar El le-a zis: Aruncați mreaja în partea dreaptă a corăbiei și veți afla. Deci au aruncat-o și nu mai puteau s-o tragă de mulțimea peștilor.

7. Și a zis lui Petru ucenicul acela pe care-l iubea Iisus: Domnul este! Deci Petru, auzind că Domnul este, și-a încins șorțul, căci era gol, și s-a aruncat în mare.

8. Și ceilalți ucenici au venit cu corabia, căci nu erau departe de țarm, ci ca la două sute de coți, trăgând mreaja cu pești.

9. Deci, când au ieșit la țarm, au văzut pâine și jăratec aprins și pește pus deasupra.

10. Iisus le-a zis: Aduceți din peștii pe care i-ați prins acum!

11. Simon-Petru s-a suit în corabie și a tras mreaja la țarm, plină de pești mari, o sută cincizeci și trei și, atâția fiind, nu s-a rupt mreaja. 153

12. Iisus le-a zis: veniți de prânziți. Și niciunul din ucenici nu îndrăznea să-L întrebe: Cine ești Tu? știind că este Domnul.

13. Și S-a apropiat Iisus și a luat pâinea și le-a dat, și de asemenea și pește."

Ceea ce este semnificativ în acest eveniment simbolic, este că Mântuitorul se înfățișează discipolilor săi pe țarm, pe pământ ferm, și aceasta în zorii zilei, în timp ce discipolii săi se aflau la acea oră încă pe mare. Pământul ferm și marea reprezintă în această imagine simbolică opoziția dintre lumea fizică și lumea spirituală. Ucenicii se întorc din călătoria lor nocturnă pe marea lumii spirituale, călătorie rămasă fără rezultat. Ei se întorc în zorii zilei la țămurile lumii materiale și aici îl

găsese pe Mântuitorul. Datorită Lui, reușesc să scoată din valurile mării 153 de pești. Misterul acestui eveniment se găsește manifestat în numărul 153. De ce tocmai 153? Toma d'Aquino dă un răspuns la această chestiune în scrierea sa *Catena Aurea*. Numărul 153 este suma tuturor numerelor până la 17. Acest ultim număr se compune din numărul perfecțiunii, care este zece, și numărul revelației, șapte. Această explicație nu are în ea nimic surprinzător. Când în antichitate se dorea să se arate semnificația unui număr, nu se vorbea de acel număr, ci se dădea suma tuturor numerelor precedente; în locul numărului 17 se scria suma:

$$1 + 2 + 3 + 4 + \dots + 15 + 16 + 17 = 153$$

Accastă adunare se numea adunare în sensul înțelepciunii divine. În acest fel deducerea numărului 17 plecând de la numărul 153 nu avea, la acea epocă, nimic artificial. De aceea explicația dată de Toma d'Aquino este foarte firească. Căci acolo unde elementul ceresc se întâlnește în mod armonios cu elementul pământesc are loc lucrarea comună a numărului cerului, șapte și a numărului pământului, zece.

Păreră lui Toma d'Aquino despre esența numărului șaptesprezece drept o sinteză a două numere, șapte și zece, concordă cu mărturia clarvăzătoarei din Prevorst. Am amintit deja, la capitolul XVI, rolul jucat de numărul șapte în viața acesteia. Ea îl considera pe șapte drept numărul destinat individualității sale și afirma că-i simte atât de puternic influența încât acest lucru o împiedică să se vindece. Tot ea spunea că numărul zece era de asemenea un număr fundamental pentru ființa umană, atât timp cât aceasta trăia pe această planetă.

Unirea celor două numere, care făcea din ele un șaptesprezece, reprezenta pentru clarvăzătoare o experiență imediată. Aceasta îi servea drept mărturie că ființa umană lua parte la viața celor două lumi, lumea cerească și cea pământească. Observând viața interioară a acestor două lumi, ea percepea în cele douăsprezece sectoare ale cerurilor lor solare, trei mici cercuri concentrice, în mijlocul cărora vedea de fiecare dată licărind trei cifre 1 7 0; între cele două cifre care îl formează pe zece, se strecura de fiecare dată șapte. Figura 67 prezintă imaginea pe care o vedea ea, dar numai pentru unul din cele douăsprezece sectoare, pentru a simplifica lucrurile.

Printr-o stranie coincidență, în anul 1801, anul nașterii clarvăzătoarei, a fost publicată o strălucită descoperire referitoare la numărul șaptesprezece. Ea a fost făcută de Karl-Friedrich Gauss în lucrarea sa *Disquisitiones arithmeticae*. El a demonstrat în această lucrare că se putea construi un poligon regulat de șaptesprezece unghiuri cu un

compas și o riglă. În același timp Gauss a arătat că nu se poate construi în aceeași manieră un poligon cu șapte unghiuri. Descoperirea privind

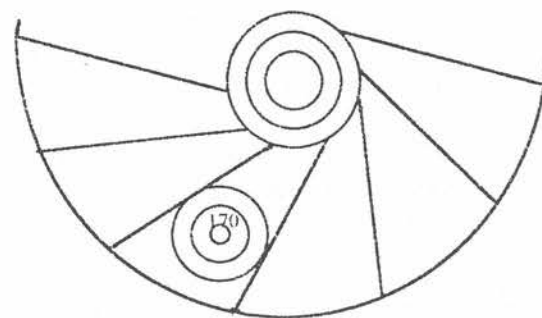

Fig.67

numărul șaptesprezece a fost făcută de Gauss cu cinci ani înainte de publicarea lucrării; această descoperire este notată în jurnalul său la data de 30 martie 1796, cu puțin timp înainte de a implini nouăsprezece ani. Fără această descoperire lumea ar fi fost lipsită de matematicianul Gauss, "princeps mathematicorum". Căci înainte de această decoperire, el ezita între studiul limbilor moarte și matematică, care îl atrăgeau în aceeași măsură. Însă descoperirea numărului șaptesprezece l-a orientat definitiv către matematică.

Se știa încă din antichitate că numai poligoanele regulate al căror număr de laturi aparține seriei duble de numere 2, 3, 5 și 15 pot fi construite cu rigla și compasul. Prin urmare se puteau construi în acest fel numai următoarele poligoane:

1. Poligoanele regulate cu 2, 4, 8 și 16 unghiuri;
2. Poligoanele regulate cu 3, 6, 12 și 24 de unghiuri;
3. Poligoanele regulate cu 5, 10, 20 și 40 de unghiuri;
4. Poligoanele regulate cu 15, 30, 60 și 120 de unghiuri.

Accastă era starea de fapt până la Gauss. El a lărgit cunoașterea problemei în sensul că a știut să demonstreze că se puteau construi de asemenea poligoane regulate al căror număr de laturi putea fi determinat prin expresia:

$$2^{2^k} + 1$$

cu condiția ca k să reprezinte unul din numerele naturale 0, 1, 2, 3, 4,.....și orice expresie numerică să fie un număr prim. Gauss a mai stabilit că nu se puteau construi poligoane cu numerele prime care nu puteau fi

reprezentate de expresia pe care tocmai am menționat-o. Este și cazul numărului șapte. Să vedem care este valoarea expresiei numerice de mai sus pentru $k = 0, 1, 2, 3, 4, \dots$:

$$\begin{array}{llll} k = 0 & 2^{2^0} + 1 = 2^1 + 1 = & 2 + 1 = & 3 \quad (2^0 = 1!) \\ k = 1 & 2^{2^1} + 1 = 2^2 + 1 = & 4 + 1 = & 5 \\ k = 2 & 2^{2^2} + 1 = 2^4 + 1 = & 16 + 1 = & 17 \\ k = 3 & 2^{2^3} + 1 = 2^8 + 1 = & 256 + 1 = & 257 \\ k = 4 & 2^{2^4} + 1 = 2^{16} + 1 = & 65536 + 1 = & 65537 \end{array}$$

Până în prezent toate numerele rezultate sunt numere prime, astfel încât poligoanele lor regulate, printre care se află și poligonul corespunzător lui 17, pot fi construite. Am fi tentați să gândim că pentru orice valoare a lui k expresia $2^{2^k} + 1$ este un număr prim. Un important precursor al lui Gauss, Pierre Fermat (1601-1665) a eliminat o astfel de încercare; într-o scrisoare adresată lui Pascal, el vorbește de caracterul de număr prim al acestei expresii în felul următor:

"Este o proprietate pentru care răspund; proba însă este o chestiune care îmi dă mari bătăi de cap și mărturisesc că n-am putut s-o prezint încă. Nu v-aș fi propus să căutați proba dacă eu însumi aș fi putut duce la bun sfârșit această treabă."

Dar proba nu trebuia făcută, căci deja cazul $k = 5$, care urmează, nu mai dă un număr prim. Leonard Euler (1707 - 1783) a avut meritul de a-l fi găsit. Astfel, pentru $k = 5$, avem:

$$2^{2^5} + 1 = 2^{32} + 1 = 4294967296 + 1 = 4294967297 = 641 \text{ ori } 6700417$$

Toate acestea demonstrează că multe lucruri referitoare la eroare și la adevăr, inclusiv soarta unor personalități remarcabile, sunt legate de această expresie și de numărul 17, care reprezintă un caz special al expresiei în discuție.

Capitolul XIX

NUMĂRUL ȘI LIMBAJUL

Aruncând o privire retrospectivă asupra numerelor individuale și a relației dintre acestea, se simte că numerele reprezintă un fel de limbaj. Nu este întotdeauna ușor ca ele să fie înțelese de la bun început; e nevoie de o anumită obișnuință și de crearea unei anumite receptivități înainte de a le pătrunde sensul. Mănuirea numerelor se făcea cu mai multă ușurință în antichitate. De aceea, pentru a le înțelege mai bine limbajul și a ne familiariza mai ușor cu el, va trebui să-i consultăm tot pe antici. Dacă cineva și-ar pune problema trăsăturilor distinctive ale acestui limbaj, s-ar putea semna înaintea de toate obiectivitatea sa, care se află dincolo de orice posibilă confuzie lingvistică, căci el poate fi înțeles de toate popoarele din toate timpurile. În zilele noastre nu mai există decât un singur limbaj care să aibă aceeași obiectivitate ca cel al numerelor: este vorba de limbajul muzicii, care, și el, este prea puțin încorsetat de frânturile etnografice.

În vremurile de demult, până și limbajul obișnuit poseda această obiectivitate. Mitul turnului Babel cu privire la amestecarea limbilor face aluzie la pierderea acestei obiectivități. O limbă primitivă, înțeleasă de toată lumea, a fost sortită să se piardă în această încălceală. Steiner vorbește adesea despre acest lucru; el evocă îndeosebi pe sumerieni, popor ce locuia în valea Tigrului și Eufratului și care a trăit înaintea adevăraților babilonieni. Sumerienii aveau un fel de limbă primitivă; ei erau capabili să-și exprime sentimentele în mod obiectiv, prin sunete. Când gândeau sau când își exprimau gândurile prin sunete, ei păreau să simtă ceva foarte precis. Pentru ei, vocalele și consoanele se raportau întotdeauna, și fără a se schimba vreo dată, la un anumit lucru sau la un anumit conținut de idei, în așa fel încât oamenii reușeau să le exprime pe amândouă printr-un fel de asociere de sunete. Vechea epopee babiloniană

desemnează divinitățile prin nume ca Ishtar (Astarte) sau Ishulam, care li se potrivesc perfect. Lucrurile și ființele corespundeau literalmente cu numele lor.

Limba ebraică n-a păstrat decât într-o mică măsură acest caracter original; această limbă, care în timpul lui Christos era deja o limbă moartă, n-a supraviețuit decât în *Sfânta Scriptură*. Același lucru este valabil și pentru limba greacă. Și totuși în chiar aceste două limbi se poate studia cel mai bine relația existentă între număr și limbaj.

Faptul că limbajul numerelor și al cuvintelor are în general ceva în comun apare chiar și în zilele noastre în limbile aflate în uz. Astfel cuvântul german "Zahl" semnifică în același timp număr și limbaj; "erzählen" vrea să spună a povesti ceva. În olandeză cuvântul "taal" înseamnă în același timp număr și limbaj. Acest cuvânt corespunde cuvântului englezesc "tale" (poveste). În germana de jos și în dialect se spune "tellen" pentru "erzählen" (a povesti) ("to tell" în engleză). Chiar și cuvântul francez "raconter" (a povesti) amintește cuvântul "computer" (a număra), din latinul "computare". Înrudirea numărului cu limbajul amintește de legătura existentă între a număra și a citi. Lectura înseamnă asamblarea literelor în cuvinte, în același fel în care spicele se adună în snopi. Se poate grebla un câmp cu o greblă, așa cum numerele se adună cu o greblă mentală; prima operație se numește a grebla, a doua a număra (în germană: "rechen" și "rechnen").

Toate aceste chestiuni referitoare la asocierea numărului cu limbajul invită la cunoașterea semnelor de care se servea omenirea în diferitele epoci ale dezvoltării sale pentru a desemna numerele. În trecutul îndepărtat, atunci când scrierea abia se năștea, existau semne specifice pentru numere. Așa stăteau lucrurile la egipteni și la babilonieni. Mai târziu situația s-a schimbat complet, cel puțin la anumite popoare; puțin câte puțin scrierea sunetelor a operat o fuziune cu scrierea numerelor. Acest lucru s-a produs după ce cultura greco-romană a înlocuit cultura egipteană - babiloniană, mai precis la popoarele care, la începutul noii epoci, au preluat conducerea culturală, adică la greci și la evrei. Această identificare a celor două scrieri a dispărut atunci când aceste popoare și-au pierdut influența culturală și când conducerea activă a trecut la romani; în acel moment a apărut din nou o scriere de sunete diferită de scrierea numerelor. Semnele romane pentru numerele 1 - 10 nu mai au nici o legătură cu semnele ce reprezintă sunetele. Folosirea lui L pentru 50, a lui C pentru 100 și a lui M pentru 1000 nu dovedește contrariul. Cifrele romane au fost folosite în cercul culturii europene până la sfârșitul evului mediu, când au fost înlocuite de cifrele indo-arabe, încă și mai depărtate

de litere. De ele ne servim și în prezent. Dacă dorim să studiem conexiunea dintre număr și limbaj, trebuie să ne întoarcem în timpurile în care aceleași semne erau folosite atât pentru sunete cât și pentru numere.

Să vedem mai întâi cum stăteau lucrurile în Grecia: în această țară, maniera de a scrie a fost foarte diferită de-a lungul veacurilor. În timpul lui Pericle, modul oficial de a scrie consta în folosirea pentru numere a unor semne care nu erau altceva decât primele litere ale cuvintelor care desemnau aceste numere. Aceste simboluri ale numerelor au fost descrise mult mai târziu de gramaticianul Herodien (spre 200 d.Ch.) și de atunci s-au numit cifre herodiene. Prin urmare grecii foloseau pentru a scrie numerele aceleași procedee folosite de romani pentru numerele mai mari.

Acest fel de a scrie a fost înlocuit începând cu sec. al V-lea î.Ch. S-a trecut mai întâi la exprimarea numerelor cu ajutorul literelor alfabetului grec. Înainte de a studia această nouă modalitate de scriere, va trebui să dăm câteva lămuriri despre caracterul și originea acestui alfabet. Din cele cunoscute până acum, alfabetul grec a apărut, către anul 1000 î.Ch., din alfabetul fenician care, la rândul său, își află originea în hieroglifile egiptene. În scrierea feniciană literele sunt înclinate de la dreapta spre stânga și nu se scriu decât consoanele, fără vocale. Existau 22 de consoane, ale căror nume le dăm mai jos, însoțindu-le de literele latine corespondente:

1	aleph	a	9	teth	-	17	pe	p
2	beth	b	10	iod	i	18	zade	-
3	gimel	c(g)	11	kaph	k	19	qoph	q
4	daleth	d	12	lamed	l	20	resch	r
5	he	e	13	mem	m	21	schin	s
6	waw	f	14	nun	n	22	taw	t
7	zajin	z	15	samekh	x			
8	cheth	h	16	ajin	o			

Nu este întotdeauna ușor să se găsească corespondentul în limba latină, căci alfabetul fenician posedă o serie de sunete, mai ales sunetele guturale, care nu-și află corespondent în latină. Vocalele latine indicate mai sus au mai multe consoanțe în alfabetul semitic vechi.

Grecii au împrumutat cele 22 de litere și au folosit sunetele guturale pentru a indica vocalele a, e, i și o. La aceste litere s-a adăugat curând și o a douăzeci și treia, vocala v (upsilon). Mai târziu au fost adăugate încă patru litere, respectiv φ (phi), χ (chi), ψ (psi) și ω (omega). Prin urmare a fost elaborat un alfabet de 27 de litere:

1	alpha	aleph	10	jota	jod	19	koppa	qoph
2	beta	beth	11	kappa	kaph	20	rho	resch
3	gamma	gimel	12	lambda	lamed	21	sigma	schin
4	delta	daleth	13	my	mem	22	tau	resch
5	epsilon	he	14	ny	nen	23	upsilon	taw
6	digamma	waw	15	xi	samek	24	phi	
7	zeta	zajin	16	omikron	ajin	25	chi	
8	heta	cheth	17	pi	pe	26	psi	
9	teta	teth	18	san	zade	27	omega	

Cu timpul alfabetul s-a micșorat; nu-au mai rămas decât 24 de litere, 3 litere dispărând, respectiv literele digamma (nr.6), san (nr.18) și koppa (nr.19). Literele rămase sunt cele care formează alfabetul grec actual.

Dar alfabetul a rămas intact în ceea ce privește transcrierea numerelor; nu a intervenit decât o mică modificare: litera san (nr.18) a ocupat ultimul loc, devenind astfel nr.27. Așadar, pentru a scrie numerele grecii se foloseau de următorul alfabet:

alpha	1	jota	10	rho	100
beta	2	kappa	20	sigma	200
gamma	3	lambda	30	tau	300
delta	4	my	40	upsilon	400
epsilon	5	ny	50	phi	500
digamma	6	xi	60	chi	600
zeta	7	omikron	70	psi	700
heta	8	pi	80	omega	800
theta	9	koppa	90	san	900

În felul acesta literele au devenit semnele grafice ale numerelor.

Grecii aveau posibilitatea să scrie orice număr sub 1000, căci exista un semn pentru toate numerele. În cazul în care reunirea câtorva litere trebuia să semnifice un număr în loc de un cuvânt, se trăgea o linie deasupra acelor litere. Nu putem să explicăm aici cum se scriau numerele mai mari de 1000.

Anumite popoare semitice, precum evreii, sirienii și arabii, au împrumutat probabil de la greci procedeul de a desemna numerele cu ajutorul literelor alfabetului, căci această transcriere se regăsește, către anul 137 î.Ch., și pe monezile ebraice. Nu s-a găsit încă nimic asemănător în manuscrisele semitice vechi. Alfabetul ebraic, care este alcătuit din cele 22 de litere ale alfabetului fenician, folosește literele pentru a desemna numerele în felul următor:

aleph	1	cheth	8	samekh	60
beth	2	teth	9	ajin	70
gimel	3	iod	10	pe	80
daleth	4	kaph	20	zade	90
he	5	lamed	30	resh	200
waw	6	mem	40	shin	300
ajin	7	nun	50	taw	400

Din tabelul de mai sus lipsesc însă semne pentru numere mai mari de 400; ca atare s-au folosit formele finale ale anumitor litere.

kaph fin.	500
mem fin.	600
nun fin.	700
pe fin.	800
zade fin.	900

Pentru a arăta că numărul era înmulțit cu o mie, se punea deasupra literei unu sau două puncte. În acest fel exista posibilitatea să se scrie orice număr până la un milion. Pentru a indica diferența față de cuvintele scrise, se puneau două mici croșete pe ultima literă a cuvântului din alfabet. Spre deosebire de greci, se scria de la dreapta la stânga.

Unificarea numărului cu litera determină apariția elementului convențional. Acest lucru este mai evident la greci, de exemplu la integrarea literei san (zade). Deși evreii au început să se servească de semne pentru a desemna numerele mult mai târziu decât grecii, elementul convențional apare la ei într-o mai mică măsură, căci alfabetul lor se găsește mult mai aproape de sursele limbajului. Ar fi greșit să se neglijeze caracterul convențional al acestei repartiții și să se considere toate acestea drept o adâncă înțelepciune. Dar ar fi la fel de greșit să se creadă că totul nu este decât o simplă convenție, o chestiune de utilitate și că în spate nu se află ascuns nici un mister. Căci coordonarea sunetului cu numărul este justificată și adevărată în straturile sale cele mai profunde.

Ceea ce se observă la evrei și la greci, nu sunt decât valurile care răzbat din adâncuri la suprafață.

În legătură cu acest aspect am putea chiar să ne întrebăm de unde vine seria de sunete numită alfabet și care pare să ne fie înăscută. La prima vedere ea pare destul de arbitrară cum la fel de arbitrară poate părea integrarea numerelor în funcție de mărimea lor în seria alfabetică.

Dar nu se poate întrezări un sens în faptul că sunetul care pare să fie legat de numărul 1 figurează pe primul loc al alfabetului tocmai pentru că acest număr îi aparține în mod intim?

Vorbind în alți termeni, nu ar fi posibil ca alpha (aleph) să se găsească în capul alfabetului tocmai pentru că esența sa profundă ca sunet are legătură cu esența numărului unu? Noi nu facem altceva decât să punem o întrebare fără a încerca să sprijinim această teză. Dacă această ultimă ipoteză ar fi lipsită de temei, ar trebui cel puțin să se caute o explicație complet diferită pentru seria alfabetică a sunetelor.

Capitolul XX

MĂRTURII ALE CLARVĂZĂTOAREI DIN PREVORST DESPRE NUMĂR ȘI LIMBAJ

Clarvăzătoarea din Prevorst a dat o surprinzătoare mărturie despre existența legăturii dintre sunet și număr, legătură care se află în cele mai profunde straturi ale memoriei noastre.

Într-un mod misterios, ea poseda un limbaj primitiv despre care Kerner spune următoarele:

“Când se afla în stare somnolentă, doamna Hauße vorbea adesea o limbă care se asemena mult cu o limbă orientală. Ea spunea că în starea de somnolență această limbă îi era firească și că îi amintea de limba vorbită în vremea lui Iacob...”

Acastă limbă era foarte sonoră. Tot ceea ce spunea clarvăzătoarea era logic, și cei care se găseau mult timp în preajma sa începeau puțin câte puțin să o înțeleagă. Ea spunea adesea că putea să-și exprime în această limbă sentimentele cele mai profunde și că atunci când dorea să spună ceva în germană ea era nevoită să traducă din acest limbaj interior; dar ea nu gândea în această limbă, căci aceasta nu era o “limbă a capului”, ci una a vieții interioare, a vieții care venea din străfundul inimii sale. De aceea ea nu putea să pronunțe sau nu pronunța decât cu mare dificultate numele, titlurile etc. pe care nu le putea întâlni în această limbă.

În schimb, ea nu era capabilă să vorbească sau să scrie în această limbă în stare de veghe, așa cum putea face în stare semi-conștientă. Fapt interesant, deși folosea cuvintele acestei limbi, ea nu le cunoștea semnificația decât așternându-le pe hârtie.

Când nu era împinsă de un impuls lăuntric să se folosească de această limbă, sau dacă o făcea la cererea cuiva, ea trebuia mai întâi să reflecteze, și apoi pronunța cuvântul. Ea spunea în această situație: “Acest cuvânt posedă în același timp valoarea și natura acestui lucru, ceea ce nu

se petrece cu un cuvânt obișnuit." Ea obișnuia să dea în această limbă interioară nume persoanelor, și aceste nume revelau valoarea și natura persoanei...

Lingviștii găseau în limbajul său cuvinte care se asemănau cu cuvinte arabe, copte și ebraice."

Acastă descriere este extrem de importantă, ea confirmă într-atât ceea ce am afirmat anterior încât nu mai rămâne mare lucru de adăugat.

Demn de remarcat este faptul că în această limbă semnele grafice erau legate de numere:

"Ea spunea: Dacă vreau să scriu în limba mea interioară fără să exprim ceva adânc care mă privește îndeaproape, scriu fără să recurg la numere, dar atunci folosesc cuvinte mai lungi și trebuie să pun mai multe croșete. Cuvântul căruia nu îi adaug un număr are pentru mine mai puțină importanță, el traduce cuvântul german, dar sensul lui nu este prea profund. Când scriu cuvântul Dumnezeu fără să-l însoțesc de un semn numeric, acest cuvânt exprimă pentru mine simplu Dumnezeu, dar același număr însoțit de semn numeric exprimă întreaga esență a lui Dumnezeu, el este luminat de către numere, suntem introduși în profunzimea lui. Numerele fără litere sunt în fond mai sacre pentru mine, mai prețioase decât cuvintele, dar pentru a avea plenitudinea trebuie să mă servesc de semne grafice aflate în relație cu numerele."

Reiese din cele expuse mai sus că ea diferenția semnele grafice de numere, chiar dacă, aprofundând lucrurile, acestea aspirau unele către celelalte. Dar chiar semnele grafice însemnau pentru ea numere, deși de categorie inferioară; Kerner spune următoarele:

"Fiecare literă reprezenta pentru ea un număr, dar un număr de o valoare mai mică care nu putea să urce în rang decât însoțit de numere puse în partea de jos și în partea de sus."

Alături de ordinea cifrică la care recurgea pentru viața sa lăuntrică, clarvăzătoarea poseda și o altă ordine, pe care o folosea pentru lumea exterioară. Aceasta îi producea aproape același efect ca și semnele interioare ale numerelor care se aflau într-o strânsă relație cu cuvintele interioare scrise și care se adăugau cuvintelor pentru a le înălța și a le lumina. O serie alcătuită din aceste semne interioare se aseamănă cu cifrele vechiului Egipt.

Trebuie să înțelegem că în maniera actuală de a serie numerele, s-a pierdut inspirația lumii spirituale, a acelei lumi cu care cei din vechime se aflau într-o comuniune complet firească. În urma acestei separări, întreaga noastră natură, fizică, psihică și spirituală s-a transformat atât de mult încât nu ar mai putea să admită și nici să suporte reinodarea

legăturilor rupte. Organismul omului din vechime era complet diferit din acest punct de vedere. Se poate aprecia acest lucru după informațiile pe care le furnizează clarvăzătoarea atunci când în ea are loc procesul de elaborare a numerelor și a scrierii interioare. Ea indică drept loc în care acestea se nasc scobitura stomacului, adică regiunea plexului solar. În același loc ea simțea de asemenea cercul solar care acționa într-un fel misterios, precum și un cerc vital, activ și magic, despre care spunea:

"În centrul acestui cerc se află ceva care compune cuvintele și numerele, este spiritul. Așa cum în cercul solar se află *acea* lume, în această regiune vitală se află o altă lume care îi este superioară. Iată de ce fiecare om simte o lume mai elevată. Așa cum în cercul exterior, adică cercul solar, îmi exprim sentimentele cu cuvinte obișnuite, eu le văd în cercul interior dispuse ca semne și numere; de aici eu le transfer în celălalt cerc în germană. Semnele grafice sunt în același timp numere."

Cât despre numere, ea adaugă: "Numerele exterioare, care trec din acest continuu cerc vital în cercul solar, seamănă cu numerele obișnuite pentru că ele trebuie să treacă în lumea exterioară. Numerele interioare asociate cuvintelor sunt numere complet diferite."

Ceea ce decurge din lucrarea "spiritului" în mijlocul cercului vital sub forma producerii de cuvinte și numere ne face o puternică impresie:

"Simt că numărul este depus în interior pentru fiecare păcat, pentru fiecare rea intenție, pentru fiecare gând al omului. În interiorul omului, totul este notat de către spirit care nu tolerează nimic rău și, atunci când omul se trezește în regatul din centru (după moarte), acolo unde se află complet izolat așa cum sunt și eu acum... totul devine clar și atunci însuși spiritul omului este cel care judecă. Îmi pare că fiecare ființă umană are un inel asemănător încă de la naștere, precum și numere asemănătoare și un limbaj asemănător."

Ceea ce în prezent ni se pare firesc pentru procedeele noastre de lectură și de calcul era în întregime exclus de către clarvăzătoare prin activitatea spirituală a inimii sale. Toate micile detalii indică faptul că în epoca vechiului Egipt, atunci când se cunoștea viața profundă a numerelor și cuvintelor, se foloseau mai degrabă forțele radioase ale inimii decât cele ale creierului. Kerner, biograful înțelegător al clarvăzătoarei, numește pe bună dreptate creierul "placa izolantă de sticlă" a omului; printr-o activitate rațională din ce în ce mai intensă, umanitatea s-a zăvorât de lumea divină și spirituală, și n-a mai mai putut să participe la ceea ce se petrece în jurul său.

Cercetând epoca egipteană în legătură cu rolul jucat de inimă și de creier, observăm că lucrurile capătă un contur mai bine definit. Astfel

cultul morților acorda o mare importanță la tot ceea ce avea legătură cu inima, care era considerată un organ extrem de prețios; cât despre creier, acesta era îndepărtat de cap și dat la o parte. Era tratat chiar mai rău decât viscerele, care erau puse într-un recipient împreună cu substanțe aromatice și așezate lângă mumiile. Inima era considerată organul ce conținea toate calitățile morale; ea era lăcașul tuturor însușirilor bune sau rele ale omului. Am vorbit deja de cântărirea sa la ultima judecată făcută în prezența lui Osiris și a lui Thoth. Ceea ce este surprinzător, este că termenul care desemnează creierul nu datează decât din anul 1700 î.Ch. El a fost folosit pentru prima oară în Egipt cam în această perioadă. În nici o altă limbă din vechiul Orient nu mai poate fi întâlnită o denumire pentru acest organ. Abia cu 1400 de ani mai târziu, către anul 300 î.Ch., Democrit descrie funcția creierului.

Studiind cu atenție cele descrise de clăvănțoarea, putem observa, într-un mod concret, sufletul și chiar structura organică a vechii omeniri. Ceea ce relatează clăvănțoarea cu privire la conexiunile dintre număr și limbaj constituia altădată bunul comun al întregii omeniri care, din păcate, s-a pierdut puțin câte puțin. Se vorbește câteodată, legat de mitul Turnului Babel, de cuvântul pierdut. Dar odată cu cuvântul s-a pierdut și numărul în sensul cel mai elevat al acestui cuvânt. Căci cele două formau altădată o unitate indisolubilă, din care, în prezent, nu s-au păstrat decât vagi rămășițe.

Osiris & Thoth

Capitolul XXI

KABBALA ȘI GEMATRIA

Expunerea despre număr și limbaj a ridicat problema referitoare la popoarele și epocile în care numerele erau exprimate prin literele alfabetului, problemă care până în prezent nu a fost studiată. Literele combinate în diferite moduri formează cuvinte. Un număr corespunde unui cuvânt, pentru că diferitele valori numerice pot fi formate prin combinarea literelor care le corespund? Atunci ar trebui ca această sumă de numere să fie numărul cuvântului. Ne referim îndeosebi la ebraică și greacă. Au cuvintele acestor limbi un caracter și un sens numeric? Studiind istoria acestor limbi ne convingem că așa stau lucrurile. Mai mult chiar, se practica un joc cu numerele ce proveneau din cuvinte, joc care era plin de semnificație pentru că cele două limbi și-au păstrat caracterul mai mult sau mai puțin original.

Existau deja în greacă și în ebraică două tipuri de combinații de sunete: unele nu serveau decât la transcrierea numerelor și altele conduceau la alcătuirea unui cuvânt care însemna de asemenea un număr. Primele se deosebeau de ultimele în greacă, printr-o linie pusă deasupra, iar în ebraică printr-o croșetă pusă deasupra ultimei cifre. La această diferență artificială, arbitrară, se mai adăuga o diferență naturală, și anume: în numerele exprimate prin mai multe litere, adică în cele care depășeau 10, se puna în ebraică, la dreapta litera care semnifică unu, la stânga ei litera lui zece, și mai la stânga cea a lui o sută etc., ceea ce însemna că seria literelor asculta de legea mărimii crescânde. Din contră, într-un cuvânt, seria literelor nu ținea seama de valoarea lor numerică.

Procedeul prin care se obținea numărul unui cuvânt cu ajutorul numărului literelor sale nu trebuie subestimat sau supraestimat. El este supraestimat atunci când se spune că valoarea numerică a literelor nu are decât un caracter secundar și că desemnarea numerelor prin litere este convențională. Subestimarea constă în negarea existenței unei adevărate conexiuni spirituale între literă și număr.

Vom studia această metodă precum și câteva din rezultatele sale în limba ebraică. Întrucât această limbă era încă relativ apropiată de limba originală, iar alfabetul său numeric, spre deosebire de cel grec, era foarte apropiat de alfabetul sunetelor, rezultatele obținute în această limbă sunt foarte concludente. Procedul purta în ebraică numele de *Gematria*, cuvânt care provine probabil din cuvântul grec "grammatica". *Gematria* este așadar o ramură a acestui arbore care se prezintă ca o asociere între număr și limbă. Întregul, jocul reciproc și plin de înțelepciune al numărului și al limbajului, poartă în ebraică numele de *Kabbala*.

S-au ridicat multe întrebări în legătură cu acest cuvânt. Explicațiile diferă în funcție de modul în care se scrie cuvântul. Dacă acesta începe cu un Quph (așa cum scriu în general evreii), el înseamnă transpunere, tradiție; este vorba de transpunerea perioadei exilului babilonian, în timpul căruia a avut loc un contact spiritual între spiritele conducătoare al iudaismului și magicienii chaldeeni, în urma căruia evreii au învățat de la magicieni relațiile existente între număr și sunet. O altă explicație a cuvântului *Kabbala* pleacă de la presupunerea că acesta începe cu litera Kaph și îl consideră drept "puterea lui 22", semnificație lui Kaph fiind 20, a lui Beth 2, silaba "la" de la sfârșitul cuvântului *Kabbala* însemnând în ebraică "putere". *Kabbala* acționează, așadar, ca puterea interioară a alfabetului ebraic de 22 de litere.

În cele ce urmează vom da, în interiorul *Kabbalei* evreiești, câteva exemple caracteristice pentru procedul numit *Gematria* adică vom analiza mai multe cuvinte ebraice pentru a le desluși sensul numeric. Datele *Gematriei* sunt cu atât mai surprinzătoare cu cât este vorba de nume proprii. Aceste nume nu sunt distribuite în mod arbitrar, ci sunt date de lumea spirituală, mai ales când e vorba de personalități spirituale de seamă, destinate să conducă destinele poporului lui Israel. Să ne gândim la promisiunea îngerului Gabriel făcută Fecioarei Maria: "Și iată vei lua în pântece și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus." Să ne amintim de asemenea și ceea ce spune Kerner despre clarvăzătoare: "Ea dădea în acea limbă interioară care îi era proprie, nume persoanelor care aveau valoare și reprezentau personalități."

Observăm că asocierea dintre cuvânt și număr este cu atât mai strânsă cu cât este vorba de nume proprii. Numărul și numele sunt încă și mai apropiate decât numele și cuvântul. Anumite limbi confirmă acest lucru prin cuvintele pe care le folosesc pentru numere și nume. Astfel cuvintele latine *nomen* (nume) și *numerus* (număr) se reunesc în cuvântul *numen* (divinitate). Asocierea dintre nume și număr este și mai evidentă în limba franceză.

Prezentăm mai jos câteva grupe de cuvinte și de nume ebraice care sub aspect interior formează un tot și care ne incită să recunoaștem această totalitate și în numerele lor. E vorba de grupa următoarelor cuvinte:

1	Iehovah	Iod 10	He 5	Waw 6	He 5	Sumă 26
2	Moise	Mem 40	Waw 6	Schin 300	He 5	Sumă 351
3	Sinai	Samekh 60	Iod 10	Nun 50	Iod 10	Sumă 130
4	Thora	Taw 400	Waw 6	Resch 200	He 5	Sumă 611

După cum se observă, această grupă de nume cuprinde un întreg: sus numele esenței divine a lui Iehovah, sub el personalitatea terestră în care Iehovah s-a manifestat, apoi numele locului unde aceasta a avut loc, și în sfârșit desemnarea a ceea ce a fost revelat, Thora, lumea legii. Oare numerele care corespund numelor respective formează și ele un tot? Care este legătura care unește cele patru numere 26, 351, 130 și 611? Ceea ce le leagă, e faptul că sunt multipli ai numărului 13.

$$26 = 2 \text{ ori } 13$$

$$351 = 27 \text{ ori } 13$$

$$130 = 10 \text{ ori } 13$$

$$611 = 47 \text{ ori } 13$$

Să analizăm în același fel și o altă grupă de nume, cea a patriarhilor poporului lui Israel:

1.	Ab-Hamon	Aleph 1	Bet 2	He 5	Mem 40	Waw 6	Nun 50	Sumă 104
----	----------	------------	----------	---------	-----------	----------	-----------	-------------

Ab-Hamon reprezintă explicația numelui lui Abraham, despre care vorbește *Geneza* (Cap. 17, 5): "Și nu te va mai numi Abram, ci Abraham va fi numele tău, căci am să te fac tată a mulțime de popoare."

2.	Isaac	Iod 10	Zade 90	Cheth 8	Qoph 100	Sumă 208
----	-------	-----------	------------	------------	-------------	-------------

Numele de Isaac, care înseamnă "cel care râde", a fost dat fiului lui Abraham și Sarrei, pentru că mama copilului, Sarra, a râs neîncrezătoare

când a auzit pe Domnul spunând lui Abraham că va mai avea un fiu în ciuda vârstei sale înaintate (*Geneza*, 18, 10-15).

3. Iacob	Iod 10	Ajin 70	Qoph 100	Bet 2	Sumă 182		
4. Israel	Iod 10	Schin 300	Resch 200	He 5	Aleph 1	Lamed 30	Sumă 546

Cuvântul Israel înseamnă luptător al lui Dumnezeu (Isra El: luptă - Dumnezeu) și este un nume de mare cinste, care a fost dat lui Iacob după ce acesta a luptat cu îngerul lui Dumnezeu. El spuse: "De acum nu-ți va mai fi numele Iacov, ci Israel te vei numi că te-ai luptat cu Dumnezeu și cu oamenii și ai ieșit biruitor" (*Geneza*, 32, 28.)

5. Iosif	Iod	Waw	Samekh	Pc	Sumă
	10	6	60	80	156

Se vede încă o dată că grupa de nume cuprinde o totalitate, și problema care se pune este de a ști dacă numerele corespunzătoare numelor formează aceeași totalitate. Răspunsul este și de data aceasta afirmativ, căci toate numerele au factorul comun 13. Multiplii numărului 13 sunt:

104 = 8 ori 13
208 = 16 ori 13
182 = 14 ori 13
546 = 42 ori 13
156 = 12 ori 13

Am împrumutat cuvintele și numele citate din lucrarea lui Oscar Fischer, *Orientalische und griechische Zahlensymbolik*. Fischer vorbește despre conexiunile prezentate aici în felul următor:

"Se determină valoarea numerică a cuvântului întreg adunând valoarea literelor izolate. După ce a fost obținută, aceasta trebuie descompusă în factori. Apariția unui factor determinant pare să fi deșteptat la israeliți, obișnuiți cu aceste operații de calcul, aceeași reprezentare ca și numele întreg." Cartea lui Fischer *Der Ursprung des Judentums im Lichte alttestamentlicher Zahlensymbolik* (Originile iudaismului în lumina simbolicii numerelor din Vechiul Testament) dă numeroase exemple despre sensul profund al factorilor izolați care a acționat și asupra formării limbajului.

Ideea că factorii izolați au ajutat la formarea limbajului, este demnă de reținut; din această perspectivă matematica pare să fi existat înaintea

Blackbird ... give words to our thoughts

limbajului. Limbajul nu este altceva decât expresia, divulgarea gândului care își primește impulsurile din lumea ideilor.

Aceste idei ne luminează gândul și ca numere. A analiza câteva din aceste numere înseamnă a lua în considerație anumite idei care acționează și în domeniul limbajului. Dacă, spre exemplu, se dorește cunoașterea esenței numărului treisprezece, trebuie să se caute împrejurarea în care acest număr a acționat asupra limbajului. S-a văzut că aceste circumstanțe sunt reprezentate de grupele de cuvinte care au fost inspirate limbii ebraice de esența lui Iehovah. De aceea Fischer numește numărul 13 factorul lui Iehovah.

Capitolul XXII

GEMATRIA NUMĂRULUI APOCALIPTIC 666

Prin obținerea numerelor corespunzătoare anumitor cuvinte s-a ajuns la rezultate semnificative; la fel de interesant ar putea fi și procedeul contrar, adică de a transforma anumite numere în cuvinte, sau mai bine zis de a le identifica cu cuvinte de aceeași valoare numerică. Acest ultim procedeu, adică transformarea unui număr dat în cuvinte, este încărcat de sens și cere, așa cum vom arăta imediat, înțelegere și perspicacitate. Aceasta este modalitatea pe care o recomandă și sfântul Ioan atunci când vorbește de fiara cu două coarne (*Apocalipsa*, cap.13):

“16. Și-i silește pe toți, pe cei mici și pe cei mari, și pe cei bogați și pe cei săraci, și pe cei slobozi și pe cei robi, ca să-și pună semn pe mâna lor cea dreaptă sau pe frunte.

17. Încât nimeni să nu poată cumpăra sau vinde, decât numai cel care are semnul, adică numele fiarei, sau numărul numelui fiare.”

Numele ca număr! Așadar nu numele este dat pentru a se putea deduce numărul, ci, din contră, este indicat numărul și din el trebuie dedus numele, procedând în mod invers, ceea ce împune o înțelegere adecvată din cauza sensului multiplu:

“18. Aici este înțelepciunea. Cine are pricepere să socotească numărul fiarei; căci este număr de om. Și numărul ei este șase sute șaiszeci și șase.”

Ne-am ocupat mai înainte de numărul 666, atunci când am vorbit de sistemul zecimal (capitolul XV). Atunci când vorbim de procedeul Gematria trebuie să ne servim de sistemul zecimal, căci vechile litere - numere se bazează pe acest sistem. În acest fel numărul 666 ar avea semnificație atât în raport cu numărul 7 cât și în raport cu 10. S-a încercat de nenumărate ori să se găsească numele corespondent potrivit îndemnului sfântului Ioan. Numeroase au fost rezultatele obținute prin această Gematria luată în sens contrar. Un rol deosebit în aceste încercări l-a jucat modul în care a fost folosit textul grec; soluția problemei stătea

în descifrarea sensului numărului 666 care putea fi interpretat la fel de bine drept “numărul omului” sau “numărul unui om”. Dacă era “numărul omului”, trebuia căutat un personaj istoric, în timp ce dacă era vorba de “numărul unui om” trebuia căutat un anumit tip de om.

Cercetarea actuală, de tip materialist, consideră că Ioan Evanghelistul făcea aluzie la împăratul Nero, căci transcrierea ebraică a acestui nume roman este următoarea:

N	R	U	N	K	S	R	Nerun Kesar
Nun	Resch	Waw	Nun	Qoph	Samekh	Resch	
50	200	6	50	100	60	200	Sumă 666

O altă interpretare vine de la Irineu, celebrul părinte al Bisericii din secolul al II-lea d.Ch. El practica Gematria cu ajutorul alfabetului numerelor grecești și, spre deosebire de interpretarea anterioară, el căuta o altă, care a fi vizat, în locul omului determinat, un anumit tip de om. În urma calculului, el a găsit tipul romanului, al latinului.

L	A	T	E	I	N	O	S	Late- inos
Lambda	Alpha	Tau	Epsilon	Iota	Ny	Omykron	Sigma	Sumă
30	1	300	5	10	50	70	200	666

În conferința sa *Die Philosophie an Hand der Apokalypse*, Steiner dă o interpretare a *Apocalipsei* pe care o consideră o scriere inspirată din Mistere; ori, în aceste Mistere, existau toate motivele pentru a voala perspectivele de viitor ale omului legate de numărul 666:

“În Mistere, acolo unde autorul *Apocalipsei* a primit inițierea, se scria 400200660. Dar numărul era scris într-o formă care nu putea fi înțeleasă de orice profan. S-a ascuns numărul 666; acesta trebuia să rămână secret. Punând 200 și deplasând totul, s-a creat o iluzie.”

Recurgând la alfabetul ebraic, Steiner dă următoarea interpretare:

Taw	Daloth	Resch	Samekh	Soradt
400	200	6	60	Sumă 666

Rezultă, citit de la dreapta la stânga, cuvântul *Soradt*. Dar putem constata, pe de o parte, că ordinea numerelor și literelor contrazice ordinea obișnuită. Pe de altă parte, nu se poate să nu se observe că numele în discuție are o altă transcriere decât cea obișnuită. El este scris *Soradt* în loc de *Sorath*; în acest fel îl găsim de exemplu în *Kabbala* lui

Heinrich Cornelius Agrippa. Se obține această ortografie folosind ordinea cunoscută a numerelor și literelor ebraice:

Taw	Resch	Waw	Samckh	Sorath
400	200	6	60	Sumă 666

Nu se poate elimina această diferență decât presupunând că cel care a copiat manuscrisul a confundat literele din mijloc, transcrise corect de Steiner, adică Waw și Resch cu literele Resch și Daleth; marea asemănare dintre aceste trei litere face posibilă orice confuzie.

Am vorbit deja despre esența cuvântului Sorath. Cititorul ar trebui să revadă capitolul V, pentru a înțelege mai bine ceea ce vom spune despre Gematria numărului 666. La aceasta ar mai trebui adăugat și ceea ce am spus la capitol XV despre poziția numărului 666 în sistemul septimal. Indicând proprietatea matematică a numărului 666, conchidem reflecțiile noastre pe margine acestui subiect. Ne bazăm pe careul magic care aparține numărului șase.

Am atins deja problema careului magic la capitolul III. Acolo am vorbit despre careurile magice construite cu ajutorul numerelor trei, patru și cinci. La acestea se adaugă acum careul bazat pe numărul șase. Trebuie ca numerele de la 1 la 36 să fie dispuse într-o astfel de ordine încât suma numerelor aflate pe fiecare linie, pe fiecare coloană și pe oricare din cele două diagonale să aibă aceeași valoare. Această valoare reprezintă a șasea parte din suma tuturor numerelor de la 1 la 36. Vom vedea imediat că aceasta are valoarea 666:

$$1 + 2 + 3 + 4 + 5 + \dots + 36 = 666.$$

Suma parțială care apare peste tot va fi a șasea parte din 666, adică 111. Careul magic se prezintă astfel:

6	32	3	34	35	1
7	11	27	28	8	30
19	14	16	15	23	24
18	20	22	21	17	13
25	29	10	9	26	12
36	5	33	4	2	31

Agrippa vorbește despre el în lucrarea *De occulta philosophia*, apărută în 1533. Ca oricare altul, acest careu magic este asociat de Agrippa cu una din cele șapte planete medievale, mai precis cu însuși Soarelui. Suma totală 666 este atribuită demonului solar, în timp ce suma 111 este numărul inteligenței solare.

Până în timpurile moderne, *Kabbala* și ramura sa principală, *Gematria*, au constituit subiect de meditație pentru multe spirite alese. Matematicienii n-au fost printre ultimii care s-au aplecat asupra acestor chestiuni; în mâinile lui Michael Stifel (1487-1567), spre exemplu, *Gematria* devine un simplu joc. Stifel a fost mai întâi călugăr la mănăstirea Esslingen. În momentul Reformei îl va urma pe Luther, rămânând alături de acesta până când s-a stins din viață. În 1544, a publicat o importantă lucrare, *Arithmetica integra*, în care reușește să ajungă până la logaritmi ce vor fi descoperiți cu 60 de ani mai târziu. La puțin timp după aceea, în 1553, el a publicat ceea ce s-a numit "calculul cuvintelor", lucrare care a avut o mare importanță. În primele opt pagini, el vorbește despre modul în care a fost concepută lucrarea sa, mai precis prin tatonarea misteriosului 666. Stifel era sigur că "acest număr se referea la Leon X, care a ocupat scaunul papal între 1513 și 1521; dar literele-numere conținute în LEO DECIMUS MDCLVI = 1656 avea cu 1000 mai mult și cu 10 mai puțin decât 666. De aceea el a considerat necesar să adauge cuvântului *decimus* cifra X, iar M nu mai însemna 1000, ci Mister, "ceea ce făcea lucrul limpede" (după versiunea lui Cantor). El a mai analizat și alte numere din *Apocalipsă* precum și numerele profetice din *Cartea lui Daniil* și a creat un nou alfabet pentru interpretarea acestora. Stifel a atribuit literelor A, B, C, D... alte numere decât cele de 1, 2, 3, 4... mai precis cele cunoscute în matematică ca numere-triunghiuri, adică 1, 3, 6, 10... Pentru a obține aceste numere, trebuie să se dispună numerele 1 în felul următor:

Dacă se începe cu 1, care se află în vârf, și se merge întotdeauna către următoarea aranjare de 1, se obțin numerele-triunghiuri:

$$\begin{array}{rcl}
 1 & = & 1 \\
 1 & & \\
 1 & 1 & = 3 \\
 1 & & \\
 1 & 1 & = 6 \\
 1 & 1 & 1
 \end{array}$$

În felul acesta a fost alcătuit următorul alfabet numeric:

	A	1	M	78
GSK	B	3	N	91
28.171.55	C	6	O	195
	D	10	P	120
	E	15	Q	136
	F	21	R	153
	G	28	S	171
	H	36	T	190
	I	45	V	210
	K	55	...	...
	L	66	...	...

Luther, căruia îi fuseseră prezentate aceste calcule, n-a găsit în ele nimic sigur. Dar aceasta nu l-a împiedicat pe Stifel să publice în 1532 o mică lucrare anonimă în care, biziindu-se pe numerele profetului Daniil, a prevăzut sfârșitul lumii la o dată precisă. Din nefericire pentru el acest sfârșit nu a avut loc, ceea ce l-a determinat să întrerupă pentru mult timp acest gen de calcule. Nu le-a reluat decât în 1546; într-una din zile, pe când se afla în cadă, el a descoperit că suma numerelor-triunghiuri corespunzătoare literelor din fraza: *Vae tibi, Papa, vae tibi!* era egală cu 1260:

V A E T I B I P A P A V A E T I B I
210 1 15 190 45 3 45 120 1 120 1 210 1 15 190 45 3 45 = 1260

Ori numărul 1260 era unul dintre cel mai enigmatic ale *Apocalipsei* (11, 3 și 12, 6). Atunci el nu se mai putu stăpâni și umplu pagini întregi cu fraze mai mult sau mai puțin legate între ele și a căror sumă dădea întotdeauna un număr din Sfânta Scriptură; el a publicat totul în 1553.

Pasajul extras din *Nunțile chimice* a lui Andreac ne-ar putea servi ca ultim exemplu al procedurii Gematria. A treia zi după cântărirea căutărilor spirituali, făcută cu scopul de a stabili calitățile lor morale, fratele rozacrucian îi ceru femeii care îl însoțea pe durata celor șapte zile de lucru, să-și spună numele.

"Femeia surâse: "Numele meu conține numărul cincizeci și cinci, și este alcătuit din opt litere. A treia literă reprezintă a treia parte din a cincea literă; dacă a treia se adaugă la a șasea, se obține un număr a cărui rădăcină este mai mare decât prima literă, care nu este a treia literă și este jumătate din a patra. Dacă a cincea și a șaptea literă sunt asemănătoare, atunci ultima este egală cu prima și aceste ultime două litere fac împreună cu a doua tot atât cât a șasea, care totuși nu are decât

patru în plus decât a treia literă înmulțită cu trei. Spune-mi acum, domnule, care-mi este numele?

- Nobilă și virtuoasă femeie, n-aș putea afla măcar o singură literă?
 - Da, spuse ea, cum de nu.
 - Spune-mi, rogu-te, ce valoare are a șaptea literă?
 - Ea este egală cu numărul de oameni care se află aici.
- Mulțumit de acest răspuns, i-am aflat numele cu multă ușurință."
- Nu ne putem descurca în labirintul problemei ridicate decât slujindu-ne de următorul alfabet numeric:

A	1	H	8
B	2	I	9
C	3	K	10
D	4	L	11
E	5	M	13 (Nu 12!)
F	6	...	...
G	7	...	...

Se ajunge la numele "Alchimia"; soluția a fost obținută de Leibnitz:

1)	2)	3)	4)	5)	6)	17)	18)
A	L	C	H	I	M	I	A
1	11	3	8)	9)	13	9	1

Lăsăm cititorului plăcerea de a face încercarea cu soluția dată.

$$C = 1/3E$$

$$C + F = \sqrt{4} \times$$

$$x = \sqrt{4}, \sqrt{y} > A$$

$$\sqrt{y} = 1/2D$$

$$A = H$$

$$F - 4 = C + E + H + B = 9/3E + 4$$

$$1/3E + F = 1/2D$$

$$C + H + B = F$$

$$169 E + H + B = F$$

$$1/3E + E + H + B = 1/2D$$

Capitolul XXIII

LOCUL PARTICULAR AL PRIMELOR TREI NUMERE

Dacă se studiază aranjarea numerelor în sens cantitativ, nu apar nici un fel de obstacole care ar putea limita studiul, nu se întâlnește nici un fel de prăpastie care ar trebui traversată; numerele izolate sunt aranjate ordonat unele lângă celelalte iar drumul care trece prin fața lor este drept și regulat. Altfel stau lucrurile când se pune problema unui studiu calitativ. Atunci apar în permanență obstacole, spații goale mai mult sau mai puțin întinse; o astfel de prăpastie trebuie traversată atunci când se trece de la numărul șase la numărul șapte. Dar chiar înainte de a ajunge la numărul șase ne aflăm în fața unui alt obstacol. Acesta se află în spatele primelor trei numere, care sunt separate de numerele următoare de o prăpastie adâncă.

Acest loc special pe care unu, doi și trei îl ocupă față de toate celelalte numere se bazează pe faptul că ele formează un tot, un univers în sine. Odată cu trecerea la patru această lume închisă este abandonată, apare ceva nou. Existența noastră închisă în timp și spațiu ar putea servi ca mărturie. Spațiul, cu tot ceea ce se află în el în trei dimensiuni; timpul, cu cele trei aspecte: trecutul, prezentul, viitorul. Cel a cărui conștiință se ridică deasupra acestei triade trece în "a patra dimensiune". Unitatea interioară a primelor trei numere este un fenomen care nu poate fi înțeles decât atunci când este abordat din diferite unghiuri.

În conferința *Secretul numerelor*, Steiner vorbește de raportul lui trei cu doi și cu unu. După ce afirmă că numărul doi apare întotdeauna acolo unde ceva devine manifest în sfera percepției, cum este de exemplu lumina și întunericul, sau viața și moartea, sau binele și răul, și, după ce a calificat numărul doi ca fiind cel al revelației, el adaugă:

"Nu există revelație în spatele căreia să nu se afle Dumnezeu, și de aceea în spatele oricărei diade se află o unitate. De aceea trei nu este

altceva decât un doi și o unitate, adică revelația și divinitatea care se află în spatele ei. Trei este numărul divinității, divinitatea care se manifestă."

În relația $3 = 2 + 1$ am putea avea o formulă de calcul banală pentru aceste condiții elevate. Doi reprezintă aici lumea revelației *fără* elementul divin care se află în spate și de care nu se ține seama dacă nu i se adaugă unitatea. Steiner confirmă acest fapt spunând: "Doi nu poate fi niciodată numărul divinității. Unu este numărul lui Dumnezeu, și trei de asemenea."

Cele două se disting prin aceea că trei este totodată un unu care a trecut prin ceva, mai precis prin dedublarea lui doi; unu este unitatea înainte de dedublare, trei apare după.

Expresia geometrică a lui $3 = 2 + 1$ ne spune mai mult decât formula aritmetică de calcul; această expresie este reprezentată de un triunghi echilateral cu vârful îndreptat în sus.

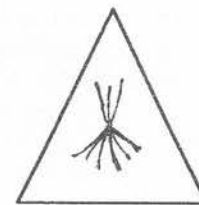

Fig.68

La bază se găsește diada, ca lume a revelației, în vîrf aflăm divinul, care unește, iar întregul se prezintă ca o imagine a unității devenită trei. Cel mai misterios lucru este punctul central unde se vede triada devenită unitate. O înțelegere bazată pe revelație a perceput în centrul triunghiului echilateral un ochi divin, care trimite o lumină strălucitoare în toate părțile. În vechea Grecie, s-a vorbit de triunghiul echilateral ca de un triunghi demiurgic. Demiurgul, arhitectul universului, părea să privească de aici felul în care se elaborează legea ce trebuia să stea la baza formării lumii, planul destinat dezvoltării universului. Acest plan se sprijină pe dinamica primelor trei numere. El pleacă de la unitatea nediferențiată, se împarte în diadă pentru ca unitatea să se manifeste, și face ca în această împărțire și în această separare să reapară unitatea care se află la bază. Drumul parcurs prin cele trei numere conține legea supra-temporală a întregii dezvoltări, este planul de bază supra-temporal, pe care trebuie să-l urmeze orice dezvoltare în timp. Zeii și oamenii trebuie să urmeze acest drum dacă doresc să avanseze în dezvoltarea lor.

În diferitele mituri și legende drumul pleacă de la unitate, trece prin doi și sfârșește în triadă. Astfel mitologia germanică povestește despre domnia lui Baldur și despre uciderea sa de către Loki, zeul minciunii, aliat cu Höldur, spiritul discordiei și al urii. Din unitatea lui Baldur, provine dualitatea lui Loki și Hödur. Uciderea lui Baldur nu se împlinește decât atunci când Loki pune o ramură de vâsc în mâna lui Hödur, și alta o aruncă asupra lui Baldur. Vâscul este imaginea clară a numărului doi, căci ramificația sa arată întotdeauna o bifurcație, o dihotomie.

Poezia lui Wolfram von Eschenbach consacrată lui Parsifal vorbește de asemenea de această dezvoltare. Încă de la început iese în evidență influența numărului doi.

Drumul lui Parsifal pleacă de la insensibilitate, trece prin îndoială și se sfârșește într-o stare de beatitudine. Insensibilitatea nu depășește experiența unci unități nediferențiate. În îndoială omul își pierde unitate primitivă; cel care ajunge la această stare este cuprins de disperare. În starea de beatitudine ("Saelde"), îndoiala este înfrântă și se dobândește fericirea nemăsurată. Ea cuprinde o nouă experiență a lui Dumnezeu și a lumii, dar la un grad mult mai ridicat decât cel al simplei insensibilități.

Aflându-ne în domeniul primelor trei numere ne simțim învăluiți de o atmosferă divină; această stare dispare îndată după cădere. Totul respiră încă măreție și puritate și este supus voinței divine, care fixează țelul. Nu degeaba se spune în popor: "Există întotdeauna trei lucruri bune." Este adevărat că în mijlocul numerelor bune se găsește și doi ca număr al discordiei, al dedublării și al îndoielii¹. Dar el are menirea de a chema tensiunile fructuoase și excitante, care pătrund în trei pentru păstrarea armoniei și echilibrului. Ca un înveliș protector, cele două numere ale divinului, unitatea și trei, îl înconjoară pe doi, "care nu poate fi nicicând numărul divinității".

Acesta trebuie să fi fost motivul care i-a determinat pe cei din vechime să acorde anumitor specii vegetale un respect deosebit. Numai acele specii care erau expresia primele trei numere (grupa monocotiledonatelor), erau considerate apte să exercite o anumită acțiune.

Principalele plante din această grupă sunt speciile de crin care reprezintă grupa în vârful dezvoltării sale. Plecând de la unitatea seminței, din care iese la iveală doar un singur cotiledon, planta vizibilă se dezvoltă după legea numărului trei. Acest fapt se manifestă și mai minunat în corola florilor, dar de această dată în legătură cu numărul doi și în așa fel

¹ În germană: doi = *zwei*; discordie = *zwist*; dedublare = *Entzweiung*; îndoială = *Zweifel*

încât nu apare un caliciu de trei frunze și o coroană de flori cu același număr de petale, ci o corolă de flori fără caliciu având două învelișuri de trei frunze. Ar fi greșit să se creadă că această floare este structurată după legea numărului șase, căci cele două cercuri care învelesc sunt separate. Într-unul din aceste cercuri imaginea numărului trei se găsește mai ales la exterior, în timp ce în celălalt se află la interior. Astfel un caliciu de lălea prezintă aspectul din figura 69.

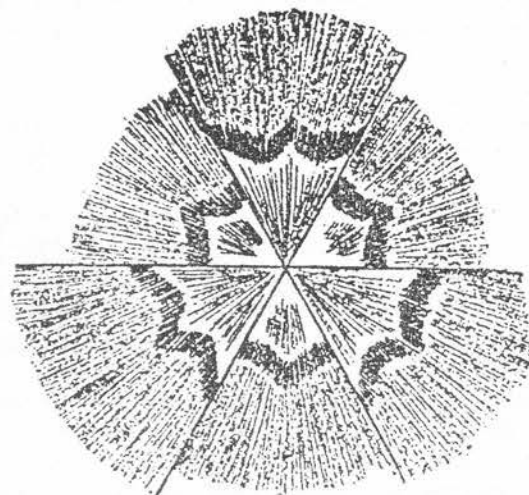

Fig. 69

Același lucru se repetă în modul de dispunere a staminelor, căci și acolo o triadă restrânsă rivalizează cu o alta mai mare. Aceași lege apare pentru a treia oară în formarea pistilului, care arată trei puncte și trei închideri, în felul următor:

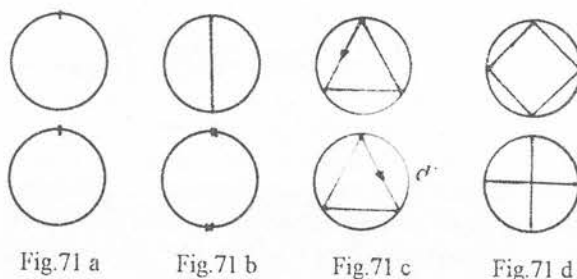

Fig. 70

Ultimul desen ne trimite cu gândul la figura 57, care a fost prezentată la capitolul XII din alte rațiuni. Structurarea crinului în limitele primelor trei numere este evidentă, orice o poate vedea. Lumina care strălucește

„În cele trei numere s-a transmis și plantelor care sunt legate de ele în așa fel încât acestea au devenit simbolul purității și frumuseții divine: „Iar de îmbrăcăminte de ce vă îngrijiți? Luați seama la crinii câmpului cum cresc; nu se ostenește și nici nu torc. Și vă spun vouă că nici Solomon, în toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceștia.” (Matei, 6, 28-29).

Revenim la o reflecție făcută pe marginea figurilor 14, 15 și 16 cu scopul de a repeta și completa ceea ce am afirmat anterior în legătură cu cele trei numere. Pentru a nu ne mai întoarce, prezentăm alăturat aceleași figuri.

Am spus la începutul lucrării noastre (capitolul II) care era metoda care făcea să se înțeleagă esența numerelor izolate prin reprezentare vizuală. Tot acolo am arătat în ce fel anumite numere corespundeau figurilor geometrice care exprimau mai mult sau mai puțin esența lor. Mai mult sau mai puțin! Gradul cel mai înalt de expresie se atinge atunci când se recurge nu atât la poligonul regulat cât la poligonul înstelat corespondent. Ultimul se obține cu ajutorul poligonului regulat, omițându-se întotdeauna același număr de unghiuri. Modul de aranjare a figurilor de mai sus opune poligoanelor regulate ale primelor patru numere din seria superioară poligoanele înstelate corespondente din seria inferioară. În perechea de figuri aferentă numărului unu nu există nici un fel de diferență între cele două; însăși numele de poligon nu poate fi încă folosit. În cuplul figurilor numărului doi există „biunghiul regulat”, dacă dorim să folosim această expresie. Trăgând diametrul cercului, se obține un biunghi „înstelat” care este determinat de cele două puncte opuse ale cercului. Aici se remarcă o separare în polaritate; privind această figură s-ar putea simți o anumită amenințare nu doar sub aspect spiritual, ci chiar sentimental. Cu cele două figuri ale lui trei revin circumstanțele care existau atunci când era vorba de figurile numărului unu, căci sub aspect exterior triunghiul regulat nu se deosebește cu nimic de triunghiul

înstelat. Singura diferență care există între cele două este că ultimul, apărând din primul, trebuie să ia un sens contrar. Senzația de deplinătate lăuntrică pe care o încercau anticii când era vorba de numărul trei apare și în faptul că acest număr pare să se bizuie pe sine însuși atunci când se trece de la triunghiul regulat la triunghiul înstelat. Pătratul (poligonul regulat de patru unghiuri) produce, ca pătrat înstelat, o cruce. Crucea are caracterul a două „biunghiuri” care se întretaie în unghi drept potrivit raportului numeric $4 = 2 \cdot 2$. Astfel pătratul înstelat se descompune, ca „biunghi” înstelat, în două unități separate; în această figură patru se exprimă ca o intensificare, ca un potențial al lui doi. Crucea pregătește trecerea figurilor înstelate pur nominale la cele care merită cu prisosință acest nume; primul poligon înstelat adevărat se construiește începând cu cinci. Dar pentagrama ține încă sub aspect interior de numărul doi. Căci în triunghiul isoscel care îi determină forma, cele trei unghiuri se repartizează în așa fel încât unghiul vârfului, ce măsoară 36° , ocupă o cincime din totalul de 180° , în timp ce fiecare unghi de la bază, cu cele 72° , ocupă două cincimi. În acest fel triunghiul pune în evidență, în ceea ce privește unghiurile, raportul numeric: $5 + 2 = 1 + 2$.

O privire asupra totalului face să se recunoască existența unei înrudiri a lui trei cu unu și a lui patru și cinci cu doi.

S-ar putea spune că natura ar vrea să confirme această înrudire acolo unde se inspiră din izvorul numerelor. Căci ori de câte ori sămânța face să apară un singur germene, planta vizibilă face să se manifeste numărul trei chiar înainte de apariția florii. Din contră, acolo unde apar doi germeni, spre exemplu la dicotiledonate, floarea prezintă aspectul de patru, ca la crucifere, sau de cinci, ca la plantele din specia trandafirilor.

Parcursând diferitele aranjări de numere, învățăm considerația ce trebuie acordată diferențelor individuale. Tot ceea ce trezește în noi respectul pentru numerele izolate joacă un rol deosebit atunci când începem să socotim. Mai ales trebuie să se simtă care sunt numerele care aparțin sub aspect interior unuia altuia, sau, vorbind în sens figurat, trebuie să se cunoască distribuția găurilor și prăpastiilor existente pe terenul numerelor. Pentru a înțelege acest lucru nu este suficient să se rămână în domeniul matematicii. Esența numerelor este certificată de orice lucru care are legătură cu numerele, chiar în alte domenii ale vieții și lumii. Suflul numărului se îndreaptă în toate părțile. El îmbrățișează atât structurile plantelor cât și tot ceea ce a fost creat de om ca urmare a contactului său instinctiv cu domeniul spiritual.

La omul din vechime spiritul numărului acționa chiar și acolo unde apărea o enumerare importantă ce impunea anumite dispoziții și aranja-

mente. Fiecare membru al enumerării lua îndată caracterul numărului care îi indica locul. Am dat deja ca exemplu *Rugăciunea Domnească*. În ordinea "cererilor" se vede esența numerelor care stabilesc această ordine. Se observă locul deosebit al primelor trei numere față de celelalte. Căci în această ordine primele trei rugăminți sunt strâns unite. Aceasta rezultă deja din forma limbajului, căci, spre deosebire de cererile următoare, ele sunt formulate într-o formă impersonală. Abia de la a patra cerere omul vorbește cu Dumnezeu într-o formă personală. În fiecare din primele trei cereri se recunoaște de asemenea numărul care acționează asupra ordonării lor, până la formarea gândului corespondent. Sanctificarea numelui lui Dumnezeu este exprimată în prima rugămintă; este tonul fundamental care trebuie să penetreze totul. În a doua rugămintă lumea divină și lumea umană se găsesc una în fața celeilalte, dar în așa fel încât împărăție cerească este rugată să coboare în lumea omenească. În a treia rugămintă se exprimă dorința arzătoare ca voința divină "să se facă" în lumea pământească ca și în lumea divină; este unitatea care apare după o separare vremelnică. Această rugămintă poate fi exprimată și matematic.

În toate limbile există un cuvânt special pentru a desemna dualitatea legată de unitate: "perechea". Perechea trebuie să aibă, în afară de cei doi membri care o alcătuiesc, și un al treilea element care îi leagă pe unul de celălalt. Am putea spune că perechea nu înseamnă doi, ci doi plus un al treilea, mai elevat, care îi adună într-o unitate. La noțiunea de pereche se adaugă, așadar, tema primelor trei numere. Nu ne vom ocupa decât de numerele perechi, care prin natura lor impun numerele-prietene, pe care le-am evocat la capitolul II când am vorbit despre numerele perfecte. Grecii numeau "perfecte" numerele care erau egale cu suma divizorilor lor, cum este cazul numărului șase. Mai apoi noțiunea de perfecțiune a numărului a fost transferată asupra perechilor de numere. Se puna problema de a găsi două numere imperfecte care reunite să fie perfecte, având ambele aceeași sumă a divizorilor. Două astfel de numere sunt spre exemplu 16 și 33, căci 16 are ca divizori pe 1, 2, 4 și 8, a căror sumă face 15, iar 33 are ca divizori pe 1, 3 și 11, a căror sumă este tot 15. Ceea ce face din 16 și din 33 o pereche, este "conținutul" lor comun, care este 15. Prin urmare 16 și 33 nu devin o pereche decât datorită unui "ceva" ce se află la exterior, adică datorită numărului 15.

Asocierea ar putea fi încă și mai intimă dacă domeniul celor două numere ce formează perechea nu ar fi depășit de acceptarea unui al treilea care formează conținutul lor comun. Acest lucru s-ar putea obține dacă ar exista perechi de numere pentru care suma divizorilor n-ar mai fi

dată de un număr exterior ci chiar de numerele din pereche. Pentru a rămâne la exemplul precedent, aceasta ar trebui să fie 16 pentru 33 și 33 pentru 16. Evident nu este cazul celor două numere și ar trebui să ne întrebăm dacă astfel de perechi de numere există în general. Se știa încă din timpul lui Pitagora că acestea existau. Se citează numerele 220 și 284, căci 220 are ca divizori pe 1, 2, 4, 5, 10, 11, 20, 22, 44, 55 și 110, a căror sumă este 284, iar 284 are ca divizori pe 1, 2, 4, 71, 142, a căror sumă este 220.

Aceste perechi de numere se numeau *philoi arithmoi*, adică numere-prietene. Pentru a găsi aceste perechi, trebuie urmată calea care ține de dinamica primelor trei numere. Numerele 1, 2 și 3 trebuie abordate în totalitatea lor, adică trebuie să se plece de la numărul 6. Apoi trebuie folosită aranjarea de dublare construită pe 6, respectiv 6, 12, 24, 48, 96, 192, etc, luând întotdeauna din această aranjare două numere care se succed, ceea ce ne conduce la perechile 6 și 12, sau 12 și 24, sau 24 și 48, etc. Apoi trebuie adăugat fiecărei perechi de numere un al treilea număr, care conține ambii membri ai dualității, adică produsul lor; se obțin astfel triplele:

6	12	12	24	24	48	48	96	96	192	etc.
72		288		1152		4608		18432		

Lucru surprinzător, fiecare triplă se transformă apoi într-o nouă triplă scăzând unu din fiecare număr al triplei; în felul acesta se obțin următoarele grupe;

5	11	11	23	23	47	47	95	95	191	etc.
71		287		1151		4607		18431		

Începând din acest moment nu mai interesează decât triplele alcătuite din numere prime; din grupele indicate mai sus nu se vor mai păstra decât:

5	11	23	47
71		1151	

Se înmulțesc apoi cele două numere superioare pentru a se obține produsul acestora:

55	1081
71	1151

Se scrie apoi sub aceste triple seria dublată construită pe numărul patru, adică:

4	8	16	32	64
---	---	----	----	----

și se înmulțesc perechile numerelor care rămân ca multiplii de 4 corespunzători:

220 17296

284 18416

Perechile de numere care s-au format sunt perechile de numere-prietene. Procesul de gândire care conduce la stabilirea perechilor de numere-prietene, ca și la fundamentarea lor, a fost dezvoltat de matematicienii arabi; spiritul grec cunoștea problema, dar nu putea să o stăpânească.

Această problemă, care în antichitate s-a bucurat de un deosebit respect, a devenit în zile noastre o simplă curiozitate. Leonhard Euler s-a interesat și el de numerele-prietene, dar de data aceasta, era vorba de un interes pur logic. El a reușit să lărgescă problema și a obținut nu mai puțin de 61 de numere-prietene. Dar nici el nu a reușit să pună la punct o metodă care să permită găsirea tuturor perechilor de astfel de numere. De fapt problema n-a fost soluționată nici până în prezent.

În *Timaios* de Platon întâlnim un alt exemplu referitor la rolul jucat în antichitate de primele trei numere. Dacă aceste numere caracterizează Demiurgul, care concepe, grație lor, planul de dezvoltare a lumii, nu am fi îndreptățiți să admitem că în construcția sa arhitectul s-a orientat tocmai către aceste numere? În dialogul pe care l-am citat, Platon face, bazându-se pe punctele de vedere ale lui Pitagora, o încercare de a explica construcția universului plecând de la primele trei numere. El se întreabă la ce distanță de punctul central al Pământului se află astrele care se deplasează în spațiu. Vedem apărând aici o problemă care i-a interesat mai târziu pe marii savanți, inclusiv pe Kepler, și care au încercat să stabilească o serie numerică pentru distanțele planetelor. După concepția pitagorică și platonice, pământul este înconjurat de șapte planete; privind din punctul central al pământului, ordinea în care planetele se plasează în spațiu pare a fi următoarea: Luna, Soarele, Venus, Mercur, Marte, Jupiter și Saturn. Dacă se atribuie distanței până la Lună cifra 1, celelalte planete se găsesc, după Platon, la distanțele indicate mai jos:

Luna	Soarele	Venus	Mercur	Marte	Jupiter	Saturn
1	2	3	4	8	9	27

Aceste numere reprezintă cu exactitate primele trei potențiale ale primelor trei numere:

	1	
2		3
4		9
8		27

Platon dă acestor numere și o altă semnificație, interpretându-le ca numere-interval. Nu se pune bineînțeles problema de a explica cu aceste numere realitatea astronomică; nu este cazul. Ceea ce interesează, este încercarea pe care a făcut-o unul din cei mai mari gânditori ai antichității de a reduce întregul edificiu al Universului la primele trei numere.

Capitolul XXIV

A PATRA PAGINĂ DIN "CARTEA OMULUI"

Am spus la începutul acestei lucrări, că misticul francez Saint-Martin și-a expus ideile sale cu privire la lume și la omenire în simbolul *Cărții omului*. El vorbește, așa cum făceau și anticii, de zece pagini al căror conținut cuprinde tot ceea ce se poate ști în general despre lume și despre om. Am vorbit deja de anumite aspecte ale acestei cărți; o atenție specială vom acorda paginii a patra, precum și celei de a cincea, care este legată de precedenta.

Prezentând cuprinsul celor zece pagini ale cărții, autorul ne spune că aceasta "tratează despre tot ceea ce este activ, de începutul tuturor limbilor, de cele care sunt temporale, ca și de cele care sunt în afara timpului, despre religie și despre cultul religios.". Oprindu-se la pagina a patra Saint-Martin o descrie în amănunțime, căci după părerea lui foarte multe lucruri depind de înțelegerea acestei pagini, iar sursa nesfârșitelor suferințe ale ființei umane trebuie căutată fie în neînțelegerea fie în modul în care omul abuzează de pagina a patra.

"Ajungem la acea parte a cărții de care, așa cum am mai spus, s-a abuzat cel mai mult. Este pagina a patra care are cea mai strânsă legătură cu omul; acolo au fost scrise datoriile sale și adevăratele legi ale ființei sale gânditoare, precum și preceptele religiei sale și ale cultului său religios...

Căci aici... pe această a patra pagină, au fost fixate cele mai puternice leacuri... greșelile sale cu privire la această parte a cărții... trebuiau să aibă o mare importanță la fel de mare și probabil că dacă omul n-ar fi neglijat binefacerile acestei cărți totul ar fi fost încă fericit și pașnic pe pământ!"

Saint-Martin enumeră diferitele greșeli și abuzuri pe care le-a suferit această pagină: "Prima dintre aceste greșeli este de a fi mutat de la locul ei pagina a patra și de a fi înlocuit-o cu cea de-a cincea, care tratează despre idolatrie; deformând în acest fel legile religiei sale omul nu a mai

putut să primească nici ajutorul și nici binefacerile pe care i le-ar fi adus adevărata slujire a semenilor. Singura lui răsplată a fost întunericul și el s-a scufundat în obscuritate atât de mult încât n-a mai putut să aspire la lumină."

Aici este locul să vorbim despre minunatul tablou publicat de H.Khunrath, în anul 1608, la puțin timp după ce Andreac a scris *Nunțile chimice*. Centrul tabloului este ocupat de imaginea Fiului lui Dumnezeu pe cruce, înconjurat de o pentagramă înflăcărată. Acest tablou face aluzie la mișcarea rozacruciană care, după părerea lui Saint-Martin, năzuia să redea valoare celei de a cincea pagini în raport cu a patra, punând pe patru (crucea) în centrul lui cinci (pentagrama).

Saint-Martin era familiarizat probabil cu ideile lui Khunrath, care erau binecunoscute în cercul de mistici creștini din care făcea și el parte. O împrejurare deosebită confirmă această supoziție: punctele pentaclului redau literele ebraice Iod, He, Schin, Waw și He, care formează împreună numele "Ieschweh". Dacă din acest ansamblu se omit, sunetul din mijloc, al cărui semn grafic este reprodus în vârful pentagramei, se obține numele de patru litere "Ichweh" (Iod, He, Waw, He) sau "Tetragramaton", numele de patru litere al celei mai elevate ființe divine din *Vechiul Testament* și pe care un profan nu avea voie să-l pronunțe. Problema celor două nume, Ieschweh și Ichweh, este în același timp problema celor două numere cinci și patru. Adăugând la tetrada divină a numelui Ichweh sau Iahweh începutul sunetului Schin, *Vechiul Testament* a fost transpus în *Noul Testament*, iar epoca legii devine epoca milci. Agripa exprimă acest lucru în lucrarea sa *Kabbala*, în felul următor:

"Cu cele cinci litere se invocă în epoca milci numele Domnului Atotputernic... În vremea milci numele lui Dumnezeu este Ieschweh, imposibil de pronunțat."

Saint-Martin evocă același lucru în scrierea sa *Despre numere*, în care, la paragraful intitulat "Completerea Marelui Nume", se spune:

"Legea și alegerea evreilor fură guvernate de marele nume divin format din patru litere... Aceste litere, ca consoane, exprimă percepții senzoriale. De aceea legea evreilor fu supusă simțurilor și din această cauză poporul a fost atât de des privat de inteligență și de tărie de caracter... Totuși, când a sosit timpul înțelegerii, o puternică literă a coborât și s-a incorporat marelui nume, pentru a-i spori valoarea. Această literă are în alfabetul ebraic numărul 21 (este penultima din cele 22 de litere) și forma sa are trei ramuri. I s-ar putea găsi o asemănare chiar cu o limbă, întrevăzându-se astfel rațiunea pentru care Sfântul Duh se pogora asupra apostolilor sub forma unor limbi de foc. Este un sunet

șuierător; în momentul în care este rostit se aude un zgomot puternic, ca și cum vântul s-ar prăvăli din cer. În el se regăsesc multe proprietăți caracteristice care îl fac semnificativ... Triada literei indică trei unități eterne. El este zgomotos ca Ruach sau Spiritul. Așadar el a venit pentru a uni inteligența superioară cu legea materială de care evreii se bucuraseră până atunci, și de aceea se spune că el a împlinit orice lucru și că a spiritualizat totul.”

Aceste vorbe ne amintesc de faptul că în tabloul lui Khunrath, la picioarele Crucificatului, în fața literei Schin, se află simbolul Sfântului Duh, porumbelul. Cuvintele lui Saint-Martin par să descrie acest tablou. Cele două nume ale lui Dumnezeu au constituit subiect de meditație pentru multă lume. Aceeași problemă se regăsește în scrierile lui Agrippa de la începutul secolului al XVII-lea, în tabloul lui Khunrath din secolul al XVII-lea, sau în descrierile lui Saint-Martin datând de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Amuletele din această perioadă poartă aceleași simboluri. Pe una din aceste amulete, se poate vedea ca figură principală pentagrama în jurul căreia este scris cuvântul “Tetragrammaton”. În acest fel se dorea să se exprime faptul că adevărul nu poate fi găsit decât în lucrarea conjugată a celor două numere, patru și cinci, căci era de ajuns ca pagina a cincea să înlocuiască pagina a patra.

Este ceea ce se spune și în *Evanghelia* sfântului Matei, în *Predica de pe munte*: (cap.5).

“17. Să nu socotiți că am venit să stric legea sau proorocii; n-am venit să stric ci să împlinesc.

18. Căci adevărat zic vouă: înainte de a trece cerul și pământul, o iotă sau o cirtă din lege nu va trece, până ce se vor face toate.”

Dacă pagina a cincea ar fi așezată în locul paginii a patra, ar însemna abolirea Legii. Mânuierea forțelor care se află în numărul cinci ar putea să conducă la libertate, dar ar fi libertatea distrugerii. Omenirea ar fi împinsă spre idolatrie lipsindu-se de Dumnezeu. În libertatea bine înțeleasă se află miezul numărului patru; el garantează atitudinea responsabilă a liberului arbitru față de divinitate. Acolo unde lipsește crucea din simbolul pentagramei, există pericolul de a sucomba în ateism. Urmările unei astfel de neglijențe față de patru sunt, după Saint-Martin, pline de consecințe incalculabile: “Este o greșală sau o crimă de neiertat care va fi supusă celei mai aspre pedepse.”

Tot el adaugă, în chip de consolare și de acuzare în același timp: “Dar cei mai mulți oameni sunt siguri că nu vor comite astfel de greșeli; căci nu se poate cădea decât mergând și cei mai mulți oameni nu merg; totuși cum se poate înainta fără să se meargă?”

Nu putem decât să admirăm claviziunea lui Saint-Martin, care i-a permis să prevadă pericole care nu erau atât de accentuate în vremea sa, dar care din păcate amenință atât viitorul imediat cât și viitorul mai îndepărtat. Astfel el vorbește de un alt abuz care se petrece cu cea de a patra pagină, și care constă în faptul că oamenii, neavând decât o vagă idee despre calitățile conținute în această pagină, consideră că se pot servi de ele în orice împrejurare: “Căci punându-i în seamă lucruri pe care aceasta nu le cuprinde, oamenii puteau afla ceea ce căutau.” Dar nu este un lucru groaznic, nu e vorba decât de o greșală: “Partizanii acestei greșeli nu sunt pedepsiți decât prin ignoranță.” Însă această a doua greșală, care constă în neînțelegerea semnificației numărului patru, poate provoca o nouă greșală și mai periculoasă:

“Există și o a treia greșală, căci omul crede cu ușurință că se află în posesia binecuvântărilor pe care i le-ar putea procura cea de a patra pagină; cu gândul la ele omul nu posedă decât vagi noțiuni despre adevăr pe care însă nu pregetă să le răspândească printre semenii săi. Acest lucru atrage asupra sa privirea popoarelor pe care acestea ar trebui să o îndrepte către adevărata Ființă (adică către Dumnezeu), către întruparea sa fizică, activă și înțelegătoare (adică către Christos) și către cei care prin faptele și prin virtuțile lor au cucerit dreptul de a-i reprezenta pe pământ.

Această greșală nu este la fel de vătămătoare ca prima dar mult mai teribilă decât a doua, căci ea dă omului o idee greșită despre adevărul autor al tuturor lucrurilor și despre căile care duc la el; căci cel care are lipsa de inspirație și curajul prostesc de a se vesti în acest fel introduce propria sa metodă, propria sa doctrină și propria sa religie. Ori aceste temelii, care nu valorează mare lucru prin ele însele, sunt supuse la transformări, în așa fel încât dacă la apariție ele era sumbre și chiar lugubre, acestea suferă tot soiul de schimbări devenind adevărate orori care-și arată pretutindeni hidosul lor chip.”

Nu s-ar fi putut face o descriere mai convingătoare despre nenorocirea care s-a abătut asupra Germaniei la începutul anilor 1935 și care a condus la catastrofă.

Capitolul XXV

NUMĂRUL PATRU ȘI OMUL. UNGHIUL DREPT

Forța și esența unui număr se descoperă în formele care îl reprezintă. Cu ajutorul numărului patru pătratul se formează ca un poligon regulat cu patru unghiuri iar crucea ca o stea regulată cu patru colțuri. Cele două figuri au în comun unghiurile drepte, care apar de patru ori. Ceea ce revelă numărul patru, este chiar unghiul drept. Nici un alt unghi în afară de acesta, care este a patra parte a unui unghi complet, nu are capacitatea sa de a semnifica. El este acela care îl ridică pe om deasupra naturii. Omul merge pe suprafața pământului în unghi drept. Majoritatea plantelor se orientează de asemenea vertical, dar unghiul drept este cel care le fixează de pământ. Nu numai în aspectul general al omului domnește unghiul drept. Acesta reglează și dă măsură atât direcțiilor și mișcărilor părților sale cât și membrilor sale. Privirea sa merge în unghi drept; în poziție dreaptă, direcția privirii sale și statura sa formează ele însele un unghi drept.

În fiecare unghi numărul patru se manifestă, un pic atenuat este adevărat, dar el trebuie considerat în legătură cu totalitatea unghiului. În această situație i se adaugă două unghiuri adiacente și un unghi opus vârfului. Toate patru formează două drepte care se încrucișează. Bisectoarele celor patru unghiuri introduc între cele două drepte care se încrucișează o cruce dreptunghică (Fig. 72).

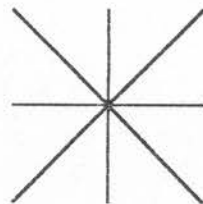

Fig. 72

În fenomenul de creștere apare ceva deosebit de important pentru om și care îl face să se deosebească într-o proporție mult mai mare de celelalte ființe create de natură. Biologia și anatomia omului vorbesc în acest caz, sprijinindu-se pe forma literei grecești chi, de o chiasmă. Cele două axe ale ochilor precum și direcția lor formează un unghi pe obiectul pe care-l privesc atunci când acesta se află la distanță. Acomodarea este comandată de un mușchi special, numit mușchi ciliar. Chiasma privirii continuă în căile nervoase, căci nervii ochiului se încrucișează înainte de a pătrunde în creier. Cele două jumătăți ale creierului se încrucișează de asemenea între ele și sunt legate de cele două jumătăți ale corpului. Acestea nu sunt decât exemple izolate ale chiasmei organismului fizic al omului, care se bazează pe numărul patru.

Printre funcțiile cu adevărat omenești pe primul loc se află procesul gândirii. Funcționarea sa se află într-o strânsă legătură cu unghiul drept. Pentru a o înțelege, trebuie analizat domeniul în care acest proces este cel mai puțin perturbat, mai precis domeniul matematicii. Am putea, oare, să pătrundem în lumea formelor și figurilor fără a ne sluji de unghiul drept? În mod sigur că nu!

Vechii greci sunt cei care s-au gândit pentru prima oară la geometrie. Ei s-au servit de unghiul drept ca de o pârghie care le-a permis să se apropie de frumusețea interioară a matematicii. I-au dat numele de *Gnomon*, adică "indicator", căci erau convinși că acesta reprezenta instrumentul interior care făcea posibilă cunoașterea. Ca și grecii de altădată, și noi contemplăm lumea figurilor tot cu ajutorul unghiului drept, reprezentat de triunghiul dreptunghic. Încă de la începuturile geometriei s-a căutat să i se stabilească proprietățile. Teza lui Pitagora este unul dintre cele mai importante demersuri; e vorba de legitimitatea pătratelor care pot fi construite pe fiecare din cele trei laturi și de raporturile pătratului cu triunghiul dreptunghic. Triunghiul dreptunghic nu este altceva decât jumătatea unei figuri care, și ea, reprezintă numărul patru, mai precis dreptunghiul. Această formare a triunghiului dreptunghic din dreptunghi face să se înțeleagă că unghiul într-un semicerc trebuie să fie drept, teoremă formulată încă de Thales și a cărei probă ține de evidență (v. figura 73).

Bine sprijinit pe el însuși, unghiul drept se prezintă sub aspectul unui triunghi dreptunghic. Căci vârful triunghiului împarte unghiul drept, formându-se două noi triunghiuri, care se adună și se adună până la triunghiul întreg. Consecințele care decurg de aici fac și mai clare alte proprietăți ale triunghiului dreptunghic, acelea care sunt enunțate de cele două teoreme ale lui Euclid.

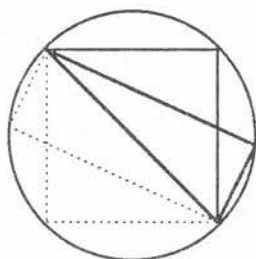

Fig. 73

Astfel cele patru teoreme principale despre triunghiul dreptunghic, cea a lui Pitagora, a lui Thales și cele două ale lui Euclid, se învârtesc în jurul proprietăților ce țin de esența numărului patru și a formelor sale. Pe teoria triunghiurilor dreptunghice a fost construită cea a triunghiurilor isoscele, și apoi cea a poligoanelor regulate și neregulate. Dacă s-ar răpi acestei vaste construcții temelia pe care i-o oferă unghiul drept, întregul edificiu s-ar prăbuși ca un castel de cărți. Marele Ptolemeu a fost acela care a încercat să creeze trigonometria cu ajutorul triunghiului isoscel, adică să sprijine un domeniu determinat pe triunghiul isoscel. Dar munca sa uriașă nu s-a putut împlini decât în momentul în care matematicienii hinduși și-au bazat trigonometria pe triunghiul dreptunghic deschizând în acest fel o poartă nouă. Numai unghiul drept contribuie la dezvoltarea gândirii. Omul, ca ființă rațională, care se află deasupra lumii animale, este legat în mod intim de numărul patru.

Faptul că numărul patru penetrează atât de semnificativ acțiunea umană și că el îi indică direcția se explică prin aceea că omul nu poate fi înțeles decât ca o tetradă de principii creatoare, într-o asemenea măsură încât abia din acest moment tetrada își trage întreaga semnificație ca număr al omului. Trei regnuri ale naturii se dezvoltă treptat mai înainte omului: regnul mineral, vegetal și animal. Omul le înglobează pe toate trei formând un regn superior. Tetradei pietrei, plantei, animalului și omului, îi corespunde tetrada principiilor creatoare. Ele formează împreună substanța umană, alcătuită din patru componente esențiale, și anume: corporalitatea fizică, ca purtătoare a fenomenelor materiale, corporalitatea eterică, ca purtătoare a fenomenelor vitale și Eul, ca purtător al umanului. Aceste patru componente esențiale particularizează domeniul omului în calitate de ființă gânditoare, capabilă să raționeze.

Adevărata umanitate a omului, Eul, pare să se afle într-o strânsă relație cu misterul unghiului drept. El este cel care face să se înțeleagă forma dreaptă a corpului omenesc și chiasma direcțiilor în interiorul

figurii sale. Penetrarea celor trei corpuri de către al patrulea principiu, care se află el însuși sub semnul unghiului drept, pune ansamblul celor patru elemente ale esenței umane în raport cu acest unghi. Vorbind în sens figurat, trecerea de la un principiu al ființei la celălalt se efectuează ca și cum s-ar părăsi direcția urmată până la un moment dat pentru a apuca perpendiculara; se trece, ca să spunem așa, de la un principiu la celălalt în unghi drept, dar nu parcurgând unghiul ci ocolindu-l.

Dacă structurarea esenței umane, care are patru componente, nu ar fi fost dată uitării, conexiunile omului cu figura crucii și cu pătratul s-ar fi păstrat mai bine în conștiința sa. Concepția noastră despre aceste simboluri a devenit vagă și confuză. Când vedem un pătrat noi nu ne ducem cu gândul la raporturile noastre mutuale, iar crucea nu trezește în noi decât ideea unei uniri în trecut. În vremurile de demult exista o idee precisă despre asocierea crucii cu cele patru membre ale omului. Gnosticii o reprezentau prin patru picioare omenești dispuse în formă de cruce. Forma dată simbolului accentuează mișcarea care animă mișcarea interioară.

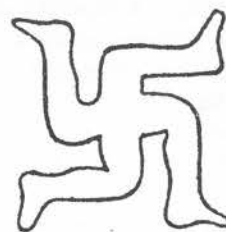

Fig. 74

Acceași tendință de structurare dinamică a crucii se regăsește și într-o altă formă, în swastika, care, din cauza unei insuficiente cunoașteri a înaltei sale semnificații, a devenit simbolul politic al crucii încărligate.

Fig. 75.

Se considera că swastika era purtătoare de fericire și de aici își trage și numele. Ea se regăsește în catacombe și pe pietrele de mormânt ale primilor creștini, de cele mai multe ori împreună cu un alt simbol, drag primilor creștini, cel al peștilor.

În lucrarea *Es lauten die Glocken*, medicul și gânditorul Karl-Ludwig Schleich face din figura pătratului centrul care comandă toate fanteziile despre sensul vieții. Un spirit o învață pe fetița numită Elsa originea diferitelor numere și semne grafice:

"El se așază pe o bornă kilometrică, luă un bețigaș și desenează ceva pe nisip (era un simpu pătrat)... Privește Elsa! Aceste patru linii sunt foarte misterioase. Ele conțin orice număr și orice cuvânt, toată ordinea și tot înțelesul, cele mai minunate și cel mai clevate lucruri, binele și răul deopotrivă."

Apoi spiritul completează pătratul împărțindu-l în patru mici pătrate și se dedă magiei omițând anumite linii ale figurii, făcând să apară altele, și făcând să răsară dinaintea Elsei toate cifrele de la zero la nouă. Și asta n-a fost tot! El făcu să apară de asemenea toate literele alfabetului și apoi zise: "Vei găsi acum în acest cadru fiecare literă, fiecare nume, începutul, sfârșitul, lumea, Dumnezeu, moartea, viața."

Ceea ce spune Schleich este mai mult decât o simplă fantezie. În vremea în care forțele legate de numărul patru erau foarte puternice, în cea de-a patra eră culturală, în era 4000, găsim alfabetele orientându-se în mod intenționat către forma unghiului drept. Acest fapt se remarcă cel mai bine în alfabetul latin și în trăsăturile grafice ale *Vechiului Testament* care poartă numele de "caractere pătratic". Dacă s-ar face un studiu retrospectiv care să ajungă până la vechea scriere ebraică și feniciană, s-ar observa foarte clar dispariția unghiului drept, și apariția treptată a formelor rotunjite și triunghiulare.

Capitolul XXVI

DEZVOLTAREA PĂMÂNTULUI ȘI A LUMII ÎN LUMINA NUMĂRULUI PATRU

La fel ca și omul, Pământul a suferit o serie de încarnări succesive în decursul căreia a parcurs și o existență mai spirituală. El a trecut deja prin trei încarnări, astfel încât omenirea actuală trăiește în cea de-a patra întrupare a existenței sale. Cele trei existențe care au avut loc sunt descrise amănunțit de Steiner în cartea sa *Schiță de știință ocultă* și sunt desemnate de el drept vechiul Saturn, vechea Lună și vechiul Soare. Cele trei învelișuri corporale actuale ale omului pot fi explicate de aceste încarnări. Vechiul Saturn a format învelișul cel mai vechi, substanța cea mai fină, spirituală, a corpului fizic actual. Pe vechiul Soare un al doilea înveliș, de data aceasta eterat, s-a adăugat primului; substanța fizică a devenit ceva mai grea. Ea s-a îngroșat și mai mult pe vechea Lună, dublul înveliș existent până atunci fiind completat de un al treilea. Abia într-a patra încarnare a Pământului, adică în adevărata stare terestră, a primit omul Eul ca nucleu spiritual, în timp ce materialitatea sa și-a pierdut marea sa finețe devenind grosieră.

Noi nu pretindem să se creadă, că acest fenomen extrem de complicat s-a petrecut întocmai, chiar dacă am putea să recomandăm această schiță drept o posibilă ipoteză în ceea ce privește dezvoltarea Pământului. De altfel supozițiile de ordin științific care există în prezent și care se referă la acest subiect nu ne-ar putea fi de mare folos în sprijinul ideilor pe care le-am enunțat. Dar cel puțin le-ar putea face mai credibile, și asta nu doar sub un singur aspect. Este ceea ce vom încerca să facem într-un mod foarte general.

De la descoperirile lui Mendeleev și Leyer, chimiștii au învățat să ordoneze elementele chimice potrivit "sistemului periodic". După acest sistem, hidrogenul, având greutatea atomică minimă, ocupă primul loc, ultimul loc fiind ocupat de uraniu, care are greutatea atomică cea mai

mare. Hidrogenul avea deci numărul de ordine 1 iar uraniul 92, căci se cunoșteau, sau se credea că se cunosc, 92 de elemente chimice. Aceasta a durat până la sfârșitul secolului al XX-lea. De atunci s-a reușit obținerea în laboratoare a unor elemente chimice care nu există în natură, numite elemente transuraniene, a căror greutate este mai mare decât cea a uraniului și al căror număr de ordine depășește 92. În final s-a ajuns să se fabrice un transuranium, numit nobelium, care are cea mai mare greutate și al cărui număr de ordine este 102.

Însuși numele acestui sistem, desemnat ca periodic, indică faptul că cele 102 elemente nu sunt dispuse în linie dreaptă în conformitate cu creșterea lor atomică, ci că există criterii care clasează elementele în subgrupe și în perioade. Gazele nobile sunt cele care se află la baza acestor criterii; ele au fost descoperite abia în 1895. Cel mai ușor și cel mai cunoscut este heliul, care are numărul de ordine 2. El este, așadar, situat imediat după hidrogen și formează împreună cu el cea mai veche perioadă alcătuită din doar două elemente. Al doilea gaz rar este neonul, care are numărul de ordine 10. El este așezat la sfârșitul celei de a doua perioade de opt elemente. Următoarele opt elemente au la sfârșit gazul rar argon, care are numărul de ordine 18. Și totul continuă în același fel până la ultimul gaz rar, radonul sau emanația radiului, care are numărul de ordine 86. Enumerăm alăturat toate perioadele:

Perioada	Numărul de ordine al elementelor	Numărul de elemente al perioadei	Gazul rar de la sfârșitul perioadei
Ib	De la 1-2	2 elemente	Heliu
IIa	De la 3-10	8 elemente	Neon
IIB	De la 11-18	8 elemente	Argon
IIIa	De la 19-36	18 elemente	Krypton
IIIB	De la 37-54	18 elemente	Xenon
IVa	De la 55-86	32 elemente	Radon
IVb	De la 87-?	? elemente	?

Dacă se consideră acest aranjament ca o dezvoltare, el arată că este repartizat în patru perioade duble, respectiv Ia și Ib cu 2 elemente fiecare, în total 4 elemente, IIa și IIb, cu 8 elemente fiecare, în total 16 elemente, IIIa și IIIb, cu 18 elemente fiecare, în total 36 elemente, IVa și IVb, cu 32 elemente fiecare, în total 64 elemente. Totuși începutul acestei dezvoltări rămâne încă voalat, căci perioada Ia nu există iar dezvoltarea încetează la perioada IVb, căci ar trebui să cuprindă elemen-

tele de 87 la 118, ori prin natura sa ea nu merge decât până la 92 și, grație omului, a mers până la 102. Numerele totale ale fiecărei perioade duble, în afară de dezacordurile de la începutul și de la sfârșitul dezvoltării generale, sunt exprimate de tetrada de numere pătrate 4, 16, 36 și 64, sub formă de cantități de elemente terestre prezente în fiecare perioadă dublă. Dând factorul comun 4, acestea se reduc la numerele 1, 4, 9 și 16 sau 1^2 , 2^2 , 3^2 și 4^2 . Este un rezultat fascinant care se vede mai clar în figura următoare:

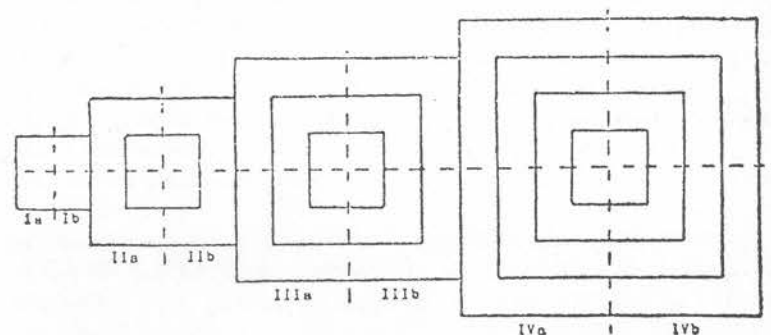

Fig.76

Acastă schemă de dezvoltare care ne apropie de lumea materială indică patru mari mișcări duble, dintre care prima și ultima sunt întorâte. De la perioadă dublă la perioadă dublă și, în interiorul fiecăreia dintre acestea, de la perioadă izolată la perioadă izolată, gazele rare se prezintă ca niște semne de avertisment care se disting prin faptul că nu se amestecă cu alte elemente, nici chiar cu cele care le sunt asemănătoare și că nu se lasă decât cu mare greutate lichificate sau solidificate. Ele cad complet în afara chimismului și nu reprezintă decât halte în dezvoltarea substanței, care conduc la o etapă următoare, și marchează o pauză între două perioade.

Acastă considerare formalistă a structurii periodice admite că în sistemul periodic are loc un proces de condensare a materiei, o evoluție, deci un fel de probă justificativă furnizată de puterile creatoare ale lumii. Am putea pătrunde mai adânc în misterele creației dacă am putea să descifrăm această geneză oferită de înțelepciunea universului.

De când Haeckel a descoperit legea biogenetică fundamentală a oricărei dezvoltări organice, potrivit cărei ontogeneza este un rezumat al filogenezei, adică o ființă izolată recapitulează în dezvoltarea sa dezvoltarea

starea speciei, structura sistemului periodic actual permite să se ajungă la un fel de lege fundamentală cosmogenetică. Ceea ce este valabil pentru ființele pământești, de ce nu ar fi valabil și pentru Pământul, care le poartă, în diferitele faze ale dezvoltării sale?

Dezvoltarea terestră despre care am vorbit la începutul capitolului se înfățișează din nou privirilor noastre. O stare primordială a pregătit dezvoltarea planetei. Starea materială cu o structură fină s-a născut dintr-o stare primordială pur spirituală. După ce și-a încheiat dezvoltarea, Pământul revine în sferile spirituale creatoare căzând într-un fel de somn universal. O nouă fază de dezvoltare a întrerupt acest repaos. Materializarea care a avut loc atunci a constat într-o condensare mai accentuată. Totul a revenit la starea de calm spiritual pentru a trece apoi la o a treia încarnare planetară. Tot ceea ce a fost creat a revenit la starea pe care vechia înțelepciune hindusă o numea Pralaya, și când această stare a ajuns la sfârșit a început a patra și ultima fază a dezvoltării terestre, care este faza actuală.

Chiar dacă această rapidă trecere în revistă ar putea părea insuficient susținută - orice încercare de argumentare depășind cadrul lucrării noastre - ea ne-a făcut totuși să înțelegem că numărul patru și figura sa, pătratul, sunt strâns legate de Pământul nostru și de substanțele sale și că nu ne putem reprezenta formarea sa fără să constatăm rolul important jucat de pătratele primelor patru numere.

Limbajul simbolic ezitant și nesigur al vechii mitologii descrie locul în care omul a apărut la începutul dezvoltării terestre, ca ceva care are legătură cu numărul patru. Iată descrierea biblică a creației:

"8. Apoi Domnul Dumnezeu a sădit o grădină în Eden, spre răsărit, și a pus acolo pe omul pe care îl zidise.

9. Și a făcut Domnul Dumnezeu să răsară din pământ tot soiul de pomi, plăcuți la vedere și cu roade bune de mâncat; iar la mijlocul raiului era pomul vieții și pomul cunoștinței binelui și răului.

10. Și din Eden ieșea un râu, care uda raiul, iar de acolo se împărțea în patru brațe". (Facerea, cap. 2).

În cartea sa *Greșeli și adevăr* Saint-Martin susține că acest loc avea forma unui pătrat:

"Fără nici o îndoială pătratul a fost adevăratul semn al acestui loc încântător pe care religiile îl cunosc sub numele de Paradis pământesc, adică locul despre care toate popoarele au o anumită idee și pe care fiecare îl descrie în felul lui, dând naștere la fabule și la legende, după cum este luminat sau orb. Geografii onști au căutat neîncetat acest loc pe tot cuprinsul Pământului."

Pe întreaga perioadă a dezvoltării omenirii de la potop încoace o epocă culturală determinată a fost strâns legată de numărul patru: e vorba de a patra fază de dezvoltare. În interiorul acestei epoci, ca de altfel și în faza care o precede sau într-a cincea care îi urmează, numărul patru, împreună cu tot ceea ce ține de el, deține în mod firesc un loc intermediar. Pentru cele trei epoci despre care am vorbit, acest număr formează unul după altul viitorul, prezentul și trecutul imediat. Vechiul egiptean este fascinat de acest număr și de formele sale care îi vestesc viitorul care îl așteaptă. Grecul întâmpină cu plăcere și bucurie prezentul. Secolul nostru privește spre numărul patru cramponându-se de trecut în tumultul prezentului.

Pătratul apare ca formă de cult în giganticele piramide încă de la începutul epocii culturale egiptene. Pătratul celei mai mari piramide, cea a lui Keops, este dispus cu mare grijă; acest fapt este dovedit de măsurătorile efectuate de Borchardt și Cole între 1923 și 1926. Pătratul suprafeței de bază a fost încorporat cu o precizie uimitoare într-o suprafață plană orizontală, a cărei orizontalitate este la fel de uimitoare. Perimetrul acestui pătrat măsoară 922 de metri. Variațiile nivelului suprafeței plane nu măsoară pe toată această enormă lungime decât 23 de milimetri. Unghiurile drepte ale pătratului sunt calculate cu o asemenea precizie încât nici unul din ele nu se îndepărtează de cele 90°, cât trebuie să aibă, decât cu două secunde de unghi; aceasta înseamnă pentru cei 230 de metri cât măsoară latura pătratului o abatere de numai 2 mm.

Vechii greci aveau un adevărat cult pentru numărul patru și pentru formele sale. Matematica greacă este sub multe aspecte o știință a pătratului. Așa cum am mai spus, grecii numeau unghiul drept *Gnomon* sau indicator. Forța tetradei rezidă în ea însăși. De aici respectul de care se bucura aceasta în ordinul lui Pitagora. Era numită tetrada sacră. Iată ce se spune în *Hieros Logos*, "sfânta legendă" a pitagoricilor:

"Fie ca Providența să fie cu noi, număr slăvit, care crezi oamenii și zeii, tetradă sacră ce cuprinzi rădăcina și sursa creației ce curge neîncetat! Căci numărul originar divin pleacă din străfundul întregului, și cu nimic nu se amestecă, până ce nu ajunge la sacrul patru..."

Grecii venerau de asemenea numărul zece, mai ales datorită lui patru, căci zece se obține prin adunarea primelor patru numere în sensul înțelepciunii divine:

$$1 + 2 + 3 + 4 = 10$$

Așa cum șase își primește consacrarea de la primele trei numere, zece și-o obține de la primele patru numere. Această relație a fost adesea

considerată tot ca o tetradă sacră. Sub aspect cantitativ, zece reprezintă același lucru și ca doi ori cinci și ca sumă a primelor patru numere. De îndată ce numerele primesc un caracter simbolic, apare o diferență între zece obținut pe o cale sau alta. S-ar putea vorbi atunci de două diferențe ieșite din zece.

Adunarea primelor patru numere pentru a forma numărul zece ar putea de asemenea să fie înțeleasă ca indicând o realitate. Să examinăm totalul celor patru principii umane esențiale. Ele nu se află pur și simplu unele alături de celelalte, ci se întrepătrund, se dispun într-o anumită ordine. Fiecare principiu superior își pune amprenta asupra celui care se află sub el. În felul acesta corpul fizic, ca principiu aflat cel mai jos, poartă în el nu numai propria sa legitimitate, ci și pe cea a celorlalte trei principii care se află deasupra sa. Când este însuflețit de corpul eterat, el adoptă o structură celulară. Când este luminat de conștiință, sistemul nervos este cel care lucrează în el. Când Eul își face simțită prezența, el este scăldat de sânge roșu și fierbinte. Astfel principiul inferior al esenței umane de patru principii devine o tetradă de legitimități în același fel următorul principiu, corpul eterat, devine o triadă prin incorporarea celor două principii care se află mai sus decât el, etc., până ce se ajunge la Eu ca unitate, care tronează deasupra tuturor. Văzut în acest fel, omul ca sumă de patru principii este totodată o decadă datorită modului în care principiile esențiale penetrează unul în celălalt, iar relația $1 + 2 + 3 + 4 = 10$ devine formula omului însuși.

Este surprinzător cât de apropiate sunt doctrinele esențiale ale evreilor și grecilor. Ceea ce la greci era tetrada sacră apare la evrei ca esența divină a lui Tetragrammaton, ca tetrada sacră a literelor Iod, He, Waw și He. Se face cu ele același lucru care s-a făcut cu patru pentru a obține zece. Aceasta se face într-o manieră logică pentru că se scrie litera Iod de patru ori, He de trei ori, Waw de două ori și ultimul He o singură dată adunându-le pe toate pentru a forma un triunghi isoscel.

Fig. 77

Sub această formă numele de Iahweh se găsește și în partea de sus a pentaclului lui Khunrath. Când "veni timpul înțelegerii", acesta a fost completat cu litera Schin și a devenit, în epoca Îndurării, numele Divinității atotputernice. Numele ebraic al celei de a patra sephira este Hesed (He, Samekh, Daleth) și a fost tradus în latină prin "milă"; a mai fost tradus prin îndurare, iubire, bunăvoință și dovadă de iubire.

Epoca Milci, care a adus cu ea vremea înțelegerii, este a patra epocă culturală din dezvoltarea umanității terestre. Ea a început la mijlocul celui de-al optulea secol înainte de Christos, prin întemeierea "orașului etern", *ab urbe condita*. Această Romă antică era dispusă pe colinele Palatinului ca un pătrat, era *Roma quadrata*; fondatorul său legendar a brăzdat-o cu ajutorul unui atelaj alcătuit dintr-un taur alb și o vacă albă. Și acolo epoca lui patru își împrumută originile dintr-un pătrat, astfel încât marea epocă a lui patru, adevărata stare a Pământului, poate fi reprezentată și ea sub semnul pătratului.

Numele de patru litere al orașului etern închide în el un mister. Aceste nume ale lumii antice nu pot fi considerate simple nume date la voia întâmplării; sub o formă sau alta ele conțin întotdeauna esența a ceea ce trebuiau să exprime. Îndeosebi Ernst von Lasaulx, un inteligent explorator al antichității, a fost cel care s-a interesat de numele cetății întemeiate de Romulus. El a studiat originile acestui nume în lucrarea sa apărută în 1860 sub numele de *Philosophie der römischen Geschichte*. El susține că numele orașului provine din cuvântul grec "rome", care însemna, ca și cuvântul latin "robur", forță și putere militară. Acest nume ar exprima foarte bine caracterul Romei antice, adică principiul sabiei reprezentate de Romulus. Autorul adaugă: "Știm din sursă sigură că Roma avea, în afară de numele grec, și un nume latin care nu trebuia pronunțat... și această poruncă a fost respectată într-un chip atât de strict încât nu s-a putut descoperi nici până în prezent acest secret, asupra căruia plana amenințarea cu moartea."

După ce a studiat în mod critic toate încercările de a descifra acest nume misterios, el regăsește, după toate probabilitățile într-o comunicare făcută de doi savanți bizantini mai moderni, numele păstrat atâta timp secret: "Amor". Ernst von Lasaulx spune despre această descoperire că "într-un fel ciudat soluția enigmei se găsește în cuvântul Roma; dacă îl citim în maniera orientală, adică de la dreapta la stânga, avem Amor, iubirea divină. Evident aceasta poate părea un joc, dar lucrurile așa stau, și această stranie întâmplare furnizează cele mai bune date despre rolul Romei în istoria universală. Forța este temelia iubirii, numai spiritul puternic, capabil de ură, știe să iubească; chiar iubirea care a creat lumea

se bizuie pe forța atotputernică, și de aceea Amor este numit pe bună dreptate de poeții romani "fiu al lui Marte și zeu al păcii".

În cea de a patra epocă culturală care se află sub dominația Romei, s-a produs un eveniment care a dovedit dragostea divină, *Amor Dei*, și ale cărui consecințe istorice s-au făcut simțite în primul rând la romanii din acea epocă.

A revenit romanilor de atunci menirea de a uni complet omul cu Pământul, făcând din ei termenii unei perechi. Fără Christos această unire ar fi sfârșit prin a avea caracterul Romei. Însă prin Christos i-a fost incorporată iubirea dându-i astfel omului capacitatea de a-și servi cu iubire nu numai semenii, ci și creaturile care îi sunt inferioare și în cele din urmă întregul pământ, astfel ca la sfârșitul veacurilor totul să fie mărturie a iubirii pe care omul a dăruit-o acționând.

După ce omul își va îndeplini misiunea pe pământ, el își va recupera drepturile care i-au fost luate la cădere. Pentru a vorbi în mod simbolic, el se va reîntoarce în pătratul din care altădată a fost alungat. Mântuirea și întoarcerea omului în ținutul preafERICIT este descrisă de Saint-Martin în felul următor:

"Nu trebuie să ne mire mijloacele de salvare pe care omul le-a păstrat după cădere; căci mâna unui tată l-a pedepsit și dragostea unui tată a vegheat asupra lui, chiar și atunci când dreptatea tatălui l-a lipsit de prezența Sa. Căci locul din care omul a ieșit este așezat cu o asemenea înțelepciune încât atunci când omul se va întoarce, pe aceleași căi prin care a fost corupt, el va atinge negreșit punctul central al pădurii, care este singurul loc unde îi este dat să se bucure de forță și de pace. În sfârșit, el s-a rătăcit mergând de la patru la nouă și nu se va putea întoarce decât atunci când va merge de la nouă la patru."

Aceste cuvinte nu pot fi înțelese imediat și nu devin clare decât atunci când ajunge să se cunoască esența numărului nouă.

Capitolul XXVII

DE LA PATRU LA NOUĂ. SISTEMUL FIGURILOR NUMĂRULUI NOUĂ

Ființa umană trăia odinioară printre puterile creatoare divine, fiind ea însăși investită cu sarcini înalte. Locul unde îi era sortit să trăiască poseda calități pe care ni le putem imagina în zilele noastre numai dacă ne reprezentăm pătratul. S-a produs însă un eveniment care a pus capăt acestei stări de fericire: omul a încălcat regulile sacre, unindu-se cu o putere pernicioasă. Efectul pe crima săvârșită l-a avut asupra lui a fost pe măsura faptei sale abominabile. Cităm din nou din *Cartea omului* de Saint-Martin:

"Omul a pierdut în mod rușinos toate drepturile și a fost aruncat în ținutul taților și mamelor, unde trăiește de atunci cu rușinea și umilința de a fi necunoscut printre toate celelalte creaturi ale naturii și de a fi considerat drept una dintre ele....

În chiar momentul nașterii sale fizice se văd toate nenorocirile care îl așteaptă și care se pun în mișcare. Apar imediat toate semnele unei rușinoase dezaprobări; el se ivește pe lume ca o insectă vulgară, în putreziciune și smârc; el se naște în timp ce mama sa suferă și țipă, ca și cum aducerea lui pe lume ar însemna o rușine pentru ea. Ce lecție pentru el să vadă că dintre toate mamele femeia este cea care suferă cele mai mari dureri și se află în cel mai mare pericol atunci când aduce pe lume un copil! Dar abia începe să respire că fața sa este scăldată în lacrimi și durerile îi rod măruntaiele. Astfel primii pași pe care îi face omul în zorii vieții sale îi amintesc deja că el nu vine pe lume decât pentru a suferi și că el este cu adevărat fiul păcatului și al durerii."

Dar, în ciuda acestui fapt, un vâl se lasă pe ochii omului pentru ca el să nu-și poată recunoaște adevăratul chip. "Căci dacă el cunoștea principiul corpului său fizic, el n-ar fi putut nicidecum să privească un om despuat. Acest corp vinovat este menit să fie încetul cu încetul ros de

boli, până în momentul în care se descompune la moarte și devine hrană pentru viermi. Corpul omului primordial se găsea într-o stare incomparabil mai elevată. Boala și moartea nu puteau să-i facă nici un rău. El era aidoma unci armuri impenetrabile, care rămânea invulnerabilă la orice atac. Căutarea acestui trup incomparabil a fost de atunci o permanentă preocupare pentru om și este încă grija lui de fiecare zi, căci numai acest corp îi permite să-și recapete drepturile și să regăsească întreaga iubire și bunăvoință care îi sunt hărăzite.”

Acesta trebuie să fie țelul pământesc al omului: să transforme puțin câte puțin corpul devenit muritor și gata să se prefacă în țărână într-un corp nemuritor și spiritual. Dar stă în putința omului omul realizarea acestui țel? Aceeași mână care l-a pedepsit i se oferă pentru a-l salva. Aceeași gură care altădată a rostit blestemul păcatului strămoșesc este gata să acorde iertare omenirii:

“Mâna unui tată l-a pedepsit și dragostea unui tată a vegheat asupra lui, chiar și atunci când dreptatea tatălui l-a lipsit de prezența Sa.”

Dar este cu putință ca această putere, care are grijile unui Părinte, să înfăptuiască miracolul iubirii și al mântuirii? Fără îndoială, căci Divinitatea a așezat cu o asemenea înțelepciune locul din care a plecat omul încât atunci când acesta se va întoarce “*pe aceleași căi prin care a fost corupt*”, el va atinge negreșit punctul central al pădurii, care este singurul loc unde îi este dat să se bucure de forță și de pace. În sfârșit, el s-a rătăcit mergând *de la patru la nouă* și nu se va putea întoarce decât atunci când va merge *de la nouă la patru*... Astfel este legea în fața căreia se înclină toți cei care viețuiesc în ținutul taților și mamelor.”

În acest spirit și cu astfel de cuvinte descrie Saint-Martin drumul și scopul omenirii; pe noi însă ne interesează înainte de toate să studiem rolul pe care *numărul nouă* îl joacă în descrierea sa. Se vede clar că acest număr este legat de tot ceea ce a creat mizerabila situație a omului. Dacă există îndoieli asupra acestui fapt, n-avem decât să citim ce spune Saint-Martin în pagina a noua din *Cartea omului*, pagină în care e vorba de “formarea omului fizic în corpul femeii”, sau, cum o numește el, coborârea omului în ținutul taților și mamelor. Este evident că perioada normală de nouă luni, în care fœtusul se află în corpul mamei sale, depinde de caracteristica esențială a acestei pagini. Dar acest fapt nu explică pe deplin motivul pentru care numărul nouă a fost aruncat în întuneric. Ar trebui folosite mai multe argumente pentru a ne convinge de forța de întrupare pe care Saint-Martin o atribuie numărului nouă. El încearcă să reunească aceste dovezi și le consacră un capitol întreg din lucrarea sa. Dacă analizăm procesul de gândire care a stat la baza

argumentației sale, nu se poate să nu încercăm o anumită decepție. El spune în introducere:

“Vreau mai degrabă să cercetez știința matematică, căci ea este legată de toate științele înalte și ocupă primul loc printre obiectele rațiunii sau capacitățile de înțelegere ale omului; și, pentru ca nimeni să nu fie alungat de expresia “știința matematică”, aș dori să previn că nu este necesar să se aprofundeze această știință pentru a mă urmări, deoarece nu sunt necesare decât cunoștințe generale; modul în care eu tratez aceste lucruri este accesibil tuturor cititorilor.”

Redus la esențial, capitolul al șaselea din *Cartea omului* este consacrat raporturilor reciproce dintre numerele patru și nouă. Saint-Martin deschide între ele o prăpastie de netrecut. El încearcă să proiecteze toată lumina de care dispune asupra numărului patru și să-l înconjoare pe nouă cu tot întunericul posibil. Dar toate dovezile pe care le oferă se sprijină pe o bază fragilă și trebuie să fie respinse de omul modern ca fiind golite de orice caracter matematic. Ca atare considerăm că nu este necesar să urmărim expunerea acestor dovezi.

Totuși aceste pagini referitoare la drumul parcurs de om de la patru la nouă și la nevoia de a-l refăce pentru a reveni în locul binecuvântat își păstrează profunda lor semnificație. Numai calitatea argumentelor în sprijinul tezei este cea care lasă de dorit. Acest neajuns poate fi depășit prin înțelegerea proprietăților matematice ale numărului nouă și prin interpretarea lor într-un mod simbolic.

Dacă dorim să împărțim un cerc în nouă părți egale cu scopul de a desena un nonagon și nonaedrele înstelate care îi aparțin, ar trebui să ne întrebăm dacă împărțirea cu ajutorul compasului și riglei este posibilă. Răspunsul poate să pară afirmativ. Cercul se poate împărți cu ușurință în trei părți egale, fiecare având un unghi de 120° și nu avem decât să împărțim în trei acest unghi. Împărțirea în trei a acestui unghi s-ar putea face în felul următor: se micșorează unghiul, ale cărui laturi sunt formate de raza cercului, printr-o linie dreaptă corespondentă care îl împarte în trei părți egale. Razele care trec prin punctele obținute în urma acestei împărțiri împart de asemenea în trei părți unghiul și arcul de cerc corespunzător. În acest fel se împarte în trei atât unghiul cât și arcul său, dar din nefericire ele nu sunt împărțite în părți egale, ceea ce se constată cu ușurință văzând figura 78.

Împărțirea în trei a unui unghi este o problemă care prezintă aceleași dificultăți ca și înscrierea unui heptagon regulat într-un cerc. Cum această ultimă problemă nu a putut fi soluționată cu compasul și rigla, și

problema de care ne ocupăm acum se găsește într-o situație identică. Însă "trisecțiunea" unghiului este posibilă și chiar în mai multe feluri.

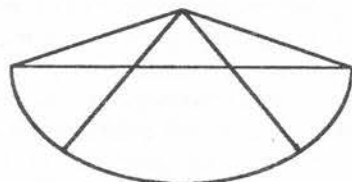

Fig. 78

Una dintre ele, care se distinge prin simplitatea sa și a cărei exactitate este cu ușurință recunoscută, i se datorează lui Arhimede. Se înscrie unghiul care trebuie împărțit pe semicerc astfel ca el să devină unghiul central (v. unghiul AMB din fig.79).

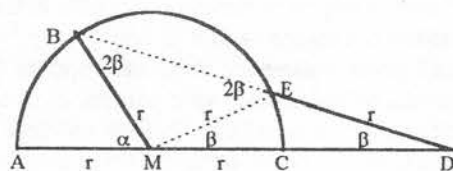

Fig.79

Se prelungește apoi latura AM de cealaltă parte a lui M și se continuă dincolo de semicerc, adică dincolo de C. Se imaginează acum raza cercului scoasă din cerc și inserată între prelungirea lui AC și semicerc, ca un fel de bară fixă. Pot exista un număr infinit de astfel de situații. E vorba de a determina una dintre acestea, adică cea în care prelungirea razei inserate trece prin B. Aceasta are loc atunci când există o anumită oblicitate a razei. Unghiul care măsoară oblicitatea formează exact a treia parte a unghiului de plecare AMB. În perceperea poziției oblice a razei inserate se află noul element de construcție care depășește folosirea compasului și riglei; s-ar putea spune că este un element anticonstructiv.

Proba: cele două triunghiuri EDM și MBE sunt isoscele, cu vârfurile E și M. Dacă unghiurile EDM și EMD au valoarea β , atunci unghiul BEM, ca unghi exterior, va avea mărimea 2β , ca și unghiul MBE. Să observăm acum triunghiul BMD, care nu mai este isoscel. În vârful său B se află unghiul 2β iar în vârful său D unghiul β . Unghiul α este unghiul exterior al acestui triunghi în punctul M. Potrivit teoremei după

care unghiul exterior al unui triunghi este egal cu suma celor două unghiuri interioare neînvecinate, vom avea:

$$\alpha = 2\beta + \beta = 3\beta \text{ sau } \beta = \frac{\alpha}{3}$$

Se găsește în acest fel posibilitatea de a înscrie în cerc un nonagon regulat. Se raportează raza la circumferință, obținându-se un hexagon regulat. Omițându-se apoi o latură se obține un triunghi regulat, a cărui latură din centrul cercului se află sub un unghi de 120° . Se împarte unul dintre ele în trei, după metoda lui Arhimede, și se obține astfel un unghi de 40° , care este a noua parte dintr-un unghi complet.

Nonagonul regulat se construiește și mai repede dacă, evitându-se subterfugiul triunghiului regulat, se pleacă direct de la hexagonul regulat. Acesta trebuie să fie înscris în cerc trasându-se cele trei diametre ale cercului. Se prelungeste diametrul orizontal spre dreapta inserând între prelungire și cerc o rază de fiecare parte a prelungirii, dar în așa fel încât cele două raze inserate să vizeze punctele A și B ale hexagonului. Atunci cele două raze formează între ele un unghi de 40° , ca în figura 80.

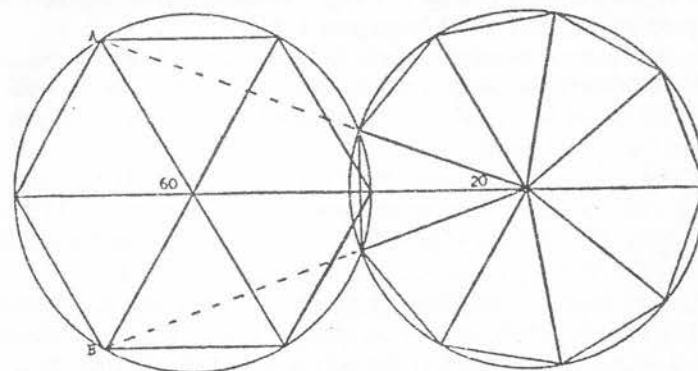

Fig.80

Accastă figură merită să i se acorde o deosebită atenție. Dacă se dă la o parte din această figură miezul, ea se prezintă ca o trisecțiune a unghiului unui triunghi regulat, adică a unui unghi de 60° .

Această figură n-are nevoie de prea multe explicații. Unghiul de 60° al triunghiului echilateral este însemnat pe această figură cu numărul 3, iar unghiul de 20° este însemnat cu numărul 1. Toate unghiurile ce pot fi întâlnite pe figură reprezintă multipli de 20° . Raza cercului este însemnată cu r . La stânga, la exterior, este adăugat cu linie punctată, un

triunghi isoscel, cu numerele de unghiuri 1, 4 și 4 care nu figurează și în Fig. 79. El completează restul figurii formând un mare triunghi isoscel culcat cu unghiul 1 în vârf (aflat în extremitatea dreaptă) și o bază punctată, dispusă la stânga, care are de asemenea lungimea r . Cele două unghiuri de la bază măsoară 4 și respectiv $1 + 3 = 4$. Figura este formată, așadar, din patru triunghiuri isoscele, ale căror laturi au lungimea r . Ea

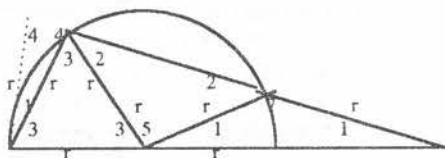

Fig. 81

traversează de cinci ori marele triunghi, începând de la baza stângă și terminând cu vârful stâng, împărțind astfel suprafața totală în patru suprafețe parțiale isoscele. Cele patru unghiuri din vârf parcurg seria primelor patru numere impare 1, 3, 5 și 7, iar perechile de unghiuri de la bază parcurg primele patru numere pare 2, 4, 6 și 8.

Pe baza acestor elemente putem să examinăm nonagonul regulat și figurile sale înstelate. Aici sunt posibile trei figuri cu nouă stele, în funcție de modul în care în nonagonul regulat se omit: un unghi, două unghiuri sau trei unghiuri.

Printre cele trei stele cu nouă brațe care apar, cea mai simplă este cea care se vede în figura 82; ea se formează prin omiterea unui singur unghi. Steaua din dreapta (figura 83) este formată prin omiterea a două unghiuri și se împarte în trei triunghiuri echilaterale ($9 = 3 \times 3$).

Dacă se omit trei unghiuri, se va obține steaua cea mai frumoasă (Fig. 84). Ea cuprinde la interior un enecagon regulat și în jurul căruia se observă steaua cu nouă colțuri din partea stângă, înconjurată de triada triunghiurilor echilaterale. Nu ne vom ocupa decât de această stea.

Triunghiul care stă la baza alcătuirii ei devine vizibil prin adăugarea laturii interioare a nonagonului care face parte din această triadă. Este un triunghi echilateral foarte ascuțit, al cărui unghi din vârf măsoară 20° în timp ce unghiurile de la bază măsoară 80° fiecare. Dacă cele 20° sunt înlocuite cu 1, unghiurile de la bază vor fi înlocuite cu 4 și vom avea în fața ochilor, în mijlocul stelei cu nouă colțuri, conturul figurii 81 dar fără semicerc.

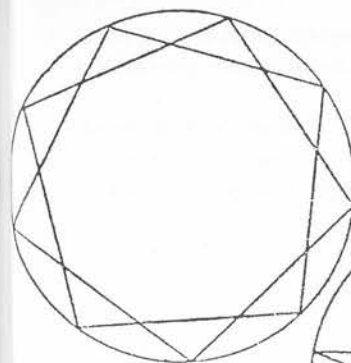

Fig. 82.

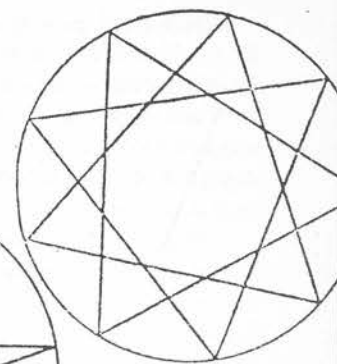

Fig. 83

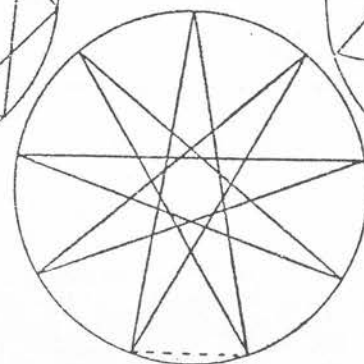

Fig. 84

Dacă la steaua cu nouă brațe adăugăm triunghiul din figura 81 care este alcătuit din patru triunghiuri echilaterale, obținem figura 85.

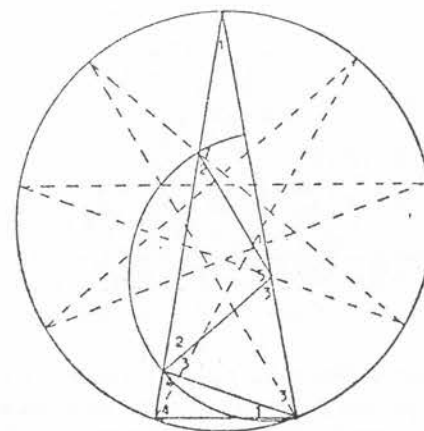

Fig. 85

Semicercul care apare în figura 81 este înscris în steaua cu nouă brațe. Se observă că în anumite locuri linia punctată este paralelă cu laturile stelei cu nouă brațe.

Considerăm util să ne oprim aici un moment și să aruncăm o privire retrospectivă. În lucrarea *Despre Isis și Osiris*, de care am amintit la capitolul XXVI, Plutarh, vorbind despre *Tetraktys*, îi atribuie o valoare încă și mai mare:

“Pitagoricii cinsteau numerele și figurile matematice conferindu-le numele unor divinități... *Tetraktys*, a cărui valoare este 36, a fost considerat cel mai important jurământ; i se dădea numele de Lume, căci lua naștere din unirea celor patru numere pare cu cele patru numere impare.”

Pentru greci relația: $(1 + 3 + 5 + 7) + (2 + 4 + 6 + 8) = 36$ avea o semnificație cu totul deosebită; noi o abordăm doar sub aspect cantitativ. Ei o înțelegeau într-un mod simbolic, văzând în numerele pare și impare polaritatea masculinului și femininului. Pentru ei patru elemente masculine se uneau cu tot atâtea elemente feminine, precum patru zei cu patru zeițe, pentru a crea lumea, și din această relație s-a ivit lumea regăsită a lui 36. Am putea zîmbi gândindu-ne la acest symbolism, cum probabil se va zîmbi pe seama noastră mai târziu. Totuși pentru pitagorici, după cum spune Plutarh, acesta era un lucru foarte serios.

În triunghiul de bază al stelei cu nouă brațe, se află figura matematică care reunește primele patru numere pare cu primele patru numere impare ca numere care măsoară unghiurile. Jocul primelor opt numere traversează întreaga figură.

În fiecare din cele patru triunghiuri isoscele ale triunghiului de bază ce determină steaua cu nouă brațe, se află un grup de nouă numere, în primul $1 + 4 + 4 = 1 + 8$; în al doilea $3 + 3 + 3 = 3 + 6$; în al treilea $5 + 2 + 2 = 5 + 4$; în al patrulea $7 + 1 + 1 = 7 + 2$. Triunghiul de bază al stelei îl cuprinde pe nouă de patru ori, deci treizeci și șase în total, ilustrând în acest fel drumul despre care vorbește Saint-Martin, adică drumul de la patru la nouă. Expresia $1 + 4 + 4$ este cea care dă tonul, iar triunghiul ca totalitate îi acordă întâietate deplină.

Capitolul XXVIII

ROLUL NUMĂRULUI NOUĂ ÎN SIMBOLISM

Când analizăm sensul simbolic al bazei triunghiului care servește la construirea unei stele cu nouă brațe, ne aflăm în fața unui adevărat corn al abundenței de idei. Două tetrade, polare, dar unite în figura totală, se află la temelia figurii. Unitatea care se află în vârful figurii provine din acțiunea lor comună. S-ar putea atribui figurii numărul simbolic 4^1_4 sau $1\ 4\ 4$ în care 1 ocupă primul loc. Această figură, cu structura sa de număr nouă, este oare imaginea și simbolul unui proces care are loc în lumea umană? Această problemă se ridică în momentul în care ne aplecăm asupra numărului patru. Considerațiile pe marginea acestui număr trebuie să evidențieze faptul că tetrada se află în strînsă legătură cu pământul însuși și cu omul care acționează pe el și pentru el. Dar acest număr se prezintă ca o polaritate de factori masculini și feminini. Este lesne de presupus ce poate însemna ca imagine și simbol figura care reprezintă acțiunea comună a celor două tetrade opuse. Aici îl vom cita din nou pe Saint-Martin care spune că “omul s-a rătăcit mergând de la patru la nouă și nu se va putea regăsi decât atunci când va merge de la nouă la patru.”

Acum se înțelege mai bine că aceste cuvinte despre cea de a noua pagină din *Cartea omului* fac aluzie la formarea omului fizic la sânul unei femei. În starea primordială, când omul se afla încă într-o tetradă nedivizată, el ocupa cel mai înalt rang în lumea creaturilor:

“Iată ceea ce îl făcuse să fie deasupra tuturor ființelor: ultimele trebuiau să se nască dintr-un tată și o mamă, în timp ce omul nu a avut mamă.”

Aceste cuvinte exprimă fără nici o îndoială faptul că mersul omului de la patru la nouă a presupus împărțirea în sexe și trecerea “în ținutul taților și mamei”. Exprimând această idee, Saint-Martin nu face figură singulară. El are de partea sa miturile care se referă la originea omului.

În *Geneză* se spune: "Și au făcut Elohim¹ pe om după chipul lor; după chipul lor l-au făcut Elohim; l-au făcut masculin-feminin."

Textul ebraic este adesea reprodus în mod greșit sub forma: "Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat și femeie."

Polaritatea tetradei nu apăruse încă și aici trebuie căutată asemănarea atât de mare pe care omul o avea cu Dumnezeu. Abia în capitolul 2 al *Genezei* se vorbește despre crearea femeii, atunci când Eva este făcută din coasta lui Adam.

De la descoperirea lui Haeckel embriologia permite să se vadă în dezvoltarea unui individ dezvoltarea formei umane de-a lungul unui trecut nesfârșit, ceea ce permite să se întrevadă starca preistorică a ființei umane. În dezvoltarea embriologică organele genitale se degajă puțin câte puțin din misteriosul organ al rinichiului primitiv; până la începerea acestui proces de diferențiere, germenii umani se află dincolo de sex.

Dar descrierea pe care Saint-Martin o face numărului nouă, ca număr al căderii omului în păcat și în greșală, este o descriere trunchiată și negativă. Vom folosi împotriva sa propriile-i cuvinte, care sunt de o profunzime surprinzătoare și care risipesc întunericul ce învăluie aceste evenimente misterioase:

"Căci locul din care omul a ieșit este așezat cu o asemenea înțelepciune încât atunci când omul se va întoarce, pe aceleași căi prin care a fost corupt, el va atinge negreșit punctul central al pădurii, care este singurul loc unde îi este dat să se bucure de forță și de pace."

Ceea ce este important, este felul în care omul îl manevrează pe nouă ca număr al concepției și al acuplării. În adâncul pădurii în care omul trebuie să se întoarcă, par să se audă cuvintele pe care Domnul le-a rostit în grădina Paradisului, "când marele păcat săvârșit l-a îndepărtat pe Adam de la fața Lui", și din care reiese că ceea ce a cauzat greșala omului nu este privit ca ceva cu desăvârșire negativ: "Iată Adam s-a făcut ca unul dintre Noi, cunoscând binele și răul" (*Geneza*, 3, 22).

Atunci când s-a studiat numărul cinci, pentagrama a fost reprezentată în două poziții diferite: în poziție verticală, cu vârful îndreptat în sus, și în poziție răsturnată. Din aceste reprezentări diferite se vede limpede că oamenii înțelegeau cele două situații ca fiind două simboluri opuse. Se poate proceda în același fel cu figura numărului nouă și cu triumphiul său de bază, împreunând prima dată pe cei doi patru de la bază pentru a

¹ *Elohim* este pluralul lui *El*, Ființa Ființelor, sau totalitatea gândurilor sale creatoare. Evreii au ajuns să definească prin acest cuvânt forțele creatoare ale Cosmosului al cărui Dumnezeu înefabil nu ar fi altceva decât Stăpânul sau centrul acestor forțe. (N.T.)

forma o unitate în înălțime și îndreptându-i a doua oară în jos. Asocierea profană a celor două tetrade, care se face doar de dragul de a le uni fără a înclina aici un gând unității procreatoare, se vede opusă unei asociații sacre care nu aspiră decât la unitatea creatoare. În funcție de felul în care omenirea, divizată în polaritatea masculinului și femininului, orientează unirea tetradelor, aceasta poate să aducă binele sau răul; aceleași căi care l-au dus pe om departe de starca sa primordială pot să-l conducă, dacă el apucă direcția opusă, în locul din care a plecat.

Calitatea pozitivă a numărului nouă este evidențiată și de diferitele ramuri ale limbilor indo-germanice. Într-un mare număr din aceste limbi cuvântul nouă este înrudit cu adjectivul nouă. În greacă, numărul nouă este *ennea* iar adjectivul nouă este *neos*. În latină, adjectivul numeral nouă este *novem* iar adjectivul calitativ *novus*. În franceză cele două cuvinte provin din latină. Apropierea dintre cele două cuvinte a fost remarcată de lingviști. La Kluge, la rubrica numărului nouă din *Dicționarul etimologic al limbii germane*, găsim: "S-a presupus existența unui raport al cuvântului indo-germanic *newn* cu adjectivul calitativ *neu* (*newo*) considerând pe nouă drept "noul număr" al celei de a treia tetrade. Calculul pe tetrade poate fi admis, pentru vechiul indo-germanic, în virtutea numărului opt, care este, din punct de vedere formal, o dualitate."

Ultimele cuvinte sunt foarte concludente căci ele spun despre numărul opt că este o dualitate, adică o pereche. Opt este o pereche de patru, un "patru ori doi". Kluge arată forma pe care o are acest adjectiv numeral în diferitele limbi:

"Opt (număr) înseamnă în germană "mijloc": *ahte*; în germana veche de sus: *ahto*; în gotică: *ahtau*; în anglo-saxonă: *eatha*; în engleză: *eight*; în vechea saxonă: *ahto*; un cuvânt indo-germanic, cu o formă originală dualistă: *okto*. Se poate compara cu *asau* din sanscrită, *okto* din greacă, *octo* din latină, *ocht* din irlandeza veche."

Iată-ne din nou foarte aproape de triumphi care dă, ca imagine a lui nouă, un "patru ori doi" cu o unitate supraînălțată. Este o experiență impresionantă această înțelegere a sincronizării armonioase a factorului matematic cu cel lingvistic.

Chiar la sfârșitul *Apocalipsei*, în penultimul capitol, se poate citi cum omul, care urmează în sens contrar drumul pe care a apucat atunci când s-a lăsat ispitit, se află dintr-o dată "în fața unui Cer nou și a unui Pământ nou". Ne aflăm aici în fața unei puternice imagini a viitorului care va fi atins în cursul dezvoltării terestre. Cel care vorbește este Cel dintâi și Cel de pe urmă, Începutul și Sfârșitul, Alfa și Omega: "Și iată le voi face pe toate acestea!" Când primul Cer și primul Pământ au

dispărut, a fost un Cer nou și un Pământ nou. Acestea sunt descrise ca o Cetate care-și poartă în sine lumina. Numele său este Cetatea Sfântă, Noul Ierusalim.

Într-o zi omul a fost alungat dintr-o grădină scăldată de cele patru brațe ale unui râu. La sfârșitul veacurilor, omul se va întoarce într-o Cetate nouă care o va înlocui pe cea veche.

Descrierea Cetății este minunată. Ciudate simboluri matematice îi dezvăluie și îi ascund în același timp caracterul. Omul care intră în Cetate a revenit, după Saint-Martin, de la nouă la patru. Simbolurile matematice ale Cetății cerești indică până la ce punct cuvintele definesc un adevăr spiritual. Forma sa generală este descrisă ca un hexaedru: "Și cetatea este în patru colțuri și lungimea ei este tot atâta cât lățimea."

Omul a plecat dintr-un pătrat și s-a întors într-un cub; el a trebuit să abandoneze o tetradă și să se întoarcă la o alta. Sursa vie a grădinii a devenit elementul mineral, elementul dur al Cetății. Cubul a fost dintotdeauna simbolul materialității celei mai dure și celei mai uscate și poartă în el spiritul rezistenței și al greutății; el anunță forțe de fixare și de aceea el a devenit simbolul Pământului. Forma sa matematică rămâne chiar și la sfârșitul dezvoltării Pământului un simbol al noului Cer și al noului Pământ, dar nu aflat într-o obscuritate impenetrabilă, ci limpede ca un cristal și luminos în interior.

Cubul este singurul solid care aduce două tetrade la unitate. Deasupra tetradei inferioare a suprafeței solului se află tetrada superioară a bolții cerești. Cele două sunt reunite de spațiul care se află la mijloc. Mănuind numerele cu un oarecare grad de libertate, s-ar putea asocia imaginea hexaedrului cu numărul simbolic 1 4 4. Ceea ce face ca cele două tetrade să se uncască într-o unitate, este ceea ce se află între ele, zidul cubului ceresc, ca să spunem așa. Un înger îl măsoară în fața ochilor autorului *Apocalipsei*: "Și a măsurat și zidul ei: o sută patruzeci și patru de coți, după măsura omenească, dar și după măsura îngerului. (21,17)."

Măsura zidului este desemnată ca fiind cea a omului și în același timp cea a îngerului, la rangul cărui omul se va înălța. Aceasta vrea să însemne că înălțimea zidului simbolizează ceea ce se adaugă la esența omului (așa cum aceasta a fost până în acel moment) la sfârșitul dezvoltării terestre, când are loc înălțarea lui.

Ființa omenească din prima perioadă, vechiul Adam, se găsea sub semnul pătratului, locul din care a plecat. Pătratul devine un cub. Ceea ce îl deosebește de pătrat, este înălțimea care se adaugă la lungimea și la lățimea pătratului; adâncimea se adaugă la suprafața plană. Dacă omenirea ar fi rămas pe pătrat, ea ar fi fost reținută la suprafață. Exilul în

pătrat reprezenta un brânci în abis, cu toate grozăviile și suferințele pe care le implică acesta, dar cu timpul căderea se transformă în urcuș, într-o nouă cucerire a înălțimii. Aceasta se produce atunci când are loc schimbarea de direcție. Coborârea în adânc are drept consecință o nouă înălțare.

Coborârea și urcarea se află sub semnul lui nouă. Acest număr este în același timp cel al adâncimii și al înălțimii. Când omul a fost obligat să părăsească grădina originii sale inocente, triumhiul care provine din numărul nouă s-a întors pentru el cu vârful în jos. Heruvimi înarmați cu săbii, alungă cuplul omenesc în profunzime, în regiunea taților și mamelor. În spatele femeii se aud cuvintele: "Voi înmulți mereu necazurile tale, mai ales în vremea sarcinii tale; în dureri vei naște copii; atrasă vei fi către bărbatul tău care te va stăpâni (*Geneza*, 3, 16)."

Măsura omului devine 4 4 1. Formarea trupului se face prin unirea profană a celor două tetrade separate. Nouă devine numărul formării omului fizic în corpul femeii. Dar aceleași drumuri care l-au făcut pe om să decadă puteau să-l facă să se înalțe dacă el o apuca în răspăr. În valea plângerii se găsea ființa cerească gata să-i ușureze întoarcerea. Nașterea Sa de către o fecioară a transformat numărul 4 4 1 în 1 4 4. Cei care într-o bună zi vor beneficia de acțiunea sa vor fi locuitorii Cetății care va înlocui vechiul Cer și vechiul Pământ.

În capitolul 7 din *Apocalipsă* este indicat numărul acestor oameni: 144000. Ființele angelice le pun pecetea Dumnezeului cel Viu. 12 ori 12000 primesc această pecete pe frunte. Este în mod evident o altă interpretare a numerelor 144 și 144000. Dar nu s-ar da acestor simboluri locul pe care îl merită dacă nu li s-ar dezvălui și alte conotații. În capitolul 14, versetele 1-5, cei 144000 sunt menționați din nou, dar de data aceasta dintr-un alt punct de vedere:

"1. Și m-am uitat și iată Mielul stătea pe Muntele Sionului și cu El o sută patruzeci și patru de mii, care aveau numele Lui și numele Tatălui Lui, scris pe frunțile lor.

2. Atunci am auzit sunet din cer, ca vuiet de ape multe și ca bubuitul unui tunet puternic, iar glasul pe care l-am auzit era ca glasul celor care cântă cu lăutele lor.

3. Și cântau o cântare nouă, înaintea tronului și înaintea celor patru ființe și înaintea bătrânilor; și nimeni nu putea să învețe cântarea decât numai cei ce fuseseră răscumpărați de pe pământ.

4. Aceștia sunt care nu s-au întinat cu femei, care sunt feciorelnici. Aceștia sunt care merg după Miel ori unde se va duce. Aceștia au fost răscumpărați dintre oameni, pârgă lui Dumnezeu și mielului.

5. Iar din gura lor nu s-a aflat minciună, fiindcă sunt fără prihană.”

Această traducere orientează problema mai degrabă spre partea fizico-organică: “Aceștia sunt care nu s-au întinat cu femei, fiind feciorelnici.” Noi considerăm că înțelegerea corectă a textului ar trebui să orienteze mai mult către sensul spiritual. Traducerea germană a lui Emil Bock se apropie mai mult de acest înțeles: “Aceștia sunt cei care nu și-au mănjit ființa spirituală cu ființa fără de suflet. Ei au spiritul feciorelnic... Ei au fost răscumpărați dintre oameni pentru a se afla la originea unei noi omeniri, care aparține Universului divin și Mielului.” Ar însemna să comitem o mare greșală, dacă am da bărbatului și femeii o semnificație strict corporal-organică și nu i-am înălța mai presus de această condiție pentru a-i face purtătorii unor elemente de ordin spiritual și moral.

În primele roade pentru Dumnezeu și pentru Miel, nouă a fost sfințit și purificat și un grup omenesc și-a tăiat drum prin valea ce duce de la păcat la inocență. Fără nici o contradicție se poate adăuga la această imagine faptul că Ierusalimul ceresc este desemnat drept logodnica Mielului. Ar fi cel puțin ciudat să se numească logodnică o cetate dacă aici nu ar fi o trimitere la înțelesul simbolic! Ceea ce este temporal devine aici o alegorie pentru valorile eterne. Dar nu lipsește nici imaginea lugubră a contariului acestei vieți de lumină care a fost dobândită.

Când puterea lui Dumnezeu pune capăt răului de pe Pământ, strigăte de bucurie însoțesc căderea Babilonului, prostituata care a corupt pământul cu desfrânarea ei. Omenirea este poftită la nunțile Mielului. Spiritul și logodnica spun omului: Vino! Cei care au dat curs invitației au fost în număr de 144000. Imaginile folosite arată că în domeniul spiritual adevărurile merg mână în mână. Nu trebuie să se înțeleagă că ele se sprijină unele pe celelalte, ci că totul merge împreună, în deplină armonie.

Reprezentarea lui nouă ca o asociere de două tetrade polare, nu este singura imagine posibilă. Dacă nouă ar fi considerat ca o triadă mărită și potențială, așa cum se înfățișează la împărțirea unui nonagon în trei triunghiuri, această imagine ar fi la fel de semnificativă și la fel de fructuoasă.

Capitolul XXIX

FIGURILE NUMĂRULUI OPT. NUMĂRUL OPT ÎN SYMBOLISM.

Nouă se înțelege cu dificultate în absența lui opt. Aceeași etimologie a numărului nouă se asociază cu cea a numărului opt. Raportul dintre cele două numere este asemănător cu cel care există între șase și șapte. Așa cum hexagrama ar putea să înlocuiască imaginea lui șapte, la fel de bine una din figurile lui opt, despre care nu am vorbit încă, ar putea să indice numărul nouă. Cele două perechi de numere seamănă foarte mult și prin faptul că trecerea de la șase la șapte, ca și cea de la opt la nouă, ne conduce de la posibilitatea de a construi la imposibilitatea de a o face. Opt, ca și șase, se lasă înscris în cerc fără nici o dificultate. Opt este al treilea potențial al lui doi: $8 = 2.2.2$. Conform acestei formule, împărțirea cercului în opt se face printr-o triplă înjumătățire. Prima împărțire se face trăgând diametrul, a doua trasând diametrul perpendicular pe prima linie, iar a treia împărțind în două cele patru unghiuri dreptunghice care s-au produs anterior. Jumătatea ungiului drept este unghiul de fixare al octogonului regulat, opt jumătăți sunt grupate în jurul unui punct central comun.

O frumoasă și exactă construcție a unui octogon este descrisă în *Geometria deutsch*, operă a unui autor necunoscut, dintr-o epocă necunoscută, găsită în arhivele bibliotecii orașului Nürnberg. Se desenează mai întâi un pătrat cu cele două diagonale ale sale și se transportă jumătățile diagonalelor în cele patru colțuri ale pătratului; se trasează apoi arcurile între centrul pătratului și punctele obținute pe laturile figurii. Se obțin astfel opt puncte în total, care, reunite între ele, dau un octogon regulat, așa cum se arată în Fig. 86.

În cele ce urmează, vom prezenta o serie de posibile figuri ale numărului opt, ale împărțirii sau ne-împărțirii lui opt la primele patru numere.

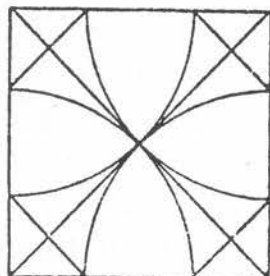

Fig. 86

- 1) $8 = 1.8$ dă octogonul regulat de mai sus.
- 2) $8 = 2 \cdot 4$ arată figura lui 8 ca o înălțuire de două pătrate, care sunt, unul față de celălalt, unghiuri formate de jumătatea unui unghi drept (vezi Fig. 87)

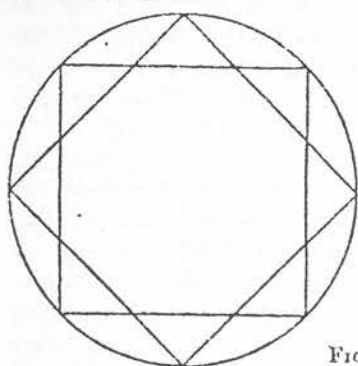

Fig. 87

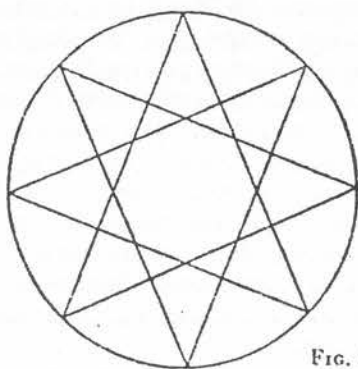

Fig. 88

- 3) Imposibilitatea de a-l împărți pe 8 prin 3 se exprimă prin existența unui singur octogon înstelat (Fig. 88). În interiorul acestei figuri se vede un octogon regulat și perechea de pătrate înălțuite. Punctele arată peste tot jumătatea unghiului drept.

- 4) $8 = 4 \cdot 2$ indică patru "bi-unghiuri" regulate sub forma a patru diametre de cerc.

Acste figuri circulare permit construirea altor figuri având legătură cu numărul opt. Dacă două pătrate înălțuite se așează unul lângă celălalt în așa fel încât să se sprijine pe vârfurile unghiurilor, se obțin pătrate duble, care se aseamănă cu cifra actuală opt.

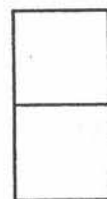

Fig. 89 a

Fig. 89 b

În lucrarea mea despre piramidele egiptene, am descris pe larg rolul important pe care l-a jucat pătratul dublu (Fig. 89a) în construirea piramidei lui Keops, în structurarea galeriilor sale și în amplasarea camerei regale din centrul piramidei, așa că nu voi mai reveni aici.

O privire generală aruncată peste efectele produse de numărul opt, din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre, face să iasă în evidență o trăsătură particulară a acestui număr, la care se adăugă, potrivit legilor simbolice, numărul nouă. Aceasta se confirmă și în vechea doctrină religioasă a Egiptului. Într-o întreagă serie de culte religioase locale, se venerază nouă ființe divine, care formează un cerc divin. În alte părți, se obișnuiește să se venereze o cauză primordială, căreia îi sunt atribuite nume precum: "Apele de la origini", "Începutul lucrurilor", "Părintele părinților", "Mama mamelor". Această cauză primă dă naștere unui număr de opt ființe divine, care se separă în tetrade masculine și feminine, tetrade tați și tetrade mame: patru zei și patru zeițe ies din abisul misterios al neantului creator. Că țin scama sau nu de esența primitivă a numărului opt, egiptenii își leagă cultele lor de un opt sau de un nouă divin, de un Enneas sau de un Ogdoas de esență divină. Numerele opt și nouă sunt de la bun început ancorate în lumea divin-spirituală. Când e vorba de nouă, forța creatoare reintră în tot; când e vorba de opt, ea rămâne în planul secund, în timp ce operele emanate de ea, care sunt în același timp entități divine, trec pe primul plan.

În interiorul acestui univers de ființe care creează, principiul patern și cel matern, principiul care procrează și cel care concepe acționează, ca factor integrant, dar pentru moment încă la starea plină de inocență, de altruism și de iubire. Figura numărului opt sub forma celor două pătrate înălțuite ar putea deveni expresia adecvată pentru a simboliza

creația paternă-maternă. Cercul care îl înconjoară face aluzie la al nouălea membru care se ascunde în spate.

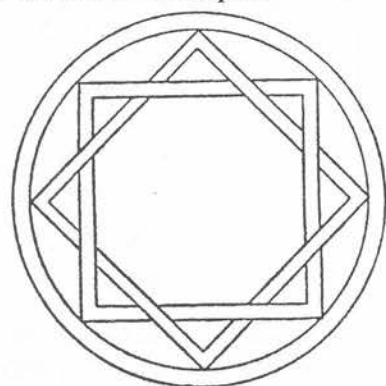

Fig. 90.

“Cauza primă” purta în locurile de cult cele mai diverse nume, în conformitate cu aspectul principiului creator care era luat în considerație. Unul din aceste nume era cel al lui Thoth, divinitate cunoscută de greci sub numele de Hermes. Thoth își avea reședința la Hermopolis magna, marea cetate a lui Hermes, o adevărată cetate-templu, al cărei nume egiptean, Schmun, nu înseamnă altceva decât opt. Chiar și în zilele noastre se găsește, în această regiune de temple devastate, un sat arab care se numește Aschmuneim. Thoth însuși a fost numit “stăpân al numărului opt”. În el egiptenii vedeau întruchiparea desăvârșitei înțelepciuni care a introdus marea ființă în creație. Tot ceea ce este înțelepciune și cunoaștere omenească apare la vechii egipteni ca un dar al lui Thoth. Dintre păsări ibisul era consacrată lui. Zeul Thoth mai era reprezentat sub forma unei maimuțe cu cap de câine (babuinul). Cele două simboluri, capul lui Thoth și ibisul, erau folosite și ca semne mistice ale numărului opt.

Cetatea-templu Schmun era considerată drept imaginea terestră a cetății spirituale Schmun, așa cum mai târziu Ierusalimul terestru a fost comparat cu Ierusalimul ceresc. Ea reprezenta locul de obârșie al forțelor înțelepciunii. Înțelepciunea se revărsa în lumea vizibilă, acolo unde tendințele constructive active triumfă asupra tendințelor distructive. Înțelepciunea nu se manifestă decât în acțiunea constructivă, chiar și acolo unde o structurare se bazează pe distrugere; acolo unde domnește distrugerea, înțelepciunea dispare. Atâta timp cât domnesc forțele constructive, viața continuă. Când forțele distructive sunt cele care domină, atunci survine moartea, corpul se descompune și dă îndărăt cosmosului inteligența care l-a animat. Forțele constructive, pline de inteligență, care

structurează substanța fizică, nu își au originea în cetatea-templu Schmun, ci într-un Univers mai înalt, care structurează forțele. Steiner, în acord cu tradiția ocultă, numește această lume: elementară sau eterată. Este lumea la care ne gândim atunci când vorbim de cetatea celestă Schmun.

Când suntem stăpâniți de lumea forțelor structurante, pline de înțelepciune, suntem plini de viață și de sănătate. Când acestea ne părăsesc, trecem în domeniul bolii și al morții. Numai leacul care conține în el forțele structurante poate să vindece maladia și să restabilească echilibrul pierdut. De aceea este logic ca egiptenii să-l considere pe stăpânul cetății Schmun și ca un purtător al artei de a vindeca și protector al medicilor. Numele unei alte divinități primitive, folosit adesea în cultele egiptene, era Nun. El indică aceeași putere vindecătoare. Cuvântul corespunde cu termenul grec *neon* și semnifică “cel care face din nou”, cel care redă tinerețea. Întâlnim și aici numărul nouă, a cărui denumire este, în multe limbi, atât de apropiată de adjectivul calificativ nouă. Este adevărat că în Egipt se dădea numărului nouă un alt nume: *paut* sau cerc. Dar Nun este de asemenea marea nouă, căci face să se ivească din el lumea forțelor elementare sub forma a patru divinități feminine și a patru divinități masculine. Este marea ființă circulară care poartă în ea, în același timp, pătratul feminin și pătratul masculin.

Într-o problemă matematică care a preocupat spiritul omenesc din timpuri imemorabile, cercul și pătratul intră în uniune spirituală atunci când e vorba de a determina suprafața cercului măsurabil. Orice figură geometrică poate fi măsurată atâta timp cât suprafața ei poate fi transformată, fără a-i schimba forma, într-un pătrat. A face măsurabilă suprafața unui cerc înseamnă a o transforma în suprafața unui pătrat. Egiptenii au efectuat această “cuadratură a cercului” împărțind diametrul cercului în nouă părți egale și construind un pătrat cu latura egală cu numai opt părți.

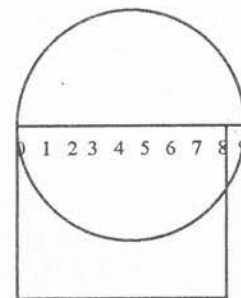

Fig. 91

Raționamentul următor ne arată cât de aproape suntem de realitate procedând în acest fel. Dacă diametrul cercului are lungimea d , latura pătratului are lungimea $8/9 \cdot d$, iar suprafeța pătratului va fi egală cu $64/81 \cdot d^2$. Suprafața cercului se calculează după formula $d^2/4 \cdot \pi$, astfel că, potrivit procedurii egiptean, se ajunge la:

$$d^2 : 4 \cdot \pi = 64 : 81 \cdot d^2$$

$$\pi : 4 = 64 : 81$$

$$\pi = 256 : 81 = 3,160...$$

Acest calcul se află în cea mai veche carte de aritmetică din lume, papirusul Rhind, păstrat la British Museum, al cărui autor se intitulează Ames (cel născut pe Lună). Se consideră că lucrarea datează din sec. al XVII-lea î.Ch. Ceea ce este surprinzător, este faptul că aici se folosesc două numere, 8 și 9 și că valoarea la care se ajunge astfel pentru π este aproape exactă ($\pi = 3,141592...$).

Ce sentimente trebuie să fi încercat vechiul egiptean când, întreprinzând această înscrisere a cercului într-un pătrat, numerele 9 și 8 i s-au înfățișat atât de pline de semnificație, nouă ca măsură a diametrului cercului, iar opt ca măsură a laturii pătratului! I se părea probabil că în fața lui apărea Divinitatea însăși, ca și cum Nun se integra în opt sau ca și cum Thoth făcea să se ivească din el cetatea Schmun.

În fața acestor mistere egiptene legate de numerele opt și nouă, vechii greci par niște elevi silitori și înțeleghători. Am vorbit la capitoul XXVII de venerația pe care o aveau față de primele patru numere pare și de primele patru numere impare. Se arăta cel mai mare respect sumei:

$$(1 + 3 + 5 + 7) + (2 + 4 + 6 + 8)$$

Grecul obișnuia să considere numerele ca divinități atribuindu-le chiar numele unor divinități (Plutarh, *Despre Isis și Osiris*, cap.76). Dacă plecăm de la premisa că el considera numerele impare ca expresie a factorului masculin-procreator și numerele pare ca imagine a femininului care concepe, putem să înțelegem sentimentele pe care le încerca față de tetraktys; aceasta reprezenta pentru el un simbol al acțiunii conjugate a patru zei și patru zeițe din care se ivește lumea. Se simte imediat ce lume a perceput privirea lui lăuntrică. Este lumea forțelor structurante în care el era profund înrădăcinat ca artist creator, lumea ca entitate organizată, ca cosmos ieșit din haos grație puterii divine. Haosul dominat de magia numerelor și devenit cosmos, este creația specifică a gândirii pitagorice. În tetraktys, pitagoricii vedeau cosmosul.

Dar ce număr guvernează acest opt ce-și făcea simțită prezența în planul secund? Vom da mai târziu răspuns la această întrebare.

Teoria dublei tetrade ca bază a lumii vizibile a luat la Empedocle un aspect foarte limpede și transparent. Empedocle, filosof născut către 490 î.Ch., a redus lumea fenomenelor la patru elemente: focul, aerul, apa și pământul. Prin unirea sau separarea acestor elemente se produce tot ceea ce există. "Elementele" sale n-au nimic comun cu elementele chimice din zilele noastre; ele sunt de fapt niște procese eterate care se petrec în spatele elementelor materiale. În evoluția lumii Empedocle distinge patru perioade. În prima perioadă domnește iubirea, lumea este o sferă, nu există încă diferențiere. În a doua apare ura, care divizează. În a treia perioadă, are loc domnia urii, producându-se diferențierea completă a lucrurilor. În a patra iubirea revine, tronând peste totalitatea lumii.

Să încercăm acum să aflăm cine este stăpânul tetradei, și sub ce nume ar putea el să se înfățișeze. Ne îndreptăm mai întâi privirea spre numărul 37, care urmează după numărul 36. La modul general, s-ar putea spune că fiecare număr repetă pe un plan mai elevat pe cel care îl precede, putând fi considerat ca o unitate care rezumă pluralitatea conținută în numărul precedent. Astfel, șase este o pluralitate făcută uniformă de numărul șapte. Deosebim două moduri de a reprezenta geometric numărul șapte; una din aceste imagini este hexagrama, a doua, mai directă, este o figură ce cuprinde un șapte. Relația dintre două numere care se succed ar putea fi descrisă ca raportul care există între categoriile gândirii, respectiv fenomenul pe de o parte și esența pe de altă parte. În spatele numărului șase ca fenomen, se află numărul șapte ca esență. Se poate proceda în același fel cu perechea de numere opt și nouă. Structura figurilor numărului opt face să se simtă în planul din spate numărul nouă. Un număr este pur și simplu "regentul" celui care îl precede.

Dacă se aplică cele spuse anterior la tetraktys-ul numărului 36, rezultă că numărul 37 se află deasupra ei ca o unitate care rezumă totul. Acest lucru dă numărului prim 37 o demnitate care se revelează chiar și matematic într-un fel deosebit. În știința matematică se deosebesc două feluri de numere prime: numere regulate și numere prime de un gen deosebit, neregulate. Din nefericire este greu de explicat diferența dintre ele, ar trebui să o acceptăm ca un dat spiritual, fără a intra în detalii. Examinând totalitatea numerelor prime, se ajunge la concluzia că 37 este primul număr neregulat. Toate numerele care îl preced sunt numere regulate. Celelalte numere neregulate aflate sub 100 sunt 59 și 67.

Este greu de presupus că anticii știau ceva despre aceste raporturi complicate. Dar perspicacitatea lor spirituală nu avea nevoie să se ocupe

de caracterul spiritual al unui număr. Ea le spunea ceva într-un mod nemediat. Unul din aceste mijloace, în prezent perimat și privit cu mult scepticism, este gematria, folosirea kabalistică a numerelor și numelor, care izbândește ori de câte ori se pune problema unor nume a căror semnificație era complicată și încărcată din punct de vedere spiritual. Servindu-ne de acest procedeu pentru a da o bază numărului 37, vom ajunge la rezultate surprinzătoare. Exemplul cel mai important care se poate cita este gematria numelui lui Christos. Acest nume însemna "Unsul" și era legat de îndelunga așteptare a lui Mesia de către evrei. Petru este cel care îl pronunță pentru prima oară în *Evangelhie*, sfântul Matei evocând scena (cap. 16) cu mare putere de expresie:

"15. Și le-a zis: Dar voi cine ziceți că sunt?

16. Răspunzând, Simon Petru a zis: Tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu.

17. Iar Iisus, răspunzând, i-a zis: Fericit ești Simone, fiul lui Iona, că nu trup și sânge ți-au descoperit ție aceasta, ci Tatăl meu cel din ceruri."

Ne întrebăm care este numărul acestui nume. El se compune din literele chi, rho, iota, sigma, tau, omikron și sigma, ale căror valori numerice sunt, în ordine (vezi cap. XIX):

chi	rho	iota	sigma	tau	omikron	sigma
600	100	10	200	300	70	200

Suma tuturor acestor cifre este $1480 = 40$ ori 37. Prin gematria numelor Logos și Iohannes se ajunge la rezultate asemănătoare.

Este interesant de stabilit cum anume s-a format, de-a lungul timpului, concepția că opt ar fi aducător de puteri de vindecare, de reîntinerire, că el este elementul de prospețime care construiește și crează. Formele sale răspundeau parfumului purității feciorelnice; scufundarea în formele sale însemna scufundarea cu trup și suflet într-un izvor de tinerețe. Lumea acestor senzații s-a păstrat și după Christos. Forma constructivă a octogonului regulat se potrivea de minune capelelor și fântânilor destinate botezului creștin. Astfel la Komburg, baptisteriul construit în stil romanic are formă octogonală. Un alt exemplu frapant îl găsim în capela carolingiană din Aachen, care prezintă în mijlocul său un octogon regulat înconjurat de un poligon cu șaisprezece unghiuri. Carol cel Mare a închinat această construcție Fecioarei Maria.

Să mai amintim un exemplu de toată frumusețea legat de folosirea numărului opt: e vorba de capela mănăstirii Maulbronn din Wurtemberg, această celebră mănăstire a cistercienilor din secolul al XII-lea. În figura

92 se văd câteva din frumusețile acestei capele. Printr-un portal ce poate fi imaginat în partea stângă a figurii, se intră într-o sală care are formă *nonagonală* cu arcuri gotice (vezi pe desen nonagonul din exterior). Pavimentul sălii, în formă de cerc, are diametrul de 6 m (vezi cele două cercuri din exterior). Mozaicul care îl acoperă formează o figură care, la exterior, are *șaisprezece vârfuri* iar la interior se transformă în două dispuneri de opt pentagoane simetrice dispuse în jurul unui octogon regulat.

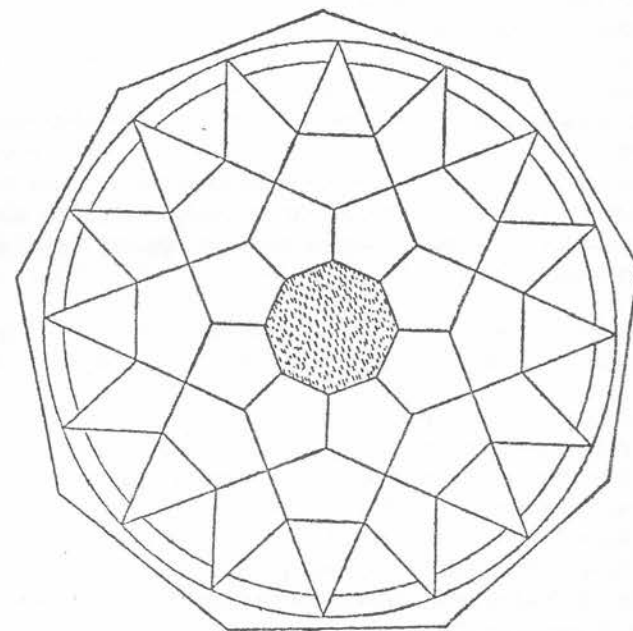

Fig. 92

Acest octogon, care pe desen apare punctat, formează marginea unui soclu de piatră masivă ce susține trei bazine circulare suprapuse. Bazinul inferior are un diametru de 3 m; cel din mijloc și cel superior sunt mai înguste. Din bazinul superior apa curge în cel din mijloc și de aici în cel de jos. Jocul reciproc al numerelor opt și nouă în această sală, care se află sub semnul apei ce curge continuu, produce o impresie foarte puternică. Întreaga forță creatoare a pământului depinde de apă iar nouă ca și opt indică forța procreatoare.

Lumea păgână de dinaintea creștinismului credea cu și mai multă tărie în legăturile numărului opt și a figurilor sale cu forțele paterne divine. În epoca creștinismului acest număr a servit la glorificarea Fiului unic al lui Dumnezeu. Prin urmare nu trebuie să ne mirăm că la puțin timp după începutul noii ere ființa lui Iisus Christos a fost învăluită în lumina numărului opt. Numărul pe care omul l-a pus întotdeauna în raport cu forțele vindecătoare devine atributul Mântuitorului înviat pentru Omenire și pentru Pământ. Spre sfârșitul secolului al II-lea d.Ch. Clement din Alexandria spunea: "Cel pe care Christos îl înviază la viață se află sub semnul lui opt."

Cel care nutrea această credință se vedea întărit de misterul numărului, care disimula în el numele Mântuitorului, acest nume care îi venea ca o mângâiere a lumii divine. La drept vorbind el se găsea în fața a două mistere numerice, dintre care unul făcea aluzie la numele lui Christos iar celălalt la pământul pe care creștinismul îl lua în posesie. Numele lui Iisus a fost făcut cunoscut de *Evangelhia* greacă, unde el este transcris "Iesous" (iota, eta, sigma, omikron, upsilon, sigma). Gematria sa dă tabloul următor:

iota	eta	sigma	omikron	upsilon	sigma
10	8	200	70	400	200

Suma tuturor acestor litere-numere este egală cu 888. Este un rezultat important pentru cel care nu-l pune pe seama unei simple întâmplări, ci care este convins că numărul, ca și limbajul, aparține unei realități spirituale comune, astfel că cele două ating miracolul fundamentel. De fapt numele lui Christos indică același domeniu al realului care se manifestă și în numărul opt, mai precis lumea forțelor vindecătoare. Steiner vorbește de originea numelui lui Iisus în a unsprezecea conferință despre *Evangelhia* sfântului Matei:

"Într-o anumită limbă din Asia de care se serveau mai ales cei care au contribuit la marea lui Christos, Iisus înseamnă "vindecător spiritual". Acest nume semnifică în fond "medic spiritual".

Este o traducere destul de corectă, mai ales dacă e vorba de valori afective. Acest lucru aruncă în același timp o lumină asupra unei epoci în care omul încerca anumite simțăminte în fața unui nume. Numărul 888 are în el ceva misterios care nu poate fi deslușit decât puțin câte puțin.

Reflectând într-o zi asupra misterului ființei umane și al umanității, Christian Morgenstern a trăit în spirit acest număr, ca pe un fel de revelație spirituală. Aceasta se petrecea în 1907 și el a scris aceste memorabile cuvinte: "Umanitățile nu pot să apară pe o planetă decât ca

niște flori târzii. Numai când planeta devine muribundă pot oamenii să se dezvolte pe ea. Dacă o planetă ar trăi o mie de ani, întreaga istorie a omenirii ar fi condensată în cel de-al 888-lea an al său (inclusiv toate perioadele existenței sale)."

Numărul 888 cuprinde atât numărul 8 cât și numărul 111, care este trei ori 37, astfel că 888 conține 8 și 37. Dacă se ia 111 ca simbol, fără să fie legat de ideile de cantitate în sensul unei ordini a numerelor, el se prezintă drept înaltul simbol al Sfintei Treimi. Ca mărime într-un sistem zecimal, 111 este produsul lui 3 și 37, în așa fel încât atât în numele lui Iisus cât și în înălțarea sa ca Christos, regăsim misterul numărului 37, în măsura în care suntem dispuși să vedem în Gematria un mijloc de recunoaștere. Noi am valorificat această șansă datorită simbolisticii la care invită numărul opt. El deschide calea spre un domeniu al cărui acces reclamă mult curaj. Totuși caracterul lucrării noastre interzice o astfel de întreprindere, deși multe lucruri despre care vorbim se află la granița cu realul.

CONCLUZIE

Aruncând o privire retrospectivă asupra a tot ceea ce s-a afirmat în prezenta lucrare ar trebui să ne întrebăm ce reprezintă numărul în general și ce se poate împlini grație lui. Hugo Kükelhaus spune, în lucrarea sa *Urzahl und Gebärde* (Berlin, 1934), că numărul este un spațiu vid prin care suflă vântul imaginației, că el este asemenea unei harfe care, strunită de vânt, produce sunete magnifice.

Cele două comparații sunt foarte juste și pline de semnificație. S-a recunoscut, și în același timp nu s-a cunoscut, caracterul de spațiu vid al numerelor, nu s-a cunoscut ceea ce ținea de esența lor, reprezentându-se numerele ca structuri fără proprietăți speciale. Părea să se uite că vacuumul nu era posibil fără efectul de aspirație pe care acesta îl exercită asupra mediului înconjurător, fără vântul care i se încorporează. Cea care, în timpul ultimelor secole, a dat numărului o demnitate de stăpân, a fost maniera non-spirituală, mecanicistă, de a considera fenomenele lumii perceptibile: aceasta a sfârșit recent printr-o îngrozitoare descompunere a numerelor. Epocile trecute, care mai posedau încă valori spirituale, umpleau spațiul vid al numerelor cu *pneuma*, cu suflul contemplației spirituale a lumii. Pe un alt plan, ele știau să scoată sunete armonioase din harfa numerelor, în timp ce vântul, care se aruncă astăzi asupra ei din căldările noastre sub presiune, o sfășie, iar corzile sale zdrobite nu fac să se audă decât oribile scârțâituri.

Amintirea a ceea ce a fost odată și nu mai este nu poate să trezească decât nostalgie; ea provoacă totodată dorința de a restabili limpezimea primitivă, fără ca prin aceasta să se piardă claritatea adusă de conștiința contemporană. Decăderea este mai mult decât evidentă, dar se remarcă de asemenea, în multe domenii, și mai ales în cel al artei, nașterea forțelor capabile să oprească declinul.

CUPRINS

Capitolul I	
CARTEA OMULUI ȘI PRIMELE ZECE NUMERE.....	5
Capitolul II	
FOLOSIREA CANTITATIVĂ ȘI CALITATIVĂ A NUMERELOR.....	17
Capitolul III	
ATITUDINEA ANTICHITĂȚII FAȚĂ DE NUMĂRUL CINCI.....	29
Capitolul IV	
CINCI CA NUMĂR AL INDIVIDULUI CREATOR.....	39
Capitolul V	
PENTAGRAMA CA SIMBOL.....	47
Capitolul VI	
NUMĂRUL CINCI ÎN ZODIAC.....	55
Capitolul VII	
NUMĂRUL ZECE ȘI ÎMPĂRȚIREA CONTINUĂ.....	66
Capitolul VIII	
CONCLUZII DESPRE NUMERELE CINCI ȘI ZECE.....	75
Capitolul IX	
PRIMELE ȘAPTE NUMERE ȘI RAPORTUL LOR CU SPAȚIUL.....	83
Capitolul X	
SPAȚIUL ȘI TIMPUL ÎN INTERIORUL LUMII NUMERELOR.....	98
Capitolul XI	
DOISPREZECE CA SUMĂ DE CINCI ȘI ȘAPTE.....	104
Capitolul XIII	
NUMERELE ȘASE ȘI ȘAPTE ÎN CONSTRUIREA GENURILOR DE CALCUL.....	112
Capitolul XIV	
NUMĂRUL ȘAPTE ȘI OMUL.....	119
Capitolul XV	
SISTEMUL SEPTIMAL ȘI NUMERELE 666 ȘI 1000 DIN "APOCALIPSĂ".....	125
Capitolul XVI	
ȘAPTE ÎN VECHEA ÎNȚELEPCIUNE A NUMERELOR.....	132
Capitolul XVII	
NUMĂRUL ȘAPTE ÎN FRATERNITATEA ROZEI-CRUCI.....	138
Capitolul XVIII	
ȘAPTESPREZECE CA UNIRE ÎNTRE ZECE ȘI ȘAPTE.....	144
Capitolul XIX	
NUMĂRUL ȘI LIMBAJUL.....	149
Capitolul XX	
MĂRTURII ALE CLARVĂZĂTOAREI DIN PREVORST DESPRE NUMĂR ȘI LIMBAJ.....	155
Capitolul XXI	
KABBALA ȘI GEMATRIA.....	159
Capitolul XXII	
GEMATRIA NUMĂRULUI APOCALIPTIC 666.....	164
Capitolul XXIII	
LOCUL PARTICULAR AL PRIMELOR TREI NUMERE.....	170
Capitolul XXIV	
A PATRA PAGINĂ DIN "CARTEA OMULUI".....	180

Capitolul XXV	
NUMĂRUL PATRU ȘI OMUL. UNGHIUL DREPT.....	184
Capitolul XXVI	
DEZVOLTAREA PĂMÂNTULUI ȘI A LUMII ÎN LUMINA	
NUMĂRULUI PATRU.....	189
Capitolul XXVII	
DE LA PATRU LA NOUĂ. SISTEMUL FIGURILOR NUMĂRULUI NOUĂ.....	197
Capitolul XXVIII	
ROLUL NUMĂRULUI NOUĂ ÎN SIMBOLISM.....	205
Capitolul XXIX	
FIGURILE NUMĂRULUI OPT. NUMĂRUL OPT ÎN SIMBOLISM.....	211
CONCLUZIE.....	222

Printed in Romania

 grupul drago print

fed print sa O societate Butan Gas

B-dul Tudor Vladimirescu, nr. 31, sector 5, București, ROMÂNIA
 Telefon: 335.93.18; 335.97.47
 Fax: 337.33.77